

Cyrkwiński Czasopis.

Cyrkwiński czasopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda
w Budyschinje.

Redaktor: Michał Horňík.

Schtwórtý létník.

W Budyschinje.

Czischczał L. A. Donnerha.

1866.

W o p s c h i l e c j o.

	Str.
Postrōjenje katholicko Pôška	1.
Miſſioniske towarzystwo w Lyonie	2.
Katholicka cyrkla a jeje zaſtužba we wědomoſci a čłowjecze zbožo	9.
Bratstwo w naszym kraju	17.
Dopis z Naleic	19.
Węczna lampa	25.
Na s. čas schthreycidnijowskoho poſta	27. 33. 51.
Kschizero	43.
Wo kschizowanju	49.
Zbožnoprąjeny Berchmans z rjadu jesuitow	57.
Mejſta pobožnoſci	65.
Pschipoźnaczo katholickich spisowarjow	67.
Swjedźenjo njedzele a jeje wonječeſczenjo	73.
Lětusche powitanjo serbskoho preceſſiona w Gottlieubje	81.
Pscheszehanja wěriwych we Anamje	89.
Ian Jurij Themler, posleni katholicki farař w Hodžiju	97.
Wotpuſt Portuntula	105.
Hrēšnichny son	113.
Swjatozne wotwazanjo wot hrēchow we wójnskim času	121.
Z liſta pólnoho kaplana f. Herrmannia	123.
Nabožniſtvo	129.
Hnadle měſtino we Wilmendorfje	130.
Szczehwki palencipicza	137.
Rózowc abo rózarij najzbóžniſcheje kniſejny	145. 153.
Köln a joho cyrkwe	161. 169. 177.
Wot běſtſtoho bycia katholickiey cyrkwe a naſlada: cyrkla reformirowach	185.
Cyrkwiſke nowinki a powjeſcie.	
Z Enzich a Šakſteje.	
Nalejnoscze towarzystwa.	
Cyrkwiſki powěſtińci ze serbskich wosadew.	
	Stajne rubriki.

Mjenowane nastawki napisachu:

1. koperator P. Ludwik Angermann w Róžencje, 1. kapłan H. Duežman w Radworju,
 1. kapłan J. Luszczanski (někto w Nalbicach), 1. wuczeř J. Kral w Radworju, 1. student
 Róla, 1. gymnaſiat Kubasch w Prazy a redaktor. — Do „eyrkwiſkoho powěſtińca“
 pschinischowachu: 1. farař Kucjanek z Budyschina, 1. kapłan Duežman z Radworja,
 1. farař Wels z Botrowa a 1. farař Bjeňš z Nalbie.

Wozjewjenjo.

Tak dha smy z Božej pomocu a podpjerani wot našich sobudžěłarjow lětnik R. Pošla w 24 čiſlach dokonjesi a widźimy so za wschitku prou dość zapłaczenych, smy-li sebi spokojnoscz cžitarjow dobyli.

Wozjewjamy, zo bude nashe towarzstwo Poſol tež w nowym lěcje faž dotal wudawacj. Njech so tohođla cžitarjo z nowa jako sobustawu towarzstwa ſi. Chrilla a Methoda pschedp lač eja direktnje w Budyschinje abo pola swojich wosadnych ff. duchownych, kotrejchž zašy wo hromadženjo pschin oskłow prosymy.

Dotalnych sobudžěłarjow pomoc wočakuje so z wějtoscju; nowych sobudžěłarjow a wosebje tež dopisowarjow ze serbskich wosadow w cyrkwińskich a schulskich naležnosczach býchmy rad powitali.

Duž daj Boh zbožo na nowe lěto!

Michał Hórnik,
kapłan jako redaktor R. P.

Čo. 1.

6. januara 1866.

Lětník 4.

Katholicki Pósl Cyrkwiński časopis,

wudawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa
prěnju a třecu
sobotu
w měsacu.

w Budyschi nje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Plaći
w redakcii 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12 1/2 nsl. lětneje.

Postrowjenjo Katholického Pósla.

Lubi čítarjo! „Gnada budz Wam a pokoj wot Boža, našeho
Wóte, a toho knieza Ježusa Chrystusa!“ To pscheju Wam ze swja-
tym Pawołom (Romsk. 1, 7) k nowomu lětu.

W mjenje Božim a w duchu swjatej Cyrilla a Methoda podawam
so schtwórtý krócz na lěto trajacych pucz, zo bych swědčenjo Wam a
wo Was dawał. Cheu pschede wšichim Wam swědčenjo dawacz wo
žohnowanju našheje cyrkwe a wěry w cyklym dalokim swěcze, wšchelake
powuczenjo pschi tym poslizjo. Potom pak cheu z powięsczem z
Waschich wosadow wo Was swědežicz, zo su w serbskim ludu hishcze
horliwe sobustawny katholické cyrkwe, kiz wjedza, zo dyrbí kóžd a rycz
halo dar boži Boža kvalicz a wěrioscz rozškerjowacz. Hdźz je jenož
13,000 Serbow katholickich wostało, dyrbja po mojej myсли czile czim
bóle we wšichch dobrých wěcach so zjenoczecz a zhromadnje so zakitowacz.

Njech tohodla katholickich Serbja do našeho hishcze řabohóho towarzystwa
pschistupuja a njech tež pschedczelovje serbskoho luda towarzystwo kaž
jeje Pósla dobrotliwie podpjeraja k wobkruczenju Serbow w katholickim
cyrkwińskim zmyslenju!

Njech su knieza duchowni a wicežerjo dale kaž dotal zwolniwi swo-

jich wosadnych na nasche towarzstwo kędzbnych scziniež, za nas pschinostki hremadzicž a pschiležnostneje pschipošczelacž.

Njeh su wschitcy lubje pscheproscheni nam ustawki a wosebje cyrk-winske a schulske powjescze ze swoich wosadow slacz, zo by Posol nam a naschim potomnikam był chronika abo swědk naschoho czasa.

Lubi czitarjo! Hdyž chcedža mi někotsi moje waschnjo pisania abo prawopis porokowacž, dha jenož njeh naloža kufk prócy, a budža mje derje czitacž móć. Schtož k pschikkadej njeje němski czitacž wuknýl, tón to tež njemidže. Budzce pscheswědczeni, zo maja ezi, kiz mje do swěta sczelu, ważne winy swojego zapoczinanja, a dopomieże so, zo k pschikkadej tež w němskej ryczi njesmě kózdy němski ryczach sobu postajecž, takje słowo dyrbi so za wěstu wěc pschitzacž a kaf ma so wone pisacž.

Duž mějceje sezerpuoſcž, dowolcze mi pschistup do Waschoho domu a prajcze tež susodam a druhim wsam, zo je Katholski Posol hiszheje žiwý a zo Was wschitlich we Chrystusu lubuje. Budž khwalemý Jezus Chrystus! Do wěcznoſcze!

Missioniske towarzstwo w Lyonje.

Posol je hižo husto na missionstwo abo rozschérjenjo katholskeje wěry spominat, a w naschich chrkwiach so za missionh wopory hromadzeja; duž budže janatž pschihodne, jónu wo towarzstwach, kiz missionstwo wobstaraja, portyczecž. Tola njezadzjeržimy so pschi rakuſkim (khějorskim) leopoldskim towarzstwe, kotrež je 1829 założene a missionstwo w połnocnej Americh podpjera, ani pschi bayerskym ludwigowym, kotrež bayerskich missionarow w Americh dżerži, ale wobroczimy so bórzy k najwjetshomu z nich, k lyonskomu; pschispomnimy jenož, zo wschě tsi z hłownym towarzstwom za rozschérjenjo wěry -- z propagandu w Romje — w najblízsrim zjenočenju steja.

Twarzstwo k rozschérjenju wěry w Lyonje (we Francózskoj), tajke je joho mjeno, założi so 1822 a ma wotpoładanjo, katholickich missionarow, kotsiž so k przedowanju ewangelija do dalokich krajow we wschěch pječz dželach swěta sczelu, z modlitwami a jałmožnu podpjeračz. Wuprošchenjo Bożeje pomoch džę je přenje trébne k zapoczątkowej ważnoho skufka a c̄lowjecze zaſkuźne ſobuskutkowanjo je we prawym naloženju czasnyh frēdkow. Schtož chce ſobustaw tohele towarzstwa býcž, dyrbi kózdy dżen wótczenasch a ſtrona-ſy-Mariju spěvacž a k tomu zdychnjenjo: Swjath Franco Xaverksi, proſch za nas! Jałmožny pał ma dacž do towarzstwa (pola fararjow) kózdy thdzeń (francózski) sous t. j. 4 nowych pjenježkow. Schtož so wjac̄ da, pschitwozmje so z džikom. Wschitke zhromadzene pschinostki pschinidu do pokladnicich dweju najwyschęju

radów, kotrejuž jena w Parizu a druha w Lyonie bydli; wonej matej rozdzielenje pjeniez wurađic̄ a jich wotpłasjanje do missionow wobstarac̄. W lētniku abo čjasopisju „annale rozm̄ozrenja tēr̄y“, kotr̄yž za lēto 6 zesz̄iwkow we wjach ryčaz̄ (w francózskiej, italskjej, jendželskjej, němskjej, flamskiej, bretagniskiej, portugalskjej, s̄chpanjskjej, hollandskjej a polskiej) wukhadža, podawa so kózde lēto p̄schehlađ z̄hromadzenych a rozpoślanych missionskich jałmožnow. Widżomny wjeric̄ cyrkwe je sobustawam towarzstwa, hdżež te same z biskopskiej do wolnoſc̄ju wobsteji, wotpustli wudżeliš, kotrež moža so po waschnju zaſtupneje prostwih kudym duscham p̄schiwobroc̄cic̄. 1. Dospołny wotpust na dzeń namakanja s. Kschiza (3. meje, założeniski dzeń), dzeń s. Franca Xaverskoho (3. decembra) jako zakitarja a patrona towarzstwa; potom jedyn kroc̄ kózdy měsac na dniu, kotr̄yž može sej sobustaw sam postajic̄, jeśli wón mjenujch njezakomđzi p̄schiſazane modlitwy. Schłóż chce tónele wotpust dostac̄, dyrbi pač prjedy destojuje saframent pokutu a woltarja dostac̄, potom pobožnje cyrkve wophtacz a p̄schi tym nutrnje za lēpsche katoliskeje cyrkwe po měnjenju swjatoho wóteca so modlic̄. Khore sobustaw wězo njeſju t̄ wophtanju cyrkwe zwijazane, jeśli druhé wuměnjenja dopjelnia po rozpoſazanju spowiednika. 2. Wotpust 100 dnow dostanjesch, hdžkuli p̄schiſazanu kózodzjenisku modlitwu želnoſciwje dokonjesch, t̄ lēpschomu missionow jałmožnu dasch abo drugi skutk luboſc̄je a miloſc̄je wopokazasch.

Wotpokeženje zlicžbowania na lēta 1864 zapocžina z taſlimi słowami: „Mękotryžkuli sobustaw drje je, hdž swój mały pjeniez zloži, sei praschenjo stají, kotrež něhdh z poħladanjom na te někotre khleb̄y a tu mnohoc̄ hłodnych, prajachu: Schto je to za tak mnogich? Ale tón, kotr̄yž khleb̄y w puſcžinje rozmnoži, nima mjenje moc̄ nad duschemi; wón doklapa so pola nižkich a małych, kaž pola thch, kotr̄ymž su knbka tohole swěta dowěrjene; wón rozmnoži pjeniez kudoho p̄schez zaſtužbu wopora, dary bohatych p̄schez dobrowolne wotrijenjenje, a z thchle potajnych žorłów žorla so wody, kotrež wožiwnene p̄schez hłds japoſchtoł, žiwenje hnady po chlej zemi wuliwaju. Zawěrno spodžiwna je tale płodnoſc̄, kotrejež potajnoſc̄ je we Bohu, a za kotrež so jenož jomu džakujemy. Dókhodh lēta 1864 p̄schiwyschuja lēto prjedy wo 80,411 tosleri. Skutkowna kschescžanska luboſez je so p̄schi wjele p̄schižinach, kotrež móžachu nas ze staroſc̄ju napjelnic̄, na swojej wýſekosc̄i zdžeržaka, haj je swoje wopory hiſhceze rozmnožila. Hacžrunje pač je wunosck nahladny, su potriebnosćie hiſhceze wjetſche. Licžba missionow so stajne p̄schiſperja, pěſloje evangelija kchwataja wſchudzjom, hdżež so jich horliwosc̄i nowe polo wotewrja. Duž proshimy kaž p̄szech swoje ſwěrne sobustawu nutrnje, swoju luboſez tež w swojej wokolnoſc̄ji wubudzec̄ a wožiwejcz. Njezabudzmy ženje, zo nasch skutk njemóže zaſtac̄; joho byc̄zo sobu p̄schiñjese, zo dyrbi roſc̄ z poſtupjeniom evangelija; p̄schetuž wſchudzjom dyrbi tele dalisiche poſtupjenjo p̄schihotowac̄, rozcžahnuč a zdžeržec̄.“

P̄schinostkow na lēta 1864 bě, kaž smy hižo we Pōſle ſpomnili,

1,357,344 toleri, z kotrychž je Francózka sama 927,810 nawbała; Italſka pał 114,264, Belgiska 80,274, Němska 67,782 atd. Wubawlow bě 1,316,377 toleri.

Dokelž węc sama za so ryczi, njetriebam⁹ naschich czitarjow hakle napominacz, zo bych u k missionskomu towařstwu pſchistupili abo z najmjeniſcha na kōzdoslennym woporje w naschich cyrkwiach so wobdzeliſili. Tež hžo wunoski thckle woporow samich dawaja dobre swēdczenjo za naſche serbske a němske woſady.

Cyrkwiſke nowinki a powieſcie.

Czecheska. Schcjedniw⁹ khžor Ferdinand je měſtacžtu Reichstadt (hdžez ma hród) u Božomu džesću 5000 schěnałow u twarjenju noweje radneje khžez barit. — Džen 27. decembra wotpozjischtej w Budějowicach (Budweis) baronež Šusanna a Marija v. Leonhardi z Plaza do rukow biskopa Jirſika katholske wěrhvuznacjo. Hnadh k. biskop džerjeſche rycz a božu mſchu a wubželi jímaj ſ. sakramentaſi woltaria a firmowanja. (Politik.)

Francózka. Najwažniſcha politiſka nowinka je tu kōždž krócz, hdžz khžor na zbožopſchezo, jomu k nowomu lětej wot czech⁹ pôſlancow w Parizu pſchinjeſene, wotmeſwja. So džakujo praeſeſhe wón bjez druhim: „Džeržm⁹ so wosebje za zbožownych, hdžz možem⁹ po nazhonenju ze zaňdenych podawlow dohli rjad dnow měra a dobrobęcja wocžakowacj.“ Potajkim Napoleon měr wěſhczji. Može bycž, zo luboho měra dla a k woli francózskoho ludu lěta ſwojich wojaſow z Mexika domoj powoła, a potom by wot njoho ſtajenj tamniſki khžor Max tež zaſh domoj hicz dýrbjał, z wotkež je pſchischoł.

Belgiska. Po wotemrjeczu lubowanoh⁹ krala Leopolda I. knježi nětko jeho syn Leopold II. Wón je katholski (ſchtož běchu ſej Belgiezenjo z protestantſkim kralom Leopoldom I. wucžinili) a je tež bamža z líſtom wo žohnowanjo u nastupjenju knježerſtwu proſyl.

Z Romu. Pſchi nowoletnym pſcheџju francózſkich wýſchlow džałowaſche ſo bamž francózskomu wojsku w Romje a pſchistaji: zo wón w tymle lěcje ſwoj džak wosebje wupraja, dokelž ſnadž budže posleni, w kotrymž ſmě jich z tajkej ſwjatočnoſci žohnowacj; po jich wotkhođe pſchindu ſnadž njeſpcheſzelojo cyrkwi a ſwjatoh⁹ ſtola do Roma. Raž Khrſtus w zahrodze, budže ſo wón potom modlicz za francózſke wojsko, khžorsku ſwojbu, chlu Francózku, haj tež za wobhu Italſku, kiz je z teſko zlym doma pytana.

Pôſlka. General Kauffmann pał je zas krute ſlowo poručzał, kotrež drje je wojeſte a tola pokne njeprawdž a njesprawnoſcze. Hdžz ſo jomu nje- mujež Žmudžski biskop Wolonczewski ze ſwojim duchowniſtrom w Rownie (hdžez je njejujež z mocu a bjez prawa pſchewjezeny, jeho ſydko je hewak Worno) pſchedstaſi, porokowaſche jomu general, zo je duchowniſtvo na předu knježerſtwu njeſpcheſzelskeje ſtrony, a njehanbowaſche ſo zjawnu tžu prajez, zo njejujež tam

katholske nabožništvo nijeje pscheſćejhane býlo. Věžo budže duchowniſtvo tež dale wschudžom tam pscheſćiwo kniejerſtwu, hdež dýrbi z japoſchtołami Boha bóle poſluchacj dýzli čždowjetow, t. r. ſchtož chrkwi a wěrie ſčkodži, njebudža duchowni ežinicž, býrnje hiſčce wjach „Kauffmannow“ pschiſčlo.

Z Kölna. Założer towarzow rjemjeſniſtich, daloko znath vikar Adolf Kolping je 4. decembra z. l. zemřel. Wón narodži ſo 1813 w Kerpenje pola Kölna. Wón nauku najprjed ſchewftwo a bě hacz do 23. léta pschi tym. Luhoſcž i wědomnoſcžam a kniham wjedjesche joho i tomu, zo wobzamku theolo-giu ſchtudowacj. Pscheſz duchownych pschihotowanu pscheſidze wón gymnasium w Kölne za polſchtwórtu léta; theologiu pak ſchtudowasche w Mnichowje a Bon-nje, a bu 14. haprhla 1844 ſwjeczenh. Něk pschiſidze za kaplana a wuczerja do Elberfelsba. Tu hromadžachu ſo mlodí rjemjeſniſtich (handwarsch) w Kongeowych čjasach (1845—46) wjecžorž wokoło njoho i rozryčzenju a powuczenju, ſchtož ſo „Gesellen-Casino“ a požđiſiho „Gesellenverein“ pomjenowa. Za dwé ſčče bě ſo 257 ſobuſtarow pschinamakalo a něk wuda wón ſwoje namjeti i tajkim to-warſtwam w knižch „Die Gesellenvereine“ w l. 1847. Na to założowacu we wjeli měſtach tajke towarzſtwu. Archibiskop powoła Kolpinga za vikara do Kölna, zo by wot tudiž za ſwoju a božu wěc ſkutkowaſ. Najlepši wopomnik za njoho ſu te wobſtejace 400 towarzow we wſchelakich krajach z 60,000 rjemjeſniſtimi. Kolping piſaſche wjeli a wudawaſche tež nowiny „Rheinische Volksblätter“ a protſku „Kalender f. d. kathol. Volk“. — Joho poſrjeb bě wulkotný.

3 Lujic̄ a Sakskeje.

Z Budžina. Po pscheperoſchenju w Póſle a Serbſkich Nowinach běſche 27. decembra hlowna zhrromadžizna naſchoho towarzſtwu, kotrež je někto hido tſeče léto dokonjalo. Pschedsyda i. farar Kucžank wotewri zhrromadžiznu i powitanſkimi ſłowami. Na to dawasche ſekretar a redaktor rozpramu wo tym, ſchto je towarzſtwu wudalo a tak je poſročiſlo; woſebje bu z džakom wuzběhnjene, zo je jedyn pscheſej katholſkoho serbſkoho piſimowſtwa 400 tolexi fauſije požciſil, tak zo mójeſe Katholſki Posol w druhim poſlēcje dwójce za měſac wuſhadžec. Čjasopis, z kotrymž ſo Posol wuměnja, běhu ſétsa: a) čjeſte: 1) Blahowěſt, hlaſy katolické, z Prahi; 2) Hlas, časopis cirkevní, z Brna; b) pólſte: 1) Tygodnik katolicki, z Gredžiſka w Poznańſej; 2) Gwiazdka Cieszyńska, z Cieſzyna w Schlezyſſej; 3) Oſwiata, z Poznańja; c) khorwatske: Zagrebački kato-licki list, ze Zagrjeba (Agram). Z tuthych a druhich ſlowjanſkých čjasopisow podawa Posol zajimawe powięſcje z ſlowjanſkich krajow často předy dýzli němſte nowin, do kotrychž wone hakle požđiſiho najbóle z francózſkých pscheſožkow wu-brane pschiſidu. Duž móže ſo Posol tež tajkim čitarjam porucžec, liž jene abo druhe němſke nowinu čítaju! Pschi Póſle je ſo ſobuſtarom na léto 1864 přeni

zeschiw wjetšich knihow: „Ziwenja Swjathch“ wot Handrija Duczmana spisanych, dał; nětko pał dostanu sobustawu na l. 1865 druhi zeschiw. Po rozprawje sekretarja pschedpoloži k. šchulski direktor Scholka jako polkadrnik zliczbowanjo z lěta 1864, kotrež bu wot k. vikara Herrmanna, k. kapłana Duczmana a k. wuczerja Kochtę pruhowane a za prawe spóznate. Wažniſche ze zliczbowanskoho pschehlada bě tajke: Zbytk z danju z přenjoho lěta bě 47 tol. 17 nsl. 6 np.; dochodý z pschinischkow, dobrówolnych darow a pschedawania towarzstwowych spisow 129 tol. 3 nsl.; do hromady po tajku 176 tol. 20 nsl. 6 np. dochodow. Budawkow bě 70 toleri a 25 nsl. Duż bě 105 tol. 25 nsl. 6 np. zbytku na koncu lěta 1864. K tomu ma so pschispomnicz, zo bu přeni zeschiw „Ziwenja Swjathch“ na l. 1864 hake lětsa placzeny, tak ze je horniſchi zbytk za l. 1865 po prawym něhdze 50 toleri mjeniſchi. Duż niemóžemž z danje wulkoho dobytku měcz. W lěcje 1865 budže wysche toho zbytk hiscze nijschi, dokelž je a druhim polleče dwojich wulhadzach Posol wjele wjach pjeniez žadak. Duż praji k. polkadrnik, dyrbimy so prćowac̄, zo býchu sobustawy pschibjerak a tež dobrocjivi podpjerarjo, kaž tež czi, kij nam darmo pisaja. Bjez namjetami, kotrež nětk na rjad pschindzech, bu tón pschijat, zo maja so w Posle krbitke chrkwinſke powjesce ze serbſkich wosadow a Serbow nastupace na koncu wozjewiecz, jeli je knježa fararjo na naschu proſtu dobrocjiwe pschipóſceļu. To bě za někotrohožkuli interessantna chronika býla, a myſlimy z tym wjach cžitarjow dobycz. Tež wo druhe dopish w chrkwinſkich a tež schulſkich naležnoſcejach bu w zhromadzizne proſchene. Po dewuradženju wſchēch trébných pschedpoloženjow ſkončiſo zhromadzizna.

Z Budyschina. Lipskowska katholfska protyka „St. Benno-Kalender“ je tež lětsa wusčka a móžemž ju derje poruczeč wſchitku, kij sej němſku protyku žadaja; wona placzi 5 nowych ſlebornych. W powjescejach z kužiskeje abo budyskeje diöcesy ma so pschistajic̄, zo so missionske bože ſlužby džerža tež w Reichenawje (kdjež klöſchtyr rjanu chrkej twari), kotrež ma kapłan ze Seitendorfa wobſtarac̄. Dale je njedospołný naſtaw „die katholischen Vereine in Sachsen,“ jeli chce spisat toho samoho pod „Sachsen“ tež naſchu ſužich ſobu zrozumiecz. Cžitarzej možlo so zdać, jako býchmy my ſužich katholiskowje w pschirunaju z herbſtokrajnymi nicžo njeſtukowali za te wěch, kotrež „katholishe Vereine in Sachsen“ ſpěchua. Wězo w najwjetschej staroſci a z wulkomyslinymi darami katholfsku wěc podpjera ſtaroſlawne tachantſtwo (kapitel) hižo pschez 600 lět, bôle hac̄ k pschiltadej „Vincentiusverein;“ wone ma aſylam podobny institut pod ſobu na tachantſtwo a we „kommunikandſkim wuſtawje“ (kotrohož wjebzic̄jeſt je k. farar Kucžank) atd. Ale tež towarzſwa mamy; iich „Frauenverein“ je tež pschi tachantſkej ſchuli a ſtara ſo podobnie wo rozwučenjo holejkow w ſonskich džělach a wo podpjeranjo kudsonich bjez nimii; iich „Lefeverein“ (cžitarſke towarzſwo tež mamy pschi tachantskej ſchuli (knihownik je k. ſchulski direktor Scholka) a doſta- wamy tež dary do njeje z Borromäusvereina w Bonnje. Skončnje je tam

wuwostajene nětko hžo tři lēta wobstawace „towarstwo ss. Chrilla a Methoda.“ Porok njedospołnosće pak, hšicje junn to praju, placji spominjenomu nastawkej jenož, jeli won pod „Sachsen“ tež Lužicu měni. Pschitpódla spominju, zo našch němſki kollega-redaktor w Lipsku wo tříletnej existencie Katholskoho Pósla dotal nicžo njewě, hac̄runje je mjenio toho samoho wjach króz w Dresdner Journalu a druhich pschitupných nowinach stało. My pak smy börzy w swojim přením čiſle wo wudawanju lipskowſkoho katholskoho časopisa powjescz dali.

Z Budhſchina. Pschehlad cyrkwiſkych powjesczow, kajez tež z druhich wosadow rady wozjewimy, je z konſchoho lēta tudh tajſi. We woběmaj cyrkwiomaj bě k swiatomu woprajenju 4011 wosobow, a potajkim 343 wjach dždli lēto předh. Narodjených bu w serbskej a měmskej wosadze zhromadnje 95 džeczi (56 holcžkow a 39 holcžkow), potajkim 18 mjenje dždli lēto předh. Bjez tutymi běſche 18 njemandzelskich a 1 morworebžene. (Wot narodjených wosadných džeczi bu pola nas kſcheczených jenož 72, druhe 23 wot lutherſkych starſkich buchu pak w lutherſkych cyrkwiach kſcheczené, dokelž je wot konſchoho „Pfarrzwang“ zbehnjeny.) Werowaných bu pola nas 13 mandzelskow, bjez nimi 7 po wěrywuznaczu měſchaných. Wumrjeli su 82, pječzo mjenje dždli lēto předh. Bjez nimi běſche wýſche morwoniwodženoho 40 džeczi do 14. lēta, 2 hac̄ do 20., 3 do 30., 4 do 40., 5 do 50., 8 do 60., 9 do 70., 6 do 80., 4 do 90. W tym je 10 mandelskich muži, 8 mandzelskich hospoſow, 3 wudowcowje a 8 wudowow. Na Mifka-ſchu bu hrjebaných 61, na filialne pohrjebniſčejo w Mniſchoncu 14 a 7 na ſuſodne lutherſke.

Z Budhſchina. Kaž druhé lēta běſche tež lētsa w tachantskej ſchuli ſwjetzeniske wobradženjo Božoho džescja a bu wjetſchi džel džeczi ze wſchelakimi pschitpónymi darami wobdželeny.

Z Budhſchina. Njedawno je našcha kralovſka krajſka direkciya nowozałożenu fabrikowu ſchulu we Piſanym Dole pola Dubrijenka, w kotrejž ſo džeczi dželacjerow (rodzených z Čech a Schležynſkeje) z tamniſcheje ſchleńczernje ſhabdžuju, zakoných pschitpoznala. Hako wucžer ſhodži tam k. kantor Schömmel a hako katecheta k. kaplan Wowežek z Kulowa; ſchulſki inspeltor pak je k. farar Bjeňšč w Malbicach, dokelž Piſany Dol leži w ſakſkim džele Lužic. Kaž tudh tak budže ſnadž tež w druhich měſtnach pobocžna abo fabrikowa ſchula trěbna, na pschitpád w Rakecach a Biskopicach abo Žemicach, hdež je nowa ſchleńczernja natwarjena. Naſcha duchowna wýſhnoſć ſo wſchubžom jara za katholſkych stara a wopruije jara wjese. Tak je w loni tež nabožniſtu ſchulu (Religionsſchule) w Šebnízach założila, kotruž duchowny z blízkich Čech wophtuje. Majwjac hšicje woprow pak budže cyrkje z faru a ſchulu w Žitawje žadac̄. Boh žohnuj wýſhniſe pročowanja naſcheje wýſhnoſče k ſpokojenju duchowných potřebnoſezow rozpjetiſených wuzwawari naſcheje ſwiateje cyrkje, zo njebhču ſami woliwňli a zo njebhču wotpadnycz dali swojim džeczem!

З Budyschina. З létuščoho direktorijsa podawanih tónle pschehlad duchowinstwa we Lužicach a Sakskej na koncu lěta 1865. We Lužicach je 30 světných (14 němčich a 16 serbskich) duchownych, z kotrejchž su 9 serbsch a 3 němčich fararji. (Alle farow je jenož 6 číscje serbskich). We němčich herb-skich krajac hru 26 světni (4 serbscy a 22 němčich) duchowni, mjez fararjemi su 3 Serbo a 7 Němcy. Wyšje toho su we Lužicach 9 klásckych duchowni z cistercijskoho rjada, mjez nimi 2 Serbaj a 1 Němc, kotrejž tež serbsch preduje. We Drežđanach su 3 wusluženi duchowni, mjez nimi 1 Serb. Z cyka je we Sakskej 69 duchownych (23 serbskich a 46 němčich). Wot 22 fararjow su 12 Serbo a 10 Němcy. Wjez 39 němčimi světnymi duchownymi su 19 z wusraja. We tuthym lēcje wunrjechu 4 duchowni, mjez nimi 2 Serbaj; za to jeno dwaj wuswjećenaj.

D.

З Ostřicka. Djen 27. wotdžeržachu tu schulſke vječzi pod narjedowanjom knjezow wucžerjow spěvnyh a deklamatoriski koncert k powšchitkownomu spodobanju. Poſluchari běſche jara wjele a čiſtih wunošek 48 toleri da ſo k lepšhomu wtwarzjenja abo porjedzenja fariskeje cirkve.

З Pirnu. Pjatki psched hodami bu tudy zakladny famjeń noweje fariskeje cirkve a farb ſwjatočnje położeny.

З Lipſka. Hilžbjećzine towarzſtvo (kž ſo za khore a khude žönskoho ſplaha ſtara) mjeſečne za lěto 442 toleri vokhodow a 410 tol. wudawkow. Wone ma woſebitu khěžu, aſhl (wucžek abo wukhowařnja) mjenowanu, pod wjedzenjom dweju knjeznow ze ſchležyſtcho Hilžbjećzinoho zienočenjstwa (kotrejž tež miločiſiwe ſotry rěkaja, ale zafy wutupicj móža); tſečja ſotra abo knježna wothladije khorech w aſhlu a tež w privatných domach. Tež w Drežđanach su tajke knježny.

Maležnoſcie towarzſtwa.

Sobustawy na l. 1866: 1. kaptaň Fr. Riedel w Duppamje w Čechach; 2. kubler Petr Duczman z Bozanec, 3. kapucin frater Jurij z Kumburza; 4. kapitular kantor Józef Hoffmann z Budyschina, 5. farar J. Kuežank z B. (t. j. Budyschina, kož wſchubžom w zapisku ſtečtskimy); 6. kubler Michał Kuežank z Vejna; 7. Marija Pietaſchowa z B.; 8. Jurij Kózler z Nowoslic; 9. ſpěvař Michał Maj z B.; 10. Jan Koplanſki z B.; 11. Jan Větka z B.; 12. Jakub Schpan z B.; 13. Khata Duczmanec z B.; 14. Marija Duczmanec z B.; 15. farar J. Wjels z Wotrowa; 16. kubler Jakub Krawežik z Jaworž; 17. Petr Bryl z Jaworž; 18. Miſkawich Wawrich z Jaworž; 19. Petr Stodeňk z Jaworž; 20. Miſkawich Krawec z Jaworž; 21. Michał Rjeńcz z Jaworž; 22. Michał Čjörlich z Jaworž; 23. Michał Rjeńcz z Mikocžic; 24. kubler Jakub Kusejanski z Wotrowa; 25. kubler Závřejek z Jaworž; 26. koreczmař Michał Biesold z Jaworž; 27. kubler Jakub Smola z Raſhce; 28. kapitular senior Pjeh z B.; 29. kaptaň Hörnik; 30. J. Haſcha ze Žaidewa.

Dobrowolne darž dachy: 1. kubler Petr Duczman z Bozanec 10 nsl.; kapitular kantor Hoffmann 15 nsl.; Marija Pietaſchowa 10 nsl.; farar J. Wjels w Wotrowje 1 toler; Jakub Krawežik 5 nsl.; P. B. z J. 5 nsl.

Katholicki Porok
Ewangelicki Czasopis,

wudawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa
prěňu a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiu.

Redaktor: Michał Hórník.

Plaći
w redakcji 10 nsl.,
na pôsće a w kniharni
12½ nsl. lětnje.

Katholicka cyrkja a jeje zaſtužba wo wědomosći a cžlowiecze zbožio.

Skoro w kóždym cžasu běchu ludžo, kij wudawachu, zo je nascha cyrkja nje pſche cželnica wědomosćow a wustojnosćow, zo swojich wěriwych kaž počimje njewědomosćje sedjo wostaji, dokładne rozwuczenjo swojich stavow zanierodzi a pſchez to wudospołnjenjo ducha we wšchelakich cžlowieckich wustojnosćach zadzjerzuje. Tónle porok je pak po stawiznach staroho a nowoho cžasa tak njewěrny, zo može jón jenož zasalky pſchecežiwnik naſheje cyrkwe abo cyle njewučený cžlowieek wuprajicž. Nascha cyrkja njeje we žanym cžasu wěrnomu wjedzenju zadzewki stajala, ale je pſchech wſcho cžinila, schtož wěrnu a dokładnu wědomosć pſchinjesci mohlo. Haj hſcheče wjach, wona je ſamalutka pſchecežina wſchoho, schtož něk wot cžlowieckich wědomosćow a wustojnosćow (kum ſchtow) maný.

Hdyž bu cyrkje założena, stejſe pohańska wědomosć we swětlych wěcach a kumſchtach na najwyššich ſhodženiu. Kak zadzjerzi pak so tehdom hižo cyrkje? Ruaje kaž kſchecežanscy mlobžencowje pola wulcich swjatych wótcow, wiczeownikow swjatych japoſchtołów, wědomosć praveje wěry phytachu*), tak phytachu

*.) Najprěniſche założli k rozwuczenju druhich we wěrje kaž we ſchuli cži-
njeſche hižom swjatyj japoſchtof Jan, pſhetoz won džeržeske we měſeće Epheſu, tak
dokho hacz tam pſchebywaſhe, zbrońadžiſny, kij wot wšichcich tych wopytane buđu,
kotsiž wjetſe ſpoźnacjo kſchecežanskeje wuczby žadachu.

woni, býrnje kschesczenjo, tež wědomosć grichiskeje a romskeje rycze a wudospol-
njenjo swojego ducha we czasnym) zo njebychu wot wuczenych mudrych pohanow
we žanym wjedzenju pschetrecheni byli. Tak wophtowaschtaj chrkwienskaj wótcaj
a biskopaj Basilius Wulki a Hrjehor Nazianski we swojej młodoscji sydlo wszech
mudrych pohanow a schuln wědomosćow w měscze Athen, zo býchtaj so tam wu-
dospołnikoj. Młodzencowje, kaž wonaj, njejsu pač wysoke poħanske schule tuteje
winh dla wophtowali, zo býchu wot poħanskich wuczenych nowe dobre nauki, ale tež
toho tohodla, zo býchu njeprawe a wopacżne wuczbý poħanstwa pónzali a
z toho wijskloscę a moc nadobymali, tele wuczbý jako njeprawe powalicz a po-
ħanam moc a wěrność Chrystusowej wěry zjewicž. Hjżom zahe tohodla so tež
sta, zo su najmudrisci tuthich poħanskich wuczerjow wot bożeje hnadh hnuczi do
katholische cyrkwe stupili a so po swoim pschewobroczenju rozwuczenju najpre-
nijskich kschesczanow cykle podali, kaž swiati Justyn, Klimant a Origenes, najmu-
drisci mužowie swojego časa. Justyn bě předch poħanski mudrowe a mějesch
wjele wuczownikow tež po swoim pschewobroczenju z poħanstwa do kschesczanstwa;
won wumrie jako marträ 167. Klimant a Origenes wuczeschtaj we Allegan-
driji a ta schula, kij bě tam założena, bu pschez wobeju mužow tak wuwołana
zo so tam poħanjo a kschesczenjo ze wszech kraju schadżowachu, zo býchu so we
wěrje a tež we mudrości tamnoho časa rozwucżowacž dali. Dokelž pač malo
kaſkich wuczenych schulow bě a młodzencowje, kofisž poħanskich wuczerjow skħaħachu,
lochlo do stracha pschiudżechu, z dobyczom swětneje wědomosće, tón hishcje wjele
drožschi poklad swojeje wěry zhubicž, zapoczątū biskopowje wschudżom wosebite
kschesczanske schule założecž a to najbole tam, hdjez swoje biskopske sydla mě-
jachu, pschi biskopskich chrkwiach, zo býchu sobu wot nich wobkredżbowane byle.
Wschē tele kschesczanske schule, na ktrichž so wěra runje kaž swětna wědomosć
wuczesche, dolho we romskim khězorſtwie njewostachu; tón wot wěry wotpadienjy
khězor Julianu, najhōrschi pschecziwnik wěry a chrkwe dashe je zběhnuć, zo
by z nimi kschesczansku wěru a chrkwe wutupił. Julianowe wotpohladanjo bě,
kaž stawiznų pokazują, jenož k lepschemu potkoczenje chrkwe, pschetoz tale bě-
dzesche z poħanstwom, a pschedobu sebi z pomoci swojego założerja bōrzha po
smjerczi tutoho poħanskoho khězora († 363) tak wjele prawa a naħladnosće,
zo biskopowje nie jenož zběhnijene schule a wustawh k rozwuczenju ludi zaħ-
znowa założicu, ale je tak derje z wuczerjemi zastarachu zo su ħlowne města
něhduschoho romskoho khězorſtwia hacž do džensnischego dnia naprén ische
sydla wscheje wědomosćje wostale. Tak do města Roma džens hishcje
mužowie wszech wědomosćow a kunschtow puczuja, kaž n. psch. zo býchu so
tam we wjedzenju wudospolnisi. — Kaž chrkwe we romskim khězorſtwie za rozwu-
czenjo cyłoho čłowiestwa so starasche, tak cžiniesche wona to wschudżom, hdjez
pschistup namaka, we wszech kraju pola wszech lindow. Schtò njeje hishcje
nieżo skħaħat we naszych poħanskich předownikach, wo jich džiwich waschniach,

jich psychobójstwie a stajnych wojnach, kij z druhimi abo sami bjez sobu wjedzechu, wosobnie pak wo jich wulkej niewiedomoscji nic jenož we węcach wěry, ale tež we naturalnych węcach, kij něk dawni nizki lud znaje? Chto je jich dźiwje poczinti milsche czinił, chto te njerozomne psychobójstwo wetstronił, chto němckim kaž swojanskim ludam mysl a spodobanjo k měrnemu žiwjenju dał a jich skoro we wszech wědomosćach rozwučil? To żani swětni wosobni knieża a wucjerjo niewěchu, żani kralowje, ale jenož nascha katholska cyrkej a jeje wupostani pōslojo wěry. Czile za božu czescz zahorjeni mužowje phtachu dźiwje poħanske ludy, motwuczachu jich pschez moc božego słowa (druhy tež pschez dźiw) psychobójstwo. Z psychobójstwom padachu pak tež dźiwje poħanske poczinti, psychiudzachu tež ta předy hiszpeje njeznata luboscz, wysokoważenjo bliżschoho žiwjenja a z tym měrnische czasy, kij wupostanym missionaram k tomu služachu, tuthych pschewobroczenych nawodzecz k wuzianju měrnoho domiaco ho zboža, k wobdzelenju pustych krajom a lęsow, a k wuknjenju wschelakich wuzitnych dżelów a kumschtow. Wosobnie widzimy to we 7.—12. lětstotka czinicz horliwych stavow nabožnych chirkwiskich rjadow kaž swiatoho Benedikta. Wschitez innischa, kotsiż regulu tutoho swiatoho mějachu (a džens hiszpeje maja) su njeſkonečne wjele k zbožu chłoko čłowjestwa psychiuoschowali. Woni rozschérichu we dalekich dźiwich poħanskich krajach, kaž we chłej Němcskej, něcziszczej Rakuskej, Irlandskej a Zembeliskej, prawu wěru, a z wěru tež pěkne porjadne žiwjenjo, ratarstwo, wusłownoscz we twarjenju rjanych a kruhych wobydleni a chirkwior, rjanych swjeczatow a stolpow, hudźbu (musiku) atd. Najważnišci twarscy misichtro běchu zaſtarſu we murach klóſchtrow; tak mějesche klóſchtur Fulda něhdys najwubjernischich kamjenjerubarjow, Sankt Gallen najlěpskich mosaznikow, druhe klóſchtury zaſy wuwolanych moleri; skoro wschitke pak zaſožichu we dźiwich lěsach, tiž zespuschczachu, wsi a miasta. Klóſchtur běchu tež pschez wjele lětstotkow sydla wszech wědomoscjow. Vich pilni wobydlerjo zhromadzichu ze staroho czasa wschē ważne knishi a pišma, a dofelž bě kumscht knihičiſtchezenja hacž do piatnatoho lětstotka njeznath, dha skoro wschē najstarsche tuthych pišmow jenož tohoda hiszpeje manu, dofelž su wone wet pilnych rukow tuthych mniczow husto wjach krócz wotpisane byłe. We klóſchtach so najprjedy piſacz wuezesche, we nich běchu grichiske a lacjanske pišma husto z njeſmérnej prou a wobstajnosću pscheložene, a tak buchu wschē pokladu starzych wědomosći nam zaſhowane. Tera ważne za tamny czas běchu klóſchturſke ſchule, kij so we wszech klóſchtach namakachu. Tajke ſchule pschi klóſchturſkich kaž biskopſkich chirkwach buchu wot synow wypofitnych kaž nizkich starskich wophtane, a czasto z nich młodzencowje wulħadzachu, kotsiż najwyšsche dostojnosće we statu a chirkwi dosahnychu: biskopowje, archybiskopowje, haj tež bamžowje, kaž Alexander V. a Sixtus V. Wosobnie dyrbi so to chirkwi pschipisacz, zo je khězor Karl Wulki, najmócnischi wjehich swojoho czasa, po żadanju bamža a swojich biskopow we wszech krajach swojoho wulkoho khězorstwa ſchule, chirkwje

a wuſtawę k rozwuczenju luda założił, zo by nižki lud nic jenož we wérje ale tež we drugich wědomoſczech rozwuczenh był. Założenjo wszech tych ſchulow a zdżerjenjo kmanych wucjerjow za mnogoſc rozwuczenjapotrebných wuſtarzecze pſchech wot chrlwie, tak zo lud ſo tež jenož chrlwi i ſwoju wědomoſć dżakewaſche. Tak pſchikaza Orleanski biskop Theodulf wokolo l. 800, zo dyrbja měſchinich wſchudźom, hdżež ſu poſtajeni, ſchule dżerzecz a wsche dżeczi bjez wuwacza do nich bracz; tež ujesmiedzachu za ſwoje rozwuczenjo niciož doſtacj, kiba to, ſchtož ſu starschi jim za jich pröcu ſamolwelnje wotedali. Wosobniue dżerzecze chrlkej na rozwuczenjo khudych, derje wjedzewschi, zo bē tymle doſklaſnie wjedzenjo hiſhceje rotrebnische dyžli zamoženjo a bohatſtwo. Tohodla pſchikaza přeni lateranski koncil 1180, zo ma wosobniue za khudu mledoſc starane hycz a trientſki koncil, 1545—1563 (ſez. 5, 1.) toſamo wschein duchownym hiſhceje kručiſhco pſchiporucza. Po wunamakanju knihiſhceſtwa ſtupachu na město duchownyh wucjerjow we čjaſnych wjedomoſczech drje ſwētni ludžo hako wucjerjo, ale wschitcy čjile wucjerjo dyrbjachu ſo halle na biskopſkich abo klóſktrſkich ſchulach i wuczenju pſchihetowacj a duž žadny dyžw ujeje, zo chrlkej tež hacj do dženſniſhoho dnja najwyschſche wobledźba na njo nad wscheinim thuni ſchulemi ma, hdži bē wona ſich założeſka kaž najprēniſcha a woprowdžita najwyschſcha wucjerka. Z klóſktrſkich ſchulow wukhadzachu paſt nimale we 12. lětſtotku tež najwyschſche ſchule za wuczenyh, university; najstarsche wot nich ſu Bologna, Paris, Salerno; po nich buchu założene Padua 1222, Neapel 1224, Ferrara 1264, Rom 1303, Piſa 1344, Palermo 1394, Florene a wsche druhe we Italſkej a z nich kaž najprēnſkich chrlwinſkich wiroſcieſtu wsche druhe we Francōzſkej, Gendzelskei Španiſkej, Niemſkej a drugich europiſkich krajach. Wsche naſche wjedzenjo we wérje kaž we wscheinich drugich wěcach je plöb, kotrohož ſympieſchko naſcha katholska chrlkej ſyjeſche, kiz wona wothlada a hojeſche hacj do dženſniſhoho dnja, hdžež njeſwuczeni wnstupuju a jej porokuja, zo wona ſwoje ſtawh w ujewjedomoſci wostaja.

P. L.

Chrlwinſke nowinki a powieſcie.

Z Prahi. Tu ſtara ſe wosebite towarzſtvo za wuporjedzenjo a doſtwrjenjo hłowneje archybifkopskeje chrlwie. Wſchelake ſredki ſo k tomu koncej nałożuſja. Tak bē w decembri bazar k lepſhomu chrlwie t. r. wſchelacy dobročerjero nawdachu wosobne dary a wěch, kotrež buchu we wulfim ſalu wuſtajene a potom wot wubjerka zemjanskich a měſchczanskich knjenu za drohe pjenjeſzh pſchedawane. Do tejſe wuſtajenich pſchindze wjele ludži a tež wjele kupcow, tak zo bu za tſi dyň pſchez 8800 ſchěnałow wuwilewaných, a wysche toho darichu hiſhceje khežor Ferdinand 300, khežorowa Marija Hana 200, wjerch Jan Schwarzenberg 100, wjerchowa Hana z Lobkowic 100, hrabja Franc Thun (pſchedyda towarzſtwa) 125 ſchěnałow atd.

Czëška. Cisterciski rząd liczą w Czecach we dwie mał klośtromaj 130 sobustawow. Z toho su 46 duchownych, 13 klerikarjow, 2 nowicaj a 3 bratja laikowje w Ossegu; 51 duchownych, 8 klerikarjow, 6 nowicow a 1 bratr we Wysokim Brodze (Hohenfurth). K czeskomu generalnomu vikariatej tohole rząda słusząca też Marijny Dol a Marijna Hwězda we Łužicy. Pręnischi ma 35 chorstkich knieżejow a 9 sotrow laiskich, z których su z abtysu (hnađnej knienju) 27 z Czec. Pošlenischi ma 46 sobustawow, z których je też abtysa a priorka, a potom 30 knieżejow w Czecach rodzonych. Tak piše pražska „Politik”.

Stará Pruska. Dzień 10. septembra z. l. bu w městaczku Gilgenburgu nowa katolicka cyrk wot biskopa swieczena. Wona bu wot jenoho nienomenowanego dobroczyerza za 13,000 tosler natwarjena a je jena najrjenskich cyrkwi tuteje wołoknoscje. Prędownia běchu w němskej a w pôlskej ryci, a 900 firmandow bu firmowanych. 20 duchownych z blizka a daloka bě pschitomnych. Psched 10 lětami njebe hishcze w cyrk naraiskej Pruskej ani katolicka cyrk, ani wuczernja. Wot toho časa je to hizon schtwórtka cyrk, kiz je so natwarila. Pręnia bě w Osterode, druga w Neidenburgu, a tretia w Sadowje. Podla bu też 5 wuczernjow założonych a to wscho najbole pschez towarzstwo swjatoho Bonifacjia. K.

Z Harburga napscheczjiwo Hamburgej. Tudy bu też nowa cyrk wot biskopa z Hildesheima swieczena. Tale wosada bu hakle w lěcje 1858 z 180 duszemi założena, a liczi učt hizon 450 duszow, a wuczernja je wot 70 džecji wophtana. K.

Z Poznania. Knježerstwo je tu twarjenjo kupilo za nowy wustaw diakonissow (lutherskich milosezjivych sotrow), a z tym je w naszym mieście nowa podpjera protestantismu a z nim Němcowstwa. W Poznanskiej mjenujich je słowo Němc to schtož protestant, druhže pak njeje tomu tak.

Z Poznania. Dzień 16. decembra bu w Gnieznie per acclamationem (pschez wuwołanjo) wuzwoleny k. Ledochowski, bamjowh nuncius w Brüsselu, za archibiskopa w Gnieznie a Poznaniu. Won je wězo tajse wuzwolenjo radh pschijak. (Tygodnik kat.)

Z Kaszubskie. W mieście Kościerzynie pschi naraiškim morju w krajinie pôlskich Kaszubow (jich wokrjesy su Wejherowski, Kartuski a Kościerzynski) skutkuja jara zbożownje milosezjive sotry rządu s. Vincenca ze swojej wyschej pôlskej schulu za holiczki. Wustaw ma ważny nadawč, dokelž w tych samych krajinach pobocze towarzstwo „Gustavadolsskoho towarzstwa” w Gdansku (Danzig) protestantsku wero w Nawieczonej Pruskej rozschrerjcz pyta.

Z Litwy. Stajne nowe powjeseče wo poczischcowanju cíitamy. Tak dyrbjescze jedyn farar w Trockim 200 rubli khostanja zapłacic, dokelž bě cyrk w nowa krycz dał; pschetoz knježerstwo chce, zo bychu katolickie cyrkwie rozpadnyle abo pschestale. Tachant wokrjesa, kiz bě kryczko dowolił, zapłaci 300 rubli.

Mnischa karmelitowje we Wilnje zapłacjichu 100 rubli za to, zo po zdacju policije to że służby pschedelko trajacu!

Wuherska. W Peschce je 6. t. m. archibiskop z Kalocsa L. Kunz, 76 lét starý, zemrjet.

Francojska. Bratr wjercha de Belluno je do parizskoho seminara zaštupil a chce so duchownistwu posvijecic.

Z Roma. Nowolétna rycerž swjatohho Wóica i francózskim wychlakam běsche taikale. „Wejele lét hžon dostawam na tymle dniu wuprajenjo waschich pschedejow, a ja na to wemokwjam z požohnowanjom. Ale dženja čzuju so pochnutoho, požohnowanjo bohatscho a wejele bôle wótcowsch podacj. Wjach kroč bu mi wasch wotkhad wozjewienh. Tohodla dam wam požohnowanjo we bohatej nadobnoſci a we pschitpoznacju wschoho, schtož seje za mnje a za swjathy stol čjinili. Ja wém a chcu tudi na słwo wulkoho japoschtola pokazacj, kotryž praji: „Ja wém, zo po mojim wotkhadze pschitndjeja torhace wjelski.“ A ja wém, zo po waschim wotkhadze, torhace zwérjata pschitndjeja a stadlo pschelutowacj njebutdjeja. Ale ja budu so poshljnecj pschez spominanjo na to, schtož je so we dahrodze Gethsemane stało. Zandžel boži pschinjese našhomu knjezej posvljenjenje. Hdyž ja, joho hubjenn fluzownik, we swojej slabosći taiku pomoc wozčakovacj njeſměm, budu so tola prócowacj, we próſtwje a modlitwje so našhomu knjezej porunoscjic. Haj, ja budu so modlicj za wschitke wasche swójb, a chle francózsko, za francózski kroj, za waschu khžorsku swójbu, za wschěch katholikow na chlym swěcje, kotiž mi we mojim čerpjenju z luboſcju a modlitwu pomhaja. Woſebje budu njebjesa proſhej za njezbožownu Italsku, kotraž je do hhubinh bjezbóžnosće a njeſtinciomnosće zawiedzena. Tola ja so njecham jeno rudžicj; ja chcu tule wč wopuschcicj, zo bých wam bože žohnowanjo wudželit. Nowe italske kraleſtwo pokracjuje we njeſprawnoſczech. Wone je nastalo pschez wotehnacjo wjerchow z jich herbowanoho wobſedzenſtwa, potajkim pschez to, schtož we ſedmej kazni kranjenjo rěka. Zo wjedzicjerjo tohole kraleſtwa na zbytne bamžowe wobſedzenſtwo kakaſa, kaž zauſtene wjelski, to je znate. Runje tak wědome je, zo ſu z njeſprawnej ruku ſo na cyrkwinym zamozjenju pschepſchimyli, a wejele kloschthyrſkich wobhulerow z jich sydla wuhnali. Někto dowola tež tým, kotiž ſu ſo Bohu pschez swjate kloschthyrſke ſlubjenja na čas žiwenja zawjazali, žentwi, a bjerjeja tak Bohu, schtož Bohu ſluſcha. Cyrkwinske werowanjo ſu zacjínyli a město toho ſu poſtaſili ſlub psched ſwětym knjeſtivom. Někto poſhorſhuje jich čeſej, kotraž ſo najswjecjishomu ſakramentej pschi njeſenijn i khorym wopokazuje. Tohodla zakazuja klinkanjo ze zwónckom a pschedewoženjo ze zaſwěcjenymi swěcžami. Čim bôle ſo njeſprawnoſc rozſcherja, cžim předy budže jeje měra pschedejlnena a pschitndje wot božeje sprawnosće khostanjo. Požohnuj was Boh a t. d.“

Z Roma. Džen 8. januara je bamž bjez druhimi tyčle biskopow wob-

twjerdzit: dotalnoho biskopa w Osnabrücku f. Melchersa za archibiskopa w Kölne a fararja Wahalu za biskopa w Litoměricach.

Amerika. We Philadelphia bu jena protestantska crkve na pschedajowanjo pschedawana a biskop Wood ju za 15000 dollarow kupi. — Psihi missiji, kotrej jesuitowje w Nowym Yorku dzeržachu, wobroči so pschez 100 protestantow do katholskeje crkwe.

Amerika. Postup katholskeje crkwe je wosebje widzecz we natjecor-nych krajinach, gdje so Němcy a Irlandženjo zasypdeja. Psihey wjach ludzi k nam pshestupuje. Biskop w Newark je wjach nowych crkwi a schulow poswje-ćil. Duchowny Gervais je tam gothicu crkve ze žromabžených darow natwaril.

Chineska. W Sut-chenu bu wučenih a pobežnih katholicki missionar Mabilleau, rođenih z Nantesa we Francuzskej, kiz bě za pschichodnoho provi-ka postajeny, zamordowan. Khějorsc̄ zaſtojnich věchu lud pschecživo kshe-ſčanam naščeuvali, tak zo kshefčanske wosadu napadn, wurubi a paleše.

3 Lujicy a Sakſkeje.

Z Wotrowa. Zanđene lěto narodži so w nashei wosadje 11 džecži (žane njemandželske); werowaných bu 7 mandželstwov (žane měščane); wumrjeli věchu 10 (5 mjenje džili lěto prjedy; bjez nimi 1 džecžo); k wopravjenju bě 1318 wosobow (345 wjach).

Z Marijneje Hwěždy. K dospołnosći powjesce z naschoho Klóschtra pschijstajam, zo věštej bjez pječzimi knježnami, kotrej Klóschtriske slub 21. no-vembra z. l. wotpolozichu, tež dwě serbske, knježna Wörschnla Hanfli (Neuman) a knježna Khata Weclich; prěnišča pschihotuje so k wuczerstwu w tudomnej serbskej holičej wuczerni. Wotpoloženjo slubow (profes) sta so tón króč w crkvi, shtož wjele lět bylo njeje.

Z Pisanoho Dokla. K wudospołnjenju powjesce wo tudomnej fabriko-wej schuli pschedawany, zo je wona wosebje pschez prou wobśedzera ſchlen-čerňe f. Hildebranda założena. Rozwinczuje so tam 3 abo 4 króč tydženjich po tsi hodžinach. W tu šhwili je w schuli 12 katholickich džecži, bjez nimi pak 5 češtich, 1 polske a 1 serbske. Po jutrah budže licžba džecži wjetša, dokelž někotre dotal zakoniku schulstvu starobu njemějach. Tež protestantske džecži smědža tule schulu wopytowac̄ pod wuměnjenjom zakenja t. r. sakſke džecži smědža tam i hodiči do 10. lěta. Dokelž su we Wöslinku a joho sakſke a pruske wosolnoscji někotre katholickse swójbh, budža drje tež serbske džecži w tej schuli pschibjerac̄. Hdy by hisheče Lubhočz, kiz swoje džecži do Gulsche sejele, do Pisanoho Dokla zaſchulowaný byl, by snadž w dalisčej pschichodnosći z fabrikoweje schule wob-stajna nastac̄ mohla. Tola my njemožem profecžic! — Dokelž je Pisany Dok laž cyka Lutherſsa wosada Wöslink, shtož katholickich nastupa, do Ralbic pschipo-

kažaný ale z hóbžiných wot farškeje wšy zdalený, je ralbicžanski k. farar z dowolnoſćju konſistorija kulowſkomu fararzej delegaciju dał, zo móže tón wšče chrkwinſke zaſtaranja katholickich na so wzacj; tola dyrbja so kſchcjenja, wěrowanja a pohrjeby tež do ralbicžanskich chrkwinſkich knihow zapisowacj.

K.

Z Radvorja. W nashej wosadje, kotrež ma 1562 duschi, narodži ſo 66 džecji w zaſdženym lěce, bjez nimi 1 morworodžene. Zemrjeło bě 44 čłowjekow, bjez nimi 26 džecji. Pschipowjebanjow bě 27, ale jenož 8 wěrowanjow.

Naležnoſće towarzſwa.

Hako sobustawij ſu ſwoj pschinioſk na to lěto zaplačili: k. 31. Natuschowa z Čzemjeric; 32. Jakub Wjenk z B.; 33. hejtman Michał Schneider z B.; 34. po-honcji Mikławſch Kilarz z B.; 35. Hana Haderkowa ze Židowa; 36. Jan Šrafa z Bělczec; 37. Handrij Majc z Bělczec; 38. tubler J. Nežak z Bělczec; 39. žiwnoſczej Jakub Bit Kral z Matsec; 40. tubler Mikl. Nef z Ralbic; 41. tubler M. Blažik z Ralbic; 42. tubler Petr Smota z Wotrowa; 43. Miklawſch Bejmak z Wotrowa; 44. Jakub Schotta z Kaschec; 45. pschelupc Miklawſch Schotta z Wotrowa; 46. Röthig z Kanec; 47. tubler Rocor z Kanec; 48. Jurij Schwejda z Panczie; 49. rendant Michał Besser w klöfchtrje Marijnej Hvězdze; 50. mlynk Jurij Wawrik z Kanec; 51. zantkar Jan Schotta z Panczie; 52. tubler J. Duczman z Mitoczie; 53. Madlena Ryčerjowa z Mitoczie; 54. pjetar P. Želnak z Kukowa; 55. tubler J. Pjech z Baczonja; 56. tubler M. Pjech ze Swinjsarnje; 57. kaptaň Tadej Natusch z Marijneje Hvězdzy; 58. farar Nowak z Radvorja; 59. kaptaň Duczman z Radvorja; 60. tubler Miklawſch Mróz w Kamjenej; 61. farar Franc Schneider z Kukowa; 62. wucjer Jakub Schotta z Koczinje; 63. ſchulski direktor Schotta z Budyschina; 64. k. tubler J. Kral z Čzemjeric.

Ra lěto 1865 ſu pláčili: k. tubler Blažik z R., Michał Lukasch z Radvorja, Marija Smolic z Bronja, Jurij Grólmus z Radvorja, Petr Knobloch z Worklec, cjeſla Jakub Winear z Worklec (otrohož imeno je z pscheladanjom wloni w cji- i chčjanym zapisku wumostajene).

Dobrowolne dary: k. kapitular senior Pjech z B. 15 nsl., tubler Kral z Čzemjeric 5 nsl.

Chrkwinſki powěſtnik ze ſerbskich wosadow.

Z budyskeje wosady: Narodženi: Hana Marija, Jana Weelicha, khežkarja na Holej; Marija Hana, Jana Rydtarja, khežkarja w Nowych Bobolcach; Ernst Ivžef, Jakuba Pjetofsha, krawca a khežkarja w Rěwſezech; Marta Marija Michała Rynežti, měſchczana, khežnika a policaja z Budyschina. — Wěrowani: Theodor Bernhard Pursche z Kunewalda a Katha Bjarshee. Konstantin Julius Hermann, želegnicar, a Hana Christina Mrózec z Budyschina. — Zemrjezi: Paweł, Getthelsa Alberta, komarja pod hrodom, s., 7 dnou.

Proſymy wo powjescje z druhich wosadow!

Smilne dary, kotrež redakcija konſistoriu woteda. Za ſwjatoho wóteca: k. 1 tolej (pschez k. kapitana Werner); někotři drugy 1 tol. 2 nsl. 5 np. (pschez k. kapitana Nowaka).

Czíſhejat L. A. Donnerhaſ w Budyschinje.

Čo. 3.

3. februara 1866.

Lětník 4.

Katholicki Posol

Cyrkwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Chrilla a Methuoda

Wukhadża
prénju a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiuje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Plaći
w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

Bratstwo w naszym kraju.

Jene z najrjeniščich bratstwów, kij we naszej wołonoscji hiszczęze prawje znate njeje, je „bratstwo k węcznemu czesczenju na jsw jeczisjho sakramenta woltaria a k podpjeranju khudych cyrkwów pod zakitom swjatoho Benno“ we Dreždananach. Wotpošlanoje tutoho bratstwa je, kajž hizom joho mieno połazuje, tele: najswjeczisjhomu sakramentej pschitskemu czesci wopokazowacj, kij je jomu wot wjele liwskich křesćjanow wotczehnjena, potom tež zwonkownie czesci k tomule najswjeczisjhomu sakramentej powjetšicj a pschisporjecj pschez podpjeranjo khudych cyrkwów we Saksej z pschistojnymi cyrkwińskimi paramentami t. j. drastami a schatami. Poslenjeje węch dla wjedże bratstwo tež mieno parametowe zjenočenstwo pod zakitom swjatoho Benno. Bratstwo, kajſež nětko je, hiszczęze dolho njewobsteji. Założli k njomu bučnu cijnjene wot njeboh pryncesny Sidonije, tola mějesche wone tehdom pschi założenju jenitke powołanjo, khudym cyrkwjam pomhacj a je z pschistojnymi paramentami zaſtaracj. Halle na koncu lěta 1862 bu bratstwo, kajž nětk e, zamježjene. We novembri tuho lěta wobroczichu so přeni sobustawh Bennowocho bratstwa na „archbratstwo k węcznemu modlenju psched najswjeczisjhim sakramentom a k podpjeranju khudych cyrkwów we Mnichowje“ z tej prěstw, do bratrowskoho lista tamnišchoho archbratstwa zapisanî bycz, zo bychu tež wšchē duchowne hnady (wotpuski) dostali, kij wjericz cyrkwe wšchēm sobustawam tutoho bratstwa posficij. Zich prěstwa bu tež wuslyšchana a nie jenož to, Mnichowske archbratstwo k najswjeczisjhomu sakra-

mentej pschiwza z dowolnoścju wysołodostojnho k. biskopa Dreždanske bratstwo do rjada filialnych (pedstojachch) bratstwów tutoho mienia 12. hapryla 1863, bě hnadny biskop měsac předh (1. měrca 1863) bratstwowe statuty pruhował a pschipóznal. Pschedstojerstwo bratstwa je něk po tjoch lětach wobstacja hishcze teſame kaž pschi joho założenju. Duchowny předstojer je k. dwórski předat Ludwik Wahl. Preňa předstojerka hrabina P. Mayhausz-Gormons, preňa a druga pokladnicza stej baronka von Oppen a knjeni Pfaffowa; pismawiedzerey zemjanska kniežna von Miltitz a knjeni Erdtel, a pomocnich pschi wszech pschi-skuschachch chrkwińskich dželach abo pschi jich wobledżbowanju: kniežna Theresia von Hausen, hrabina Sophia zn Stollberg a knjeni Würfler. Skutkowanjo bratstwa a wosebje wszech joho wysołich pschedstojerów dybci we wschem jenož kħwalene bycz. Hżom we preňum lěcze swojoho wobstacja běchu (po preňsolētnym wobliczenju) 199 wschelake wjetſche a mjeiſche chrkwińskie drafth a wěch z nowa zeschite a wobstarane. Lětne dokhody běchu 403 toleri a lětne wudawki 402 tlr. W druhim lěcze bě hžo 252 sobustawow, lětne dokhody běchu 707 tlr. a wudawki 458 tlr., a wudżelene buchn kħudym chrkwijam Sakskeje a wukraja nimale 240 chrkwińskich wěcow, najbole z nowa zeschite a dželane. Po tsečim lětnym wobliczenju, kž je njedawno wusħko, bě nimale 280 sobustawow, lětne dokhody běchu 1138 tlr. a wudawki 447 tlr., zbytk toħodla 690 tlr.*). Wudżelane bu tele lěto wschelakim chrkwijam Sakskeje jara wjelle wěcow a njeje tež zabyle bylo na serbske wosady: Njebjelčičich, Wotrow a Radwor. Njebjelčanska chrkzej dosta 1 cžiſce nowu kemšhacu draſtu kaž druhu wobnowjanu, 1 cžorný njsħporiñ manti, 1 albu, 2 wschitei palli, 2 rochettas; Wotrow ſka 1 nowu kemšhacu draſtu, 1 wschitu pallu, 2 albe, 2 humerale, 4 korporalije, 6 purifitatoriji a 6 lavabow; Radworskā chrkzej dosta 1 nowu kemšhacu draſtu, 1 cingulum, 1 albu, 1 humerale, 1 pallu. Wěcze rjane darh, kž dyrbja so wot katholickich Serbow z džakownoſcju pschiijecz. Najlepši džak pač lubje pschech tón, zo czi, kotsiż z thymle nastawkom wědomoſcju wot tutoho wužitnho bratstwa doftanu a joho wustawki djerzecž móža, so tež do njoho zapisacž dawaja. We ralbicjanske wosadze namakaja so, kaž wjelle wěm, hakle 20 sobustawow. A tola je wuměnjenjow tak mało, zo je skoro kózdy, kž dobru wolu ma, dopjelnicž móže: — jena lětna ja mo tžuna, a kózdy měsac fħtundu (ħodžinu) trajaca pobožnoſcž k najswjecjishomu sakramentej we chrkwi (zwonka božich službow, kaž so drje rozhmi) je wscho, shtož je krucze pschikazane. Duž by wěcze hōdne bylo, zo by so prawje wjelle ludzi do bratstwa zapisacž dalo, kž cheedža tak nic jenož winoſtu cžesęž k najswjecjishomu sakramentej rozschěrokoſcžicž a powjetſhiciž, ale tež malh

*) Preňe zamoženjo bratstwa, z wjetſha wot njeboh pryncesnh Sidonije zapožene, je 4500 tlr., wot kotrejž so lětna dan kózde lěto po wotpohladanju pschedstojerstwa sobu k lepšhomu kħudym chrkwiowych nałożuje.

wopor pſchinjescz za wołtar, za pſchistojne rjane chrlwinske drasty, a z tym za zwonkowne pſcherasnjenjo božich službow.

L. A.

D o p i s z N a k e c.

Z wjeholoscju smy wónhy powjescz čitali, zo je w Pisanym Dole nowa katholicka šchula założena. Wjele wjestsche wjeseło pał býchmy měli, hdý býchmy z nasheje stronę podobny podawki wozjewicž möhli. Stajniše nam na myslach leži zdýchnenjenje: „Schkoda, zo pola nas žana katholicka wucžernja njeje“. Dyrkimy swoje džeczi daloko pucž ſlacz a wſčem ſtracham, wosebje w žymje wuſtaſiež; pōczmje hýzom dýrbja wene hiež, a pōczmje pſchindu domoj, hdý dýrbja najblížchu wucžernju w Ralsbicach, pſchez $1\frac{1}{2}$ hodžin ſdalemu, wophtacž. Pucž tam je jara wobčežny; dokelž najbèle pſchez holi wjedje. Kaf wjele starosćow za starskich! — K najmijenšhomu poſlednje 4 ſchulſte lěta nas tola potrjechi tale czeža. Kaf wjele ſlepje býchmy ſo měli, hdý býchmy pał ſchulu blízko měli! — Tale dalokoscz je zrudne nuzowanjo za starskich měšchanoho mandželſtwa. Raž je znate, ſcžehuja po ſakſkim zakonju džeczi z měšchanych mandželſtow, na nowu wěru. Tola dorvoli zakon kontrakt t. r. wucžinenjo pſched ſudniſtwom (Gerichtsamt), abo z piſmom wobkružene wuprajenjo wobeju mandželſkeju, zo maja džeczi macžernu wěru méež.*). Nekotry nan ſejini kontrakt k woli lutherſkeje mandželſkeje, dokelž maja džeczi do lutherſkeje wucžernje blízko, do katholickeje pał jara daloko. Z teje ſameje winy katholicka macž njedostanje wot lutherſkoho muža kontrakt k katholickomu wocženjenju džeczi. Zakon dawa ſwobodu, ale k nashej ſchlobze, hdý zwonkowne wobſtejenja ſwobodu wjazaja: nam zadžewa dalokosć ſchule. Hdý změjemy tuh katholicku wucžernju, potom hakle budže doſpolna ſwobodnosć data.

K woloženju směmy tež my swoje katholicke džeczi (njeměšchanych manželſtow, abo hdý ſu po zakonju abo kontrakcje katholickie), do lutherſkej wucžernje hacž do ſkončenoſtoho 10. lěta ſlacz. Woloženjo na swoje ſtrachi. Njespominam na to, zo dobytk njeje, hdý rozwučzenjo wo wěre w lutherſkej wucžerni doſtanu. Ale na to was kędzibnych czinju, hdý ſo pſchi tym čzas pſchecžaka. Hdý mje- niujcy džeczo pſchez džesate lěto (nic ſchtworte ſchulſte,) bjez dowołnosće kralowſkoho ministerſtwa, kif pał hakle ſo po wulfim dopiſowanju doſtanje, lutherſku ſchulu wophtuje, dýrbji potom lutherſke býcž. Z toho ſo ſubžicž da, zo je katholicka wěra pola nas pſchez to jara wjele ſchłodowala, zo nimam ſchulu. Wjele džeczi bu za te lěta, thich hřejka ſpomnjenych wobčežnosćzi dla, za katholicku wěru zhu-

*) Tola płaczi to jeno wot tých džeczi, kif w času kontraktu hýchcje ſhēcž lět stare njeju. Za kontrakt płaczi ſo neſčto mało a ſudniſſi (amtmann abo aktuar) nima prawo, wot kontraktu wotrąbzcž.

bjených*). A to njež hrbjeli školu mjenovat? Štož je nimo, so vröčicž nje-može; ale za pschichod so hodži postaracj. Ale je pak hódné, škulu założić? Je pola nas a we wokolnoſczi tejko katholſkich starschich? Po statistickich zapisach wot lěta 1864 (hlad. lónschi Posol) je w naschim sudniſtím wokrjesu 792 katholſkich duschow, kotrež w Rakečanskej, Nieswacžidlskej a Minakalskej wosadze roz-pjerschene bydla. Coby njeſtu hiſhcze licženi rozpjerscheni katholſch z prusſich wsow, do Rakec zafarowaných: Schęzenica, Wyſoka, Hermanech a Koblica, kaž tež katholſch w ſufodných wsach pruskeje Zbjarowskeje a Lazowskeje wosadby, kij so z džela do Kulowa djerža. Hdy by so tudy katholſka wucžernja założila, by tež tuthm prusſkim katholſkim sobu k wuzitkej pschischta. Čidle 792 katholſcy w ſakſkých wsach, kaž tež cji w ſufodnej Pruskej, nimoja ani ſchulu, ani chrkej a nicto so wo nich njestara. Jedyn džel djerži so do Khröscjanskeje, druhí do Radworſkeje, tsecž do Malbicejanskeje wosadby, někotři klobza do Kulowa, někotři do Róžanta lemschi. Wulki džel pak wot nich njež hodbji do žaneje chrlwje a džecži ſeželu so do lutherſkich ſchulow. W lěceje 1861 buchu pschez tehdomniſchoho amtmanna, kij bě sam tež katholſki, tudomne katholſke džecži, z Rakec a bližskeje ſaſkeje wokolnoſcze licžene, a běſte jich tehdom 30, kij dyrbjachu so katholſch wocžahných, wězo tež te ſobulicžene, kij běchu z měſchaných mandjelſtrow, ale po zákonju katholſke bycž dyrbjachu. Wjele wjac by hiſhcze jich tež taſkich, kij hižom so k lutherſkej wěrje pschilicžachu, katholſkich bycž mohlo, hdy by tudy katholſka wucžernja byla. Ale tež wot tych horjela ſpomnjených 30 je wulki džel pozdžischo zaš za katholſku wěru zhubjený byl! Kak so tudy tež za nas katholſkich, dokelž tudy ſchulu nimam, njeprawda stanje, widžimy ze ſcžehowacoho po-dawka. W ſufodných Psowjach běchu někotre džecži, kij dyrbjachu po zákonju katholſke bycž, dokelž běchu nanowje katholſch. Měſachu so tež tohodla na žadanjo Minakalſkoho fararja z Psowjanskej ſchule wupokazac̄, a do katholſkeje ſchule do Radworja pschipokazac̄. Ale na žadosc̄ tamníſkich starschich, kothrmž so jich džecži do dwě hodzinje zdaleneje ſchule w Radworju ſlacž njechaſche, ſcžini tudomne kralowſke ſudniſtvo kontrakty, hacž runje běchu te džecži hižom pschez 10 lět stare. Sudniſtvo cyle pschecžiwo zákonjej čzinjeſche! Taſka njezakonſta wěc so njeby ſtač směla, hdy by pola nas katholſka ſchula byla!

Pſchi założenju wucžernje běchu woſebicze Rakec a najblížscha wokol-noſc i wobkedybowanju byla, jako najpotrjebniſcha. Duž dowolam sebi, tak daloko hacž ſmí nazhonicz mohli, zapis tuthch katholſkich ſobudželicž. Wot tych nimale 800 katholſkich Rakečanskoho ſudniſtwa bydli nimale polojca, 300–400 duschow w Rakecach a bližszej wokolnoſczi, a ſu katholſch:

*) Něhdy pſched 6 lětami bě tu w ſamých Rakecach 22 džecži z měſchaných mandjelſtrow živých, kij běchu tehdom w ſchulſkej starobje, te z njeměſchaných njebežku ſobu licžene. Wot tych buschtej jenož 2 katholſkej, a to, dokelž do kommuńiſtakloho wuſtawa w Budyschinje pſchindžeschtaj.

- 1) W Racicach na 100 duszów
- 2) W Niżej Wsy 1 swojsba a 2 jednotliwej wosobje
- 3) W Jitru 7 swojsbow a 4 = =
- 4) W Trupinie 6 = a 5 = =
- 5) W Raczej koczemje 2 swojsbie — — —
- 6) W Komorowje 1 swojsba a 2
- 7) W Nieswacziidle 1 = a 6 jednotliwych wosobow
- 8) W Holeschowje 1 = a 2 wosobje.
- 9) W Psowjach — — 15 jednotliwych wosobow.

Wyshe toho je, tak wiele hacz je nam wedomo, w pruskich tudy zafarowanych wsach 6 jednotliwych katholskich wosobow, w Sdzarach pak 1 swojsba, a w Bufojne (Bzjarowskeje wosady) 5 kath. swojsbow. Hewak pak su někotre jednotliwe katholske wosoby we wscitkich wsach tuteje, kaž tež Lazowskeje wosady rozpjerschene. Tohodla hisczeje junu: Schłoda, zo pola nas katholsku wuczernju, ani missionske bože sluzby nimam, kotrež bchcu so potom tež w wuczerni wotdzerzec hodie, kaž to we wiele mestach wizimy, hdzej žaneje wosobiteje chrkwe a duchownego nimaja. Tudy hisczeje chcemy pschispolnicz, zo drje tež wsy Koslow a Dobroschich, kiz stej z wjeczschoho dzela katholskej (we poslenskisej je tež kniejsztwo katholske), tudy do sudniistwa sluschart; dokelž stej pschez hodiezinu wot nas zdalenej, drje so jow pschizanknycz njebyschtaj hodiejek. Hacz dotal kholja tute dzęczi do Różanta do schule, hdzej pak maja tež pschez hodiezinu hicz. Za tej wsy samej by wosobita katholska wuczernja tež potriebna wiec byla, węzo mjenje dhzli pola nas. Dokelž pak założenjo taſkeje wuczernje a missionskeje stacije tójszto pjeniez žada, chcemy tež radz wopory pschiniesci. Tola spuszczejam so pschi tym wosobje tež na naskich zamožithch bratrow w katholskich serbskich wosadach, a na wyskodostojne tachantswo w Budyschinje a hnadnaj kloschtraj w sakskej Lužich, kiz budža, kaž so nabžijem, w prawym časzu nas pschi tym z rabu a skutkom podpjerasz. Naschi wérhusodža su za swoich rozpjerschenych wérhydratrow w Czechach, kaž w Rumburgu, Reichenbergu, Egenu, Bodenbachu, Khomotawje a samej Prazy, wulke darh zhromadzili, a Gustav-Adolfske zienoczeństwo je k tomu pomnijecja hōdne pjeniezne darh pschipoložko, tak zo móžachu so tam nowe wosady założic, a chrkwe a schule natwaric, hacz runje tam wiele protestantow njebē. Tež w naschej Sakskej su so we katholskich mestnach, kaž w Ostricu, Seitendorfie (a někto Schérachowje) protestantske wuczernje za rozpjerschenych ich wérhydratrow we wokolnosci założile, a k tomu tež w Serbach so pjeniezny uawdale.*). A to je węscze sczehowanja hōdne! Alle schtož bē naschim fufodam móžno, njedyrbjało to tež katholiskim naschohho serbskoho kraja móžno bycz. Bchcu-li czi w naskich serbskich wosadach, kotrzych je Böh z

*) Pschi jich zberlach dom wot domu su, kaž skyschachmy, tež někotsi katholsch drje pschez zabycziswośc na protestantske chrkwe w Czechach dar dali. To je njepschiskuschnie, kaž by wot nas bylo, hdz bychmy protestantow wo pschinisch k naschim chrkwjam žadali. Něksto druhe su darh za khudych, khornych, kamjenski spital atd.

częstnimi lubkami żochnował, jałmożnu za nas nawdali, by to dobrą zapoczątkować. A Bóh, tón bohaty dawacjer wschodniego dobroho, budże jich za tańki dobrą skutk węsze żochnowacj. Na tymle podłożku nadzijam so, zo budżetej nas potom khalobnej towarzystwie, te swjatoho Bonifacia a Chonske, kij so za rospieranych katolickich staratej a za kotrejuz też serbske wosadu kózde lato wopruga, na próstwu duchownej wychodźce z pschinischkami podpieracj. Duż poruczam potom założenjo schule a missionskieje stacije naszej duchownej wychodźce a potom też darmiwym Serbam, kótrymž ze swiatym pismom (Gal. 6, 10) pschiwołam: „Tohodla, doniz mamy čas, cijnym dobro wschitkim, wosebie pał tym, kotsiż su nasheje wérh.”

—l.

Pschi spominjenjo redaktora. Działajemy so k. dopisowarjej, zo je duchownu nizu swojeje wokolnoścę tak wotkrýt a so naschoho serbskoho pschiftowa dżeržak: Prawda wociž kóle! W nětotrydžtuli němickich krajinach njeje tak złe (nimaja dzeczi tak daleko do schule, a njeje cyrkę tak zdalena atd.) taž w spominanej serbskiej krajinie, a Němich wobroczaja so na duchownu wychodźce a na wopominnej towarzystwie; duż njeśmiedża też katolickich Serbja wjaczy tak bojazni bycz a dyrbja wschubzom zhromadnię za swoje należnosće skutkowacj. Tohodla wojzewiamy rady tule njebojaznu prostwu a podamy ju pschekęzemu dale. Hdyż je w Pošle, widzą na prawym měsje, zo je to hłos z kraja samoho! Pschi składowosće dopomijamy tych, kótrymž so Pošek jara njeważny zda, tak trébny je zjawny hłos katolickich Serbow! Hornischi abo drugu podobnu wec njebychym móhli wojzewicj ani w kuejczelskich (amtsblattach) „Budifiner Nachrichten,” „Kamenzer Wochenblatt,” „Hohenswerdaer Wochenblatt” (schtz Kulowsku wosadu nastupa), ani w njehamitskich Serbskich Nowinach, haczrunie su tute poslenische hewak njeſtroniske. Tute nowiny nječežiwo swojej naturje katolisku politiku méc! A tola je runje stacija w Rakecach za katolicki wažna! Wt katholicki halo mjeńshina dzemj pschecj pschemoc czyno kapitala a intelligencj (rozwojenoscje) stajnię bôle do tule a zhubimy (z pschedawanjom) zemju pod nohomaj, kótruž lutheresch wosadza. Njech so tola Rakecy za katholickwo njezhubja! Hdyż by tam z Bożej pomocą katholicka schula była a missionska boża służba, njeby so prajiko: Tu njeſtaniu, mam daleko kenschi a moje dzeczi njemóž katholicka wozchahyć atd. Hdyż je za katholikow starane, tam też skreje so zasydla, a zasydleni njezhubja so za katholicku wero. Duż katholikowje w rakeczańskiej wokolnoścji! wostańce swérni a dajeże druhyh njeſto wo sebi styshecz. Schtz (sam wobstajnje) żada, tomu budże date!

Cyrkwinske nowinki a powięscje.

Z Numburga. Ludomue wot němickoho protestanta redigiowane a wudawane němickie nowiny podawaja tańkie dopis z blizkiej Georgswaldy wodzivje, kótrž je so w tutej wosadze stał. „Njewudata Madlena Kade, rodziena 1835 we Philippssdorfje georgswaldskeje wosady, kij w domie swojego ženjenego bratra bydli, běsche wot swojego 19. lěta často khora a měsječne nimale 11 měsacow bolozne czerpjenjo, kotrež jeje řekaž halo zku, maczatu a jedmjatu pucherowu liszech (Bläschensflechte) poznamieni. Z toho nastachu na chlym liwym boku jeje žiwota jědmjate, z hnijachym mięsom napjelnjene a njeznejslivu wón roszčerjace ranę (potajkim kaj rat), kotrež buchu w poslenich dnach hacž do 12. januara wot domjachch, kij móža to wobswedczicj, widżane. Slabosć khoreje bě tak wulka,

zo wjac̄ sama łoża wopuszczic̄ nijemóžesche, ale dyrbjesche zbehana byc̄, po c̄imž bu skoro kóždý króć hjezmocna do łoża niesena. Tak zla běsche jeje za njewuhójnu wuprajena khorosc̄ hishcze pjatk 12. januara, kotrž bě za nju, kaž wona wobfrucza a swědch wobswědczeja, najhórschi, najbołozniſchi dzeni chleje khoroscze. Najhórsche bołoscze traſacu chlu noc hac̄ do ranisheje 4. hodžin 13. januara, hdž so jei pschi dospolnej sebjewdomosczi (kaž chce wona wopschisahnyc̄) we łożu ležacej a nutrnie k swjatej Mariji so wołacej ta sama we krasnje wobswětleniej a pschecznje blyshczejacej podobje („ſtwa bě swětska kaž wodnjo“) zjewi a rjekn̄: „Mloje džec̄o, wot něſka žije!“ A zdobom běchu ws̄chē jeje ranę zažite, zamorſhczena a z c̄erstwej kóžku poczehnjene, bołoscz a hrozna wóni běshtej přjecz kaž tež ſlaboscz a ws̄cha druha khorosc̄. Prjedy ežežch khora khodži wot tamneje noch, kaž su so sta ludzi hžo 13. a 14. januara pschepokazali, za swojimi domjachym wobstaranjom, je c̄erstwa, móena a ſtrowa, kaž ženje přjedy. Wona chycze hžo njedzeli 14. do farskeje chrkwe, pot hodžin 3 zbaleneje, hic̄: tola pschindže halle ſobotu 20. hako na oltavu jeje džiwapolnouho zahoſenja, k swjatocznej džakownej Bożej mſchi, pschi kotrejž bě chrkej z pobožnymi pschepelnjenia. Wo wěrnoſci jeje přjedawſcheje zleje khoroscze a nětczisheje dospolneje ſtrowoty može so tu kóždý ſam pschepokazč.“ Prjedawſchej lekarjej, kž nijemóžeschtaj pomac̄, ſtaj k. Gröhlig z blízkoho Gersdorfa a k. Ulbrich z Georgswalde. Druhi króć snadž hishczeje wjac podam̄.

(Pſchelad statisſki.) Licžba swětskich katholſkich duchuwnych na chym swěze wunoscha 320,000—325,000; z tych je w Europje 260,000 a w samej Italskej 115,000, Francófska ma 50,000, Schpanſka 31,000, Němſka 30,000, Jeindzelska 4000. Mužſkich klóſchtrów je 8000; a nich namaka ſo 112,000 mnichow, biez kotr̄miz je 50,000 franciſkanow, 8000 jesuitow, 6000 ze ſchpitalnych longregacijow, 5000 benediktinow a 4000 dominikanow. Žonske klóſchtr̄ licža z cyka 190,000 ſobustawow; z tych ma Europa 162,000, biez kotr̄miz je 28,000 miloſciwych ſotrow, 100,000 ſotrow du Sacre coeur (swjateje wutroby), 7000 wörſchulinkow, 5000 ſotrow ſ. Karla Borromejskoho.

3 Lujicy a Sakſkeje.

Z Budyschin a. Čudomne lutherske knihowne towarzſtwo mějeshče zańdžene lěto 1008 toleri 8 nsl. dokhodow a 895 tol. 3 nsl. 4 np. wudawkow. Zaźmoženjo towarzſta w pjenjezach a knihach wuczinja 945 tol. 17 nsl. 9 np. Z toho je widzec̄, zo ſo luthersch Serbja za ſwoju wěc derje staraja, a my móžemy jenož pſchec̄, zo býchu naſchi w licžbje wjele mjenſchi katholſch Serbja tež dale kaž dotal abo hishczeje lepje k naſhomu towarzſtu džerželi! My katholſch Serbja nochcem̄ w nicžim dobrým dozadu wostac̄.

Ze Sebnitz. Wo potriebnosci założenia hžo ſpomnjeneje nabožniſteje ſchule ſm̄ tole zgonili. Dokelž bě ſchula w čeſkim Einfiedelu, do kotrejž

30—40 sakſkich džecži z naſheje woſadnoſće po 10. lécje khodjeſche, pſhemala a woſada sakſkich hofci dla nowu wjetſchu ſchulu twaricž nječasche, dyrbiacu ſakſke džecži zaſh do protestantskeje ſchule hicž. Tohodla wubžela jim něk duchownih z Einsiedelakdwojch za thđen ſchesczansku wucžbu. Taſtava ſo to tež w Plauenje a Potschapplu poſta Drežđan a w Strawalde.

Z Njebeſeſte. W naſhej woſadje narodži ſo zaúdžene léto 13 džecži (8 hólcžatow), běchu ſchtyri werowanja, zemrje 20 woſobow a 1826 doſtachu ſwiate woprawjenjo.

Z Vělcžec. Schtwórtk 25. januara bě tudy ſwiedžen, kotrhž drje je druž-
dje huſto, poſta naſ paſ jara žadný, mjenujich poſwyczenjo nowoho rjanoho že-
znoho ſwiatoho kſchiža na jara pſchitojnym kamjentnym podſtafk. Tónle kſchiž
ſteji na róžku korečmarjec ležownoſće pſchi drožh, hodie wjèle ſuži nimo khodži.
Wón je wobſtarany na namjet a pſchez woſebite prćowanjo kublerja Jakuba
Rězačka (kotrhž ie kamjentny podſtafk ſam wobdzelał) wot katholſkich woſydl-
jow Vělcžec z mócnnej podpjeru hnabnoho tachantskoho knjeſtwa. Poſwyczenjo
dokonja naſch wſolodostojny k. farar Kucžan, z kotrhžmž běſhtaj hiſhce dwaj
duchownaj pſchisčloj. Najprjedy ſpěwaku pſchitomni poſojeu khěrluſcha na po-
wyschenjo ſ. kſchiža, potom bžeržesche k. farar rycz wo ſwiatym kſchižu halo wo-
prawdze kſchesczanskim znamjenju a porucži pſched katholſkimi a tež pſchitomnymi
lutherskimi kſchesczananami tónle kſchiž k njezranjenomu a žohnowanomu cjeſczenju,
w ſakſkimž je pödla ſtejach iſtarh ſwiatyh kſchiž poſta Vělcžanow ſtaſ. Na to ſe-
howaſche cyrkwiſte poſwyczenjo a pjez wotczenaſchow, kaž tež doſpěwanjo khě-
rluſcha. Skonečnuje pſchida ſo hiſhce khěrluſch: So Bohu džakujim! Duž njech
ſteji tele kſchesczanske znamjo k cjeſczi Božeſ a k wužitnomu wopominanju ſu
Vělcžanow a wſchěch tam nimokhodžachých doſke léta!

Cyrkwinski powěſtnik ze ſerbſkich woſadów.

Z Ralbic. Woſ 1.—27. januara. Narodženi: Jurij, kublerja Michała
Czornaka z Ralbic, ſ. Žemrjeka: Hana, kublerja Pētra Žura (Konechta) z Ralbic, dž.

Z Radworja. 1.—31. januara. Narodženi: Michał, Hanu Rykta-
rjev z Radworja; Marija Helena, Jana Hendricha z Eupeje; Marija, Pētra Lischki z
Radworja; Haňža, Marije Wjerschec z Brjemjenja; Hana Franciska, wucžerja J.
Krala z Radworja; Hana, Jurija Kunata z Eupjanskeje Dubrawy. — Žemrjekži:
Jan Schenk z Bronja, 71 lét 3 měſach; Jan Bohuwer, Handrija Žyndy z Eupeje,
5 měſ.; Jan Möhn z Radworja, 1 lét; Karl Jurij, Jurija Haſche z Kamjeneje, 4
léta 9 měſ. — Werowanaj: Bohuwer Fritſcher z podhroda w Budyschinje a
Madlena Kilanec z Radworſkoho Haſa.

Z Budyschina. Narodženi: Felix Alois, fourira Jana Bandý z B; Hana
Madlena, křežlarja Jakuba Riedela ze Sloneje Borisheje; Hanu Franciska, džekacerja
Jakuba Pětranca z B. — Žemrjeka: Khatka Kindermannowa z Džehorec, 79 lét.

Smilne dary (k dalšhomu wobſtaranju): za bamža 5 nsl. pſchez k. kapł. W.
Woſ redaktora. Druhi krož wjac cyrkwiſkich nowinkow; njebeſe měſta.

Čo. 4.

17. februara 1866.

Lětník 4.

Katholicki Cyrkwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda

Wukhadža
prěnju a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiu je.

Redaktor: Michał Hórnik.

Placi
w redakcji 10 nsl.,
na pôsobce a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

Węczała lampa.

Jena z rjanych debjenstwów našich katholickich cyrkwojow je lampa, kotaž ſo ſwěczi psched woltarjom, hdyž ſo Bože Čelo khowa. Wona ſo mijenuje Boža lampa, dokelž ſo k čeſcji Božeho Čzeka ſwěczi; tež rěka węczała lampa, dokelž uždyrbí wuhaſnhež, doň ſo we tabernaklu najſwjeczíſchi ſakrament khowa, ale dyrbi ſo wodnjo a w noch ſwěczič. Staré a pschedy placzace cyrkvine poſtajenia w naſtupanju tuteje lampy ſu ſežehowace: „Pſched tabernaklom najſwjeczíſche ſwiatosče dyrbja ſo někotre abo tola jena lampa wodnjo a w noch ſtajnje ſwěczič (Rit. Rom.); a je wjedzicžerjam cyrkvi porucžene, za tym hladacž. Zeje městno je naſrzedža psched tabernaklom, nic něhdze po ſtronje. (S. Congr. Rit. 22. ang. 1699, Nro. 3376). — Tale lampa ma ſo jeno jutrownu ſobotu wuhaſnhež, zo by ſo zdobom zaſy wot ſwjeczenoho ſwětla jutrowneje ſwěch zaſwěcziſta a potom cyle lěto tónle ſwjeczeny woheň bjež wuhaſnjenja ſo khowal a wot njoho ſo ſwěcy na woltarjach zaſwěczaſte.“

Hžom we starym zakonju namaka ſo po božej porucžnosći lampy, kij ſtejſeſche psched kaſčejom ſluba (2 Mójz. 25, 31.) a ſwěczeſche na ſtronu k blidej wuſtajených khlébow (4 Mójz. 8, 2.), a ta dyrbjeſche ſo we hčce ſwědženja pschedy ſwěczič (2 Mójz. 27, 20.). Tónle ſwjeczenk věſche po wažy něhdze 4397 dukatow winoſtih a w nim ſo najlepſhi nojczicžiſchi woliſ ſwěczeſche. Naſha węczała lampa je ſpomnjenjo na lampy, kotrež ſo pſchi poſlednjej wjedzéri, pſchi zaſloženju najſwjeczíſcheho ſakramenta ſwěczaſhu. Tajke lampy trjebachu tež ſwě-

cji japoschtołojo pschi božich službach (Jap. stav. 20, 8.). Waschnjo, lampu psched schowom božohu Ćjela swęczič, je tak stare, zo so jeho zapoczątk wupytacj njeħodži; a swęczenjo je hiżom tehdem powschitkowne bylo, hdhż bieżche kschescjanstwo mér dostało. Swjath Paulinus (w 4 stothku) powjeda, zo je paduch w cyrkwi lampu haſnył, kotraž so wodnjo a w noch swęczi.

Tola, schto dyrbti tajfa lampa we božim domje? Zo by we czemnoſci swęcziła a cyrkej rozswětliła — k tomu węscze njeje, wſchak so tež na jaſnym bělém dniu swęczi. Ně, jeje služba je wažniſcha. Węczna lampa je ſlužownica najswięcziſchego sakramenta a tohodla so jeno we tých cyrkwiach abo khalach swęczi, hdzż so Bože Ćjelo we tabernaklu khowa. A schto je jeje služba?

Najprjedh ma wona wozjewiecž, zo a hdzje je najswięcziſchi sakrament. Kaž něhdźi hwězda kralam puč k bethlehemſkej hrđzi pokazowasche a nad njej zastawſchi swęczeſche, — tak pokazuje lampa kschescjanam býdleničko toho, kotrž pod schataknoscju khlēba spodžiunje injez nami pschebywa. Hačzrunje by tež kóžde druhé znamio pschitomnoſez najswięcziſchego sakramenta wozjewiecž mohlo, dha je injeze wſchitkimi swęca najpschihodniſcha pokazowarka, kiz nas sobu na to dopominja, zo tón sami Jēzus je „wérne ſtětlo, kotrež rozswětla kóždoho člo-wijka,” haſo „ſtětlo k rozswělenju pohanow.“ Wona dopominja nas na horjacu luboſć Jēzusowu, kotrejež pruhi z tuteje swjatoscje bohacie wuſhadzeja do naſkich uitrobov.

Tale lampa služi tež k poczeſczenju Jēzusa. Wona wuznawa katholuſku wěru do pschitomnoſeſe Jēzusoweje we najswięcziſchim sakramencje. Swětnym kralam so k znamjenju poczeſczenja swęcy zaſwęczeja, krała njebies a zemje czeſcziuje węczna lampa ze swojim ujewuhaſowacym swětlom. A wona kschescjana napomina k modlenju. Stajnuje nam wona ze swojim swětlom praji: „Bożeſte ſo modlicž a padajce na koſena psched Bohem.“ „Be zaſwęczenymi lampami, (schtož je pobožnoſez), pojče nawoženjej čiſtých duſčiow napschecjo.“ O zo by pobožnoſez kschescjanow k tutej swjatoscji tajfa byla, zo mohlo so wo njej pra-jič: „Beje lampa w noch ujewuhaſnije (Pſchisł. 31, 18).“

Ekšnčnje je węczna lampa ſtajnh w opor naſcheje džakownoſeſe napschecjo Jēzusej za joho uſke hnady, kotrež wón nam pſchez swjatoscž woltarja dawa. Byrnje tutón naſch dar malý a ſnadny był — węscze jóni Jēzus ze ſpodbobiem wozmije, runje kaž wón něhdźi Madlenine žalbowanjo haſo dobrý ſkuſekhwaſeſche.

Zrudny je napohſad, hdhż do katholſkoho božohu domu zaſtupiwschi ujewuhaſnenu lampu wuſhadasch. To dopominja na tamne njemudre knježny, kotrymž lampy haſnajchu. Węscze njeje žana wosada tak khuda, zo njemohla wudawk k ſtajnomu swęczenju tuteje lampy nowdacz. Hdhż cyrkwiene dolhodž a zamoženjo k tomu doſahacj njeħadža, njech so jaſmožna k tomu hromadži. Tež hodži so bratrstwo k cjeſczenju najswięcziſchego sakramenta załožicž a wot joho pschinoschekow

so węczna lampa swęczicę. Fundacija (wotkazanjo) za węczną lampu by też za psichich se postarala. Abo chyło někomu tohole wudawka żel bęć a so prajecj: „A čiomu tajke psicheczinenjo?“ Tajke słowa je Judasich psich podobnej psichileżnoscji wuprajsk. A na tym něšto wulutowacj, kotrž je wschitko za nas dak, to by był schpatny dżak, a tajke wulutowanjo by bież bożego żohnowanja wostało. Dha njech so swęczi tale węczna lampa a njech wekolo so zhromadzuje, kotsiż chcedża so z nawożenjom dusze rozrycławacj; njech swęczi też we cijemnej noch, hdyż we wobydleniach swęch wuhasnjeja, njech swęczi psched nim, kotrž njespi a njedrēma.

— n.

Na swjathý čas schtyrczidnioskoho poſta.

Swjathý poſtny čas je so spoczął; njech dha kóždy jón też derje psicheczini, zo by jón Bóh połny żohnowauja za nas cžinik a za čas naschoho spomożenia. Swjathý Hawschthy pschedpołożi nam we swojich piśmiech za tutón čas naiřensche myśle a hódne by było, na tutoho wulskoho swjatoho poſlnachacj, zo býchniż so we tymle čażu k psichibódnym zaczęnczam zbudzili a krute poſtne žiwnienjo zapſchimyli. Swjathý Hawschthy rozdżela we božich stworjeniach tsoje žiwnienje. Zene, praji wón, pschisluscha z wěrjatam, druhe cžłowjekam, tsecje janđzelam. Žiwnienjo zwérjataw wjele njetrjeba, pschetoż joho senitke żadanjo wobsteji we społojenju a dopjelnjenju zwérjachych nakhlinościow. Žiwnienjo cžłowjeka steji frjeda wobeju, frjeda janđzela a zwérjecza. Cžłowjef je cžěło a duch: joho cžělo ma zwérjace samotnoście, zwérjace potrjebnoście a żadność, a pschisluscha kaž tamne zemi; joho duch pak ma po swojim býczu samotnoście janđzelow, ma duchowne potrjebnoście a złożenjo na njebio a njebjeske żadnośće janđzelow. Po- tajkim ma cžłowjek też swobodu, zo móże so k zwérjatam a jich zmýslejtemu ži- wienju ponížowacj abo so pschiblizowacj we nastupanju swojego žiwnienia a swojich żadnościow božim janđzelam. Wón cžuje we sebi dwójni zakon, zakon swojego cžěla a zakon swojego ducha, a wot njeho samego wotwisiuje, po tym abo tamnym kholdzię a žiw býc, kaž so jomu lubi. Kholdzi-li wón po zakonu zmýslojtego cžěla, dha budże wón, kaž wschedne nazhoujenjo wuczi, kaž zwérjo, haj husto hiszczę hórschi (w nastupanju swojich njewołknieżenych nakhlinościow) dhžli zwérjo. Kholdzi-li pak po zakonu swojego ducha, a złożuje wón swojego ducha jeniczę na njebio a njebjeske, dha stupi wón, schtoż zažerzenjo nastupa, do bliskości njebjesskich duchów a janđzelow, haj móże same swoje zmýsloje cžělo sobu k tajkomu žiwnienju pozběhnuć, kaž my we žiwnienju wschitkich božich swjathich tak rjenje widzimy. Swieczi boži bęchu janđzelojo we smierthym miasu, runje kaž buchu wschitich cži cžłowjekowje, kotsiż jenoż swojim nakhlinościam po- słuchachu (kaž na pschitkab hniewej, njeponěrnosci, nječištocije atd.), nierożemne zwérjata we cžłowjeczej schałtnosci. Po lepszym rozsudzeniu rozoma dyrbjalo so węzo myślicz, zo cžłowjek, kij swobodu ma, dolho njehubera, hacj chce na

zwérjo abo na jandjela podobny bycž, a zo poslenje přenjomu předkzehnje; ale stawizných clych ludow kaž jednotliwych čłowjekow pokazuju, zo zakon cželka wot spoczatka sweta sem we kózdyム cžasu wulku moc na nich mějesche. Čłowjek kaž je, je wot pada Hadamowoho sem we tajkim wobstejenju, zo chce pschecy skerje te cželne (zwérjace) dýžli te duchowne a njebjeske a jandjelske, tak zo so weprawdze stanje, schtož swiaty Pawoł praji: „Cželo požada pshecziwo duchej a duch pshecziwo cželu, wonaj staj sebi napschecznaj, (Galat. 5, 17); ja widžu, praji wón dale (k Romskim 7, 23) druhí zakon we mojich stawach, kotryž so pshecziwi zakonie w mojej myсли a jima mje pod zakon hréchow (cželných nakhilnoſcžow), kotryž je we mojich stawach. Ja hubjeny čłowjek, schto chce mje wumoc z toho cžela smjercze?” To schtož tu swiaty Pawoł na sebi pytny, to pytnye kózdy sam na sebi, to pytniemu na clym čłowjeczim splahu, tak zo tuton wot spoczatka najbóle po zakonju mjaſa khotžesche a do najwjetšich zabludzenjow a njeckmanstwów padasche. Te mjaſne, zemjace nakhilnoſcze su za mnichoscz pshemóený zakon, kiz ich cžas žiwjenja po wszech njeckmanstwach wokoło wlecze hacž do rowa. A tola je jich jara malo tutoho thranſtwa swojego cžela pranie wědomych. Hdy by džinje njerozumne zwérjo čłowjeka za wuzdu wokoło wobžilo, by to wěſeje jara spodžiwna węc byla, praji zbožnyh wótc Arila, a tola je tajkich jara wjele, skoro we kózdyム powołanju, kotsiž so cžas žiwjenja tafle wot swojich zlych nakhilnoſcžow wodžicž dawaſa; — nictó pak na nich njekežbuje, dokelž jich mnichoscz je hížom tajka, zo so to žanomu halo spodžiwnie wjach ujezda. Haj tak jara je džensniſchi swět sej tuton poſlad pshiwucžik, zo so wsčitkim tym jenož wuſměje a klubu ryczi, kotsiž psched swojimi ſebuežlewjekami so prćewažu, duchej wobkuijezenjo a regirowanjo mjaſa a joho zemjachy nakhilnoſcžow wobstaracž. Staré je powiedanczko wot poħanskoho mudroho Diogena, kiz wjele kshescjanow w tej węc wohańbuje. Powieda so, zo je tuton mudry junu na bělém dnju we měſcie Atheneje ze zaſwěczenej latarnju wokołoschoł a tak cžinił, halo by něſhto zhubyne pytał. Jedyn joho psheczelow, kiz joho pshí tym zetka, praschesche so, schto wón pyta. A na to Diogenes wotmłowi: „Ja pytam cžlowjekow.” Ale njeridžischi th, znapšecziwi tuton, runje tu cyle torhoschje z cžlowjekami napjeljnene? Na to Diogenes zasy: „Th so mylišč, to njeſju cžlowjekowje, pshetož weni živi njeſju kaž cžlowjekowje a steja wšichc̄h pod swojimi nízkimi žadoscžemi a zwěriuskimi nakhilnoſcžemi.” Tak wěſeſche hížom Diogenes bjez kshescjanstwa a božho wozjewjenja wucžbu: Zo dyrbi to wszechſche we cžlowjeku, joho duch, nad tym nížšim, nad cželom a zmyſlo toſcu knježicž a regirowacž. Po nim cžinjeſche toſamo we Atheneje mudrowe Sokrates a Zeno, kiz napscheczo wólniwej wucžbje Epikura (zo cžlowjek žane druhe powołanjo na zemi nima dýžli žiwjenjo a wschě joho wjeskoſcze wužicž) wnstupi a ſebjezaprěčo a pomérne, zžeržliwe žiwjenjo wucžesche. Te najwjetſche

bědzenjo napsheczo zmísto jtemu mjaſu a jeho zakonjeſ ſpočina z wutupjenjom naſchoho Zbožnička na zemi, z Ježuſom Chrystuſom. Zakon „mjaſa a mjaſných naſhilnoſeſow“ bě w týmle času, hacž naſch wumožník wutupi, swoju najvýſhſchou moc dosahnyk a pocinki tamnoho swěta běchu tak ſkažene, zo woprawdzie wumožník pſchinez dyrbjeſche, njedyrbjeſche-li chył čłowjeczi ſplah, kaž we času nabožnoho Noea, hubjeny konec wzącž. Tutomu wulkomu ſkaženju napsheczo mějſeſche bóſſki wumožník swoje hłowne dželo we tym, čłowjecew nic jenož pſchez ſwoju ſmjerz wot hréchow wumožicž, ale jich tež wucžicž — te wopjerace mjaſo a jeho naſhilnoſeſe zas̄y pod zákonem ducha pſchinjeſeſ, we wſchitlích čłowjekach žadanijo bōjſtich a njebjekich węcow zas̄y zdudzicž, jich wot zemje t njebju, wot zwérjeſza k božemu jandzelej wjescz a pozběhñicž. Kaž bójſki wumožník, tak czinjeſche a czini to tež we naſchim času hacž do konca ſwěta ta wot njeho założena a poſtaſena chrkej.

(Pſchichodnje dale.)

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Z Cžech. Nowy biskop k. Wahala za Litoměřicy, kotryž budze we Wolumecu ſwjeczeny, budze druhu njedzeli po jutrah do ſwojego ſydku zapokazany. — W Praž zemrje 27. januara kanonik a ſcholastik k. Jan Mařan, prjedawſki professor na univerſicze.

Bajerska. W Rymphenburgu poſa Mnichowa bu 23. januara we Nöſchtrje jendzelskich kniežnow 62 kandidatow woblekaných. Tutón ſleſchtrſki rjad je we Bajerskej jara rozſchérjeny. Wón ma ſwój założk wot Bendzelcžanski Marije Waad, kotraž dyrbjeſche pod knieženjom kralowny Hilžbjeth ſwojeje wěry dla z kraja czelñicž. Wona założi wot lěta 1609 we wſchelakich krajach ſleſchtrſke ſtowarſchenja woſebje k rozwucžowanju metodosze a k wothlabanju khorých. W lécze 1703 bu tutón rjad wot bamža Klimanta XI. pſchipóznath. Tute kniežny czinja tſoje jednore ſlubjenja jeno na tsi lěta, a moža po tutym času zas̄y wutupicž, jeli ſlubu wobnowjecž njechadža.

Pruska. W cyklum kraleſtwje je 56 wucžerskich ſeminarow, z kotrychž je jenož 16 katholſkich a 1 ſimultanski za wucžerki wobeju wěrywuznaczow.

Pólska. Wszech cyrkwiſke ſydkla ſu za ſtatowe (krajne) wuprajene a maja pſchedate hycz a duchowni doſtanu malu zdu wot ſtata. To je z frétkimi ſłowami wulka kſchiwa za chrkej w Pólskej. Hischcze wjetſcha je w něhdy k Pólskej ſluſchachych a někto nowjeczornych rufiſkich krajach pſchihotowana. Katholſch pólscy wobſedzerjo ſydkow, tež ujewinowaczi, maja za dwě lécze ſwoju wěc pſchedacj a to jenož ſchismaticej albo protestantej. Geligo ſami njemóža pſchedacj w tym času, ſczini to kniežerſtwo! To je žalosne! To je frétki proceſ, ale do njebjes wolace thranſtwo.

Z Roma. Rusowſki poſlanc Mehendorff běſčhe bamžej k nowomu lětu

drje z dowolnoścju swojoho knieżerstwa bjez drugim tu hrubosćju prajil, zo stej katholstwo a pôlska narednoścju runja revoluciji. Nětko so slyšti, zo je pôslanc z Roma wotwolaný. — Pôlscy duchowni w Romje su protest wozjewili psche-ćjiwo nowej furonosćji ruskoho kniežerstwa, kotrež wschitke katholske duchowne kubla w Pôlskej konfisciruje (rubi) a duchownych, kotrhomž chce malu zdru dawacj, do wjetšej wotwinoścje mocuje. Wêzo wscho nicio njeponha, hdyz mòc psche-ćjiwo dže a hdyz nětk pshczejivo podcziszczejowarjam chrkwej žadny susodny wjerch na pomoc nječechnje!

Jendželska. Wulka je mnogośc tych, kotsiž k katholskej chrkwi pshci-
stupuja. Zene nowinu z Londona pschinjeſchu imjena 867 najskawniſkich we
poslednich lětach pshewobroczenych, z najwyšszych zaſtojnſtwow chłoko kraleſtwia.
Najprénja bjez nimi je: wójwodzina z Kent, macz kralowny Viktorije. Za njej
pshindu imjena wjele hrabjow, wójwodow, baronow, rycerjow a krajnych zaſto-
nikow; k pshikladej: M. Nab, preni minister w Kanada, Anstey, gouverneur
w Ceylon. Tež jendželski biskop z Rochestera je swoje džeczi widział k spóznaczju
a pshinaczu katholskej wêry pshicnicz. Wot jendželskich duchownych ma zapis 213 imjenow; bjez tutymi je archidiakonus Manning, nêrczjschi katholſki arcebiskop
z Westminstera (London), Dr. Newman, archidiakon Wilberforce a t. d. Bohu
budź džak a kħwalba za tajke hnadne wjedženja!

Kk.

3. Lujich a Sakſkeje.

Z Budyschina. Nashe hnadne tachantstwo je 50 toleri za dom kathol-
skich rjemjeſniſkich w Lipsku darilo.

Z Kulow a. We zařidzenym lěcze 1865 je so w Kulowskej wosadze
narodžilo: 127 džeczi (68 muſkoho 59 ženskoho ſplahu, tſoii dwójnicz, 10 nje-
mandželskich); wumrjeli su: 101 parſchenow (52 muſkoho, 49 ženskoho ſplahu);
pshipowiedaných bě 49 a werowaných 36 mandželſtrow.

Z Drežđan. Baronka ze Seebach, manželska sakſonskoho pôslanca w
Parizu a knieza nad Wujerjom pola Ketlic, je wot grichiskeje do katholskej
wêry pshestupila. Wona je džowka hrabje Nesselrode z Rusowskej. Lonu bu
jeje džowka z hrabju Moliske z Danskeje w hrodowej khaapek w Wujerju wot
jenož katholſkoho duchownego z Budyschina werovana. Tasama je katholſka,
jeje nawoženja pak bě lutherſki z danskeje krajnej chrkwe.

K.

Z Lipska. Herbowje njeboh pshekupca Hermanna Samsona, kotsiž su
po joho weli a myſli wschelake darh rozdželili, wotedachu tež tudomnomu ženskomu
towarſtwu 100 toleri, towarſtwu ſ. Vincenca 400, a Hitzbjeczinomu towarſtwu
200 toleri. Tu so rjane wotkažanja!

Z Budyschina. Tudy bě pshed 4 njedželemi dotal lutherſki muž ze Zi-
dowa wustupjenjo z Lutherſkoho wêrywuznacza wozjewiſ. Sczehowacu njedželu

wozjewi k. pastor Weżke w Michałskiej cyrkwi na kłetchy joho dospołne imięno a powołanie a woznamjeni joho pschiwobroczenjo k katholskiej cyrkwi toho dla za tak hrózby polne, dokelž je tónle muž hiżo starý a smjerczi bliżsi! Taſti dzě dyrbí runje za wěrnoſcę a pscheſwědczenjom phtacż! Abo fu starý, dokelž fu starý, wuzanknjeni wot wěrnoſcę a chrkwe? Z tym chlym wozjewienjom njeje k. pastor ani njewuženym ludzjom impoñował. Abo je k. pastor snadž někoho wottraſhicż chchł, kij je wo wěrnoſci katholskeje chrkwe tež pscheſpołączaný, pschez tajke wozjewienjo na kłetchy? Hdyż chce něchtó w Sakskej k druhomu wěrhvuznacju pscheńcji, ma joho dotalny duchowny jenož prawo joho doma napominacż a rozwučicż, ale tak zjawne rheče a modlitwy, kajkež je k. pastor Weżke měł, móža so za ſcheinuwanjo (woſebje hdyż ma něchtó ſlužbu, kaž ſpomnienjy muž) spóznacż a fu tohodla pscheſcjiwo krajinym zakonjam! Tak wjèle tudy.

Z Bělcze c. K nashej powieſeſci wo ſwiatym Eſchiju, kotryž fu katholskych wobſedžerjo w Bělczecach stajili, many hiſhćeje pschiſpomnicž, zo je tež jedyn dobročerť z Hruboczie pjenjeſný pschiſnosčk k tomu dał.

Z Różanta. W nashej chrkwi je stajnie wjèle lubži. Duž by jara derje bylo, hdyž bychmy tudy tež poſtne předowanja měli abo tola předowanja na ſwiatocžniſkich nyſhporyach, kaž je to w přjedawſkich čjasač bylo, zo bychu tež eji druhyh předowanjo ſlyſheli, kotsiž dolođnja kempſhi hič njemóža. W mjenie wjach wephytowarjow Božoho domu w Różencze wobročzam̄ so tohodla na wýſokodoſtojnomo knjeza administratora P. Venna z najponižniſchej próſtwu, zo chcył nashe žadanjo z dovolnoſci swojeje a nasheje wýſhnoſcje po móžnoſci dopjelnicž. Skoncžnije proſymy wýſokodoſtojnomo k. P. Ludwika, wón chcył, jeli móžno, swoje předowanjo na Septuagesima a Sexagesima k dalisjomu pokušlaniu wo- ejschćjeſci dacž.

Z Dreždjan. Čjuchanjo a ſledzenjo za jesuitami je so tudy z nowa zapoczało. Dreždanski „protestantenverein“, kaž z někotrych nowinow widžimy, prouje so wo prämiju za wunamakanjo; w nim je mjeniųk k. Dr. Krenkel w pschednosčku wo jesuitiskoduchownych hnucjach nowiſkoho čjasa prajil, zo pscheſcjiwo § 56 ſakſkeje wuſtawy tola lěta doſko w Dreždjanach jesuita pschebywa a zo je (praja) něk hiſhćeje druhi pschiſhōl. Alle wón so moli; měnjenaj duchownaj njeſtaj z rjadu jesuitow, ale ſwětnaj duchownaj, kaž ministerium wě. Kaž so zda, je Dr. Krenkej kathelski duchowny to samo, ſchtož jesuita t. r. něchtó hrózne a ſraſhne! Tón samy doktor huntorjeſche ſo tež na zjenoczenſtwo (pschetož kloſchtyrski rjad to njeje!) „ſcheryh ſotrow“, kotrež ſu w thorej thěži we Friedrichstadtu a w „Josefinenſtiftu“ a Wilsdruffſkim pschedměſhćeju; ale wón je zabyl, zo tute katholske knježny, kotryž jenož po jeho myſſach pod jesuitami ſteja, nicžo ſraſhniſche za nasch kraj njeſtu dyžli lutherske knježny diakonissy w Dreždjanach a družde! Jenož rune prawo wſhem krajanam! Z druhich bladov k. doktora ſponnimy hiſhćeje, zo ſo jomu džije wo „Bekehrungsversuchach“ pschez wudate

(w Drežjanach) papjerki: Unserer lieben Frauen Traum" a „Die 7 heiligen Himmelsschüssel.“ To je směschne! Njewě f. doktor, zo so čjischčerjo njeprashéja za chřtwinškej dowolnoſcju pschi tajſich wěcach, hdzej je ani dostali njebychu? Poſta nas džecji wjedža, zo je pschiměra hrěch a naſchi ludžo njeſſu tak hſupi, zo bychu tajſim pschiměrkam wěrili, kaž f. doktor. A to je „Bekehrungsversuch?“

Z Radeberg a. Pschez natwarjenjo ſchleſic̄ernje ſu ſo tudh katholikowje pschisporili. Tak běchu tu psched někotrym časom tſi kſchězenja a dwoje wero- wanjo. Někto je nadžija, zo budže dotalne rozwuczowanjo džecji w kſchecžanskej wuczbie hſchče zarjadowanjo miffionſteje božejſe ſlužbý ſczechowac̄.

Maležnosće towarzstwa.

Hato ſebuſtawu ſu ſwoj pſchinoſcht na lěto 1866 zapkaſzili: ff. 65. dopečniſki předař J. Herrmann, z B.; 66. kubler Milt. Domſch z Hórkow; 67. žiwnoſcjer Mich. Haſcha z Hórkow; 68. žiwnoſcjer J. Bynda z Daseńcy; 69. kublerſki syn P. Wolent ze Zvijic; 70. kheſtar Mich. Bětka ze Smječkac; 71. kaplan P. Schotta z Kulowa; 72. kubler M. Kočta z Kulowca; 73. žiwnoſcjer Milt. Čyž ze Žuric; 74. kubler Jan A. Duežman z Bezankec; 75. Milt. Koch z Krepjec; 76. Boſecij Weclich ze Žuric; 77. Petr Čumpjela z Wotrowa; 78. kubler Jan Guda z Dženikec; 79. Hana Žurkowa z Nowoslic; 80. kheſnik Mich. Delenk z B.; 81. žiwnoſcjer P. Haſcha ze Žajdowa; 82. Chriftilana Donated z Khełna; 83. Michał Delan z Kutoceža; 84. pſchetupc J. Hornig z Worlsec; 85. N. N. z Khróſcžic; 86. administrator P. Benno Kral z Różanta; 87. mlynk Mich. Kummer z Laska; 88. kubler Mich. Barjenc z Konjec; 89. Bjedrich Mjehel ze Smjeržaceje; 90. P. Marian Sudi z Różanta; 91. R. V. ſubpriorka Paula Miehac z Klaſchta Ma- rijnego Doka; 92. žiwnoſcjer Milt. Duežmann z Dženikec; 93. žiwnoſcjer J. August Kočka ze Žajdowa; 94. Jan Petr Merejink z Hrubjelcziec; 95. Marija Če- mierina z Čemieric; 96. Mich. Bryl z Budworja; 97. kubler Jurij Wowczerk z Budworja; 98. kubler Jak. Schotta z Budworja; 99. Hanža Duežmanowa z Bud- worja; 100. Madlena Ženichowa z Budworja; 101. Madlena Kmejczowa z Koza- ric; 102. ſpifowat Józef Chociszewski z Gdańska (Danzig); 103. Jan Almert ze Zdžerje; 104. kubler Mich. Čyž z Něwſec; 105. Jakub Herrmann z Radworja; 106. Madlena Wawrikowa z Radworja; 107. K. z Radworja; 108. kancl. boho- ſkowſta Cyril Židek z radu prāmoniſtratow w Innsbrucku.

Dobrowolne dary: f. kubler Jakub Smoła z Kafšeč 15 nsl.; f. P. Marian Sudi z Różanta 5 nsl.; f. Bjedrich ze S. 5 nsl.; Hana Haſerkowa ze Židewa 10 nsl.

Čyrkwiński powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschina. Narodženaj: Jurij Anton Julius, s. Jurija Bandý, tachantskoho registratora; Jan August, s. Bernharda Pürſche, džetacjerja. Werowanaj: Ernst Julius Kloß, mlynk w Bjarnacžicach a Karolina Theresia Kaplerec z Budyschina. Ženirjetý: Jakub Filip Franc, kheſtar z Něwſec, 68 lět.

Z Khróſcžic. W januaru buchu kſchězenje 4 džecji, werowanjewo bě 10 a 5 wosadow zemirje.

Smilne dary: Za ſwiatoho wóćca: z Radworja 5 nsl.

Katholicki Posel

Cyrkwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda

Wukhadza
prěnju a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiu j.e.

Plaći
w redakcii 10 nsl.,
na pósće a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Na swjaty čas schtyrenčidníowstkoho pošta.

Pokraczowanje.

Cyrkej wobročza kędźbnoścž na teho sylnoho pscheziwnika, kotrehož kóždý sam na sebi we wschém duchownym ma, na wopjerace cęlo a mjaſo, zo by kóždý joho we prawym času pod spschah swojego ducha pschinjeſl a wschě joho njeprawe žadanja poczyszczał. Et tomule koncej je nascha cyrkej swjathy poſtny čas a poſtnu kaziju postajila. Wona chce nam kóžde lěto we tymle času pschez poſtnu kaziju k wjedzenju dac̄, zo duch wěrnuho lkheszczana regirowanjo nad joho mjaſem dostac̄ dyrbi, zo cękowjek sam njeje jēdze a pieża dla na swęcze, ale wažniščich wěcow dla: sebzaprečzo a wotdzerzenjo we wschém čaſnym wuskurowac̄ a sebi tak zbožnoſcž zaſlužic̄. Tohodla chce wona we poſtnym času pschez swoju poſtnu kaziju nic jenož wjèle hréchow wotstronic̄, kij ze wožrakſtowom a wopſtowom so najbóle wobendu, ale chce wschitkim, wosobiuje bohatym a za- možnym pschiležnoſcž poſkiežic̄, swoje mjaſne žadoscze podczyszczeſcž, so za- prečz a so takrjec schtyrčeži dnjow dolho we běženju napscheczo mjaſnym ža- danjam a na kħilnoſczam derje doſez zwiežowac̄. Z tutej stronu wobładane je poſzezenjo jedyn na jpotrěbnischi frēdkow nutskownoho poſlepſchenja cęlowjeka a nichčo njebudze, kij by pschi takim wobstejenju joho wulki wujitk za kēzdoho lkheszczana zapr̄l. Nascha cyrkej dawa pschez poſtnu kaziju wěrnuym nic jenož pschi- ležnoſcž k poſluſhnoſci a k sebzaprečzu, ale poſzezenjo je tak w užitne a myta po řne, zo dyrbi je samón najlochkozmyſlenischi lubowac̄. Wone pschinjeſl hako

naturfki sczéhwk czichotu a zhromadzenjo ducha do nascheje dusche, mjaſo a joho dživje žadoseſe zhubjeja swoju mōc, duh budje swobedniſchi a kumanischi a mutnisiſchi k modleñju, k rozpominanju, k wolkhadzenju z Bohom a k wopichimmenju njebijeskich wēcow. Nascha chla myſl budje pokorniſcha a milischa, dostojniſcha božeje hnady a nutſtownych bojſtſkich nutſdawani. Poſcjenjo, ſpěwa chrkej na božej mſchi (præſatio póstnoho čjasa), potkočža ujekhmanſtw a, pozběhuje duschu, poſkicža pōce-
ežiwoscž a myto. Hdyž je zmýſloſte mjaſne žinjenjo pſchedobyte, czini nas poſcjenjo k wschitkim pōcežiwoscžam zwolniſtchich: k ponižnoſci, k pokornoſci, k cziftocze, k luboſci ujepſcheczelow atd. Chroba pōcežitwoscze, wupraji ſwjath Leo, bě w koždym času poſcjenjo. Kaž wjele je ſwjathch, praji ſwj. Cyprian, tola žanohu z nich ujeznajemh, kij je swoju ſwjatoſcz bjez poſcjenja doſtał. Bone je pſchez měru wužitne, praji ſwj. Bernard, pſchetož wobſtara nam nic jenož wob-
daczò hřechow, ale tež hnady pola Boha (kaž to zhonjachu we starym zakonju Minivitowje), wutře hřechi a wobwarnuje nas tež pſched zapadowanjom do pſchichodnych. Poſcjenjo, praji ſwj. Hawſchty, pozběhuje naschu myſl, podcžiſnje mjaſo duhej, czini wutrobu ſelnoscžiwu a ponižnu, rozpjerschi mrbczele mjaſnych žadoseſzow a naſhlnoscžow, wuhaſuje wohu lóſchtarſtwa a zaſwēczi ſwětko cziftoty. Wysche toho da póstna kažnja pſchiležnoſcz koždhy džen wopor ponižneje poſku-
ſch noſeſe (nutkownje) a ſebjezaprécža (zwonkownje) poſazacž. Tohodla je wuprajenjo chrkwe, zo poſcjenjo myto poſkicži, weprawdze wérne. A njebychli nam tež ſvjate piſma a hloš ſwjathch wētow te prajile, dyrbjalo nam to hžom žiewicz ſpotkajace, změrowace wuprajenjo naſchoho ſwědomja. Pſchetož je wucži-
ujene pola koždoho, zo kožde najmjenſche pſchewinenjenjo a ſebjezaprécžo, kij Boha dla na ſo hjerjemh, Bohu jara ſo ſpodoba; a je-li tomu tak po ſwědomju k ož-
doh, kak dobre a zaſlužne dyrbi poſcjenjo bjež, kij tak wjele pſchewinenjenja ſamotnueho mjaſa naſkladuje. Žadny džin tohodla, zo ſu tule wérnoſcž hžom po-
haujo ſpóznawali a zo ſloro pola wschitkých pohanskich ludow ſledh poſcjenja na-
mokamh, kij woni k czesczenju swojich pſchibohow a k změrowanju jich hněwa na ſo hjerzechu. Kak mudrje naſcha chrkej czinjeſe, zo poſcjenjo hako kažnju poſtaji a wosobnje we póstnym času ſchthrechci dnow djerženjo tejſe kažnje wet swojich wěriwych žada, njetrjeba drje dale wukladowane bjež. Nic bjez wa-
žueje winy, praji ſwj. Hawſchty, ſu w póstnym času runje ſchthrechci dñjow k tomu poſtajene, pſchetož tak dolho poſcžachu ſo Mózes, Elias a Syn boži ſam; a wet města Minive ſteji we piſmje, zo ſo za ſchthrechci dñjow město zažubi, zo býhmy my ſebi k wutrobie brali, zo Minivitowje we runje tak wjele dñjach swojeho rozkacža a ponižowanja poſkutu czinjachu, swoje hřechi wopłakowachu a ſmilnoſcz doſtachu*). Tola nic kožde poſcjenjo je Bohu hžom ſpodobne; ſchtož-

*) Podobne wotpohladanje, kaž chrkej mjejeſe pſchi poſtajenju póstneje kažnje we póstnym času, ma wona tež pſchi tmy, zo we tmyle času wschitke harowace wjeſela zaſazuje. Tele wjeſekofeſe lubja ſo derje mjaſu a zmýſlam, wobdzeruju

ku si to mēcē ḥce, tōn dyrbi z nim tež wērue nūtskowne p̄schewobroczenjo swojich poczinkow zjenoſczej t. j. nūtskowne poſczenjo a zdjerzenjo wet hrēchow, modlenjo a jamokznu dawano. We naſtrupanju poſleniejū wēcow wupraja ſo wſchitc ſwjeſci zjawnje doſc̄. „We thym wobſteji najrozmniſche a najdſpolniſche poſczenjo, praji ſwjath Iſidor, zo kſcheczan nūtskownje ſo modli, hdyž ſo zwonkownje poſc̄i.“ Tamne poſczenjo, piſa ſwj. Drjehoř, je Bohu ſpodobne, pſchi kotrymž to, ſchtož ſebi wotczehujeſch, ſwojomu bližſhomu ſo bu- dželiſch, tak zo ſwoje mjaſo ſchtraſujeſch, bližſhoho mjaſo paſ (z jamokznu) wofſchewjeſch. „To wnczini, praji ſkoncžnje ſwj. Hawſchthu, ſprawneſcž wēruho kſcheczana we thymle žiwenju: poſczenjo, jamokznu dawano a medlenjo. Chceschli, zo twoja modlitwa ſo k Bohu pozběhuje, ſczin jej dwě kſhidle, pſchidaj jej poſczenjo a jamokznu.“ Hſchēze wažniſche dyžli modlenjo a jakmožnudawanjo pſchi poſczenju je paſ pſchewobroczenjo a wobkujezenjo naſchich hrēchow a zlych naſhilnoſc̄ow, duchoſne poſczenjo. Njemóže-li tak nekotryžkuli cželuh poſt džerzeč, te duchoſne t. j. te poſczenjo na ſwojim duchu dyrbi wén džerzeč; a kóždy bjež wſchoho wuwzazja može ſen dopſelnicž, jelizo jenož dobru wolu ma a jomu na zbožnoſeſi zaleži. Duchoſne poſczenjo t. r. zdjerzenjo, ſebjezapřeče, može kſcheczan na jara wſchelake waſhnujo wuſkutowac̄. Voho najpreriſchi ſkhe- dzenk wobſteji, kaž ze žiwenja ſwjathch božich widzimy, we ſebjezapřečež zwē- lownych pječ z myſlow. Zwonkowne zmyſla ſu, kaž ſwjath Hawſchthu praji, taſtjec wrota, pſchez fotrež ma hrēch k duschi ſwoj nūtskheđ. Dyrbi-li paſ měſto wobwarnowané bjež pſched ujeſtſcheczelou, dyrbia tež wreta derje wobkedybowane bjež. Tale wē t. j. wobwarnowanjo a wobkedybowano zwonkownych zmyſlow ujeje tak lochke, kaž ſebi nekotryžkuli pſchedſtaja. Prjeddyhač mamu wezi, wuſhi, herti, jaſyf, ruci a nozy, zkrótky cyſe zwonkowne cželo zaſonujej naſchobducha podejſiſnene, dyrbinu dolhe, krute a ſtajni trajace bědzenjo zapoczeč a dokoujeeč. Bjež tuttoho bědzenja wostanjemu pſchech pod zaſonjom mjaſa, we ſtajnymi straſhie jomu poſluchač a zbožnoſeſ pſchisabječ. Tak može jednitke po- hladnenjo wet wocžow cžinjene, cyli duschi začzennicž, jednitke ſlowo, liž z wuſhomaj ſlyſhisch, cyli duschi bjež tróſhta cžinieč a ju pſchemenič, jednitke z hortom wuprajene ſlowo može žaſofnu ſchodus cžinieč, a jednitka kroczel wet pucza poccziwoscze do njeckhmanſtiwov wjeſc̄. Davidowý pſchikkad je drje za kóždohó tak zuath, zo trébne njebudže, to dale dopolazac̄. Chceschli tohodla zaſonjej ducha najwyschſche knjeſtſtwo we ſebi wobstarac̄, wukni ſlyſhceč ale tež ſwejei wuſhi we wěſtym čaſu zatřkač, wukni wulku wuſtojnoſc prawje rheječ a prawje mjelečječ. Wosobujo je poſleniſche tak wažne a trébne, zo wet ujoho husto ſtukowanjo cykloho člowjeka wotwiſuje. Jednitke pſchimnenjo wjeſlewarja na

paſ we ſebi wſchelake straci za poccziwe žiwenje, zadžewaja pobožnoſc a požběhnenje naſchoho ducha na njebjefte a bōjſke, a to ho dla ſu wene halo halo krutemu poſt- nomu, ſebjezapřeſacomu žiwenju we thymle čaſu pſchecziwne a wet cyrkwe zaſazane.

więsło (Steuerruder) pschemocuje chku wulku łódź; tak pschemocuje też cęlowieć swoje chle cęlo, kig swój jazyk prawje regiruje. Schłóż ze żanym słowom niewystupi, praji swjath Jakub, ten je despołny muż. A słowa we prawym czaszu wuprajene su, kaž we knihach maderoście czitamy, złote jabłko na slobornych schalkach. Bychmy si tohodla za póstny czas, we ketrym hizom stejnym, někaſte ſebjezapréczo we nastupanju jazyka pschifazowali, dha bychmy kózdomu prajili: Niepowiedaj niczo zle — niepowiedaj niczo nietrje-bawſhi, niepowiedaj wot druhich, niepowiedaj wot ſebje ſamo ho." Nekotrym bychmy radzili, swojej woci derje wobwachowac, woſobnię we božim domie a na niečo njeſpoladac, ſchłóż k božim ſlužbam njeſluscha. Druhim bychmy za póstny czas rad kędzbenecz pschifazali we nastupanju wuschi woſobnię to: zo bych je we tymle czasu stajnie wotczinjene meli pschi woſiewienju božego ſłowa a zo njebhchu je zležene meli na prózne ſwétne węch. Zaſh drugim bychmy k jich ſpomoženju radni dali swoje czuchanjo a ſłodzenjo derje wobwachowac a ſo we tymle czasu wot wſchęſt ſylnych piezow (kaž na pschiftad palenca) zdjerzowac; ſłonczenie hiſchče drugim swoje chle cęlo w tymle czasu na pschistojne a kſceſcianſke waschujo wodziewac a woblekać, pschetož wſchę draſty maju za wérnoho kſceſcianę jedniki kone, nahotu pschirkę a czoplotu dzerzec; ſchłóż wysche je, bywa lechko k hréchę. —

(Skončenje pschichodnje.)

Cyrkiwiske nowinki a powjescze.

Z Ćzech. We farſkej cyrkwi w Kerkibach pola Kacadena wotpoleži nje-dzeli Septuagesima předadwski lutherſki pastor, nětko wobſedzér kubla w Małkowje, k. Ant. Martius, zjawnie wuznaczo katholskeje wéry. Narodzony w Aſchu na ſakſkich mjezach 1794 bu wén wot ſwojoho nana, lutherſkoho pastora, zahe do ſtudijow daty, ſotrež na universiſe w Jenje dokonči. We francézskiej wéjnije ſtupi Martius do prusſkich husarow, pschi kotrychž jako wyski wojowasce 1812—14 w bitwach pola Kulma, Dreždjan, Lipſka a Waterloo. Po wobzankujiemy mérje k. 1814 wustupi z wéjska a cziajefche na pochnuwanjo ſlawnego pschiroboſphytnika Alexandra Humboldta wědomnostne puezowanja po Francézskiej, Němſkej, Pôlſkej a Rúſowskej; na czož bu wot universiſu w Jenje z diplomom doktora filoſofije wuznamjenjeny. Šlawny Gôthe běſche joho pscheczel. W lécje 1816 bu k. Martius za lutherſkoho pastora w Schönbergu w ſakſkej powołanhy, ſotrež zaſtojujtwo do k. 1842, potajkim 26 lét wjedzefche, na czož je ſam zleži. Wet toho czasa pschebywasche w Ćzechach a poſlenje 13 lét we wſy Małkowje, hdzej ſej kubla kupi. Dawno pschejesche ſej hizō w ſwojej wntrobje, zo by k katholskej cyrkwi pschifuschał, běſche ze ſwojimi katholſkimi ſufodami w pokonu žiwych, njewupraſi ſo ženje njepſcheczeluje wo katholskej cyrkwi a wophywacze tež často katholske brže ſlužby. Jeniceki joho syn, kubler w Reczjach wobroczi ſo w leni w cęzkej kherosczi k katholskej wérje, ſchłóż tež joho pochnu-

swoje žadanjo dopelnicz. Po trévnich pschihotowanjach bu won sfonczenie njedzelu Septuagesima we pschitomnosci wulkeje mnogości ludu do katholiskeje chrkwe pschitwath. Hdyž t. farar Schröpl w swojej rheži wo prawosci a wysokiej hodnosti katholskeje wěrh na njoho so wobrocziwski praji: „Tež Was wola Boh dzens do swojeje winicy“ bu hhuboko hnuth won a chla zhromadzina. Z krytym, daloko zrozumliwym hlosom prajesche potom trientske wěrvužnaczo a dosta z wulkej pobožności swjataj sakramentaj. Hnada boža wostanu z nim! Wjele wuczenych z wukraja wopytuje tohole staroho muža w malej wsi a czeſci jeho jako jara wuczenego pschirodospytnika, kotrež ma tež rjane zberki pschirodzinnych wěcow. Chto dha budže k tomu prajicj nechtó, kotoromuž so džije, zo starý muž k wěrnosci z pschepokazanjem pschestupicj njesmě? Boža hnada je mōena. My mam jara sławnich wuczenych ludzi (ze wschelakich narodow), kotsiž su k nam z pschepokazanjem, nic czaſnih dla, pschestupili!

Z Čech. W Joachimsthalu zemrje 15. februara tačtant Klimant Hammer, předadwski misjonar a generalny vikar archibiskopa w Cincinnati w Americh, rodzeny w Joachimsthalu 1809.

Poznańska. Nowy archibiskop t. Ledóchowski pschebýwa hishečeje w Namie a djela bjez druhim na zestajenju protesta pschecjivo pschesczhanjam chrkwe w Rusowskej, kotrež chce potom bamž woziewicz. -- Psched někotrymi njedzeleni zemrje w Szymborzach pola Inowracława wuměnka Michalska, kotaž bě 123 lét stará. Do poslennichho časa djělaše wona a kódzesche hodžinu daloko kemšti.

Něm̄ska. „Wěrywuczerja“ Jana Rongu pak su zaſy wotubžili, tón krócz w Mainzu jeho nowinow dla (freie religiose Blätter) k 9 měsacznomu jaſtwej w polepszeńi (korrektionowni) a k 200 schěnakam khostanja.

Schleswig. Nowa katholska chrkwe we Flensburgu dyrbjesche wonandanjo posvjeczena bycž; ale pruski naměstnik Manteuffel to njedowoli prajo, zo by to dowolil, hdyž by Schleswig pruski był, a zo maju to předy krajne stanov Schleswiga dowolicz. Won so hewak po woli stanow njezložuje a witzi jenož rady, hdyž lubjo wo pschizankjenjo k Pruskej žadaja!

Wuherška. Bislop w Nitrze t. A. Rožkowanu dari njedawno 50,000 schěnakow k podpjeranju duchownych swojego biskopstwa.

Z Wina. Tudy je so „jednota swjatoho Methoda“ założila k podpjeranju nabožniſkoho zmyslenja a zbijelanoſcie bjez Čechami we Winje a wokoloſci. Pschedsyda je dwórski farar t. Dr. Schwec.

Rakuſka. Akczejor je 2000 schěnakow k nowej archibiskopskej chrkwi w Londonje darit. — We Winje pschebýwach lord Campden, jendzelski konvertit (wobrocženc), je k tomu koncej 10,000 toleri dał. — Po francózſkich konferencach (prědowanjach) t. Bauera w schotskej chrkwi we Winje su so někotri protestantowje a někotri židža woziewili, zo chcedža dale w katholskej wěrje rozwuczeni bycž.

Rumunſka. W tutym psched něscho lětami zestajenym kraju, kij we

węstej wotwiśnoscji pod turkowskim sultanom steji a też „dunajskiej wjerchowstwie” rěka, su psched týdjenjom swojoho přenjoho wjercha Jana Kusu wotsadžili. Wosobni kniezojo wustupicu, ketrymž so wjerch wjac ujelubjesche, sami jako nakhwilne kniezerstwo, zazachu wjercha a joho pszechzelow, dobuchu wójsko za so, pošlachu wjercha do Rakuskeje a wuwelachu nowoho — belgiskoho prynca, ketryž pak wóslu njemože pschięcę bjez pschiżwolenja wulkomocow, tak mjenowaných pszechzelow khorohu muža (Turki). Duž pak budże zas europańska zhromadziszna w należnosći Rumunow.

Z Roma. Pschi chrkwi barnabitow San Karolo ai Catinari je so towarzstwo k rozschěrjenju dobrých knihow założilo, kotrejuž je hamž někotre wotpuški wudželił. — W Francózskej a też w Savojskej zapisuje so wjele wojakow do hamžowej skržby.

Belgijska. Belgisch katholikojo wopruga bohacie pjenjezy za swjatohu wótca, ale scželu tež swojich synow jako dobrovolníkow do hamžowoho wójiska. We februaru tutoho lěta je 204 tažkich mlotžencow (zemianskich, měschčanskich, buršich) z Brüzela do Roma woteschlo. Z kažej lubosćju k swjatomu wótcej starschi tónle wulki wopor pschinjesu, widži so ze scžehowacoho podawka. Nan pschewodžesche dweju synow na pucz do Roma; sobu džěžche jej ujedoroſćený bratr. Pschi džělenju wot starscheju synow rjetuň nan: „Hdy bých vjedžal, zo móže wótc waju maloho bratra za bubnarja trjebacž, bých jomu radž sobu hicž dal.

Francózska. Nowinu tu powiedaja, že hamž w konſistoriu 19. měrca jenož z biskopow w Americy za kardinala wuzwoli. Dotal ujemějše Amerika žanožho kardinala. — Starý hród swjatohu Franca ze Sales w měscie Annecy bu za 95,000 frankow wet wudowý Dinaud kupeny.

Z Pariza. Pschiřstwo tu załoſnje pschibjera. Wjerch de Mouchy ma služobníkow, ktrychž draſta wjele stow frankow płaczí; po honcžowý kschud pkačesche 1000 frankow. Hraſti za džěžci ſkujuje so tudy po 400 a 500 frankach.

Amerika. W Philadelphii bu w loni 65 wotroſćených wobroczencow kſchczených. Pschi missionje, ktryž dwaj redemtoristaj w Matchesu (w Mississipi) džeržeschtaj, pschestupi 35 ujekatholikow k naszej wěrje. Za poldra lěta bu w biskopstwie Baltimore 20 nowych chrkwiow twarjených. K założenju wustawa za zanjerodžených hólčiatow bu 6000 dollarow nawdatých, ſtož bě polovca tamníchho jubilejſkoho wopora.

Japanska. Wottudy doſta hamž njedawno 600 frankow pětrowskoho pjenježka z rjanym liſtom, ktryž bě zwjefelach. W nutskownym tohole kraja su so, kaž wóny piſachu, wukhowate wulke wokrjesh połne katholikow, ktežiž wot poslennoho wulkožho pschesczehania psched 260 lětami žanožho duchownoho wjac ujemějachu. Starschi města abo wsh zaſta městno duchownoho, kſchczijsche a cžitasche na njedželach modlitw, druži mužojo a žony rozwuczowachu wo kſchesczanské wěrje. Tjto týchle swérnych kſchesczanow pschedstajichu so mijelco duchownomu,

kotryž francózske kódzstwo (slottu) pschewodža, wuznachu swoju wěru a prošchaču wo pomoc. Spodžiwe je, zo so to na tym samym dnju l. 1862 sta, na kotrymž buchu w Romje japansch martrarjo za swjathę swjatočnje wuprajeni. Dotal njeſſu w Romje tu wěc wozjewili, dokelž njechachu tymle wěriwym schodžiež; někto pak so wo tym zjawnje ryci, dokelž maja so pod francózskim zakitom missionarojo tam poſlacz.

(Missionarowje.) Njad jesuitow ma 1393 miſſionarow; a to 51 we Europje, 184 w Afii, 205 w Africh, 721 w połnocnej a 166 w južnej Americy, 40 w Australii, 26 su na puežowanju.

3 Eužen a Sakskeje.

Z Budhſchinia. Tamón tydzeń pobu tu duchowny z Londona, kotryž po ſwecze pjeniezych hromadži (kaž 6 druhich londonſkich) za chrkej, kiz ma so hako wopomnik njeboh kardinala archbiſkopa Miklaſcha Wiſemana tam za nimale 2 milijonaj toleri natwaricž.

Z Budhſchinia. Mjedowolenia wěe, na kotruž ſmy so w zańbženym cziſle wobęzežowali, je so w Michałskiej cyrkwi, kaž ſmy zhorili, tsi krócz (nic jenož junn) stała. To so ſamo rozhmi, zo so ſpomnienych starý muž pschez tajke zjawnie pomjenowanjo a modlenjo na kletch ani pschez rycze druhich wot swojego pscheſwedeženja wottraſchiež njeſa; won je wotpuſcheženſke pismo z lutherskeje chirkwie hido doſtał a pschihotuje ſo k wotpołożenju katholſkoho wěrywuznacza. Haj mħiſlimy, zo ze wſhem tym k. pastor Węgle ani ſwojej woſadže njeſe wužitnje poſlužiſ. W joho moch ſteji, zo so na druhe waschnjo ſwojim wužitnym ſežini a pôdla tež nam kſheſcjanſku luboſcę wopokaže. Tak by moħ ſon, kiz bęſche wjac̄h krócz korrektor (někt je wħiſħi wobledžbowar „korrektury“?) lutherskich ſpěwařiſkih knihow „Duchowne Khriluſhowe Knihi Bohu Kęſeſzi a Sserbam kružitku w oħn date. — S kraloſkej ſakſonſkej frejotu,” najpoſledy l. 1860 a 1861, na to dželač, zo bħiħu ſo pschimierjene reformy pschewjedke, kotrež ſu dawno na času. Tajke nas ranjace wěch, kiz bħiħu na namjet a autoritu k. pastora ſo lochch trochu pschemeniež hodžile, ſu na pschikkad: 1. w kħerluſhu 161; Zdžerž, Kneže, twoje ſłowo nam, a postorč hamža z Turku ſam, kiz twojoh' Ŝyna Khrystuſa někt chcedža ſtorečiež ze ſtoča! 2. w litanijsi 396 (pschi „gmen“ krajnych nuzach): A nas psched teho Turki a hamža ſurowym merdařtowom a leſtrowanjom, hněwanjom a zlobjenjom wōteowſey zwarnowacž (wuslyjch nas, lubi Kneže Božo)! 3. w kħerluſhu 503, ſchtucžka 15: Njewčeče wſħat miſħam (t. r. miſħam) žen je, kotrež morwym laſuji, morwi „bubža zabħdženi“, kaž ſchtom panje, leži tu, zaſtarajeże wħi waſħ dom z pekuſu a z modlenjom, po ſmjeriſi w tym eżemnym kraju enze prēſtow njeponha! Hdy by tola neħċid „ħal“ (503., ſchtucžka 11.) tajke a podesne wěci porjedžiež!

Z Khróſežic. Krasne a drohe woftařne ſwježo „Bože ſpěče“ wot

professora Chrhardta, kotrež je z krajneše kassh zapłacjene a wo kotrymž smy nazymu pisali, bu psched nježelu Quinquagesima na swoje město postajene a chrkwinskih poswiecjenie.

Z Dreždān. Někotre tudomne nowiny běchu a su hiſheje počne nastawok pschedzivo k. Seulej, dwórfkomu kaplanej a domjacemu duchownomu zwidowjenieje kralowny Marije, rodž. z Koblenza, w kotrymž chedža jesuitu spoznacj, pschedzivo k. fararzej Stolle, kotrež je jeho w pismach zakitewał (k. Seul je sam tež kruče wotmołwiał), a pschedzivo „scherym fotram” (knježnam) w Dreždānach. Z najmjeñša je spóznacj, zo čeje wěsta strona k. Seula a mjenowane knježny z kraja wupokazane měcz; pschetož bjez saſskimi krajinymi zapoſlancami dawa wona, kaž slyſhimy, peticiju na krala w tym nastupanju podpisowacj; schtož pak te knježny wosebje nastupa, wějchcza jene nowinh, zo budža w kraju wostacj směcž, jeli maja k tomu prawo (po jich wukładowanju). Budžemh wiđecj! Kralowna Marija pak poda so na dlešchi cjas z chým pschewodniſtwom do Italskej.

Naležnoſcie towarzſwa.

Halo sobustawy su swój pschinostk na l. 1866 dale zapłacjili: k. 109. žiwnoſczer Jakub Bur z Jaſenich; 110. ſubler Jakub Wiczaj z Bravoeſic; 111. ſublerka Marija Rycejerowa z Nukuic; 112. khežkar Jakub Schöck z Horkow; 113. burski syn Miklawſch Nobel z Baczonja; 114. ſublerka Marija Gulkowa z Khróſcic; 115. burski syn Jakub Koſka z Khróſcic; 116. burski syn Michał Koſka z Khróſcic; 117. murjer Nowak z Raneč; 118. khežkar Hanfi z Pancic; 119. farar Jakub Vjeňš z Ralbic; 120. ſubler Jakub Libš z Hunjowa; 121. khežkar Jakub Bräuer z Budyschina.

Ra léto 1865 su hiſheje płacjili: k. J. A. Duežman z Bozankec; Michał Věk z N.; M. Kummer z Bazla; Jak. Čzornak z Konjec; wuczér Franc Kleiber ze Schunowa; kowar Jan Nachel ze Schunowa; Mich. French z Różanta; J. H. z W.; Józef Chociſzewski z Gdańska; Jan Kubasch ze Zdžerje; Michał Wjerab z Khelna; Jan Lehmann z Voranec.

Dobrowolne dary: k. kaplan Duežman z Nadwirja 1 tolef.

Chrkwinski powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschina. Narodžena: Hana Khatá, Bohuměra Jurija Zarjenka, wojsnarja na Židowje. — Žemrjetia: Marija rodž. Sieberec, mandželsta wobydlerja Jurija Větka z Budyschina, 48 let.

Z Ralbic. Narodženy: Jurij, Michała Kinka, khežkarja z Ralbic. — Žemrjezi: Madlena, džonka njeboh Jurija Rycejerja, wobydlerja z Ralbic, 54 let; Jurij, syn Michała Kinka z Ralbic; Jurij, dwójniski syn Pětra Žura (Konečta), ſublerja z Ralbic, 11 mějacob. — Werowanaj (1. febr.): Julius A. F. Haase chrkwini we Friedrichstadtu (Dreždānach) a Marija, psahirodna džonka Miklawſcha Kletty z Debic.

Katholický časopis

Ecclesiastický časopis,

wydawany wot towarzystwa S. S. Chrylla a Methoda

Wukhadza
pręnu a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiu je.

Redaktor: Michał Hórnik.

Płaći
w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihańi
12½ nsl. létnej.

Na swiaty čas schtyrenčidujskoho posta. (Słonczenjo.)

Ke duchownomu poscjenju pschisluscha dale wobknježenjo a porjedženjo wésthy kóždomu pschilisowachy našilnoscjow, pscheſtupjenia temperamenta (Temperamentsfehler) pomjenowaných. Tak su někotsi, kaž sw. Franc ze Sales praji, kaž wot natury lochkomyslni, někotsi wopjerach a napsheczjo bližschomu morkotach, někotsi w lenjosczi a pscheczinjerskoho žiwjenja. Pschez febzliovscz, febzjezapréco a stajne pschewinjenjo je kóždomu lochko móžno, tele wopacznoſc je na sebi porjedzecz, haj so cyle tychsamych wotrjec a zwijecz. Zamóžimy wschaf, kaž swiaty Franc dale praji, džiwe ſchtomili do dobrých jara plodnych pschemenicz, tak zo so jich mjenje dobra mjeza wotbjerži a so z mocu na ſchęzepenyh hafžlach do lepszych pschewobrocja: czohodla niedyrbjeli my tež naſche našilnosze zadžeržowacz mōc a je k lepschomu wobroczicz, zo býchmy hōdne plody poczciwoscze pschinjesli? Swiaty Franc sam, kiz je tele ſlowa wuprajit, móže kóždomu dobrý pschiltad býc; wot natury jara nahty a lochko hněwej pschistupny bě tola we wobkhodženju z druhimi tak pokorný, zo dyrbjesche ſej jedyn jenož i oho předkstajicz, chchsheſli ſej pokornoſho a ſejerpnono wumoznika předkstajicz. Wyshe ſwojich našilnoscjow dyrbí ſchesczan, kiz nutený je, tež stajne wojovacz ze wſchitkimi njeprawymi zaczuezem (affektami) wosobnje z schtyrjom: z wjeſo-koſežu a z bolescžu, z nadžiju a z bojoscžu. Schtož ſo njeponěrnje býrž wjefeli a býrž ſo zaſy grudži, býrž nadžiji ſo cjiſceze poda abo býrž nje-

mérnej bojoscí, tón je podobný stajnje mučzenej wodze, kíž ženje k wotpoczinkej a swětloscej njepeščinidze; njechali so toho dala kſchescjan wot swojoho wotyknienoho kónca: Boha a swoje je zbožnosceje wotwiescž dacž a do duchownoho nje- mera a stracha k hréchej padacž, dha dyrbi wón tež kenez býe nad wschitke tele mocne nutskowne začuzca a we wšichcch pſchipadnosczach tohole žiwjenja tež naj- zrudniſchich wěstu stajnomysknoſcž pokazacž a nutskownje wobkhowacž. A we thymle nastupanju je kózdomu trébne, ſłowa ſwiatoto Jana wot kſchiza dopjelnicž kíž praji: „Próciu ſo, ſwoju myſl stajnje na zrudne wěcž tohole žiwjenja pſchi hotowanu měcž, zo njeby zamhleny był, jelizo cje zrudoba a njezbož domaphta; njezložuj ju na wěch, kíž tebi derje ſłovja, ale na tajke, kíž twojomu žadanju napſhescjo ſtupaja, njehladaſ na to, ſchtož měr a wjeſoſcž, ale na to, ſchtož dželo a pſchewinjenjo koſchtuje, nježadaj to ſchtož blyſkota a wjele placzi pſched swětom, ale na to, ſchtož we wočomaj čłowjekow zapcjete je a najwjetſche ponízowanjo! — Hladaj na Khryſtusa a na njoho hladajo pſchedobudjeſch.“

Najwažniſche pſchi thymle bědzenju wostawa pak pſchec̄h dobre zarjad- wanjo a zhrromadzenjo mocow naſcheje dusche (Seelenvermögen). My mam̄ wſchelake moch w naſhei duschi, kíž ſu wſchitke Hadamowoho hrécha dla za- czemnjene abo poſlabjene byle a tuteje winy dla we stajnje njepeſhējenoscž a njeſměrnje wjele njezboža na čłowjeka pſchinjesu. Tu wobknježi čłowjeka nutskownje stajnje wo čjaſnym a swětnym myſlace pſchedstajenjo (fantasia), tam zablutženy rozm, tam zaſy ſiaba abo wopjeraca, pſchijevocžena w ola, tak zo wōhi čłowjek bórzy tež abo tamnej moch poſlucha, zatymhač jomu wot tuteje abo tamnej moch ſo derje napſhescjo ſtupi. Wſchē tele duchowne moch njeſměža pak po ſwojej luboſczi cyloho čłowjeka regirowacž; ale w tajkim rjedze, kaž bě jin Boh pſchi ſtworjenju čłowjeka předkpiſal. Čyle horjeka we čłowjeku, praji ſwiaty Frane, dyrbi haſko rozaſzowar a kral wſchitkých druhich mocow ſtač „w ola“, kíž wot božeje hnadt stajena cyloho čłowjeka wobknje- žicž a (zo by ſo derje ſtało) pod božeji wolu ſtač dyrbi. Pod wolu, kíž jenož te prawe a bójſke žada, dyrbi potom ſtač „r o z o m“, ſetrohož nutskowne myſle wot wole ſo zwonkownje wumjescž a dokonjecž dyrbja. A pod rozmom ſkončnje dyrbi ſtač fantasia, zo ſej njeby nježo nutskownje pſchedstajila, ſchtož ſo wot wole a rozoma za dobre njepeſhipožnaje. Tak zarjadowane dyrbi býe čyle nutskowne žiwjenjo kſchescjana a jenož tehdom, hdž tajke je, zamóži kſchescjan ſwoje wažne powołanjo, kíž je „joho ſwiatoscjenje“ doſahnyež.

Runje tuteje winy dla dyrbi kſchescjan, kíž poſtuň čjas k ſwojemu peſe- pſchenju nałożuje, derje pſchepytacž, hacž ſo předkpiſaný porjad we joho duchow- nych mocach namaka abo, hacž je tutom ſpominený porjad we nim ſnadž dawno povalený, tak zo wón njewě, komu a čzohdla wón poſlucha. Dolho wě- zo bě- dzenjo traje, předyhacž čłowjek ſwoje nutskowne a zwonkowne zadžerženjo po praſenym zarjadiuje, ale cžim wjetſha budze joho wjeſoſcž, jelizo wón po thymle

doklém běženju ze Salomonem tworząc mówić: Za tym dobru duszu wobstarał. Pschi wskiem tym wostanie, kaž je hiżom prajene, winowatoscj, stajne řebbowacj na swoju hłowu złu na kihlość; tohole njepracheczela dyrbišč, kaž sw. Ignacius praji, stajne phtacz a pscheczehacj, donž njeje chle pschewinjeny a zahubjeny. A tomu je pał za pschech a wschubjom trébne so samoho prawje spóznacj a sej słowa we póstnym času stajne předkderżecj: Wukni so samoho spóznacj. To je, kaž Clemens z Aleksandrije praji „najwjetšha a najrjenscha wědomoscj“, ta wědomoscj, kaž poħanski Thales a Chilon prajitaj, kiž je bjez wschitkimi druhimi najczesjscha a najwaznischja. Pschida kschecjan horjeka spominjenomu duchownomu zwieżowanju we póstnym času wopytano božich ślužbow, huſežische čitanjo nabožnych knihow, wosobnje rozpominanjo hórkoho čierjenja a wumrjecza Chrystusowoho a wschitkomu tomu krute za kódy džen postajene rozdželenjo časa a na posledku dostoje wuživanjo swjateju sakramentow połuth a woltarja, tak dyrbi tuton čas wopravdze za njego jara wužitnh a spomóžnih býc, tón čas, w kotrymž won so k duchownomu horjestacju z Chrystusom pschihotuje a k spěwanju wjesokoho halleluja; schtoč chýl Boh nam kschecjanam wschitkim we swojej smilnosći dacj! — P. L.

K s c h i ž e r j o .

Póst so k swojemu koncej bliži; jutře ze radosćiwhm wepominanjom Chrystusowoho horjestacja pschińcu w krótkim. Tu a tam sej hiżom wuczinjeja, schto jutro wniczku „za kschizerjemi porajtuje (pojedże).“ Nekotromuzku so zda, halo by so to za njego wjach njezdžito, druhí zaſy wę sej kschizerjow wysoko wažicj; haj samo naschim protestantissim krojanam so woni lubja. Nibdže so wo kschizerjach njepisa, duž njech Katholiki Posol swoje měnjenjo praji.

Kschizerstwo je nam wscheje česceje hōdne halo něshco za starške a halo něshco k hwalb hōdne samo na sebi.

Hdy je so spocząło „za kschizerjemi jechacj“ (njeprajm „rajtowacj“, zo so nam czuż niewusměja!), njezdži so prajicj, dokelž to nihož njeje spominjene. Tola je kschizerstwo stare a psched Lutherowej tak mjenowanej reformaci w Čužich (też w Czechach) rozscherjene bylo; pschetož mot tohole časa sem (pschez 300 lét) njebyhu takie waschnjo processiona naschi katolskich Serbja mot zdalenych katolickich Němcow ani Němcz mot Serbow pschirzali. Najskerje je kschizerstwo nastalo w tym času, hdež so rycerstwo na slawnych turnirach (rycerstvich hrach a wojowanjach na konju) wosebje po kschizowých wojnach wjeselesche; tehdom snadž dowoli so poddanej (kotromuž hewak luxus zakazowacu), zo směl so tež na rjenje wosedaňym a wupyschenym konju połazacj, drje nic pschi hrach, ale pschi processione. Božeržalo pał je so kschizerstwo dotal we němskich wosadach wokoło Ostritz a w naschich serbskich. Wosadu Ostritz, Grunau, Königshain a Seiten-dorf wotdžerža kschizerstki procession kóžda wosebje wokoło swojich polow jutrowniczku

abo, jesli deshezjkojte, na Bože spěčjo; w Ostrižu jěvže abo jěcha tež duchowny sobu. Tam zastawaja pschi schthri swjathych kschijach na wosadnych ležomnoſczech a duchowny cíta ſejenja a pschitſchne modlitwy, kajkež ſu hewak na Bože cíelo abo druhdje pschi prøſtynych processiach wokolo polow (Vittgänge, Deschprocessionen) poſtajene. Hjžom w starých časach je ſpominane (Vita S. Porphyri. ep. Sur. 26. febr.), zo bu pschi processionach pódla kſchija tež ſejenſka kniha sobu noſhena. W němſkych wosadach ma kſchijerſtwo potajkim pschede wſchim tón ſamh wuznam, kaž pěſche processiony wokolo polow, kajkež pela nas tež jutrownu noc kózda wies ſama zaſo džerži, hdjež tele khwalobne waschnjo wobſteji. We ſerbſtich katholſtich wosadach je ſo kſchijerſtwo zdjeržalo, jeno z wuwaczom Budbſchuna a Radworja; pschetož w tuthmaj wosadomaj (kotrejž tajki procession hromadje djeržeschtaj) je psched wjac̄h dyžli 100 létami zaſchlo, ſnadž dokež je po času kublerjow z konimi pschemało bylo; tež ſo pøwieda, zo je ſo w ſwojim času pschi tym pschekora ſtala z radworskum zemjanskim kublerjom. Dotal jěchaja jutrowniczku (jenož pschi jara wulſkim ſněhu na Bože spěčjo) za kſchijerjow khröſcianſch wosadni do kſchitra Marijneje Hwěždh, wotrowſch do Njebeljelic, njebjeljanzsch do Motrowa, ralbicjanſch do Külowa a kulewſch do Ralbic.

Tola nic jenož čeſczomne je kſchijerſtwo halo něſhto zastarske; wone je khwalb y hóde ſamo na ſebi. Pschetož najpriyed je to jutrowny profeſſion, kaž je widzecz; kſchijerjo maja khorhovje, ſwjath kſchij a znamjo horjeſtanjenoho (Bože spěčjo) sobu. Wón je wuwjedžený k čeſezi toho dobyczerja nad ſmjerču a helu, pschez krohož mamy pschijſtup k Wotce! Profeſſion to je, dokež wot cyrkwe k cyrkwi ſo wjedže, pod zynkom zwonow, a kherlusche, litaniye a modlitwy ſo ſpěwaja. Hdžž dhee wam něchtio porokowacj, zo na konju pobožni býc̄ njenižecze, praſeje jomu, zo dyrbjak potom tež pschecžiwo pěſchim profeſſiam ryczecz, dokež ſnabž tón a druhi ſprčnoſcze a mucžnoſcze dla to njeniže; a njeje z dobrym wetmýſlenjom cíjnjený puc̄ něſhto dobre? — Potom je kſchijerſtwo pschisprawuž wobkhad wokolo polow. Hdjež Boh bura abo krohožkuli rólnika woſebje bohacze žohnuje, tam dhee ſo jomu djakowacj a dowěrjenje wo nowe žohnowanjo proſhcz. A k tomu wuzwoli wón te ſtworjenjo, kotrež joho pschi rólnej prách naſlepje podpjera pschi ſhwach a žnjač, ſwojoho poſkuſtchnoho pomocnika, najdrožſche domjace ſlocjo, krasnoho konja. Wo tym dyribi kózdh něſhto jara pschisprawne ſpóznacj. — Dale je kſchijerſtwo wuznanjanjo zwjazka jeneje wérh a nadžije naſchich ſerbſtich katholſtich wosadow. Jenož čzřjodla je naš katholſtich wostała w času němſkeje „reformacié“; tola ſměnij pod naſchej wýſchnoſczej zjawnje wuznawacj ſwoju katholſku děru a ſo wjedelicz jeneje nadžije! Kaž profeſſiony pěſchi du wot jeneje cyrkwe k druhej, na pschiklad do Róžanta, do kſchitra, do Külowa atd., tak njech tež te ſwia-teczne wophtanjo cyrkwe druheje wosady (k nýſchporu) na konju dale ſwedeži wo mjenowanym zwjazku. To je kaž ſtare cyrkwinſke zetkowanjo abo „oc-

currere“, wo kotrzymż hizom bamž Leo III. (795—816) pisze, zo je tajke processiony z cuzeje wosadu duchowny chyrwinski postrowjal. Wsze chyrwje, z kotrzych processiony pschiindu a hajež du, su k cęsczi toho samoho Boha twarjene. Tola su z wjetsha tež pod zaštitu a zaštuju prośbu swiatohu abo swiateje abo swiatych wot przedownikow stajene. Duż by pschisprawne bylo, hdz by tež kschi-jeřiſki procession kózdu frócz pschi jěchanju do farskeje wsh abo psched farskej chyrwje patrona abo patronku abo patronow, kotrymż je wopytana chyrkej po-świeczena, z pschihodnym kschiſtowym postrowil. Móžno tež, zo so to hjo taſ stawa.

Tuto wschiſko Wam, lubi serbscy katholikowje! z krótką rozprajicj, hnuje mje luboscí k węch, kotaž je cęscze hódna po swojej starobie a znakomowej hwalibnosći. Je-li ma něčto něčto pschispomnicj, njech to do Póſta pōsczele, kotrž by lětsa radh tež rozprawh měk wo lětusich kschiſerjach z kózdeje wosadu.

Wši yak, serbscy burjo, burscy synojo a drugi wosadzjerjo polom, djer-jeſe ſej kschiſterſwo w cęsczi! Pschisprawne wuwiedzenjo toho samoho cęsczi Was samych, wostanje ſtuk k cęsczi toho Horjestajenenoho, swjatoczny wobkhad na waschich honach a wopokazanjo zwiazka katholskeje wěry ze ſufodnymi wo-ſadami!

M. H.

Chyrwinske nowinki a powjescze.

Z Barlina. Na město biskopa Pelldrama je za wojeſtvo probsta pomjenowanu k farar Namſanowski z Kralowca (Königsberg).

Ze Stralsunda. Psched někotrymi njebjelemi pschewzachu miloſciuwe ſotry tudy holcžu wucžbu a wothladano khorych a pschiczejech z thymi samymi wrotami nutr, pschez kotrež buchu psched 300 lětami druhe katholske kniežný muhnate byle.

Z Warszaw. Kanonik Szczegielski, kotrž dhrybesche po bamžowej moli administratorſtwo po Rzemu ſkim na so wzacž, bu tohodla do cibatelle (twier-đizný) wotwiedzenu a njedawno su joho hloboko do Rusowskeje zawjezli. Knje-jeřitwo chce pscheczivo prawej druhoho administratora stajicj, a to tajkeho, kotrž by knježerſtu pomhal Polsku do ſchismy pschewjescj. Ale duchownſtwo budže ſo toho wobaracz a ſo stajecj, býrnje wot njerozomných we wukraju za rebellow wuwolane bylo! Œwojeje ſwěrnostce dla je hjo wjele biskopow marträfscy wum-rielo w Sibirskej; wjele duchownych je zahinylo w uralskich podkopach! Polske duchownſtwo wostanje tež dale chyrwi ſwěre! Apostataw (wotpadnikow) je tam mało.

Polska. Z Roma wotwolanu rusowſki poſklanc Mehendorff poda ſo do Litwy, zo by tam ſubka zaſydlil, kotrež je jemu khějor dał za hrube wustupjenjo (mž pschi prěnej powjesczi prajachm, zo drje je ſo to z dowolnoſeju knježerſtwa ſtalo). Rusowska chceſche pschetořihijenjo pscheczelſtwa z bamžom, zo njebž w Polskej nikak zadžewana byla, hdzž chce tam ſchisma (wotschczępjenjo wot bamža) pschihotowacj, kajkež je 1839 w Litwie z pomocu njeſwernoho Siemaszki doſo-

njała. Baron Mehendorff je sotsinh syn ministra zwonkownych należnosćow, wjecha Gorczakowa, jenoho najhorskich njeprzeczelow katolskieje chrkwi.

Z Paderborna. Z wotkazanja njeboh archiwistow Maximiliana z Este k lepschomu Bonifacijowho towarzista, kotrež je so netk na 115,000 schéznakow w statnych papierach pschišporisko, je so 89 missioniskim stacijam, kotrež je tute towarzisto założilo, po 1300 schéznakach darilo.

Z Thurocka. Dzień 1. februara wumrje w Birlu duchowny Moriggl, kotorž je tam 9. augusta 1854 naschoho przedawskiego krala Wjedricha Augusta II. psched smjerczu wobstarał, hdyž tónsamh njezbożownje z woza padný. Njeboh duchowny je tež stawizny swojeje krajinu wopisał a wudal. Tež je w swoim czaſu w Drežjanach pobyl.

Z Roma. Tu je nadzija, zo so skoro z Mexiko koncordat (zienoczenjo w chrwinskih należnosćach) wobzamkuje. — Kąž so Pariz pschihotuje k swetoowej wustajenich, tak czini Rom pschihotowanja k dniu 29. junija 1867, na kotorymž budże so 1800 lětne wopomnječo marträstwa swjatoho Petra swjeczic.

Z Roma. Darž za swjatoho wótca pschiłhadzeja tež z rebačijow wschełakich nowinow. Tak su w Hollandskej nowinu „de Tyd“ zhromadzile 65,000 frankow, w Belgiskej „Journal de Bruxelles“ 70,000, „Bien public“ 36,000, „Gazette de Liège“ 18,000 atd. W kóždej farstej chrkwi w Parizu je so wokoło nowoho lěta wokolo 10,000 frankow nawdalo. — Tudy je dżowka wjele sławnego hwězdarja Wilhelma Herschela k katolskej chrkwi pschestupila.

Z Francózsko. Adressy wobeju komorow wuprajataj so psched khězorom za wobkhowanjo časnoho kniejsztwa bamžowoho; Rom a kraj (kak nulli, to njepraja) ma jomu wostacj.

Z Francózsko. Wznumyj sej pschiłkad, je-li móžno! Z Pariza pisa „Monde“: W 19. wotdželenju města je za 200 protestantow pječ schulow; wjele je jich tež w khudziskich wotdželenjach. To je horlivość. Bez tým zo w Parizu z cyka na 1260 wobydleri hakle 1 schula pschińdze, je na protestantskej stronje (jich je tam 23,495 duski) hžo na 300 wobydleri. Schula je pschiħod! — W Parizu so jara nad tým spodžiwaja, zo je bratrów syn hrabje Karla Montalemberta do duchownstwa zaſtupiš. Hrabja Karl (z hrabinu rodz. Merode) nima žanohu syna, ale jenož džowki, kotrež su wschě do klóštrów schle.

Z Endželska. Katolska protoka z Londona na lěto 1866 podawa bjež druhim tajke powiescze. W Endželskej je netko 13 biskopstw, 1381 duchownych 987 chrkwiow a kapałow, 58 mužskich a 196 ženskich klóštrów a 10 kollegiow. Tsí vikariath w Schotskej maja 188 duchownych, 184 chrkwiow, 15 ženskich klóštrów. W jenieckim lěcje 1865 nastá w Endželskej 131 nowých chrkwi; to je žohnowanjo pschi wschęch zadžewkach!

Z Konstantinopola. Swjeczenjo bolharskoho biskopa Rafaela, wot bamža na Sokolskoho město wuzwołenoño, sta so pschez archibiskopa Sembrato-

wieza w pschitomnoſci japoſchtoſkoho vikara Brunonia. Tež běſhtaj pschitomnaj njedawno k katholskej chrkwi pschistupjenaj k. Meletios a Benjamin, a tež k. Hassoun, primas zjenočených Armenow.

Amerika. Kaf daloko so nowomódne nabožniſtwa (wěrhwuznacja) zaſkuđa, je z tohole widzecj. We Massachusetts bu žońska Olympia Brown hako paſtorka a predařka do ſlužby wzata a doſta tež wet wychodnoſcie połnomoc. Hdyž moža tam družb měſčenijo na radních civilne mandželſtwa wobkrucicj, cžoho dla njedyrbaſala jich potom jich žona abo džowka moc zaſtupicj?! Žony budža tam mužow hifcze wſchudzjom wotcjiſhcejowacj!

Egiptſka. Tudy su někotre nowe katholske chrkwiſte naſtale a druhe so twarja. Srjeđ pufcziñh pschi nowym kanalu, kij ma srjeđokrajne a cjerwjené morjo zjenočicj, su tsi nowe města Port Said, Ismaelia a Gerci z katholſkimi chrkwiſemi a franciſkanskimi klóſchtrami. Na namjet ſlawnoho francózskoho wjedzićerja pschi położenju kanala k. Lefſepſa pschemeničku wobhodlerjo města Gerci tele mieno do El Mariam (město Marije) k pobožnomu wopomnječju cžekanja ſwiateje ſwojsh do Egiptowskeje. Tež druhdže twaria ſo chrkwiſte. W měſcie Kahiro bu w loni chrkvi k cžesci s. Józefa ſwjeczena. Knježerſtvo vicekrala dawa druhdže ležownoſcz k chrkwiſam a klóſchtram a podpjera taſke twarby z pjenezami.

Rjaný pschikkad. We měſtaciku Wittenberge hromadži duchowny pjenezh k natwarjenju tormika za chrkwiſku. Zańdžene ſeto na koncu poſta pschinjeſeſchtaj jomu dwě džesci poſtra tolerja. Farar ſo jej wopraſcha: „Ale hdyž ſtaj telko pjeniez nabraloſ?“ Starſche wotmolwi: „Smój ſo tež poſcjiſto!“ „Ale to wój hifcze njetrjebataj.“ — „To ničzo wo to nijeje; mój dchchomoj tež něſhoto k tormilej dacj. Pjeniez hujemachmoj. Toho dla ſinoj macj proſhloj, zo namaj k ſnědanju žanu caſtu a popoſtnju žanu ſwaczin daſa njeby, ale město toho pjeniezhy. Te ſmój hromadžiſtoj a nětko wam pschinjeſtoj.“ Njewohaubitaj teſle džesci wjele doroszeňých?

3 Ruzicy a Sakſkeje.

Z Wotrowa, 6. měrca. Džensa je ſeto, zo Boh naſchoho ſubowanohu fararja k. kanonika Wornacža ze ſweta wotwoſa. Tohodla bě ſo džens pschi prením ſlennym wopomnječju jara wjele ſobuſtanow džakowneje wosadu w chrkwi žhromadžilo. Po ſpěwanym officium defunctorum (po morvých) bu requiem ze ſpěwom libera a pschiflufachymi modlitwami djeržane.

Z klóſchtra Marijneje Hwězdhy. Do tudy założenohu towarzſtwa „džecjatſtwa Jezuſowoho“ je ſo nimale džewjeſdžesat džesci zapisacj dako. Tež bratrſtvo abo zjenočenijo „japoſchtoſtvo modlenja“ tu pschibjera.

Z Budhſchina. Kaj ſchſchachmih, podawa „Kamenzer Wochenblatt“

hischęce pſchech z časami węch, kij katholickich čitarjow ranja. Dokelž su to nowinę ſudniſtwa, kotrež katholickie gmeiny (tež serbske) djerzecj dyrbja, njetriebaja ſebi tajke węch lubicj dacj; njech ſo, hdh uſchto pſchiudje, gmeinsch prekſtejerjo wobceježu na ſudniſtwe ſamym. Z chla bý jara pſchiſprawne bylo, hdh bý w ſudniſtwe Kämjencu katholicki aktuar abo lepje aſſeſſor za naſche chrkwinſke a ſchulſke naležnoſće był; je to po Drežđanach (z nimale 9000 katholikami) a Oſtriku (ze 7506) te ſudniſtvo, hdzjež je najwjaſh katholikow pſchiſpoſazaných, mjenujich nimale 6000. W Drežđanach je w tu chwilu katholicki amtmann (drudh bě tam z najmjeniſha katholicki aktuar, netczjšchi amtmann nima paſ węjo ani chrkwinſke a ſchulſke naležnoſće protestantow pod ſobu), w Oſtriku je toho runja katholicki amtmann; haj wjele mjenje z katholikami napjeljnene ſudniſtvo Scherachow (ze 2711 katholikami) ma katholickoho amtmanna. Dokelž w Sakskej někotrych katholickich kralowſkich aktuarow mam, je drje je-niczka wina pobrachowanja katholickego aktuara w Kämjencu ta, zo ſu ſpomnjenie 6000 katholikow wjeſni ludjo a Serbja, kotsiž radz peticije njeſczelu! Za pſchiſhodnoſć by najlepje bylo, hdh bý tu a tam jedyn bohaty katholicki kubler tež jenož ſyna prawa (jura) ſchtudowacj daſ, kij mož w swoim času hako kralowſki zaſtojnik abo hako rycznik swoim krajanam jara wužitný byc!

Z Scherachowa. Dotwarjenjo wobeju chrkwinieju węzow (tormow) ma ſo bórzh zapocząc, dokelž ſu pjenjeſne naležnoſće netk wurunane a wuzwoſený twarſki plan je za dobrą ſpóznath. Tej węzi budzetej chlu kraju debicj.

Naležnoſće towarzſtwa.

Hako ſebuſtaſty temarſtwa ſu ſwoi pſchinofał na lěto 1866 dale zapkaeſili: ff. 122. wuczer Jakub Kral z Radworja; 123. kubler Jakub Cyž ze Štrójſchęza; 124. kubler Jan Włoski ze Štrójſchęza; 125. Hanža Lehmannowa z Radworja; 126. Madlena Bjarschowa z Khełna; 127. Jakub Hrab ze Žurie; 128. Michał Bulank z Wołtrowa; 129. Michał Bobik z Wołtrowa; 130. Karl Nowak z W; 131. Michał Wjenk z Neuhofa; 132. kapłan Jakub Wornar z Chróſczie; 132. žiwonoſzej Franc Měrcjant z Běleczec; 134. kubler Michał Domšch z Kozařic; 135. herbſki rychař Miklawſch Wałda z Kalsic; 136. korezmair Miklawſch Schotka z Różanta; 137. kubler Michał Błasik z Różanta; 138. mlynnowa Khatka Serbinowa z Newoſcie; 139. kubler Miklawſch Wólmans z Kuha.

Chrkwinski powěſtnik ze ſerbskich wosadów.

Z Budyschina. Narodženaj: Hanža Marija, dž. njeboh korezmaria Jakuba Schustera w Běleczecach. A. Wylem, ſ. Hanžy Schäferec z Hrubocjie. Žemrjeta: Hanža Franciska, dž. Jakuba Petranca, 6 nježeli ſt.

Z Wołtrowa. Narodžena: Hanža, dž. Michała Wjenki z Neuhofa.

Proſzymy naležnoſće wo krótke powjeſcie, Serbow naſtupeſce, hischęce z Chróſczie, Njebjelczie a z Kulowa; wjele čitarjow Poſka wo to pſcheinjne proſy.

Katholicki Poloj

Cyrkwiński časopis.

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda

Wukhadza
prěnju a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiue.

Redaktor: Michał Hórnik.

Plaći
w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

Wo kschijowanju.

(Zapozdżene.)

Z romskimi legionami bu do Židowskeje tež kschijowanjo zavjedzene. Wone
bě najhroznischa smjercz, kotriž jenož njewolnich, rubježnich (Mlatej. 27, 38),
mordarjo a zbežkarjo (Euk. 23, 1—5) czerpječz mějachu. Za nas kschijowanow je
wone wosebje rozpominanja hōdne, pschetož na kschiju je nasch Anjez a Zbóžnik
człoweczi spłah z poddanstwa hręcha wukupil a z nowa z njebieskim Wótcom
zjednał. Psched kschijowanjom schwikachu najprjedy wotsubženoho, schtož bě tež
jara surowe a hanjace pochostanjo. To stawasche so z czeńskimi wjazowymi fi-
jeszkami a bu z taſtej surowosćju wukonjane, zo bity často pod razami sibnici. Z
Jézusa dashe Pilatus schwikacz, zo by Židow į sobuzelnoſezi pohnul. Cžista
samopaschnoſej romskich wojskow pač bě, zo po schwikanju Jézusa z czernjemi
krónowachu. Kaž je znate, bě Chrystus so wujnał, zo je z kralom; dokelž pač
romskych khežorowje a wojeřszych nawjedowarjo wokoło skróniow watrinowe wěncy
noschachu, stajichu tež Jézusej į hanjenju czernjowym wěne na hlou.

Po schwikanju zjemi sñdnik wobštorženomu wusudk: „Bóndžesich na kschijz”,
a jemu bu kschijz, tute „njebožowne a njecžestne drjewo”, napoložen, zo by jón
sam na wotprawiszczo njeſt. Kschijz podobasche so jenomu z tuthch znamieniow:
X abo T abo †. Wosrjedza runopadneje hrjady běſche někaſti ſuk, na kotriž
so wotsubžen synhcž dýrbjeſche, zo by cželo kschijzej ſlepje pschilehalo. Wot cžasa
Hrjehorja Tourskoho (de laude s. Martyr. c. 6) ſu někotſi tónle ſuk do ſtipadla
pschewobrocžili, ale starodawnoſej jim njepſchijwědſi.

Hdž na wotprawiszczo won džechu, njesesche psched wotsudżenym wojač běku taſlin, na kotrūž bě mjeno, wótczina a njesluk napisany. Wonka pak bu najprjedy kſchijz wuzběhnjeny a do zemje zaſadženy. Tohodla je ta myſl wopacžna, zo bu Jezus kſchijzej hſchcze na zemi ležacomu pſchibity. Na to wuflekačnu wotsudženoho, a tajkim podawachu Židža po swoim waschnju (Pſchist. 31, 6) wino, ze wſchelakimi opiatami (wopojidłami) měſchane, zo býchu joho bołoscze někak podnysły. Tónle napoſ ſticezachu tež Jezusej (Mark. 15, 23), kijz pak jen njeſchivza, dokelž z jaſnym rozmom wumrjecz chchcze. Wot tutoho napoja ma fo kſjato rozeznawacž, kotrež z krvila do swojego ſkončenja dosta (Matth. 27, 48). To bě romſke kſiale wojeſke wino, Łaczanſki posea mjenowane. Potom wuzběhujchu wotsudženoho na kſchijz a ſadžichu joho na tón ſin, zo býchu joho kſchijzej pſchibili.

Předh pak joho z powjazami (ſchtrýkami) kſchijzej pſchivjazachu, zo býchu cželo, ruch a nožy we wěſtym położenju wostale. Tele powjazh běchu pſchicžina, zo někotſi wobeju zloſtinikow pſchi boku Jezuſowym ſebi nic pſchibiteju, ale pſchivjazaneju myſlachu, kaž tež to často na wobrazach widzisch. Škončnje buſchtej ruch a nožy z hoždžemi kſchijzej pſchibitej.

Kſchijowanu nic jeno hacž do swojego ſkončenja, ale tež hacž do swojego pſhetlaczja na kſchijzu wiſach, njeſmědžesche ſo po hrjebacž a bu po tajkim žratwa za džiwu zwérinu. Jenož druhdy ſo po hrjebanjo dowoli. Židža pak mějachu po swoim zakonju (5. Mójz. 21, 22, 23) nimo toho dowolnoſež, kſchijzowaných do ſlonca khowania z kſchijza deſe wzacž. Cžiſami běchu w tym cžasu najbóle hſchcze žiwi a tohodla jim kſchijzowarjo pak kſeſe rozezepachu pak jich zaklechu. Poslednje ſežiniku naſhomu Čnezu a Zbóžniſej. Wojač klo jomu z hlebiſu do ſtrony, bjez dwěla do ſeweje, zo by wutrobu pſcheklo, ſhtož tež z toho wukhadža, zo po kſkoczu krej a woda cžecžesche, ſhtož po wuprajenju wuſtojuhch ſkarjow jeno z ſeweje ſtrony, z wutrobų a pſchedwutrobų pſchicž može. Njebył-li Chrystus hžiom předh wumrjeſ, by po pſchirobzimych zakonjach tute zranjenjo joho ſmjercož byla.

Kſchijowanjo běſche jara ſurowa ſmjercož. Joho martry běchu njeſwuprajne a lekar Richter (dissert. med. pag. 37) wopisuje je taſle:

1. Njeſchirobzene wiſanjo cžela z wupſchěſtrjenymaj rukomaj běſche njeſchéměrna cžwila, wosebje dokelž ſo kſchijowanu ani z najmjeñſha pohnucž njeſmôžesche bjez toho, zo by na cyhym cžele a pſchede wſchém na pſchebitých ſtarach njeſwurjeknite bołoscze zacžuwał.

2. Hoždže běchu runje na tych měſtach pſchez ſtarých pſchebite, hdžež ſo wjèle cžinow (nervov) a ſuchich žilow zeidže, a tute běchu z džela hroznje ſtloczene.

3. Zranjene ſtaru, wobſtajniſe na powetſe, dyrbjachu ſo zajetſicž a pomalu do zhyuoho woheňa pſchicž.

4. Krej, ktraž z wutrobų po žilach do wſchitkich ſtarow rozběhuje, nje-

mějesche w kóncznych zranjenych dželach doſež města, dýrbjesche tohodla k hlowie bězecz, žilki wokoło stróniow jara napjelicz a rozpinacz, silocjicz a stajnije pschi bérace hlowyholeno čznicz. Tutoho zadžewanja dla njemóžesche wutroba wſchu frej pschicjicz a pschivzacz, psche czož wona wulku wuzkotu a styſknoscz zacjuwaſche.

5. Pschi tuthch stajnije roſcžachch cžwilach běſche kſchijowanym najbole tſi duh žiwý, a ſu pschikladu, zo tajſe žiwenjo hacž do ſedmoho duja trajesche, cžohoždla Pilatus powjesci, zo je Jězus tak hórzy wumrjet, njewerjesche a wo thym ſtotnika (hejtmana) pola kſchija ſtražu mějacoho ſo woprascha. (Mark. 15, 44.) Tola Jězufou ſmjerč ſpěchowaſche to, zo mějesche won pſched kſchijowanjom wjac cžerpječz hacž žadhy druhi. Hžom na pſchediwjeczoru pocžesche ſo krwawý pót. Čylu nóc bu cžwilowani z džela pſched ſudom z džela wot wukrutných wotročlów wýſchchoho měſchnika, kis̄ joho hacž do ranja jatohu džeržachu. Rano wobzachu joho po měſce, wot Raiffasa k Pilatej, k Herodeſej, a k Pilatej wróče, won dýrbjesche ſchwikanjo podſtupicz, pschi kotrymž wjele krewje pſchela. To wſchitko joho tak zefſabi, zo ani ſwoj kſchij na wotprawiszečo njescz njemóžesche. K tomu pſchitwa ſo ſurowe kſchijowanjo ze ſwojimi njewurjeknithmi bołofſcemi, tohodla je bjez džiwa, zo Jězus po tſoch hedžinach ſwoju dushu wudhchny. Nicmjenje pak běſche tale zažna ſmjerč bôle ſcžehwl joho dobreje wole, hacž nužnoſcž pſchirody, pſchetož my zabhcž njemjemy, zo bě Chrystus Boh cžlowiek a tajſi móžesche ſwoje cželo ſmjerči wutorhnyčz. Wýſche toho zawała won z krotka do ſmjerče z wulſim hlosom, ſchtož žadhy mrějačh njezamóže. M. R.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Němſka. Zaž je znate, je bjez Rakuskej a Pruskej wulka pſchekora naſtała, dokelž chce Pruska Schleswig-Holstein ſama měcz a Rakuskej za wotſtu-pjenjo wobſadzenego kraja pjenježh dacž. Tež hewak by Pruska radh ſama naj-wýſchſche knieſtvo w Němcach měla a nochce je wjac z Rakuskej dželię. Wobě ſtronje ſo wobronjatej, tola je nadžija, zo ſo wěc bjez wojnyh wucžini. Najnowiſche je, zo ſo Rakuska na „bundestag“ (połnomocnikow wſchech němſkich statow) we Frankfurcie wobrocziła; tola je do prečka wiđecz, zo ſo Pruska nje-zechce z wusudzenjom ſwojich ſlabſchich towarzichow w Němcach ſpkojicz. Wobě ſtronje ſtej tež druhe kraje na ſwoj boł pſchivjescz phtaloj; tola njeje wunoſčk wo thym ziawny doſež. Daj Boh, zo by měr wostał a zo njebychu jenohu cžlo-wjeka dla milijonu njezbožowne býle!

Němſka. Za twarjenjo druheje katholſkeje cyrkwe we Stuttgartu je ſo wýſche 30,000 ſchěnakow krajneje podpjeru 43,000 nawdalo. Kral je měſtuo za cyrkve daril. — Lotteria k dotwarjenju wěžow (tormow) kólnskoho doma (cyrkve) je tež na lětusche dovolena. — Wjerch biskop we Wrótslawju je za ſwoje pjenježh klapaku ſwjatoho Čeſlawa, wustojnje pschi tamniſchej cyrkwi ſwjatoho Adalberta twarjenu, doſpolnie ponowicž dał.

З M u i c h e w a . З bołmoneżnej njedzeli bu dwenjedzelski mission jesuitow tudy skončený. Wjele tysacetow (tawzhyntow) ludzi bě na jich předewanach; jara wjele ludzi bě k swiatej spoviedzi. Missionarowé prajaču, zo bě tónle mission we Münchowje najwjetšhi po wobdzelenju a wuskułowanju. Wopomnienjo tamnyh dženjecz duchownych wostanie w thymle měsceje njezapomnite.

З Č e c h y . Konſiſtorium w Pražy a Budweisu je duchownym poruczilo, pscheczętivo kſchiwdam předowac̄, kotrež su ujerozomni bjez lntzimi židam czinili.

З R u m b u r g a . Kaž „Rumburger Zeitung“ piſa, je w Philippoſdorſſe a Georgswalde komiſſia z Litoměřic byla a wot 8.—14. měrca podawł spodzivnoho wuſtrowjenja khoreje holcy ſtade pscheptytwała. Pschedyda komiſſije bě k. senior Jan Rehał, kotrež tež přeni džen po ſczenju na bożej mſchi rycz k woſadnym džerjeſcie; wón rozeſtají pschiczinu (winu) swojoho pschithada a napomi- naſche k wěrnym ſwědczenjam wo tej wěch pschitajo, zo Běh tež wěrnoſci mōc da na ſwětko pschińc, jeli běſche joho wola, tudy ſwoju mōc wopokazaej. Bratr a druži ſwědkow je dýkbjachu komiſſiji, kotrež měſeſche nimale cykly džen poſe- dzenja, wobſchēruje ſwoje zhojenjenja wo khorſeſci a wuhojenju projic̄ a tež wo- pschisahac̄; nimale na poſledku žadashe ſo to wot wuſtrowjeneje. Katholisch kaž Lutherſcy wokolni wobydlerjo su wo spodzivnym hojenju pschepokazani; ſamo Lu- therſke gersdorffſke nowiny rycza druhy za to. Tola ſkončne wuſudzenjo poda po zhoſmadženych protokollach a po wupraſhowanju lekarſkich wysokich ſchulow hakle nowy k. biſkop w Litoměřicach.

З Poznańſja. З doſtejnoscju archbiſkopa w Gnieźnje bě w starym časzu tež doſtojnoscž primasa polſkoho kraleſtwia zjenoczena; bamž chce nět k nowowuzwolenomu archbiſkopej drje nic politiske, ale tola cyrkwiſke prawa wu- dzelic̄, kij polſkomu primacej ſluſhachu a kij w prawie dohlađowanja nad cykly polſkej cyrkwi wobſtejachu. Primas ma tež право kardinaliske wobleczenjo trje- bac̄ z wuwarzęzom klobuka. Archbiſkop Ledochowſki ſestajuje nět w Romje ſpis wo nětežiſkim położenju katholiskej cyrkwi w předy polſkich krajac̄, kotrež chce bamž ſwetej wozjewieſ.

З Połſkeje. Wobydlerſtwo zjenoczenych grichisko-katholiskich, kotrež ſo w połſkim kraleſtwje na 300,000 duſchow licji, ma we Warszawje, hdež je jich mało, malu cyrkę basilianow. Niedawno doſta pschedſtajených cyrkwi k. provincial Bonieſki wot kniežerſtwa rozkaž, zo by starý kſchiz na cyrkwi dele wzak a druhi kſchiz po rufſkim waschnju ſczenjenyh tam ſtajieſ dat. Provincial rjekny, zo k temu prawo nima a zo ſwědomjo jomu ujedowola (zo by ſo zdeſlo, halo by chył zjenoczeniu cyrkę do ſchismaticeje pschewobrocic̄). Za to bu Bonieſki w noch zaſaty a do nutſkownej Rusewſkeje wotwyezeny, a starý kſchiz bu w tej samej noči z rufſkim pschemieniem.

Połſka. Wjele katholiskich zaſtojnikiow połſkeje narodnoſci kniežerſtwo ze ſlužby puſcheje. Prędkſtejic̄ powoła katholiskich zaſtojnikiow a razji kóždomu,

zo by pał t schismatiskej chrkwi pschestupił, pał zo by próstwu podał wo pschezenje ze sluzbą. Ktudż zastojnik zda so tola radscho sluzbą. Potom Rusowje psched chlej Europu wuwokaja, zo je njełubosz Bolakow t Rusam tak wulka, zo z nimi wjac sluzicj nochcedza a sluzbą so zdawaja. — Fararjam je zakazane katholiske chrkwe porjedzicj. — General Kaufmann we Wilnje wustupuje pschezjivo židam vodobniye kaž pschezjivo katholikam. Wén żadashe wot przedstejiczeri židowskich wosadów, zo dyrbja na sabat zapiski rekrutow dokoncicj. Hdż woni njechaču koznu swojeje wérh pschestupicj, dashe jich 12 do jaśwa cjsnycj a potom wschiętich ich synow a pschezjelov do wójska wzacj.

Z Wina. Wuczer Kruspel tudh swieczeſte 12. měrca swoj 60letnū wuceſſi jubileum.

Z Wina. Staw starosławneje wuherskeje swojsb, hrabja Dominik Bethlen je psched smjercju katholiske wérywuznacjō tudh wotpołożil.

Z Roma. Psched někotrym časom měsčeje wjelewuzenj professoř Tischendorf z Lipska audienciu pola bamža, kotrhž joho lubočzimje powita a so chlu hodžinu wo joho spisowatich džerłach rozhjowasche.

Z Roma. Bamž je jutrowniežu swiatoczne żohnowanjo urbi et orbi (městie a swetej) wudželiš. Bjez pschitomnymi běſche tež nascha zwudowjenia królowna Marija ze swojim pschewodniſtwom a wotehnataj królowſkaj mandjelſtaj z Neapela. — Kardinal Costi, knihownik romskeje chrkwe, je zemrjeł.

Z Italſka. Pschi někto započathym zbehjanju klóſchtrów rycza samo jene jendjelſke nowinh mócnje za wobkhowanjo klóſchtra Monte Cassino, kotrhž na połochy pucza bjez Romom a Neapelom na horje leži a rjanh wuhlad na najrjeniſchu italſku krajinu poſticia. Tónle klóſchtr je wot lěta 1350 friebizna pobožnoſceje a zdželausoſceje za sřednju Italſku. Joho knihownia a archiv skusilatej t uajbohatschim na swěcje. Založenj je wot swjatohho Benedikta samoho w lědze 529 a je přeni benediktinski klóſchtr.

Z Belgicka. Zakon, po kotrymž so paſthyske listy biskopow ujeſmiedziału na kletech cjtacj, je někto skončnje zbehnjeny.

Z Parizu. Sem pschindjescħtaj w loni dwaj rabbinarzej (židowskej duchovnaj) z Turkowskeje, zo bhschtaj radu dostaloj w njewěſtoscjach wo prawej wérje, kotrež běhu jima pschi schtudowanju staroho zakonja pschipadnyle. Zeju njewěſtoscje so zhubicju z poznacjom kscheczanskeje wuczbh a wonaj bhschtaj kscheczenaj. Jednu z njeju, kotryž běſche tsi džeczi doma zawostajik, puczowasche domoj, hdž z honi, zo bě w jeho krajinje cholera wudyrila. Dwě swojej džeczi nadendje wón mrějacej; duž khwatasche jima swjatu kscheczenju wudželicj. Hdž běſtej zemrjełej, nadpany tež jeho cholera. Joho pobožne podaczo a te ſłowa: „Něk, Knieže, daj twojemu skłóżbnikę we mierje wotencj, pschetoz mojej woczi stej widziałoj Zběžuſka swěta,” kotrež wón wjac krócz prajesche, hnujaču dwieju druheju rabbinarjow, kotaž pschi jeho smjertnym ťožu stejescħtaj, tak mócnje,

zo tež wonaj do Pariza džeshtaj, zo býschtaj so wo kschesčjanſkej katholſkej čyrkwi rozwucžicž dałoj.

Amerika. Starý missionar Fr. Pier píše z Krow-Winga do Zgodnijeje Danich: „Hdyž sym na swojim missioniskim pucžu pola Indianow do města Leech-Lake pschischol, z kotorož chych so nazajtra domoj podacž, pschińdze ſe mni Indian z powjescžu, zo je jeho nan na ſmiercz khore a zo ſej mje žada. „Agava bemad ifid“ (Zenož malo je hischče žiwy) praji wón. Duž džech z nim po hujbených ſchcježlach a cjemných lěſach. Sreždž pucžowanja zavrje ſo namaj na dobo pucž ze ſcheroſkim a do kolen hukobokim tymjeniſčjom, kij bě pschi-mjerzlo. Zo bých w hukobokim běčce črije a nohajch (ſchtrypby) njezhubil, wuzuch ſo je a džech boſh. Ale hdyž na zmjerzle tymjeschežjo ſtupich, złama ſo mi ſod pod nohomaj a mojej krawjacej noz̄y ſo pschepadowaſchtaj. A ſpomnich ſej na kſchijowny pucž naſchoho Zbóžnika, a tak lohko wſchitko zmjerſech. Hdyž zas naſ ſuče pschińdzechmoj, běſhtaj mojej noz̄y cyle pschemjerzlej a proſtej. A namocžich jej a trějach ze ſuknom, tak zo ſo zashy zhréſchtej. Potom pucžowach dale a běch hischče ſtrowy. Tak pschińdzechmoj do maleje a z kolikow zefajenneje khěždziežki staroho Indiana, kotoraz w kraſnym kraju ſtejſeſhe mjez zahrodu a rjanym jězorom. Khore ſo njemało džiwaſche, mje wuhladajo, dokelž ſo mje nadbał njebě; poda mi zeffabjenu prawicu a ronjeſche ſylzy radoſcze. Pokaza mi ſtrachnu ranu na wutrobje, kij bě ſchyriletny rak pschihotowaſ, a proſchesche wo powucženjo, tak mož ſo z Bohom zjednacž a zbožownje wumrjecž. Pschilubich jomu to wſchitko a wostach džen pola njeho. Dokoncžiwschi ſwoje duchowne dželo, rožzohnowach ſo z nim w nadžiji na zashwidenjo w ujebjescach.

Amerika. Bostonſki biskop L. Fitzpatrick, jedny z najſlawniſich polnoco-amerikañskich biskopow je zemřel. Wón narodži ſo 1811 a bě wot 1844 biskop.

Połnoca Amerika. Tudy by možla katholſka čyrkej hischče wjele wjach wuznawarjow měčž, hdy by jej móžno bylo, za katholſkich pschicžahowarjow ſo bôle staracž, zo býchu psched wotpadijeniom wobkhovani byli. Ře tomu koncej budže w New-Yorku hospoda za katholſkich pschicžahowari założena, kotoruž změja duchowni a miloſciwe ſotry wjescj. Tež je za rozmnoženjo čyrkow, ſchulow, missioniskich ſtacijow a klóſtrow tudy hischče ujermérne wiele cžiniež, zo dýrbjale ſredki missionſkoho towarzſtwia w Europje z najmjenſcha džesacžkrocž ſylniſche býčž, zo by ſo užnym potrjebnoſćam trochu ſponhako.

3 Lujzich a Sakſkeje.

Z Budýſhina. W ſpocžatku decembra leňšchoho ſeta běſche tudy, kaž je Poſoł tehdom písał, pôlski mnich Telesfor Nowiński z kapucinſkoho rjadu na pucžu do Roma. Dokelž wón jenož pôlski rycerſche a žaných pjeniez ſo ujedotlaſche, móžecze ſej myſlicž, zo to lochke pucžowanjo njeje. Duž bě redaktor kaž druzý duchowni w Schlezynſkej jomu porucženjo napísał wſchém pschecželam

człowiekoscje, zo býchu wbohomu wupołazanomu snadnu jédz a hospodu dali, kaž tež joho někotre stacie po železnich wjezcz dali atd. Wóndanje dosta někto redaktor list, kíž bě 25. februara zapocząth a 10. měrca wotpóslany, z kapucinſkoho klóschtra w Romje wot bratra Telesfora, w kotrymž bjez druhim takle pisze: „Wozjewjam, zo sym z miloscju najlubowanischoho njebjeskoho Wótca najzbowiennischo do Roma pschiſchol halle 8. februara, dolež sym pschez cyku Italſu pěſchi ſchol — dleſchi čas, ale ze spodobanjom, pschetoz žaneje zhm̄y njepřnyh . . . ; na puczu njeišym z cyka pjenjezh trjebał, wschitko sym z Božeje luboſeje pschez pokorne próſtwh dostał. Washe poruczenjo je mi jara pomhało, bôle dhygli złoto; haj jedyn direktor železnich dasche mi — psheczitawſhi spomnjene poruczenjo — dowolnoſcz, zo móžach po tej železnich jecz, hdzej žadach, w druhzej klaffy. Po woli naschoho wótca generała mam w Romje wostacż vſci chrkwi swjatohho Lawrjence k pomocy w sakristii (khabali). Sym spokojenj, dokež za božu wolu spóznawam, zo bých w Romje wostał, hdzej je moj pschedstaſjeny tak poruczil. Skonečnje pak daj Bóh doczkač, zo so w njebjesach zasły woſladamoj; něk sym wotmýſleni nikomu wjac̄h njepisac̄, ale njepoznath wot nikoho spokojnje w czichosczi wostawacż a we potajnosczi za njebjesa ſlutkowacż, kotrež nic jeno ſebi psheju, ale tež wschitkim žiwym atd. — Nedaktora je tajki list wopravdze ponižnomo a nabožnomo muža wutrobnje zwjeselik a won myſli, zo je tute ſobudželenjo tež czitarjam Póſla lube.

Z Budyschina. Tónle thđen wotpołozicu w tudomnym wuczeńſkim seminaru ežile kandidatowje abiturientne pruhowanjo k.: Paweł Bergmann z Königschainy, Ernst Künzel z Polcznich, Gustav Müller z Neuleutersdorfa, Karl Schiefer z Steinschönau; dale wotpołozicu pruhowanjo wolskokmanoscje k.: Adolf Bräuer z Motrowa, pomocny wuczer w Lipsku, Clemens Konradi, z Budyschina, wuczer w Pirnje, Oskar Fünfstück z Budyschina, wuczer w Dreždjanach, Ernst Mensel z Žitawy, něk wuczer w Grimmje.

Z Bindyschina. Stipendium njeboh kanonika Dr. Mahra je wobsadzene.

Z Radwora. Nascha chyrkej je pschez dobrocziwoſcz wschelake rjane darh dostała: we zańdzenym lécje dwě rjanej nowej khorhovi, lětsa 6 wulſkich pozkozeñych swęczenkow a 2 tajkej mjeńschej. Tež bu boži roweſk pschez tycerja Piczmania z Radwora rjenje ponowjeny; wschelake mjeńsche darh njemjenuju wosebje. Bóh żohnuj dobrocjerow, kotsiz lubuju a pschisporeja a rjanoſcz božoho domu.

Ze Žuric. Zutrowniczku w noch su w naschej wshy někotsi fufodni Němcy, kíž běchu we Motrowje na kſchijerjow hlabali, na dompučju rjanu božu martru Miklawſcha Chža chle ſloucowali; woni su železny kſchijz złamali a pozložane znamjo Chrystusa ſobu wzali. Wobſedzeř Chž je w biskopſkich nowinach 10 toſeri myta tomu wuſtaſil, kíž mohk thych złostnikow, kotrymž je znamjo wumozjenja k pohorskiej bylo, ſudniſtwu pscheradziez, zo býchu zaſtužene khostanjo dostaſi. Pshejemy, zo býchu ſo złostních deſaňuylí, hacžrunje čcenij ſej myſlicz,

zo „niewjedža, schto čzinja!” Rozomni susodža, kiz znamjo Čhristusa w měscha-
nych wſach niewobſkodžene wostaja, njech su tmy hluhym samopaschnikam wot
nětka lepschi pschiflak.

Z Čhroſcžic. Pschi jutrownym processionje bě lětha nimale 120 kſchi-
žerjow. Pschi rjenischim vjedrje by jich hischeze wjac̄h bylo.

Z Wotrowca (Oſtriča). Wot nowoho lěta je tudy nježelska ſchula,
wophytana wot 38 hóleow, kiz su hižom ze ſchule. Wuc̄bu wudželeja tſjo
tannischi wuc̄jerjo a jedyn murjerſki miſčthr.

Z Lipska. Pschekupe Becker je towarzſtu rjemjeſniſkich na dnju ſ. Jó-
zefa rjanu židžanu khorhoj daril.

Z Budyschina 27. měrca. We tachantskej chrkvi wotpoži Jan
B. Schmidt, khezer na Židowje, katholſke wěrywuznaczo.

Z Budyschina. Dženſa doſtanje naſch luby krajan k. Jurij Kusčjanſki
z Wotrowa, w tu khwili we archbiſkopſkim ſeminaru w Kölne pſchebywach,
tam druhu wychſchu ſwjeczignu abo diakonat; tſecžu abo poſlenju (presbiterat,
měſchniſto) doſtanje dali Boh za někotre měſach w Budyschinje. Bohu
budž džak!

Maležnoſeſje towarzſtu.

Na lěto 1866 su dale ſwoj pſchinoflk zaplaćili k.: 140. Jan Čzornak z
Trupina; 141. Hana Bukowa ze Žyjic; 142. Jakub Jawork we Wielnie; 143.
kubler Michał Jawork w Miłoczicach; 144. Pětr Lukash z Khasowa; 145. Jan
Čzorlich ze Božerje; 146. farač Jakub Mróz z Grunawy.

Na koñſche lěto su hischeze zaplaćili: k. Jan Kubash ze Božerje; Michał
Wjerab z Khelna; Jan Lehmann z Boranec; Jurij Schokta z Dobrochic; Boſejij
Schuster z Różanta; Mikkawich Walda, herbſki rydtar z Malbic; Mikkawich Böhmer,
ſtačar z Kamjenej.

Dobrowolne darř: k. Kraſa z Bělcjee 5 nsl., Boſejij Schuster z Różanta
5 nsl., Jan Čzorlich ze Božerje 5 nsl.

Chrkwiſki powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Malbic. Narodženi wot 1.—19. měrca: Jurij, syn Pětra Dužmanu,
žiwnoſejerja w Smjerdzacej; Madlena, džonka Petra Kurjecza, žiwnoſejerja w Schni-
nowje; Jurij, s. Michała Körjenka, s. khezlarja z Koſlowa; Pětr, s. Pětra Bělki,
wobydlerja w Różencje; Marija, dž. Madleny Bräuerec z Malbic. — Zemirjeta:
Worscha Lebzyna, wudowa z Różanta, 75 lét stará.

Z Wotrowa. Zemirjeczi: Jakub Čyz, kubler w Žeſlich; Hana, manžel-
ſka Jakuba Kubacha we Wotrowje. Jakub Zursch, wobydler we Wotrowje.

Z Budyschina. Kſchcjeni: Hana Marscha, dž. Jakuba Grafa, měſchcjana
a khezera tudy; Jan Oſkar, Marije Madleny Wenfek tudy. Zemirječi: Hana
M. Graſic; Marja Rydtarjowa z Džezníkec, 71 lét; Michał Ryehort ze Židowa, 64 lét.

Za ſwiatoho móteca daridni: pſchez k. kapitana Nowaka z Čhroſcžic něchtó 20 nsl.,
drnhi 15 nsl; pſchez k. dopoldniſkoho predarja Hermanna 1 toler.

Katholicki Posol
Cyrkwiński czasopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda

Wukhadža
prěnju a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiu.

Redaktor: Michał Hórník.

Plaći
w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12 $\frac{1}{2}$ nsl. lětnje.

Zbójnoprądny Jan Berchmans z rjadu jesuitów.

Jan Berchmans narodził się 13. měrca 1599 wot starscheju drje nic bohateju, ale jara bohabojaźnej w Diestu, měscie w nětęgjszej Belgii. Jego pobożne zmýślenje pokazało się jużem zahe. jako sydomsleťny hólczyk stawałsze wón rano z czołem, zo by pschi dwemaj abo tsiach bojich misach służicę a z tym boże pożehnianjo k swoim schulskim dżelam sei dobjęć moł. A woprawdzie pokracowaſcie tež w schuli jara derje. Starszej, widzich joho zwieselace wuknjenje, daształ joho do schtudijow a wobstaraschtaj jomu město w rozwuczeńskim wustawje w Diestu samym. Tu wuznamjeni so Jan pschez pobożnoſci a pilnoſci psched swoimi sobuwuczomcami. Pschewzath ze žadosečju za rozwuczeniom zdalowaſcie so częſto hrę a towarzystwa swoich sobuschuleri, zo by wjac hčasa k wuknjenju měl. Jego pschedstejerjo so bojachu, zo moł sei z pschezmernym napinanjom swojego ducha na strwoſciſi schodziecę a nuzowachu jeho tohodla częſto, zo by so na zhromadnych wjeselach wobdzelił. Ze žadosečju za wuknjeniom zjenočesče Jan tež woſebitu pobožnoſci. Hjago w młodych lětach częſtasze wón rady žiwjenjo Jezuſa Chrystusa a jeho Swjatych, a czinieſcie tež pobożne rozpominanja. Wón mějesche tež nutru pobožnoſci k swiatej Marii a wuńdze pschez jeje zakitanjo wſchelakim strachnoſciam. W swoim schytnathym lěcze pschividze Jan do města Mechelen do schulow jesuitskoſi rjadu, w kotrych so zaſt z woſebitej horlivosći wuznamjeni. Tola nic jeno we wědomoſciach, ale tež we dobrých poczynkach wón stojnie pokracowaſcie. Kóždu khwilku, kotaž jomu po dokonjenju schulſkich dželow

wosta, nałożi ſ modlitwam a ſ rozmominanju. Kóždý pſat̄ wjecžor wophtowasche wón ſtacijonu kſchijowohu pucža, a zo by na cjerpienju Zbóžnika tola trochu džel brac̄ mohk, dokonjeſche kſchijowu pucž z boſu nohomaj. Njebojo paſ, zo býchu drugu wo tym wjedzeli, wobuwasche ſo czvije, z kotrychž bě předh pōduſchwje wotřeznýl. Po ſwjathym woprawjenju pſchecžini kóždý króč dwě abo tsi hodziny w nutrnych modlitwach. Sam horliwy ſobuſlaw marianskeje kongreſacie, doby někotrohožkuli mložence za tele bratrſtw. Kóždý džen modleſche ſo pſalmu, kij ſu wot ſwjatohu Bonaventury ſ ejeſczi najbzóžniſcheje knieženyh zložene; ſ jeje ejeſczenju poſczeſche ſo tež kóždu ſobotu a kóždý ſwjath wjecžor pſched jeje ſwjedzenjem. Pſchez ejiſtu swojoho wobkhadženja a woprawdžitu pobožnoſcz bu Jan Bohu a ludzom luby. Haſko na dopokazanjo swojeje woſebiteje luboſče powoła joho Boh, lubowar ejiſtých dufchi, ſtawej kſchecžanskeje dospołnoſče. Wón pokaza jomu na jenej stronje prýznoſcz a hinitoſcz kubłów a wjefelow na zemi, kaž tež jich straſchnoſcz za wumoženjo dufche; a na druhiej stronje woſebitoſcz a wužitk kloſchthyrſkohu ſtawa a zaſtęzejpi tak do joho wutrobý nutrnu žadoſcz za taſkim žiwenjem, we kotrymž móže čłowjek, zdalený wot straſchnoſczow ſweta, swojomu Bohu kóždý džen we woſenju ſwjateje luboſče haſko zapalny wopor ſo podawac̄.

Zo paſ by we tak wažnej wěch, kaž wuzwoleñjo powołania je, nikak nje-
zimylík, proſchesche pobožnyh mloženc Boha wo rožwětlenjo, wudžeſche z tym
wotpoſladanjem jałmožniu, dashe bože mſchě džerječ a ſkladowasche wo tym
ejaſcziſcho radu ze ſwojim ſpowjedníkem. Na taſke waskujo póna wón, zo joho
Boh do towarzſtwia Jézuſowohu (t. r. rjadu jesuitow) wola. Duž bjez komđenja
pſchi ſebi wobzamkný, zo dhee taſkomu wołanju poſluchac̄; hnydom woſjetwi ſwoje
wotmyſlenjo ſtarſchimaj a proſchesche jej jara, zo býſtai to dowoliloj. Starſhei
rhejeſchtaj pſchecžimo tomu a pruhowaſhtai z tym kruſoſcz joho wotmyſlenja.
Alle mloženc wobſta z bożej pomocu we wſchitkikh pruhowanjach a zaſtupi 24. ſep-
tembra 1616 do noviciata (pſchihotowanſkohu wucženja) jesuitow w Mechelnje.
Joho wobkhadženjo w noviciacie běſche tak bjez poroka, zo ani joho pſchedsta-
jený ani joho towarzſhowje, kotrychž bě tam něhdžé ſto, na nim najmjeñſhi brach
pytnyczž njemóžachu. „Sam ſym na nim widział njewinowatoſcz, pſchijtoſnoſcz,
lubožnoſcz we wobkhadženju a woprawdžitu pobožnoſcz; wón bě połny pokornocze
ſ pſchedstajnym, wutrajach w kóždym podewzaczū, podath modlitwie, z kotrejž
je wjele hnadow doſtał; ſtajne pytaſche jenož ejeſcž Božu.“ Taſke wobſwědeženjo
da wo nim mifchtyr (wucžer) novicow.

Po ſkončenju noviciata bu Berchmans wot ſwojich pſchedstajenych do Roma
poſtaný, hdžez mjeſeſche filoſofiske ſchtudije ejiſnicž. Hačzrunie ſo ze wſchej horli-
woſceju ſchtudijam podawasche, njezakomđi pſchi tym dokonjenjo wſchelakich po-
božnoſczi, a tak pſchibjerasche we wědomoſczech a poccžiwoſczech.

Wón wuznamjenjeſche ſo z nutrnej pobožnoſczu ſ najswjecžiſhomu ſakra-

mentej, z česecjowanjom swjateje Marije, z pišnym wobkhowanjom jandželskeje čistoty, z dospołnym dopjelnenjom wschitkich kloschtyrskich zakonjow a z wutrobnej lubosćju k wschitkim bratram swojego rjadu. Hacžrunje tehdom wucžba wo njewoblałowanhym podjeciu swjateje Marije wot chrkwe njebe hisčce hało stawcžk wěry wuprajena, běsche Berchmans tola nutny česecjowar tejele potajnoſeje a sc̄jini psched woltarjom wosebitu slub, zo chce ju pschedy wobkruczec a zakitowac̄. List, na kotrymž je wón těnle slub napisał, khowa so dotal. Wón rěka takse: „Ja Jan Berchmans, najnjedostojniſchi syn towarzstwa Jezusowoho, slubju tebi a twojemu Šynej, ketromuž ſo tu w najswjeczischem sakramencze klonju, zo budu twoje njewoblaowane podjeczo pschedy wobkruczec a zakitowac̄, khiba zo by swjata chrke hinač postajila.

Dokelž chchſe njewinowatoſež wobkhowac̄, ledžbowasche z wulkej staroscju nad swojimaj wocžomaj, pomorjeſche ſwoje čežlo na wchelake waschnjo, a mdeſche ſo často k njewoblaowanej kniežnje, zo by joho zakitała psched napadami heſtſkoho njepſchecela.

Tajlich a drugich pōcejiwoſcžow dla lubjeſche ſo joho duscha Bohu, kotryž ju drje tohodla tak zahe z hręſchnoho ſweta k ſebi wotwoła. Prjedy hacž bě tsecje ſeto w Romje pschedziw a hdž bě runje filoſofiske ſchtudiye wubjernje dokonczil, wozjewi jomu Boh, kij bě w joho duschi wulku žadosež za njebjekim kraleſtwom wubudzik, zo ſo joho ſmijertna hodžina bliži. Hdž ſo mjenujich po waschnju w rjedze zawiedzenym z konc julija 1621 wobražki tych Swjathych rozdawach, kotrež kloschtyrskich bratſja pschichodny měſac hało ſwojich zakitarjow čeſcic̄ mějachu, dosta Jan wobraž z podpiſmom: „Kebžujuče, dokelž njewěſeže, kotrū hodžinu wasch kniež pſchitidze.“ Tule wobſtejnoscje wukladowasche ſej wón za znamjo bližkeje ſmijercze. Pjatih džen na to tež wopravdze ſkhor; běſche to džen swjateje Marije Sněžneje (ad Nives). W ſpočatku wozjewi ſo jenož ſlaba zymnica, ktraž pak ſo w krótkim jara poħořſchi. Hdž wothladař ſkoroho na ſtrahinſež joho ſkoreſce ledžbnoho ſcžini, padze jomu tón wofolo ſkije a praji: „Lepſchu powiescž a wjetſchu radoſež njeměžach ani destac̄, džili ta je!“ A ſkhiž do ruki wzawſchi wołaſche nětk: „Knieže Jezuso, njewopuſchczej mie!“ Börzh proſchesche wo swjate ſakramenth mrějach. Hdž jomu duchowny Bože Čežlo podawasche, zawała połnū ſiweje wěry a nutrnejše lubosćje: „Wuznawam, zo je tu pschitomny prawy Šyn Boha Wotca wſchobomocneho a najzböžniſcheje kniežny Marije. Wobſwedežam, zo chcu hało wěry ſyn swjateje romſkeje chrkwe, naſheje macjerje, ſiwy bycž a wumrjecž. Wobſwedežam, zo hało wěry ſyn towarzstwa Jezusowoho ſiwy bycž a wumrjecž žadam!“ Potom dosta pobožnoſcžu Bože Čežlo a börzh na to tež poſlenje woliſowanjo. Na joho žadosež podachu jomu pschitomni joho ſkhiž a rózarije, kaž tež knižku, w kotrejž běchu zakonje rjadu wopſchijate; Jan wza tele tsi wěch do wobeju rukow, wokſchesche je a praji: „Tele tsi wěch ſu mój najdrožſchi poklad; z tutymi radý mrěju!“ Potom

wolaſche ſo k ſwiatej Mariji a po dokonjenju modlitwów, kotrež ſo za mřejachých ſpěwaja, zaspěwa thérliſch: „Witaj morja hwězda“ a wospietowaſche cžaſcziſchó ſłowa: „Wopokaž ſo maczeř!“ A weprawdże zboni kaž w žinjenju tak pſchi ſmijerczi mócene zakitanjo kniežn̄ Marije. Zoho ſmijercz bě zbožna. Wocži na wobraz kſtižowanohho Zbóžnička ztřezení mějo a z cžicha naſiſmijercziſchej mjenje Ježuſa a Marije wuprajejo woteda ſneju čiſtu duſchu do rukow njebojeſkho Wotca w starobje 22 lět. Věſche to džen 13. augusta 1621.

Vědina bě ſo po měſce powięſci rezniefska, zo je w jesuitſkim klóſchtrje mlody rjadník zemrjeł, kotrež mějeſche mjeno ſwjatoho, džechu ſylu ludu k jesuitſkej cyrkwi, zo bych u joho cželo woſladali abo ſo joho ſnadž tež dótckyč mohli. Bóh woſlawi ſwojeho wěrnoho ſlužownika bórž po joho ſmijerczi z wjele džiwami. Tele džiwh buchu hýž za bamža Hriehorja XV. pſchepytane, dokelž ſo hýž tehdom z wjele ſtronow žadocž wozjewi, zo by Jan Berchmans za zbožnoho wuprajeného byl. Tele wuprajenjo paſ, kaž ſmy hýž tudy piſali, ſta ſo haſke 28. meje lěta 1865.

Z tymle zbožnoprabenjom je ſwiaty wótc čchyl wěriwých k cžesčenju tohole zbožnichho wubudzecž, a wobekje tež kſchecžanskej mřodocži pſchitlađ cžiſtoh pſched wocži ſtajicž a ju k ſežehowanju napominacž. My paſ čchymy pſched ſpočatkovem mjeſkohu měſaca naſchim cžitarjam jenoho ze milionow zbožných naſpomnicž, kotsiž ſu ſwiatu Mariju cžesczili a wo jeje zaſtupnu proſtwu proſyli k ſwojemu zbožu a k ſwojej zbožnociſti.

(Po Hlasu.)

Cyrkwinsſe nowinki a powięſcie.

Cžefska. Zařdženu njedželu bu nowy biftop k. Augustin Pawoł Wahala na ſwoje ſydlo w Litoměřicach ſwiedzeniſch dowiedzený. Won bu njedželu předy (bělu njedželu) we Woſomucu wot tamuſcheho archybiflopa poſwycieñ; pſchi cžimž bě tam 80 duchownych pſchitomnych. Zařdženu njedželu bu we wſchech woſadach cykloho biftopſwa paſtýrſki liſt noweho biftopa z klétkow wozjewjaný. — W Pražh je 15. t. m. znath jesuita Kliukowſtröm konferency abo duchowne ſpočatkovem za ſwětných muſtich zapoczał. — W ſchýpitalu mikoſcziwých bratrow w Pražh bu wloni 3,402 thorych woſladaných.

Němſka. Z pruskej kralowskej ſwójbu ſpſcheczelenej prynceſnie Hiltzbjeta, džowka wjercha Wylema Radziwilla (rodžena 1841), a Hedwiga, džowka wjercha Boguſlawa Radziwilla (rodžena 1842) ſtej do klóſchtra zaſtupiloj. Twaj synai wjercha Boguſlawa doſtanjetaj w krótkim měſchniſku ſwjecziznu; jedyn ſchtuduje w jesuitſkim kollegiju w Münſterje a druhí w Bonnje.

Němſka. Cželo generalnoho pſchedsydh towarſtrow rjemjeſniſkich k. Kolpinga buvoje w krótkim z poſrbebiuſchča w Melatenenje pola Kólna do chrfwie minoritow w Kólnje ſamym pſcheniſene. — Džen 14. t. m. wotpoložiſchtaj no-

waj archibiskopaj za Köln a Peznań krajnu pschisahu w Berlinie w pschitomności kraka a někotrych ministrow.

Schleswigska. Schtož pruski nameštnik Manteuffel dowolici nočhtysche je nětk w Berlinie skončnje so dewoliko; katholska cyrk w Flensburgu smě posvyczena byc.

Pruska Schleswigska. W Ratiborju bu niedawno scheschlētna holčka kschczena. Něchtoguli mohk so spodžiwac, kak je so tu swjata kschczenica tak wotstorkowala, hdh bě tola džeszejowa macz kschczenjaka; ale chky podawki pokazuje z jeneje strony zaklečjo hrécha a z druheje bežu simnosć. Macz běsche předh židowka a porodji tele džesjo hrécha, ketrohež nan njebe w žanym dowolenym mandželstwie, na puczowanju, starasche so mało za nje a pschitidze skončnje do jaſtwa. Sudnistwo, kij ma so za wocežnjenjo džescja staracj, běsche nětko wunamakale, zo hiscze kschczenie njeje; duž bu po najnužnichim rozwuczenju wo Bohu a wo swjatej kschczenich kschczenie. Pschitomni katholisch so wjeselachu, hdh wopominachu, tak spodžiwnje so Bóh za wopuschczenych stara. Zo bě tale holčka nuznosć a skutkowanjo swjateje kschczenich drje spóznała, widzi so z tohele. Hdh bu z pokazanjem na nowe k tomu postajene drafty praschana, hacj chce, jeli te drafty dostanje, swjatu kschczenicu parowacj, wotmołwi z wěstoſezu: „Ja chce radsho kschczena byc, pschetoz potom je mi Bóh dobrý a dari mi tež draftu.“

Polska. A depokazanju, zo ma rusowske knježerstwo hiscze pschec wuſkerjenjenjo katholskeje cyrkwe (a nic jeno potoczenjo polskeje narodnosće w na-więcejnych russich previncach na swoim programmje, služi tónle podawki. Němc Schaff z Rakuskeje běsche w subhastaciji male kublo we wokrjesu Kamieniec kupil. Hdh so pschi zapisku wupokaza, zo je won katholiski, prajachu w gubernialnym sudnistwie, zo won hako katholik po wukazu 22. decembra žane kublo tam kupicj njesmě. Hacžrunje k. Schaff depokazowac, zo je po zakóniskim wuczinenju kóždomu rakuskomu poddanej dowolene w cytej Russiskej kubka kupowacj, móžesche nowokupjene kublo tola jenož na imeno jeneje schismatiskeje ruskeje czeth k. Schaffa zapisane byc. — Knježerstwo dawa russim popam 100 rublow za kóždu katholisku swójbu, wot kotrejž so hodi dopokazacj, zo je něchtó po nanowej abo macjernej stronje (tež dzěd atd.) schismatiski był. Tajke familije nuzuju potom z pjeniežnym khostianjom, konfiskaciju, haj z wuwiezenjom do Sibirskeje k pschesiupjenju do ruskeje cyrkwe. To je surowosć! Hdh pschitidze khézor, kij budje lepsche zakonje a porucnosće dawacj?

Polska. Bisłopstwo Chełm za ziemoczenych grichiskolatholſich ma jara wjèle czepicj. Wjesni ludzo po wuwobodzenju z njewolniſtwa a roboty njedoſtanu žane pola, jelizo k schismatiskej ruskej cyrkwi njepſchistupja. Dokelž wuwolenty bisłop Kaliski katholiskej cyrkwi swérnyh woſtawa, čaka hido tsecze lěto po swoim woſkruczenju pschec bamža na dewolnosć, zo směl so swjeczicj dacj. Hdh so pola knježerstwa w cyrkwiniskich naležnosćach wobcežuje, njedostawa wotmol-

wjenjo abo skutkuje so runje jomu napszecziwo; tak su jomu pschinuczili schismatiszch zmyslenoho wuczerja nabožiny za ghymnasium w Chełmje. Hizo lěto nije doftawa biskop żaneje zdh a dżerži so jenož z jałmožnu. Kapitel ma město 12 jeno 3 kanenikow. Do seminaru powoła knieżežerstwo schismatiskich professorow. Schto so dale stanje, písze Thegodnik katolicki, že zienocżenej cyrkwi w tutej diöceſy, je Bohu samomu wědomo a joho zakitanju poruczeja wěriwi tute straſhne pszechęzhanjo, pschetož knieżežerstwo nima z nimi żaneje smilnosće.

Wuherſka. Rjeboh biskop Michał Haas ze Szathmara, kij je 27. měrca zemrjeł, je 30,000 schěnatow f dobrym skutkam woftał. Wón je sei za žiwjenjo wulku zaſlužbu dobyl wosebje ze założenjom wjese schnlów na wuherſkich „puſtach.“ — We wsh Aps-Nagysalui we Sedmihrodskej je so 17 protestantskich swójbów f katholicki cyrkwi wobrocjiko.

Z Roma. Dzien 17. měrca wotedachu, kaž so to hizo wjach lět stawa, w Romje bydlach czuownich adresu podatoscje. Po 12. hodžinje džesche depuatacia wjach hacž 100 muži do Batifana (bamžowoho hrodu); běchu to Francózowje, Belgiczenjo, Němcy, Jendželzenjo, Amerikanowje, Schpanjenjo a Portugalczenjo; bamž pschija jich w trónskim salu, hrabja Scotti z Milana czitasche adresu (wotewrjeny list), na czož wſchitc poſlaſných na bamžowe požohnowanjo czaſkhu. Ale bamž kazaſche jim najprjedy pscheczelne, zo býchu hiszczę stanhli, a džerzesche jim z hnutej wutrobi rycz, kotrež z požohnowanjom skonči.

Z Roma. Zaintzenh měsac proszecze francózski wojerſki hejtman Boquet, kotrž bě w lěce 1864 na bamžowých dragunarjow pola Castell-Gandolfa třelecž dał, bamža wo swjeczątko z joho samorucznym podpisnom f wopomnječju za někoho z pscheczelstwa. Bamž późna we nim bórzy njepscheczelnych zmyslenoho wyschka, wza jene swjeczątko a napisa łaczących na nje Chrystusowe słowa f Judaszej: „Pſcheczelo, f cžomu sy pſchischoł?“ a poda je tafke. — W jenej poslennich audiencow poſlaſných dwě wosobni zhotowanej holczech płaczich f nohomaj swjatoho wóta. „Swjath wótcze, mój smoj protestantskej a chremoj radý katholicki býc.“ „Schto wamaj zadžewa?“ „Mascha macz.“ Ta stejesche zamyslena nazdala, a Pius IX., hnuth kaž něhdh Chrystus pschi Lazarowym rowje, prajesche f njej z majestetiskim hłosom: „W imienie Jezusowym, kotrehož zaſtupniſt sym, żadam wot was tutej džowch, kij bôle Jomu skuschatel dhjli wam. Wonej stej wérne swětlo spóznałoj, njeboſicze so wsh sama tohole swětka, hdjž so bjez nimaj a tym swětłom zadžewajo poſtaſicze?“ Nětko hizo pschihotuje so macz ze swoimaj džowkomaj, zo by z nimaj swjatocžnie do katholickie cyrkwi zaſtupiſta.

Jendželska. Znaty Dr. Wuseh, kotrehož wuczownikom je wjese f naszej cyrkwi pschestupilo, je knihu „Eirenikon“ wudal, w kotrejž namjety f zienocženju wſchelaſkich wěrywuznaczow czini a tež žada, zo by katholicka cyrkja w tym a druhim we wuczbje popuszcziła. Ale joho pscheczel a předawſki kollega professor Dr. Newmann, kotrž je dawno f katholicki cyrkwi pschestupiſt, da jomu

prawe wotmołwienjo: zo sej tež wón wutrobuje žadane zjenosčenjo pſcheje, ale zo drugoho pucja k tomu njezinaje, khiba tón, zo býchu wotpadnjeni (protestantowje) so wróciili po joho pſchikkadze k katholskej cyrkwi a so podčiſnýli swiatomu wótcaj, nastupnikę s. Pětra.

Amerika. We wjedzornych stronach połnocneje Ameriki je spodzivna sekta Mormonow. Ich wjedziczer abo, kaž so sam mjenuje, ich „swjaty“, Brigham Young, ma wjele žonow a 223 žiwych džecji. Najwjaczych wujnawarjow tejeli sekty je z połnocnych krajow Evropy. Na přenim měsće su to Schwejdowje, potom Danowje, na to Schotisch, Norwegisch, Schwajcarjo, Němcy a Amerikani. Bjez drugimi staj tam jenož dwaj Francózaj a tisio Italisch. Wjetshina žonskich (tiz su tam hishcze žadne!) su zaſy z połnocueje Evropy, potom Schwajcarci, Němcowi, Mexikanici; italskich je wosom, schpaniskej dwě, grichiska jent, francózfska žana.

Amerika. Bisopstwo Portland, założene 1855, ma nětko hjo 45,000 katholskich, kotsiž maja 45 cyrkwiow a khalpalow, ale jenož 29 duchownych.

3 Lujicy a Sakſkeje.

Z Budyschina. W nowym schulskim lěcze ma nasch katholski wucžerſti seminar 9 wucžomeow, kotsiž su: Teichmann z Ostriža, Friedler z Budyschina (Serb), Gäbler z Rusdorfa a Wünsche z Königshainu w tseczim lěcze; dale Jencz z Kamjenca, Brendler z Ostriža, Kožušek z Drežđan, Scholka z Wotrowa (Serb), a Schérach z Kamjenca w přenim lěcze. W präparandze, ze seminarem zjenoczenej, je 20 wucžomcow, z kotrychž nehdze wosmjo jako gymnasialni präparandowje (bjez nimi tisio Serbia) w swojim časzu do Prahi hicž chcedža na dalische študijse; druzh pſchihotuja so za seminar jako pſchihodni wucžerjo abo wophtuja hewak k swojemu rozwucženju tule jenicžku katholsku srjedžnu schulu we Lujicy. Za taſkich je katholſka präparanda (kaž tež katholſke proghymnasium w Drežđanach) jora wujitny wustaw, dokesž su gymnasije (wulke ſchule) w Sakſkej cíſtolutherſke ſchule, a to tak, zo pſchez za koň katholſch gymnasialowje njeſtu ani k ſlyſchenju nabožinu (kſchesczanskeje wucžby) wiazani a njedostawaja z tuttoho žadny attestu ani w běhu gymnasialnych študijow ani pſchi wotenoženju. Gymnasialna wyschnoſcz abo knježerſtwo njeſtaja ani w Budyschinje ani w Drežđanach a druhich městach katholſkoho wucžerja nabožinu; jenož cyrkwińska wyschnoſcz so wo to dobrowolne stará. Tudy možka Sakſsa něčto wot Nakſkeje naukuňčez, na kotrž tak často so swari, jako by protestantam dozej prawow njeſdawała. Tam mjenujich wyschnoſcz za protestantow a židow na katholſkich gymnasialach wucžerja nabožinu postaja a ſchulerjam wucžbu toho samoho ſlyſhečz a z njeje pruhowanjo wotpoložieč porucža. Tak so ſluscha, tak žada rune prawo, býrnje piſane njebhko!

3 Budyschina. Za tydzeni wuubze tudi drugi dzel knizki: „Mejska pobožnoſć”, zestajen wot njemienowanego a pscheſladañ (a rozmnožen) wot redaktora. Preñi dzel wopschijsche „pschihotowanjo” a jěonacje rozominanjo w swatej Mariji, kaž: Marija, macjer wszech wěriwych; Marija, služownica toho Krízeza; Marija, wuczek hréchnikow; Marija, tréschtarınica zrudnych; Marija, bolesziva macjer atd. Nowy drugi dzel podawa „Modlitwy.” Je tam: ranscha a wjedzorna pobožnoſć, pobožnoſć pschi woporje Bożeje mishe, spowiedna a woprawieńska pobožnoſć. Wotdzelenjo „wschelake modlitwy” poskieža „prostw k swatej Mariji na kózdy dzen tydzenja wot swjatoho Alphonsa Ligouri” a někotre modlitwy k nałożowanju pschi wschelakich pschiležnoſezech. Wobſcherna je tež neschporna pobožnoſć, w kotrej so namaka pobožnoſć k najswjetciszej wutrobje s. Marije, piecž psalmow k s. Mariji wot s. Bonaventury a 7 litaniow wo swatej Mariji, k rozdzelenju na 7 dniow kózdoho mejskoho tydzenja abo tež na swjate dny s. Marije. Poslenje wotdzelenjo podawa „někotre modlitwy k swatej Mariji wot wschelakich Swjatych,” kaž: wot s. Hawschtyna, s. Pětra Damiana, s. Efrema, Aloisia atd. Z tajsko wopschijsza knizki je widzecž, zo budźe čeſcejowarjam swjateje Marije wosobje witana.

3 Budyschina. Wulkotne nowe piſcežele w naszej tachantskej chrkwi so pilnie stojaja a budža z najmjenšcha k swiedzenju s. Pětra, patrona tejeli cyrkwe, dospołnie hotowe.

3 Ralbic. Pschi kſchijerſkim processionje běſche lěta 74 kſchijerjow z ralbicjanskeje wosady, kulowſkich pak běſche 150.

3 Lipska. „Privatna pensionka pokladnica za wubowy a syroth katholickich wuczerjow w Saksje” kaž z njej zjenočena „pomocna pokladnica w khoręſci” je wobkruczena a zastupuje něk do živjenja.

Naležnoſće towarzſwa.

Do pokladnicy su dale na l. 1866 swój pschinisch zapłacili ll. 147. mlynk Michal Hejdan z Wotrowa; 148. ſchewc Miklawſch Hennig ze Smieczec; 149. tycer Miklawſch Kral z Khróscic; 150. kubleř Miklawſch Kolla z Pozdec; 151. kubleka Marija Domšchowa ze Smieczec; 152. krawc Michał Schweiſda z Khróſeje; 153. Jakub Nowak ze Starzej Cyhelnich; 154. registrator Banda z Budyschima; 155. wuczer M. Hida z Ralbic.

Na lěto 1865 zapłacj: l. ſkafar Miklawſch Böhmer z Kamjeneje.

Cyrkwiński powěſtnik z serbskich wosadów.

3 Budyschina: Kſchijer: Pětr Pawoł, s. Pětra Euscjanſkoho z Budyschina. — Zemrjeczi: Jan Karl-Duczman, murjer z Budyschina, 34 lět 10 mějcow; Michał Diežner, wuměnkar z Sloneje Vorſhčeze, 54 lět 7 mějacew; Jan August, s. Pětra Kalicha w Vělczech, 1 lěto.

Katholicki Post

Cyrkwiński czasopis,

wudawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa
prénju a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiuji.

Redaktor: Michał Hórník.

Plaći
w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

Mejska pobožnoſć.

Pschisichlo je zasł našeče, najrjeńšhi pocžas lěta, a zwjieselaca meja je ſo zapocžala. Boža dobrocičiwa ruka je zemju zasł zelenu draſtu, poſadzani u z tħ-ſacami barbitich, wonjathich kwětkow woblekk. We powěſte pod njebjom ſpěwaja ptacžki wjefelscho ſwoj naletni ſpěw a po ſwojim waschnju a zamožnoſći kħwalbu ſħejedroho ſtwaricžera. Čłonjek, ujewjeſeli ſo tež twoja wutroba, hdyž ſteiſich ſrijedž rjaneje božeye zaħrod? ujeha tež twój duch ſo z ujewidżomnūm kħidleſħkom k mōdrę wħschinje pozběhnycz, hdyż je rjeńſhi raj wot luboho Wótca tež za tebje pschihotowan? Ěgas rjanoho našeče, kħsejżanej ſwjatoſčenj pſchez dopominječjo na hordozne wot ſmiercę ſtacjo wumoznika Jezusa Kħristusa, po-rijeńſchenj pſchez nadžiju tež na nashe pschihodne horjestacjo, njedħrbjal wón naš k nutruňszej pobožnoſći, k wjetſzej kħwalbje, k wutrobnisħomni bżaqej zbutżo-wac? Tule kħwalbu twojoho Boha, tónle bżaq napſhečjo twojomu Zbóžnikej pomha ſpečhowac pobožnoſć, fotruž kħsejżejenjo we mjezi dokonjeja a toħodla „mejſku pobožnoſć“ imjenuja. Woni čeſečjuja we thymle najrjeńſhim měsacu wħċednje tu, fotruž je njebjekti Wótci mjeze wħschitkimi ſtwarjenymi najbole po-čeſčiķ, tu, fotruž Syn boži najbole lubuje, tu, fotruž je ſwiaty Duch z naj-wosobniſčimi darami a hnadam iwuhotowa.

Chcecze zhonicz kħwalobný kraji, hdyż je ſo tale pobožnoſć zapocžala, dha wobročiže ſo do Italskeje. Wona dosaha hac̄ do časow ſwjatoho Filipa z Neri (wumr. 26. meje 1595), fotruž młodomu ludej radžeſche, zo bħixu najzbbi-

nishu kniežnu wosebje we naštem měsacu pschez čaſčiſihe pobožnoſcje, pschez doſtačo ſvjathych ſakramentow, pschez polepſchenjo živjenja cjeſečowali a ſo jej woprowali. We zaúdzenym lětſtotku bu tale rada ſvjatohho muža z nowa za- pſchijata a tale wot njeho radžena pobožnoſcž z dowolnoſcju duchowneje wýſchnoſcje žiawneje wukonjana.

Švjathé wete Piñs VII. wobkručji we piſmje wot 21. měrca 1815 tule pobožnoſcž hako dobru, dowoli ju wſchitkim wěriwym a wobdari ju na proſtiwě towarzſtwu wotpuſkow 18. junija 1822 z hnadami cyrkwiſkoho wotpuſka. — Wot toho čaſa ſo wona ſylniſcho rožſchěrjeſche, nic jeno po Italskej, ale pschech dale a dale, tak zo drje nětko na cykle ſzemí žadym katholicki kraj njeje, hdež by tale lubozna pobožnoſcž tu a tam ſwoje mięsto njeměla. Tež poſla naſchich lubyh Serbow je ſo psched nic wiele ſetami zapocząka.

Nač džerži ſo tale pobožnoſcž? Člyh měſac zhrromadža ſo pobožni wſchěnije psched wjeežorom we poſtajenym čaſu we božim domje. Duchowni wuftaji Bože Čežko na woltarju. Po powitanju najſwjecziſcheje ſvjatoſcje a po poſtro- wjenju najzbóžniſcheje kniežny ſpěwa zhrromadžen ſud lauretański litaniyu; na tu ſežehuji proſtwa k Bohu a poczeſćowanjo najſwjecziſcheje wutroby ſvjateje Marije a proſtwa wo jeje zaſtup. Po hrónčku „pod twój zakit cžekam“ z pſchiſluſhacej modlitwu ſpěwa ſo kherluſch „O ſkóka kniežna wſchěch kniežnow.“ Ma to ſežehuji proſchenjo za cyrkę a duchownu a ſwětnu wýſchnoſcž, za njevěriwych, bludnowěrnych a njeſokutuých hrěſchnikow, za wſchěch cjeſečerjow najſwjecziſcheje wutroby ſvjateje Marije, za wſchěch do modlitwy poruczeńych, a za wotemrjetych z bratſtwu najſwjecziſcheje wutroby ſvjateje Marije. Potom ſo ſpěwa „ſvjath, ſvjath, ſvjath“ a ze ſvjathym požohnowanjom ſkoneči ſo wſchěnije tale pobožnoſcž we cyrkwi. Džiwno njetřeba ſo zdacj, zo ſo tale pobožnoſcž we wſchela- tich krajach z wosebitej ſvjatocžnoſcju wobeňdze. Cyrkwe ſu wudebjene, woltar ze ſwěckami bohacze rožswětley, wſchěduje ſo tu a tam krótke předowanjo džerži a maja ſo cyrkwiſke wobkhadž, a poſlednju meju ſkoneči ſo pobožnoſcž z „Te Deum.“

Schtóž čjas abo pſchiležnoſcž nima, na teſle zhrromadnej pobožnoſcji we cyrkvi ſo wobdzelič, wukonjei ju doma ſam za ſo we pſchihodnym čaſu. Rož- pominaj něchtio že živjenja najzbóžniſcheje kniežny, wzmi z toho wuežbu za ſo, a modl ſo litaniyu, abo rózarije abo druhe modlitwy k cjeſeči ſvjateje Marije.

Ale nichčo njeſpoloſ ſo z thymle cjeſečenjom we meſtej pobožnoſcji, ale cjeſečui ſvjatu Mariju tež prawje ze ſwojim živjenjom. Woprij wſchědnje rano chle ſwoje cžinjenjo macjeri bozej a pschez jeje ruch Šynej božomu. Prócuj ſo chly džen, džela ſwojoho powołania derje a doſpolnje dželacz a ſo wſchoho hrěcha zdaſowacj. Hladaj na to, zo tu abo druhi hrěſchnu naſkiſnoſcž we ſebi pſchewinjesch a něczomu dobromu, Bohu ſpodochnomu ſo pſchivučiſi. Zakitaj wo- ſebje cžiſtoſcž ſwojeje wutroby. Genož tak móžech ſo ſvjatej Mariji ſpodobacj.

Wurjedź też we tuthym měsacu swoju wutrobu pſchez doſtojne doſtaežo pokuth, poſhlí ſo pſchez wuživanjo „khleba Zandželow.” Tak móžesč na koncu ſwoju wot hréchow wucžisczenu, we hnadle wobkručeniu, z dobrymi pocžinkami wudebjenni wutrobu ſwojej njebeſkej macžeri woprowacž we wjesolej nadžiji, zo wona tónle dar njewotpokaza, ale ze ſwojimaj ſwiatymaj rukomaj jón tomu poda, kotryž zapisuje do knihow žiwjenja.

Zawěſcze ſo ničtó facž njetrjeba, kiž tule pobožnoſcz derje dokonja. Myto dobroho ſlufka ſo jomu njezhubi, bohate hnady a bože żohnowanjo joho njezmi-nejja. Won dobywa wyſche toho wotpuffi, kotrež je ſwiaty wótc Pius VII. wſchitkim puželi, koſiž we meji tule pobožnoſcz zjawnje (we cyrkwi) abo za ſo (doma) dokonjeja: imenujeh pſchez chly měſac wſchěnje wotpuff 300 dnów, a wyſche toho doſpołny wotpuff na jentym dniu meje, hdž ſakramentaj pokuth a woltarja doſtojne doſtanu a ſo na měnjenju ſwiatoho wótc dla potřebnoſezow cyrkwe modla. Tež hodža ſo tele wotpuffi khudym dufham we czíſcę pſchi-wobrećicž.

Njech dha pſchiwéra a nadobhywa tež mjez nami Serbami tale rjana po- božnoſcz k čeſczi „potajneje róže”. Njech serbski lud ſtajniuje wobkhowa a za- ſluži staru khwalbu pobožnoho luda. Njech macžer kſheſejanow tež naſch serbski lud pod zakiton ſwojeje zaſtupuje proſtwy wobkhowa. Njech wſchitich pobožni čeſcjerio knježny wſchitich knježnow ſo učhdý zhromadža pod liliowym ſcepta- rjom kralowny wſchitich ſwiatych.

II. D.

Pſchipóznačjo katholſkich ſpiſowarjow.

Šwiaty Wótc je z piſmom wot 12. februara 1866 we Romje nowe to- warſtvo założil, kotrohož ſobuſtarow maya wſchón ſwoj čzas a moch na ſpiſanjo a wudacžo wjetſkich abo mjeuſich ſpiſow a na podpjeru dobrých čaſopisow nakožecž. Tak ma ſo ze zhromadnymi mocami napſhęcžo njeſhęcželam ſwiateje cyrkwe wojovacž. Won praſi we tuthym piſmje: „Czežkowazna winowatoſcz na- ſcheje najwyſhſeje japoſchtolſkeje ſlužby žada, zo z napjatej pröcu ſo wo doko- njenjo toho ſtarany, ſchtež k zakitanju naležnoſczow katholſkeje cyrkwe a zbož- noſce nam wot knieza Chrystusa ſamoho dowěrjenych duſchow za ſlužowne ſpō- znawamy.” Won wobžaruje ſchłodni, kotruž njeſhęcželske piſma a čaſopisy pſchez roſhywanjo bſudom z djabolſkimi złobami roſichereja. Dale won praſi:

„Tohodla mjez druhiim njeſimy zakomđili mužow, koſiž maya pobožnoſcz, wucženoſcz a ſtrou wucžbu, zaſh a zaſh zbudżewacž, zo bſchu pod wjedzenjom ſwojego biffopa z piſmom naſchu wěru zakitali, jeje napſhęcžnikow pſchedobhywali, ducha a myſle njeſhędhladnych čłowjekow a njenazhonieneje młodoſče ze ſwětkom wěrnoſce režiwtſeli. A zawěrno z nic ſuadnej radoſeju ſmb napjelnjeni, dokož je hdžezkuļi jara wjele mužow poſtanylko, koſiž k čeſczi ſwojego imena z luboſcju

ł katolskiej chrkwi a ł tomule swiatomu stólej zahorjeni njepřestawaja, z pschi-hodnymi pismami hrozný naval bludow rozehnacż, a wěrnoſc̄ a sprawnoſc̄ zakitacż." Zo pał býchu tajch mužojo pszechy býli, žada wychschi duchow paſtyr, zo by so we Romje towarzſtwo spisowarjow woſebje z jesuitſkoho rjada założilo, „kotsiż býchu z pschi-hodnymi pismami nastate wopaczne wucžby pschepo-kazali, a za katolſku wěru a jeje wucžbu a prawa ze wschěmi mocami wojovali." Schtož tonle wupis swiatohho Wótca derje pschehlada a pschemysli, njebudže drje přeč, zo tež naſche towarzſtwo SS. Chriſla a Methoda ł wudawanju katolſkoho časopisa a wujitnych knihow je dobre, wujitne a trébne. Tajke towarzſtwa ſu potřebnoſc̄ naſchego časa: to je wuprajenjo tyč, kiz čas a joho žadanja znaja a kotsiž njechaćza we kucze drěmajo wobſchodzenju swjateje chrkwe, kiz so pschey wſchelalich spisowarjow stanje, poſekowacż. Naſch „Pesoł" je so we času swojeho wobſtacža pschey prćowat, czemnoſc̄e rozſwětlicz, liwkoſc̄ zahoricž, katolſke zmýſlenjo a živjenje zbudžowacż a podpjeračz.*). A dofelž w towarzſtwie njedžela-mh za so a za ſwoi dobytk, ale za božu czeſc̄, za wěc naſcheye chrkwe a duchow žbožnoſc̄, dha ſměm drje čim zjawniſho tu žadosej wupraſicž, zo by so pschey wjacy pscheczelow namakało, kiz býchu towarzſtwo haſo ſobuſtanym a woſebje tež haſo spisowarjo a dopiſowarjo podpjerasi.

D.

Chrkwinſſe nowinki a powjescze.

Z Numburga. Čudomne nowiny „Numburger Zeitung" wot 25. hapryla podawaja tajſile dopis z Philippſdorf: Njewodata, nimale 30 lět ſtará džowka tkalec Rudolpha we Philippſdorfje, kotaž bě wot lěta 1853 na pscheczylné wokhromjenjo khora, mějſche pschey te pscheczo, zo by mohla ſwoju něhdusku towarzſku w čerpjenju, Mariju Madlenu Kade wopytacż a na ſpožnoſci, ko-traž ſo we wobhydlenju teje ſameje dwójcy za thđenj wjecžor džerži, ſobu džel bracž. Tele jeje ſtajnje horce pscheczo dopjeluichu ſkončnje jeje ſwójbui, a dofelž wboha khora žam u nohu uafstajicž njemóžeshe, požčichu ſej woni w georgswaldskiej khorowni pschi-hodny ſtolicz z koleskami a wjezechu ju ł wobhydlenju Kadec a donjesechū ju nutš. Wona wobdzeli ſo na zhromadnych modlitwach pschitomnych. Věſche to ſředu 18. hapryla. Šobotu na to, 21. hapryla, ł ſej- howacej modleniskej hodzinje, proscheshe wona z nowa ſwojich ſwójbuihých jara wo wobnowjenjo wopokazaneje luboſeje a woni cžinjachu zaſy po jeje pscheczu; khora bu zaſy kaž přeni króz do Kadec wobhydlenja pschinjenesena. Tu ſta ſo po wuprajenju ſwědkow na dobo hnijach podawak; po ſkončenju ſpěwanja Magnificat (Moja duſha wulfosczi), kotrež bě wokhromjena ſo modlika, zacžu ſo wona zdom ſtrowa, mōžeshe ſo hnydom ze ſwojoho ſtoliczka pozvěhnyč, a ſchtož tej

*) Džakujem⁹ ſo pschiſtuſhne za tajke pscheczelſſe wuprajenja!

Redačia.

wbchej 13 lēt njebej popschate bylo, možesche runje stacj a — khodžicj. Tónle džiwapołných podawek skutkowasche mōcenje na pschitomnych a wsčitch z wiesołoszeju zapłatachu, hdža wustrowena, z radoſciu napjeljena, pójſtwie khodžesche. Toho runja možesche pſchi swój dempuč nastupicj, na kotrymž bu wot wjese zhromadženych a swědkow tohole podawka pſchi spěwanju khěrluscha „Tebje my Boha khwalmih“ hacj k swojemu wobydlenju pſchewodžana.

Pruska. K wuporjedzenju biskopſkeje cyrkwe w Paderbornje je kral 3000 toleri doril.

Bajerſka. We Würzburgu pſchitupichu pſched krótkim tsi protestantske žonske k katholſkej wérje.

Z Trieru. Tudy so jara wo rožscherjenjo protestantſta procuja. Pſched někotrym časom roždawachu tu wosobuje zwoblekani knjezojo a knjenje a tež jedyn — „feldwebel“ (ale biez teſaka?) protestantske biblije a traktatti (knízki). Směſchne je, zo bu někto pſchi kontrollnych zhromadžiznach krajuje wobory (Landwehr) skončznie wozjewene, zo su pola — „feldwebla“ biblije za tsi nowe slěborne na pſchedaní. Tak dha nichlo so hischče z wójnu cžinicz, hdž bych u wojach jenož tunje biblije pſchedawali!

Wuherska. W Somorinje na kupyje Schütt pohani martrowanh thđzeni tſichcīſlenných syn swoju macj we hněwoje z hroznymi ſlowami, a hdž wona joho na ſchwartu kaznju dopomni, poſtwari wón hroznje na Boha. Ale na měſceje trechi boža ruka tohole bohahangerja; wón bě te bohahanjace ſlowa wuryczał a potom weněmi. Wón je hewak ſtrowy a ſkyski, ale rhejcz wot toho časa wjacu njemože.

(Zagrebački kat. list.)

Italska. Pſched někotrymi njedzelemi naſta w měſceje Barletta w nowym italskim krajeſtwie hora pſchecjivo protestantam, a tſio z nich buchu w puſtach z rozzlobjenym ludom zaraženi. Hac̄runje fo tajke ſutki nikaſ zamolwječ njeſadža, hodža fo tola derje wuklaſeč; katholſki lud bu wot protestantſkich předarjow jara ſchęzuwaný. Tak bě biez druhim protestantſki „duchowny“ Giannini, po prawym tſcherski, z jenym pſchedawarjom biblijow do katholſkeje Barletty pſchischoł; tón wobczahný budu na torhoschczu a Giannini ſtejſe pſchi nim a pſchiwolaſche kupcow. Naſtorik k harje da, kaž předh piſachu, jene protestantske předowanjo. Po nowiſkich powjesczach neapelskich nowin „Conciliatore“ běſchtaj pak dwaj protestantaj do katholſkeje cyrkwe pſchischoł a wuſměchowaschtaj duchownoho na klētch a tsecži protestant rhejczesche na torhoschczu k zhromadženomu ludej. Pſchez to bu lud rozzlobjený a k ſurowosciam honjený, kotrež wězo nichlo njezamolwja. Wyſche toho běču tajke podawki w Barletta a druhich měſtach bôle politiske džiſli cyrkwinſke rokoczenja, dokelž z jeneje stroný mučja ludzi Mazzinistovo (republikanarjo) a z druheje Bourboniſtovo (pſchivisnich zahnatoho krala). — W Hornjej Italskej fo na wójnu jara pſchihotuja a chcedža radž rafuskomu khězorej joho posleni kufk Italskeje wutorhnyčej.

З Рома. Повjeda ѿ, zo будје pschichodne лето ѿ 1800-летному jubileju marträfskeje smjerce ſ. Pëtra w Romje powschitkowna cyrkwijska zromadzizna abo konciliu. Poslenja tajka zromadzizna bě psched 300 лѣтами w Triencje.

З Рома. Romſke nowinę pisaja, zo je lětſa ѿ jutrownym swjathym dniam na 40,000 cužih pschipuežowalo. — Džen 12. haprjla běſte ѿ wopomnječju domojwroczenja swjatoho móteca w lécze 1850 wulkotne woſwětlenjo cyloho města. Wjeezor jědzesche bamž do cyrkwe swjateje Haniže za wrotami (extra muros) a bu wschudzom swjedzēnsch a horliwe witanu; hudžba hrajesche a na torhoſczach buchu spěw ſi jožo čeſcji spěwane. Muhoſcž ludu bě jara-wulka a tola bě wschudzom dobrý porjad.

З Londona. Komisija ѿ tomu poſtajena je wuphtała, zo dwě tſeczinje katholſkich džeczi w Londonje hinejtej we hřechach, dokelž jim wopilſtwo starschich ſchłodži a dokelž njeſtu do ſchulow ſlane. Nětk je towarzſto wuſtupilo, kž che za wukorjenenjo wopilſta hjez ludom ſlukowac̄.

З Rusowſka. We Wolhūſkej stej dwě katholſkej biskopſtwie, 240 cyrkwiow a 360 duchownych, z kotrychž 120 wſchelakim klóſchtyrskim rjadam ſluscha. Nětk jedna ſo wo to, zo by ſo liežba (muhoſcž) duchownych wo polojeu pomjeniſčila. — W Rusowſkej załožuje ſo nowe grichifſe missionske towarzſto. Duchowny Beliſtyn, tajke wotpoſladanjo podpjerachy, wuznawa w ruskim čaſopisu „Gołos (Hłos),“ zo ſo njeſta přež, kaf je nabožniſtvo (wěra) w Rusowſkej ſpadnyła, a kaf mořamedanska wěra w oſijskich ruskich krajinach mōenje pschibera. Potajkim by lepje bylo, hdž by ſo mocne rusowſke knjizerſtvo radscho staralo wo woži-wjenjo wěrh w Rusowſkej samej a pozdžiſcho hafle na missionſtwo myſlilo, woſebje pał, zo by katholſku cyrkę tak njepodježiſčowalo.

З Jeruzalema. Wottudy ſu pječzo duchowni z jenym biskopom do Abiſſynije woteſchli, zo býchu tam nowy missiion załožili.

(Schita je hla hako njebejſki klucž.) Pobožny jesuitſki frater, kž w klóſchtrje krawcowasche, čjakaſche na ſwoju smjercz a jožo ſobubratſia wobſtipichu jožo ſožo. Nadobo zdasche ſo wón ze ſonow wubudzeny, pokazowasche na ſwój pucawf, kž na ſeženje wiſasche, a proſchesche, zo býchu jomu jožo ſchitu jehlu podali, a hdž ju mějeſche, praji wón: „Hlejče, to je klucž, kž mi njebo wotanknje.“ Na to wumrje wón. Swjath Pëtr njeje wěſceje tónle klucž zacjimyl, pschetož pobožny bratr bě ſwoju jehlu pschez ſtajne dobre měnjenjo, z fo-trymž Bohu ѿ čeſcji djeļasche, hako njebejſki klucž poſwječil.

З Kuzich a Sakſkeje.

З Radworja. We čjifle 6. Kath. Poſla bě na to ſpomnjene, zo je ſo w ſwojim čaſu něhdje psched 100 lětami tudy tež, kaž ſo nětk hishcje w tých druhich ſerbiſkich katholſkich wosadach džerži, kſchijerſki proceſſion wotdžeržal. Powjeda ſo, zo je tohodla pschestał, dokelž je jedyn kſchijer z Budyschinſkeje wosady,

kiž so tudy pſchizankuhy, do ujezboža pſchischoł, ale wosobuje pſchez samotnu njedohladnoſcę. Na to bu wot Radworskoho zemjana, kiž drje bě protestant, ale haſo ſudniſki knieže prawo k tomu mjeſeche, taſki procession zakazany. Tak je woſtało hacž do dženſniſchoho dnja. Hacžrunje je ſo wjach frócz wo tym ryczało, zo by ſo taſki procession tudy zas zawiedł, njeje tola hiſtceze k wuwjedzenju pſchischoł. Ale njedyrbało to móžno býč, hdh by prawa wola k temu býła? W naſchej wosadze je wysche kniežich dworow pſchez 20 webſedzerow, kiž maja konje, a w Budyschińſkej wosadze je 18 katholſkych kublerow, kiž konje džerža, wysche jednotliwych injeniſkich wosadzerow. Býchu-li cíile hromadu ſtupili, býchu po taſkim rjanym procession pſchez 30 porow wjedli. Wězo by ſo duchownej wyschnoſczi předh wozjewicž mělo. Tež katholſch kublerjo z Banec a Wětrowa býchu traž ſo tu pſchizankuhy. Tohodla, katholſch kublerjo tuteju dweju wosadow, rozſudźce tu wěc, a potom wozjewcze wasche myſle wyschnoſczeji z piſmom. Hdž ſo najprjedy jenož někotſi podpiſaja, cíi družy ſo potom pſchizanku, hdž by zapoczątk tu býł. Zo ſo ta wěc lochę wuwjescz hodži, pokaza nutſwjebzienjo tudomnoho knieža fararja.

ii.

Z Radwora. W zaſdzenym ſchulſkim ſčęzie wopuſczeſi naſchū wucžer-ny 23 džęci, bjez nimi 1 zemrjete. Pſchizanty bu 20. Licžba wſchitkých džęci, kiž ſo w 4 rjadownjach rozwučjuja, je 190, a to 101 hólcow a 89 hólcow. Wot tuthych džęci džęchu lěſta přeni frócz k božomu blidu 11 hólcow a 8 hólcow. Po wſach ſo takle rozdžela: Z Radwora z mlynſkimi kňezemi je jich 81, z Kamjeneje 24, z Čzornoho hodlerja 5, z Mílkec 1, z Khasowa 11, z Luhu z Nowym Luhom 3, z Holeschowa 1, z Khełna ze Schibjencu 19, z Boranec z Nowymi Boranecami 13, z Lutowcza 5, z Měrkowa 13, z Haja 1, z Lupoje 4, z Minakala 2, z Bronja z Nowym Bronjom 7. Bjez tym je 23 džęci z měſčaných mandželſtrow.

Z Róžanta. Džen 26. hapryla ſwjeczesche k. Michał Jencz w Čzorneach ſwoj 25létnej wucžerſki jubilej. A tomu buchu jomu ze wſchelakich stro- now zbožopschecza a dary pſchipoſlane; ſobuſtawy khróſcianſkeje wucžerſkeje konferenç pſchepodachu jomu pſchez depuſaciju ſwoje pſchecza a pſchisprawne dary.

Z Lipſka. Řečju njedželu po jutrach bu na pjatym založenſkim dnju woſebith dom tudomnoho towařiſwa katholſkych rjemjeſniſkich ſwjatočnje poſwje-čenjy. Kupny pjeniez (10,550 toleri) je wězo jenož z maſkoho džela zapłaczenjy a wočakuja ſo k tomu dalishe ſmilne dary.

Naležnoſcie towařſtwia.

Do poſtaſniczych wotedachu dale ſwoj ſčimyki pſchisnoſki k. 156. žiwnoſczej Michał Póžer z Euseja; 157. kubler Jakub Lutaſch z Kozařic; 158. kubler Jakub Čejšla z Khróſcic; 159. towar Jakub Wawrik z Khróſcic; 160. N. N. z Khróſcic; 161. žiwnoſczej Petr Just z Taseich; 162. kamar Jakub Glavſch z Róžanta; 163.

Khata Schejepanowa z Dobroschic; 164. Jakub Leschawa z Pěškec; 165. murjer Jakub Wjenz z Nóżanta; 166. Madlena Kralowa z Nóżanta; 167. mlynk Michal Lipicž ze Sernjan; 168. wuczer Handrij Bräuer z Nadworja; 169. Marija Wjerabec z Nadworja; 170. Michal Libsch z Kamjeneje; 171. Miklawsch Kubica z Budyschina; 172. khězka H. Fulkowa ze Židow; 173. gymnasiast Petr Klimant w Praž; 174. kubler Jakub Lebzha z Pěškec.

Na koncze lěto ju hřečce započali ff.: wuczer H. Bräuer z Nadworja; gymnasiast P. Klimant w Praž.

Dobrovólne dary: f. Burški syn Petr Wolenk ze Žyje 5 nsl.

Zemřetý sobustav: Michal Libsch, kubler w Kamjenej, zemře 10. řapryla.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Kschezeni: Hana Marija, dž. Jana Mětovskoho w Skonej Borsčej. Werowanaj: Michal M. Wels z Hrubelicze a Marija Madlena Čejec z Newsec. Zemřeci: Felix Alois, fourira Jana Bandž, z měsac. Khrystof Gruhl, předy kubler, † w Drežjanach a na s. Miklawsch khowany, 57 l. 11 m.

Z Nadworja, 28. januara — 27. řapryla. Kschezeni. Hanža, Michala Čunki w Khelnje; Marja Madl., Mich. Hicki w Nadworju; Jan Aug., Karla Petermannu w Zdžeri; Jan, Hanža Mjenjec z Nadworja; Hana Ernestina, Jana Dubskoho w Khelnje; Jan, Mich. Winaria w Kamjenej; Miklawsch, Hanža Khlanteč z Nadworskoho Haſa; Hana Marja, njeboh Mich. Koppera w Nadworju; Marja Madl., Jana Lehmannu w Boranecach; Hana, Mich. Koče w Eupjanské Dubrawje; Hanža, Jan. Šentki w Nadworju; Mikl., Mich. Ledžborz w Nadworju; Karl A., Hanž Borsčec z Eupjanské Dubrawy; Hana a Marja, dwójnikarz Karla Jurka w Kamjenej; Hanža, Jana Petascha we Nadworju; Marija Mikl. Delana we Boranecach; Marija, Ernesta Čymu w Khelnje; Madlena, Mikl. Lukascha we Nadworju. — Hřebani. Jakub, syn Jana Lorencu, khězkarja we Nadworju, 1 lěto, 1 měsac. Hana, wudowa njeboh Jurija Haſche, khězkarja w Nadworju, 75 l., Vjedrich Kefler, polkubler we Nadworju, 63 l. 9 m.; Jan Schneider, zahrodník wo Eupjanské Dubrawje, 65 l.; Jan, S. Mich. Winaria, khězkarja w Kamjenej; Hanža, mandž. Michala Schoenku we Nadworju, 40 l. 10 m.; Jan s. Hanž Frenclecz z Lutowcza, 7. m. 8 d.; Madlena Schäferec z Brijenjenja, 53 l. 11 m.; Mich. Kopper w Nadworju, 28 l. 11 m.; Mikl. Běrk w Nadworju, 32 l. 2 m.; Hanža, mandž. Handrija Kaplerja w Khelnje, 71 l.; Jakub Schramm z Nadworja, 75 l. 1 m.; Jan Herrmann, wuměník w Nadworju, 66 l. 11 m. 24 d.; Hana, džowka Petra Buša w Nadworju, 11 l. 5 m.; Michal Libsch, kubler we Kamjenej, 50 l. 7 m. 1 d.; Marja, dž. Petra Lischki w Nadworju, 3 m.; Hana, dž. Jana Hendricha we Župoj, 3 l.; Madlena, dž. Marije Lorencec z Nadworja, 7 m.; Miklawsch s. Mich. Ledžborz we Nadworju 4 njež. — Werowaní. Michal Koſla, mlynk we Šerkowicach pola Drežjan, z Hanu Žerjhee z Lutowcza. Michal Brankacž z Dobroschic, z Hanžu, zwudomjenej Hermanowej z Nadworja. Michal Kmječ w Lutowcu, z Hanu Frenclecz z Lutowcza.

Z Ralbic w řaprylu. Kschezeni. Jurij, s. Petra Mróza z Ralbic; Marja, dž. Miklawsha Bjarscha z Koſlowa; Jurij, s. Miklawsha Langi z Nowoslic; Khata, dž. Michala Čemjery z Ralbic; Jakub, s. Miklawsha Žura ze Sernjan; Miklawsch, s. Jakuba Roča ze Schunowa; Jurij, s. Michala Schipčikha ze Schunowa; Jurij Mark, s. Jurija Wiežaza z Ralbic. — Wumrjeka: Madlena, mandželska Jakuba Tschaska z Ralbic. — Werowanaj: Michal Vjedrich ze Smjerdzaceje a Khata Lubkec z Ralbic.

Katholicki Posol

Ewangelicki časopis.

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Metoda

Wukhadza
pręnu a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiu je.

Redaktor: Michał Hórnik.

Płacić
w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

Świeczenjo njedžele a jeje wojeczeńsczenjo.

„Schözkuli chly zakon dopjelni, ale jenož jenu kaznju pschestupi“, praji swjathý japoščtol Jakub, „pschehréški so na wschitkach.“ Pschetoz tónsam, kij je pschikazał: „Thy njesměsch cuzych bohow podla mje měcz,“ tón je tež pschikazał: „Spominaj na sabat, zo by jón swjeczil.“ Tuta kaznja je tak stara, kaž człowjeczí splash. Wona je kaž wschitke druhe bože kaznje jenož k samotnomu zbožu człowjekow data, tohodla za kóždoho ważna a kóždoho swědomjo wjazaca.

Tysach lět dolsko bu wona hako bójka a swjata wobhladana a dżeržana wot židow a kschescjanow, a halle w nowishim času je so zapoczął, na tule kaznju zabhywacż, ju mjenje wažicż, haj chle na bok stajicż. Brudne sczehwki tajkoho njeswjeczenja swjathých dnjow su tak widzomne, zo nichťo njebudże, kij njeby za krute swjeczenjo njedželskich a swjathých dnjow wustupił. Njedžela dýrbi býcž džen wotpocžink a džen toho knejza.

Czlowjek je drje po postajenju stworicjerja k dželu stworjeny a dýrbi sebi we pocze swojoho woblicża swój khlēb wobstaracz, ale wón dýrbi tež wotpocžowacż a swojoho tudybycia so wjescelicż, to je boże wola a tohodla bu tón sydmu džen wot Boha k wotpocžinkie wot džela postajen. Zo Bóh lubi knejz to bjez wažneje winy njecžinjesche, to kóždy widzi; wón wjedžesche, kaf nuzne za naschu naturu druhý wotpocžowanjo je, a kaf schłodne, stajne dželacż a żenie wotpocžowacż. Stajne dželanjo naschoho ducha kaž naschoho czeka, wuczeńje naschim sławam wschitku moc, posłabi ducha a czelo a czini człowjeka k dalschomu

skutkowanju njekhmanoho. To wucži nazhonjenjo. Statistiske dopokazma wobswědczeja, zo ludžo, kij wot swojeje młodoscje sem wodnjo a we noch stajnje dželaja (kaž we tajkich fabrikach, hdzej žadyn njedzelski wotpocžink njeje) hizom zahe hinjeja a wumrieja, najwיאach z nich hizom priechy dokonjanoho 35.—40. lěta. Naturiske pschikazne, kaž te wot Boha nam postajene, njedawaja so bjez schtraſi pſchestupicž wet iich zacpějerow. Jedny wotpocžowanſti džen po schěscj dželowych dnjach je tohodla trěbnj a je tež dosahach, zo bychim poſlabjenu mōc zasý posylnili. Po kózdym schtwórtym, pjatym abo scheſtym dnju džela njedzelu (wotpocžink) džeržecž, njeje trěbne (wohladane wot toho, zo to khude wobstejenja najwיאach čłowjekow njedwolusa), ale po kózdym džewjathym abo džesathym dnju džela hakle džen wotpocžinka džeržecž (kaž su to Francózowje we časju wulſeje revolucije cžinili), je wot čłowjecžoho cžela pschewjele žabane a njehodži so postajecž. Zo je tohodla napſchecžo naturje čłowjeka a jara njesmilne žabano, hdzej wulſa mnogoſez dželowych ludži wſchitke dnj bjez wuwzaczja a tež njedzelu we fabrikach abo dželarniach pschecžini — to móža jenož njesmilni wobſedzjerſo fabrikow abo njesmernje do časneje zaſlužby žalubowani přeč. Schtož schěscj dnjow džela, dyrbi ſebi za swoje dželo toſa tak wjele zaſlužicž mōc, zo móže ſedny džen bjez džela ſo zežiwig. Njedzelske dželo njepſchinjeſe niſomu žane žohnowanjo, to je stare prawidlo, kij ſo hischce džens za wérne wupokazuje. Schtož nahramnoſez njedzelu zaſluži, to ſo lochę zhubi na hinaſchim pucžu, pschetož to je njesprawnje zaſlužene kubko (dla wonjecžeczenja toho wot Boha postajenoho ſwjatoho dnja), kij njeje niſomu wuſhne. Čyle khwalobne tohodla je, hdzej ſwětna wuſhnoſez ſwjeczenjo njedzele zakituje a za wbohich dželaczerow wuſtupuje, jelizo iich njesmilni dželodawarjo tež njedzelu a ſwjate dnj dželo žadaja.*). Nahramnoſez a njesmerna žadofej po časnej zaſlužbje ſtveržujetej čłowjecžu wtrobu a ſurowy kniež (khlebpoſkicžer) wutrieba mōc khudoho dželaczerja, kaž doſho ſo to někak hobji; je-li paſt joho mōc priecž, wopuſchecži joho dotalnih zaſtarat a tón wopuſchczennje wozmije zrudny konc. Taſſi dželaczer je, kaž doſho je ſtrowy, njewolniſt bohazabyciwoho pjenježnuho čłowjeka, a nima ani jedny džen chłoho lěta, zo by ſo kaž druzy wot cžekich zwjazkow swojego powołania na khwilku wumohł a swojego žiwjenja ſo wjeselil. Tele nowopo-

We tymle naſtupanju dyrbimy nětežiſhim kſchecžanſkim wjercham horliwoſć a krutoſć pſcheecž, kaſkuz najprěniſchi kſchecžanſey wjerchowje mějachu. Khežor Konſtantin poueji ſwjeczenjo njedzele ze ſwětnym zakonjom we swojim khežorstwie. Khežor Valentin I. zakaza, njedzelu kſchecžanow pſched ſudniſtwa powołacž, haj poſtaj, zo dyrba ſudniſke pſchepytanja privatnych parſchonow hizom ſobotu pſchedacž; khežor Theodosius Wulki wobniowi hizom priechy njoho daty zakon, zo njedzelu njesmiedza džiwadka a kekleſtwa bycz a dafše wſchitkach zakomđeri njedzelskich božich ſlužbow do puſcijny wuhańcž. Khežor Karl Wulki khostashe wſchitkach z pjenježnej ſchtraſu, kij njedzele a ſwjate dny ſwětne žromadženſtwa ſebi dowolidu; we Njendzelskej njesmiedzſe w zaſtarſku njedzelu nicho wujehacž abo na woſu wujecž.

hańska załącznica z człowiekiem je wulka haniba za naszą czas, kij tak wjele wo swobodze, runoscji a bratrowstwie ryczi a pisa.

Niedziela dyrbi dale bycz dżen toho krajca. Tón njejelski wotpoczink njesmęsich sebi mjeniuch mysliz huko prózne pszechinjenjo tohole dnja, pschetoż próznośc je wschudzom a pszechy wohidna a lenjoscji wuczi wjele złoho. Człowiek hiżom wotpoczuje, hdh so wot swojego wschednogo dżela wotrjeknuje a sebi druhe ložsze wuzwoli. Tajke dżelo je k woszeczu; dawa mōc a je k wjesołoscji. Skuzimyli schęscz dżelawych dnjow swetej kyleba a drugich czelnych potrebnoscjow dla, dyrbimy tola tón sydymy dżen k nēčomu ważnišhomu, za naschni duschu nałożowacj, a też jej duchownu chrobu podacj, ktruz wona potrjeba, zo njeby czelu podleżała, a swoje mocz zhubila. Człowiek njeje njerozomne zwérjo, kij we smerczi swoje byczo zhubi. Tón nas wożiwachy duch, nascha duscha spóznaje swoje wosobniſche powołanjo, pozbęhuje naszej woczi a wutrobu ze horjacej żadoseczu horje k naschomu wótenomu krajej a žada tam węcznje žiwa byc, hdh jenu częlo wopuszcza. — Niamyli na dżelawych dnjach czas a kwhilu so na nasche węczne powołanjo dopomycz a sebi wschitke nasche winowatoſcje tohosamoho dla pschemyslicz, dha je tola na dniu wotpoczinka pschileżnoſez data, so na nasche lepsche a wosobniſche powołanjo napścęco Bohu a węcznoſcji dopomycz. A tomu su boże služby a tohodla je to wot cyrkwe przedowanana wola boża, zo dyrbimy njejelske dny boże služby wopiatacz, zo bychmy tola jedyn dżen Bohu a naszej njesmertnej duschi swiecili, hdh smy schęscz swetej a naschomu czelu nałożowali. To je to najlepſche, najwuzitniſche a najnužniſche dżelo na dniu wotpoczinka. Wone posylni częlo a duschu, woszecwja nasche myſle, polóża nam staroscje a proch žiwenja, zuszczepi do nas bożu dowéruſcje a da nam spóznacj, zo nasche powołanjo njeje jescz, piecz, wuziwacz, abo dżelacz, tradacz, czerpiecz a potom wumrjecz; ale zo smy dżeczi naschego Boha a wótcia we njebjesach, kij wschę wjesołoscje a zrudobę k naschomu lepschomu wjedze, a kotorohož smilnoſez chce nas něhdj do węcznogo kralestwa horje wjacj. Boże služby nas pszechopakaja, zo su wschitk czlowiekowje dżeczi jenoho Boha a zo psched nim żane wuměnenjo njeplacj; zo Boh swój zakit, swoju pomoc, swój tróscht wschitkim wériwym bjez wuwzacja ſciez, zo wón wschitk bratrowskej luboſcji napominia a na swój ſud a swoju sprawnoſc pokazuje, hdżekuli tule luboſez ranja, hdh je bohaty njesmilny napścęco kudsonu, kudson pak połny hramoth a zawiscze napścęco bohatomu. Boże služby woszecwja nam też bożu njeſtōnczni luboſez we woporje Jezusa Chrystusa za wumogienjo sweta a napominaja nas, so samych zaprczęz a so w žiwenju a we wumrjeczu Bohu woprowacj we ſcierpnym zjesenju wschich ſchizow a pszechizwinoſcjom tohole žiwenja, zo bychmy so hōdni ſciniili stoterzych plodow węcznogo zbożnogo žiwenja. Smyli so pschez njejelski swjedzeń jako czlowiekojo, jako ſchesczenjo, jako dżeczi boże a jako herbja njebies spóznali a z nowej mocu wobdali, dha wostanje nam we běhu dnia hiſćeze

čas i rozpominanjam, i rožrhežowanjam a wschelakim dowolenym wjeselam, předby
hacž so z wjesolym džakom i nōnomu wotpoczinkej podam̄, zo býchm̄ nařaztra
naše dželo z nadžiju na njedželu zas zapoczeli.

Wschitke tele žohnowanja brachuja thym, kij njedželu mocowani abo z nuzh
abo ze zaprečjom kſchecžanskeje myſle dželaja abo pschez zakomđzenjo božich služ-
bow so k hřesčnym a wólnym wjeselam podadža. Zo tajki kſchecžansku haj cžlo-
wiesku wědomnoſc̄ zhubi, na swoje wěczne powołanjo zabudze a druhdy hacž i
k zwěrječu so pothili, kóždy spóznaje. Runje tak wěſie pak je, zo cžlowjek,
kij swojego knieza a ſtworicžera njeſpóznaje a nječesci, tež bože kažnje zaprěje
a kaž zwěrjo jeno zwonkownej moch so podwoli; a móže-li so teſle moch wuwi-
nyč, holduje swojim lóſchtam a bliži so pschech bóle we njemérnych lóſchtach
swojomu zahinjenju. To su ſcžehwki wonjecžeszenja njedžele. Wuczeni kaž nje-
wuczeni, bohaczi kaž hřudži njemoža ženje tak hřuboko panyc̄, hdýž džen̄ toho
knieza swjatosc̄za. Hdýž pak to zakomđza, zdaluja so pschech bóle wot Boha,
nabožniſtw, czahnidb̄ a padaja pschech hřubſho do hřechow a njekhmanſtw.
To so pokazuje we wſchitkach powołanjach, najbole pak we nižſich. Tatkich ludži
polepſchic̄, předby a hinač móžne njeje, hacž zo so předby wſchoho i božim služ-
bam pohnuja. Na to dyrbja wosobuji egi hladacž, kij maja dželacžerow abo
cželadnikow pod sobu.

Njepraj nichčo: wopytowanjo božich službow njewučzini nabožniſtw, mó-
žem̄ bjez tohole wopytowanja bohabožazni a pobožni býč. Tajka ryc̄ je na-
pschečebožim kažniam a nazhonjenju. Boh žada swjatosczenjo njedžele, ſtyschenjo
božoho ſłowa, ſwjeczenjo pótajnosc̄ow božich a. t. d. a wſcho to tón nječini, kij
bože služby njeſopýtuje. Chtóž ſwoju wěru njewučzini a po njej žiwh njeje,
je mordw̄ ſtam teje sameje a nima džel na jeje žohnowanjach.

Chcem̄-li tohodla cžlowjeka na pucžu poccžiwoſc̄e zdžerzeč, abo zakludze-
noho i czahnidb̄e wuzběhnyc̄, dyrbinh joho i božim službam pohonječ a džer-
zeč, hewak to njedokoniamy. Pschi zakomđenju teje winowatosc̄e zapocžnje pola
wiele cžlowjekow jich zahubzenjo. Tohodla ma wonjecžeszenjo njedžele tak zrudne
a čeſczenjo njedžele tak zbožowne ſcžehwki.

Pilne a mnogotne wopytowanjo našich chřikwów pokazuje, zo wjetſchi
džel wěriwych radž swoju winowatosc̄ depjelnja, hacžrunje tež hřečeze tajch ſu,
kij redko Boži dom wopytuja.

P. L. A.

Cyrkwiſke nowinki a powjescze.

Z Litoměřic. Nowy biskop i. Wahala bu jara ſwiedženskich powitanj.

Badenska. We Freiburgu je so žid ryc̄nik Fürſt kſchecžic̄ dal.

Pruska. Kral je dowolil, zo ſměža tež we měrných časach miloſciwe
ſotř we wojerſkich ſchpitalach wothladaňo khorých na ſo wzacž, hdýž wo to

žadaja. To je pschipoznacjo jich skutkov, kajkež mohli sej tež w někotrych druhich krajac̄ za pschikkad wzac̄!

Z Poznanja. Djen 24. hapyyla swjeczesche so tudy pschikkad nowoho archibiskopa, Mjeczisława Ledóchowskiego z taiskej swjatočnoſci a pychu, kotaž bu w nowischem času jenož wot krónowanja pruskoſo krala w Kralowcu (Königsbergu) pschetrjechena. Wokolo 300 zemjanow so pschi tym wobyczeli w swojich najpyšnischich wozach; wokolo 450 duchownych w ornatych pschewodžesche swojego nowoho wyschchoho paſthyra do chrkwe, cyle katholiske wobydlerstwo tworjesche njepschehlađny pschewod.

Rakuska Schlezhnska. Generalny vikar rakuskeje dželbý wrótsławskoſo biskopstwa k. Helm swjeczesche swój 80-létny narodny djen, pschi czimž bu ze swetneje a duchowneje stronj jara poczesczowany.

Rakuska. Někotre zjenoczenstwa milosćiwych ſotorow su hižo swoju službu pschipowiedzike, jeližo dyrbjało k wojnie pschitnicy.

Rakuska. W Gmundenje pschestupi jutrownu póndželu protestantska zemjanka z Parrę k naszej chrkwi.

Z Wina. Za votivnu chrkę tudi so mischtrowſki čaſnik (zeger). Hdž pschipoldnju dwanacze bije, wupschestręa hodler wysche čaſnika swojej kſchidle a ze znutſtownoho čaſnika wступia tſjo jandželjo, kotsiž ruch ſtſku, poſlaknu a so pomodla. Hdž su czi woteschli, wozjewia so na woběmaj bofomaj čaſnika po ſchęſczech figurach khęzorskich wojerſtich hercow, kotsiž truch z opery „Martha“ duja. Wſchitke figure su we žinjenskej wulkoſci wuwjedzene.

Slawonska. Skawny biskop Stroßmayer w Diakowaru woteda wondy kapitlej z nowa 20,000 ſchěſnakow k założenju hólczegoho seminaru. Prjedy je hižo k tomu koncej 50,000 ſchěſnakow darik; tež joho duchownstwo je k tomu 50,000 nawdalo.

Tyrolska. We Feldkirchu wotpoži 19. měrca jedyn protestant katholiske wěrhvuznacze. Won bě dlěſci čas na wſchęch njedželach a swjatych dnach ſchthri hodžinh daloko na kſcheczanſtu wucžbu hodžil.

Schwajcarſka. Město Basel je pschikkad wuwołaneje protestantskeje znejſliwoscje. Chce-li katholik tam měſchczanske prawo dostac̄, dyrbi so prjedy z woſelithm reverſom zwjozac̄, zo wſchę swoje džeczi protestantsch wocžalnyc̄ da. Wot lěta 1848—1866 njebu ani jenomu katholikej měſchczanske prawo wudželene, hdž so zwawſzenju protestantskoſo wocžehnjenja swojich džeczi ſpjeczo-wasche. Tele cžinenjo baselskeje radu je napſchecziwo ſchwajcarſkim krajnym zakonjam, kotrež jenož žadaja, zo by kóždy měſchczan kſchecjan był.

Schwajcarſka. Biskop w Solothurnje je wozjewiš, zo na žadocj swojich podbathch, kotonž je do Roma poſkał dla zbehnjenja a pschepoženja swjatych dnow, njeje poſnomoc k tomu doſtał, ale zo smě na tſi lěta te fabriki wot swjatjenja dispenſirovac̄, kiz z dosahachch winow so na ujoho wobrocža. Tajke swjate

dny, hdżeż smę tannischi biskop (węzo za swoju diöcesu) dispensirowacj, su: s. Marije czistoscjenja, s. Józefa, s. Marije pschijewjenja, jutrowna a swiatkowna pónidzela, ss. Pětra a Pawoła, s. Marija naroda, s. Schcjepana a portiunkula.

Italska. Město Rom ma nětk 207,338 wobydler; mjez tym je wójsko, židža (4552) a njeekatholikow je 437. Swiętnych duchownych je 2368 (bjez nimi 819 seminaristow) a klósczyrskich wosobow je 4853. Italske kralestwo ma pschi 21 milijonach wobydleri 235 diöcesow, kotrež so do 45 archibiskopskich, 184 biskopskich a 6 abtownjow z biskopskimi prawami džela; w pschemerje pschiudze na diöcesu 90,000 wobydleri. Ale rozdělenjo tyhle wobydleri na jenotliwe biskopstwa je jara wschelake. Tak je jena diöcesa, mjenujich Milan (Mailand), tiz ma 1,117,000 katholikow, Neapelska a Turinska matej kózda pschez poł milijona, 13 je jich ze 300,000 do 400,000, 48 ze 100,000 do 200,000 atd., 44 z 30,000 do 50,000, 28 ze 20,000 do 30,000, 23 ze 10,000 do 20,000 a sydom, tiz maja mjenje džili 10,000 wobydleri. Biskopstwo Ales w Sardinskej liczi lědma 2000 duschi a ma kapitl z 20 kanonikami a 18 duchownymi. Po krajinach pschiudze na Lombardsku 8 diöcesow na 3 miliony ludži, Romagna ma 12 diöcesow za 1 milion; we wójwodstwach je 9 a w Toskanskej 21 diöcesow; Umbriska z poł milijonom ma jich 17; marki (bamžowý kraj) z njepeknym milijonom 21 diöcesow; Sardinška ma 11 diöcesow a Siciliska 18 pschi 2,300,000 wobydleri; neapelske provincy maja jich 96 pschi 7 milijonach.

Z Roma. Cyrkwinska protyka „Annuario pontificio na lěto 1866” podava bjez druhim tafse powiescje. Swjate kollegium liczi nětko 6 kardinalow biskopow, 43 kardinalow měščnikow a 8 kardinalow diakonow; z tyh samych bydli 29 najbóle w Romje, druzh su w euzhých krajach. Najstarschi kardinal běsche lětsa zemrjeth 90-lětñi kardinal Tostí a najmlodši je 49 lět. Jednacze kardinalskich městnow je wupróznenych. Na cyhym katholiskim swęcje je 12 patriarchatow, 154 archibiskopskich stołow a 692 biskopskich, k kotrymž dýrbi so pschedacj 226 stołow in partibus insidelium (30 archibiskopstw a 196 biskopstw). Po wobrjabu (ritus) je 5 patriarchow narańshoho abo grichiskoho a 7 kacjanisko wobrjabo, 24 archibiskopstw je wobrjada grichiskoho a 130 kacjanisko, 46 biskopstw wobrjabu narańshoho a 646 kacjanisko. Z biskopstwov steji 96 stołow (12 metropolow a 84 stołnych cyrkwiow, bjez nimi tež nascha budyschinska) njeponředne pod bamžom. Zaposchtołskich vikariatow (kaž drezdzanski) je 101, zaposchtołskich delegacijow 5 a zaposchtołskich präfekturow 21. Swjath wótc Pius je 12 stołnych abo biskopskich cyrkwiow na metropole (macjeriske cyrkwie z podstejachimi biskopskimi) powyschil, je 4 nowe archibiskopstwa wutworil, 96 biskopstw, 15 zaposchtołskich vikarow, 1 delegaciju a 6 präfekturow. Pschedacj o redaktora. Wystojnje zestajany pschedlad katholiskich biskopstwov namakaſch tež we jara wužitnej serbskej knizy: Katholik a joho cyrkje, kotruž je k. kooperator P. Ludwig Angermann w Rožencje wudal.

3 Rom a. Zańdžený měsac bu konfórdat (zwjazk) japoschtošskoho stoła z Hondurskej republiku we friedznej Americh wobzamknjeny. Też khézor we Mexiku spóznawa, zo so tamniſche cyrkwiſke naležnoſcze zrjadowacž njedadža bjez wujednanja z Romom. — Swjaty wótc poda ſo 24. hapryla do cyrkwiſe della Minerva, zo by tam swjatu Čhatu Čiensku pocžesčíl, kotaž je za patronku města Roma wuprajena. — Swjaty wótc je rukomu khézorei pſchez rufowſkoho pøſlance w Parizu dał zbožo pſchez, zo je wóndh pſchi nadpadže pſchez mordarja živjenjo a ſtrowoſcž zdžeržał.

Francózſka. Khézor Napoleon je ze swojoho zamoženja 80,000 francow daril, zo býchu mnichu Trappiſtowje w Dombes ſwoju ležownoſcž plodnichu ſejiniež móhli.

3 Pariza. Bratrstva ſvjateje a njewoblaſtowanije wtroby Marije we francózſkej a we všchech krajach ſvěta ſu wſchitke (281) wloni z archbratrstwom w Parizu zjenocžene. Pſchez 100,000 nowych ſobuſtaſow je do thchle bratrstw ſtuſilo, w Parizu ſamym 12,264.

Jendželska. Kralowna Viktoria je hamzej ſamorucžnje pisaný ſiſt pôſtaſa, w kotrymž ſo jomu džakuje za joho poruczoſcze w Iriskej. Duchowni ſu tam najzbezogniſcho pſchezjiwo ſenierſkomu zbežkej ſkutkowali, kiz móžesche za Jendželsku jara straſchny býč. — Protestantski jendželski farar Gurdon w Aſſingtonje poſta Sudburym je pſched někotrym časom ſwojim woſadnymi wozjewiſ, zo ſvoje zaſtojuſtvo zloži, zo by do jednoho katholskeje cyrkwiſe zaſtupil. Knizez Gurdon woſtrjeňu ſo z tým dotalných lětných dohodow (zdy) 500 puntow sterlingow (3500 toleri).

Egiptowska. W Egiptowskej a na wuzčinje Sueza kežejé katholske miſſionſtwo. W Suezu bu rjana cyrkfej natwarjena a w hornjej Egiptowske twari ſo jich ſchthri.

Afrika. Srjebz januara bě ſo na afriſkých brohach njedaločo Drana parolodž „Boryſhene“ rozařyka. Bjez pucžowarjemi na kóži běſche tež duchowny, vilar z Bel-Albésa. A njomu khwatachu wſchitk: žonſte, woſach, kóžních, egiſchęzachu ſo woſoko njoho, kaž džecžo woſoko macžerje, hdyž strach hrož, a proſhachu wo pozohnowanjo a wo wotwiaſanjo wot ſwojich hrěchow. Duchowny rycěſche cyle měrnje poſylnjace ſlowa k poſtrózenomu ludej a wupſchestrje ſkönčnje ſwojej ruch nad wſchitk, zo by jim wotwiaſanjo hrěchow wudželil. A hdyž hſchęzje ſo modlo z pozděhnjenymaj rukomaj ſtejefše, doſaže joho, kiz bě ſam na ſo kaž zabyl, wulka zmoha, zo by joho ſobu do móřſkeje hřubiny njeſla. „Woprawdze,“ tak prajesche jedyn wýſčt, kiz bě ſmjerceži wucžeknył, „rjana, krasna ſmjerč! Wón wumrje woprawdze hako duchowny! Wón ſtejefše prawje na ſwojim měſcze!“ Z nim zatepi ſo 30 — 40 pucžowarjow; zbytki, něhdž 250, býchu wumozěni.

Amerika. W New-Yorku ſu tamniſche 40 cyrkwiſow kóždu njedželu

derje wophtane a kóždu sobotu je tam wjèle spowiednych ludzi. Wschitke cyrkwe su z plunom (gazom) wośwetlone; na wulich woltarjach swęci so 50—80 plunowych płomjeschów a wóslowych swęcow. Też teplja so cyrkwe z wohriethm powětrom (loftom). Wschudżom dżerża so boże ślužby z tajkej dostojnoſcju a phchu, kaž w Němskej jenož na róznych czasach.

Amerika. W stacjje New-York je 11,717 zjawnych schulow, którež su wot 1,307,822 wueżownikow wot 5—21 lét wophtowane. Psihi wschim tym je pschez 336,000 dżecji, kij do żaneje schule njechodzi. Też je tam 25 schulow za indianiske dżecji.

Połnoca Amerika. Missionar Dion w biskopstwie Vincennes w stacjje Indiana je psched někotrym czasom leżownoſcž za 64 dollarow kupił; nětko pak je ju za 70,000 dollarow pschedał, dokelž su so tam bohate žórka zemskoho woſlija nadeschły. Zbożowny missionar postara so bórzh, zo by za tele pjenježy doſtojnu cyrkej natwaril a wschitko nakupił, schtož je hewak za wosadu trébne.

3 Lutycz a Sakſkeje.

Z Budyschina. Swiatkownu pónđelu budze nasch hnadny k. biskop Ludwik w tachantskiej cyrkwi swjath sakramenta firmowania wudżelej.

Z Budyschina. Dokelž je w powschitkownym wobronjenju dla hrožaceje wójny tež sakſke wójsko we wójnskej hotowosci, je minister nětko wot naschoho hnadnho k. biskopa pólnoho kapłana žadał. Za tajkoho je nětko k. dopoldniſchi predař Jakub Herrmann poznamjeneny. Tola ma so wón k wójsku hafle tehdom podacj, hdvž woprawdze wójna wudhyri, schtož pak tola hiszczje wěste njeje. Njech boža smiłoſcž wójnsku nuzu wotwobrocji!

Z Khróſczie. Kaž ſchimy, je wulki woltar farſkeje cyrkwe dostojinje ponowjeny z wulōžkom wſchelakich dobrocjerjow.

Naležnoſcje towarzſwa.

Do połkadniczych wotedachu dale swoj lětuschi pschinischk: 175. k. tachantski vitar Józef Dienſt z Budyschina; 176. knjeni Augusta z Walter-Feſchki nad Bęczicami, asſessorowia adi. w Budyschinje.

Dobrowolne dary: k. vitar J. Dienſt z B. 5 nsl.; knjeni A. z Walter-Feſchki z B. 15 nsl.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschina. Kſchcjeni: Marija Madlena, dž. Handrija Gudy, Kublerja w Hornjej Kini; Ida Enuna, Jana Brinka z podhroda; Theresia Khata, dž. Jana Krala, Kublerja w Čemjericach.

NB. Proſzymy z nowa pscheczelnie wo powjeſeje.

Katholicki Morod

Cyrkwinski časopis,

wydawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Methoda
Wukhadża prénju a treću sobotu w měsacu.

w Budyschiue.

Redaktor: Michał Hórnik.

Płaći w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihařni 12½ nsl. lětnje.

Létusche powitanjo serbskoho processiona w městaczku Gottleuba.

Serbskomu processionej, kotrej — kaž je znate — svjatki a na s. Marije naroda do Krupki w Čechach khodi, je so lětsa 19. meje na taikim puczowanju we Gottleubje džakowne poczęszowanjo stało, na kotrej budže so wěscze po wjele lětach hiszczę husto spominacj. Duž so skuscha, zo so tež w Katholickim Póslie powijesči wo tym zakhowa.

Hdyž bě so wloni 4. okt. poł městaczka Gottleuby (niedaloko čějskich mjezow) wotpaliko, pschiindje jedyn Serb, kij so na spomnjenym processionje často wobdzela, na tu myśliczku, zo dýrbjal se z kschesčanskeje luboscje tež bjez katholickimi Serbami za njezbožownych lutheriskich wobydlerjow Gottleuby pjenjeñh dar hromadzicj a tam pöslacj. Tale myśliczka namaka wjele pscheczelow bjez katholikami. Wschitcy jara derje wjedzachu, zo kschesčanska luboscž žanohu potřebnoho njewuzankne. Taiku zhromadnu luboscž džě porucza nasch zbožník, hdyž praji: „Hdyž wž thch lubujecže, kij was lubuja, kajte změjecže wž myto? Nječinja to tež clonich? A hdyž wž jenož swojich bratrów poštronicze, schto wž to dale cziniež? Nječinja to tež pohani? Tohoda dýrbicze wž dospolni býcž, kaž tež wasch njebjeski wótc dospolny je.“ (Matej 5, 46—48). Wěsty duchownih wucžer pak rozeſtaja tule zhromadnu luboscž takle: „Luboscž zapoczyna wot domu, wot wobydlenisko města, a rozpšeſtrjewa so potom na znathch a njeznathch, na krajanow a wukrajinow, na dobrých a złych, kaž na wschitkach, kaž slonco

na njebju swoje žohnowace pruhi na wschitkich wuliwa.“ W tajkej luboſcji zbro-
madži ſo w krótkim času pschez ſto toleri a wotpaleni w Gottleubje ſo njemalo
džiwachu, hdhž tónle njenadžith dar w liscje k nim dónidže.

Tohodla chchchu nětko tež njenadžite wopokazanjo džaka serbskim katho-
likam pschihotowac̄. Hdhž bě procession 18. meje w městac̄ku Berggrieshübel na
nōc, pschiutđe tam wjecžor pozdje wotpóslanh z blízkeje Gottleubh, zo bhchú tola
rano naſchi katholisch Serbja psched wrotami jich městac̄ka khwilu zaſtač̄ chchli.
Kak ſo czi ſpodžiwachu, hdhž nazajtra rano 1/25 tam dónidžechu, hdžeg běchu druhe
lēta wot někotrych njerozomných ludži druhdy hinaf witani bhli! Tónkrócz wu-
hlaſachu najprjedy čeſtne wrota natwarjene, we kotrýchž wěnc wiſasche z napis-
mom: „Dank den helfenden Brüdern in der Noth!“ (Džak pomhachym bratram
w nuzh!) Pschi wrotach čakachu na nich l. pastor Klemm, l. měſchčjanosta
(Bürgermeister) Bogel a wschitc̄ ſchtyrjo měſchčjanſch radžic̄erjo, haj tež ſchulſke
džec̄ji z dwémaj wucžerjomaj. Najprjedy powitachu jich džec̄ji ze ſpěwom, kotrž
bě l. tutej pschiležnoſci woſebje zefajanh; wón bu naſchim Serbam wudželan̄
a mějehče napismo: „Gesang zur Begrüßung unserer Freunde aus der Ober-
lausitz“ (Spěw k powitanju naſchich pschecželov z Hornjeje Lužic̄). Joho přenja
ſchtucžka rěkaſche takle: „Es steigt aus voller Brust — Gesang mit Herzensluſt!
— Die Herzen entgegen Euch ſchlagen, — Wir müssen es heute laut ſagen: —
Wohlthäter war't Ihr uns! — Habt Dank! Habt Dank!“ Po tymle ſpěwje
powita Serbow l. měſchčjanosta w mjenje chłoho města a pschepoda ſkónečnje
wjednilej processiona džakowym liſt z napismom: An die, die Stadt Gottleuba
passirenden Wallfahrter nach Mariaschein. Dokelž budže ſnadž někotromužkuſi
lubo, podawamy chly liſt tudž pschelozeny; wón rěka takle: Wysokocžec̄jeni a
wulcywaženi bratſja we Chrystufu! Hdhž 4. oktobra z. l. ruka toho knižza
czeſčich nad naſchim městom wotpocžwasche a poloſca toho ſamoho do hromad̄y
rozpadankow a popjela ſo pschewobroc̄i, běchu wutroby naſchich wobydlerjow, wo-
ſebje pak tych, kotiž buchu wot tamninho ſtrastchnoho njezboža trjecheni, ſtrukle
a bjeztröſchtne. Tola, hdžeg je nuža najwjetſcha, tam je boža pomoc naj-
blížscha. Kak je nam Boh wschudžom, w blízkofc̄ji a dalokofc̄ji czlowjecze wu-
trob̄ wubudžil a nam pomoc ze ſłowom a ſlukom pschiwiedl, tak ſcje tež Wy,
czeſčjeni a wulcywaženi bratſja a ſotři w Chrystufu na naſchu nužu tak pschecželne
a luboſcjiwje ſpominali a nam za njezbožownych wotpalených dar pschi-
póſkali, kotrž dyrbijeshe naſ ſo pohladanjom na kſchecžansku bratrowſku luboſc̄,
nam pschi tym wuprojenu, runje tak radostnije pschekhwatač, kaž wón dobro-
wutrobných dawacžerjow a hromadžerjow czeſčuje. My zastupnic̄ města a wo-
ſebje naſchich wotpalených ſpóznaniam, zo ſm̄ za tajſe dopokazanjo kſchecžan-
ſkeje bratrowſkeje luboſcze najwjetſchi džak winoježi a wuziwanym z wjesoſćju
tule pschiležnoſc̄, zo bhchv̄ Wam a wschitkim pschecželnym daricžerjam džensa,
hdhž Wy zaſh w pobožnym wopohlaſanju pschez naſche město pucžujecze, tónle

bjał wosebicze ps̄chepobali. Njech Bóh, zapłacze r̄ ws̄choho dobroho, Wam ws̄chit-
kim bohacze żohnuje, s̄ttoż scze na naszym ejezch p̄ruhowanym měscze czini, a
hdž W̄ dicens kaž hiszce bôle w ps̄chichodnych lětach ps̄chi swoim pobožnym
puczowanju do swjatoho městna w s̄sudnych Čechach město rozpadankow a po-
pjela nowe, b̄hrne w ejezkej pręcy a staroſci zas̄ natwarzene město ps̄ched ſobu
widzecze, njech je wone Wam runje tak ps̄checzelne dopomnječo na poſliczeniu
pomoc, kaž nasche město Waschn ze ſkutkom wopokazanu lubosz̄ Ŝenje njezabudze.
Tón Ŝenje budz̄ z Wami dicens a kózdy ežas! W Gottleubje, 19. meje 1866.
(L. S.) Měſchczanska rada: A. L. Vogel, měſchczanoſta. E. W. Salomo.
Med. pract. Julius Mittag. J. David Uhlig. A. W. Delschlägel." — Po
doſtacju tutoho lista podzakowa ſo ſp̄ewat abo wjednik processiona Miklawſch
Rusſkij z Khróſejic za tak wulku, njewočakowanu ejeſc̄ w mjenie ws̄chich ps̄chich
tomnych. Na to wſtupi f. pastor Klemm a khwalesche w swojej ryczi ws̄chich,
kotſiž ſu doma tak na njezbožowych ſpominali a potom jako bratsja a ſotry w
Khrystuſu ze ſwojimi darami ſylzy khudych tréli; wón wobkruči, zo w swojej wo-
ſadze tež znieliswoſc̄ a lubosz̄ k druhowr̄ivym preduje a zo je wuczerjam po-
ruciſk tež džeczi k tomu nawodzowac̄; ſkenczne ps̄chejesche katholſkim Serbam
zbožo na nastupjeny pucz a za ws̄chu ps̄chichodnosz̄. Nětk wotſtipicu mjenowani
knjezojo a te džeczi; naſchi puczowarjo pak džeczu ps̄chez město, na krohož druhim
koncu hiszce jene częſtne wrota nadenidzechu. Wot ws̄choho toho hnucji ſežinichu
w Krupcy kollektu za khude džeczi w Gottleubje a nawdachu 7 toleri 15 ſlēbor-
nych, kotrež wjednik na dompučju k. Uhligej k dalis̄homu wobſtaranju ps̄chepoda.
Hdž procession domoj džesche, ps̄chidzjechu jomu gottleubſke džeczi zas̄ ſame na-
ps̄checzo a rozdawachu zas̄ horjeka ſpominjeny powitanſki ſp̄ew. Khwalba budz̄,
tak dyrbi kózdy prajic̄, khwalba budz̄ taſkej lubosz̄, khwalba pak tež taſkej dža-
kownoſc̄!

Dokelž je w Gottleubje hafle džel wotpalenych zas̄ natwarzil a dokelž
několtržkuli khudy nieje ani twaric̄ zapoczął, zechce ſiadz̄ hiszce tón abo tamny
puczowar do Krupki pjenježny dar tam poſlacz̄. Budze-li tomu tak, njech ſwój
dar k. mlynkej Wawritej w Kanecach abo redakcji Poſla k dalis̄homu wob-
ſtaranju woteda.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Z Barlina. W měſacu měrcu zemrje tudy 112 džeczi protestantſkich
starskich bjez kſchęznych.

Z Barlina. Kralowna wudowa Hilžbjeta wophta ps̄ched krótkim mi-
ſcziwe ſotry dobroho paſthrja w Charlottenburgu a dari jim 100 toleri. A tréb-
nym nowym twarjenjam je wjerch-biskop z Wrótslawja 1000 toleri dał.

Pólska. Z wulkoho města Wilna w Litwie ſo tole piſa. Zańdženij

tydzień żoni katholicki lud we Wilnie, z wótkiem je biskop wypołazany, woprawdytih tróscie. Psihinde sem žmudzki biskop k. Wolonczewski, kotryž bě po dołkim staranju wot generała Kaufmanna (drużg praja, zo z Petersburga) dowolności dostał, zo směr tudy s. sakrament firmowania wudżelecž. Wysokokroistojny kniez firmowasche tsi dny wot schesciich rano hacž do jeneje pschipokdnju, a tež popołdnju jara wjese dzęczi, młodoscze a dorosłenych ludzi, kotsiž so na powiesci wo pschitomności biskopa we Wilnie ze wszych stron żenidzechu. Cerkiew s. Jana běsche pschepelnjena a zdasche so, hako by tam wjese lět firmowane njebylo. W żandżenym lęcze w czaju surowocho generała Murawjewa pschijedże tón sami biskop z Kowna do Wilna, zo by firmował a duchownych swiecził, ale za to dyrbjesche tsi sta rublow thostanja płaczież. Duż so lud nětki jara zwieseli. Tonle kniez njeboji so żaneje pschecziności a żanohu pscheczehania. General Kaufmann bě jomu dowolił jenož tsi hodziny firmowacž, won pak firmowasche dziewiecž hodzinow; won njeutowstupi, hacznunje bu jomu njeprusluchność porokowana a zle hrożene wot tutoho wojska. Czescz tajskim katholickim Polakam hiez bojoscie! Zajimawhy je tež tonle podaw. Gubernator Murawjew (młodschi) w Kownie dowoli biskopej, w Kownie pječ duchownych wuswjeczież, k. Wolonczewski wuswjeczi ich dwachczi. Rozchnewany gubernator pschijedże na to z policmajstrom k njomu. — Kaf wjese scje duchownych wuswjeczili? prascha so wótrje czesczownoho biskopa. — Dwachczi! wotmołwja tón z wěstościu. — Kaf? Niedopomniece so, zo sym wam jenož pječzoch dowolis? — Wězo, dopomnjam so, ale pola inje dze pschitluschność nad wschitko. Hako duchowny pastyr' njemóžu bjezstarostnie hladacž, kaf lud dla pobrachowanja duchownych swoje winowatościę zakomdža, kaf k spowiedzi njechodzi a Božu mischi słyszeć njemóže, hdź wot někotrych lět sem duchowni wotebjeraju a newi so wuswjeczież njeśmiedża. — A wěscie, knieże, za czim to wonja? praji gubernator; wę zapłacieczie thostanjo. — Schto czinicž? ale Wę wěscie, zo je moja kassa dospołnje pusta. — A to nicžo njezwadzi; pschedamy washe wěch. — Eyle derje! Wostajicze mi prawo parshonskeje swobody? — Nic hinaf, scje swobodny. — Wostanie mój pastoral (biskopski kij) pschi mni? — Wězo. — W tym padze dowolcze mi, zo směr wot Was wotencie. A to prajwschi wza pastoral a dziesche k durjam. — Hdźe dziesče? woprashwa so zadziany gubernator. — Tu do swęta po proszenju. Snadž so něktó smili nad thudym biskopom žmudziskeje diöceseſ a da jomu tus thleba. Njeje mi trjeba, tudy so dlęże zdżerzeć. Wschak scje sej wotmyśli, moje wěch wschě pschedacž. — Nětki joho gubernator zadżerża a hnuth pschedez tajku nadobność abo z bojoscie psched sczehwkami tajskoho proszenja biskopowoho spuszczi jomu předh hlepje hroženu schtrafu.

Z Wilna. Direktor gynmasija we Wilnie k. Bjezonow njezwadoli nijskim schulerjam wjach k woltarzej služicž, kaž je te tudy jutry waschnjo bylo. Schismatisch schulerjo su slědzicž dyrbjeli, kotry jich katholickich sobuschulerjow

je pschi woltarju był. Direktor piſche, zo ma schtudent jenož jedyn króčz za thdzeń prawo ke mſchi hicz. Kajka je to kſchęczanska znieliwoſc!

Morawſka. Archbiſkop we Wołomucu je poſſiczenjo cžiniš, zo chce za chly čas hrožaceje wójny w hólcim seminaru w Kromerižu ſchpital za 100—120 ranjenych wojakow džeržec. Khejor je tajke poſſiczenjo pschijsk a archbiſko- pej swój džak wuprajil.

Wuherſka. W Dindeschu wobrocizhu ſo jutry k katholskej cyrkwi dwaj bratři helvetskohu wěrhwuznacža a dotal lutherſka mandželska jenoho z njeju.

Z Wina. Kapitl rycerſkohu rjada Johannitow je wobzanknył, zo chce w pschipadze wójny ſchpital za ranjenych wojakow zrjadowac.

Throlſka. W dolinje Passeierskej zeidzechu ſo 22. hapryla rekruciſ a dewolencowje (Urlauber) z chleje wokolnoſcę, zo býchu zhromadnije k swjatej spowiedzi a k Božomu blidu ſchli. Na to žadachu 29. hapryla tamniſchho farara, zo by jich hac̄ na wosadne mjez̄y pschewotžak a jim duchownſke požohnowanjo wudželiš, na cžož ſo k swojim regimentam podachu.

Schwedſka. W Stockholmje je wěža (torm) noweje katholskeje cyrkwe, lotraž ſo tam twari, do hromadžy padnyla; 11 dželacžerjo buču hnydom morjeni a 14 zaſhypnjeni, 8 czejch a 20 lochych ranjeni. Twarjenjo wiedzieſke němſki architekt (tware) Laschinger. Kral Karl XV. pschindže ſam na město njezboža.

Z Roma. Bamž je wondy w měſcze Ostia pobyl. Wón pschipusſchci tam 500—600 ludži k wokoſchenju nohi t. r. kſchijzka na cžriju. K macjeri maloho džescza, lotrež mějesche wulki, ſlěborny kſchijz na ſchiji, praji wón, hdhž bě je požohnował: „Moja džowka, ty ſy jomu z prawom czežki kſchijz napójſnyła; w naschim času dýrbimy ſo na noschenjo taſkoho pschivucžic.“ — Bamž je pôſte kollegium (duchownſki seminar) wopytał, lotrež bu na pschijewjenjo ſ. Ma-rije wotewrjene a pod wiedzenjom pôlskohu duchowneho k. Semienjenko ſteji. Wón da ſo w domje wokoło wodžic a pschipusſchci potom schtudentow k wokoſchenju nohi. Skočźne rycerſke wón k nim we kac̄anſkej ryczi wo swjatoſcji jich powołanja.

Francózfka. Jeje wobydlerſtwo wuežinja $37\frac{1}{2}$ milijona; bjez tym je jenož 800,000 protestantow a 80,000 židow. Wona ma 17 archbiſkopow a 69 biſkopow, 45,000 farow a kaplanow. Pschilicža-ſi ſo kloſchthysch, dha je tam drje 50,000 katholickich duchownych. Wona ma tež wjele mužskich a ženskich kloſchtrów a zjenocjenſtrów, dawa wjele ſhonskomu towarzſtwu (wloni 1,391,000 frankow) a towarzſtwu swjatoho džecžatſwa (wloni 358,000 fr.), džerži wjele kſchęczanskich ſchulow a wuſtawow w ranischičkých krajach a podpjera najwjac̄ bamža z pětrowſkim pjenježkom; duž dýrbi ſo wuznacž, zo je francózfki lud horliwje katholifki.

Francózfka. Pschi měſcze Auch bu benediktinskí kloſchthyr założeny, ktorohóž ſtawh cheedža tež pólne hoſpodařſtwo wobstarac̄.

Francońska. Minister Béhic je khězorej tých we wósebítéj rozprawje pomjenoval, kotsíž su se konische lěto w časťu cholery ze swérným dopjelenjeniom swoich winowatoſcžow wuznamjenili a tohodla so pschipóznačja wot kněžerſtva hódných ſečinili. W tuthym pismje piſa wón hjez druhim: „Dowolcze mi, sobuſtawam wſchelatich nabožných towarzſtow a wósebje miloſćivým ſotram zjawné pschipóznačjo za jich poddatosę wuprajic̄, z kotrejž so wothladaňu khorých na cholera poſwjeczic̄. Naschim miloſćivým ſotram njemôžem žanoho rjada poſkic̄, ale zaſlužile su jón wſchitke.“

Jendželska. Katholske nowinę Weekly Register z Londona piſaja, zo prěni zapisſ darow na wopomnik za njeboh archbiskopa kardinala Wisemana (mjenujich na wulku cyrkej) 365,750 frankow wupokazuje:

Jendželska. Protestantſke bibliſke towarzſtvo w Jendželskej je po swojej rozprawje w poslenich tſjoch lětach sydym milijonow bibliſow wudalo. Joho lětne dohody wuczynieja 100,000 puntow sterlingow (punt = 6 toſeri 20 ſlēb.)

Rusowſka. Mordarski napad na khězora 4. hapryla wotkrywa njezbožowne ſežehwki teje politiki, kotrejž so kněžerſtvo džerži. Napadník ſluſcha po swoim wuznacju k mnnohoſci komunistow t. r. tých, kotsíž chcedža wobſedzeſtvo druhich dželic̄; taich ludžo pschipberaja, hdž ſkněžerſtvo samo lud z tym ťazh, zo privatne wobſerženſtvo a prawo w Kongressowej Polskej a w swojich naſječorných krajinach njezranjene njewostaji. Městno, hdž je so njeporadžený napad na khězora ſiał, bu njeſdawno wot duchownſtwa we wulkim proceſſionje poſwjeczene a za khapalu poſtaſene, kotrež budže tam natwarjena k čeſeſji ſwiatoho Józefa, kotremuž so zakitanjo khězora pschipiſuje. Rusowje mjenujich ſwjecza 4. hapryla džen ſ. Józefa; tež tón dželacjer, kotrež je ſmertný wutſel wot khězora wotwobrocził, rěka Józef (po rusowſku: Osip) a wón džesche ſo po prawym k swojomu patronej modlic̄, hdž pschipadnje na puczu khězora wohlaďa a jeho wumoži.

Afrika. Na ſſ. tſjoch kralow wobczahný P. Ludwik z Kasoria ze ſcheczimi druhimi miſſion w Schellalu, kotrež bě jomu wot propagandy w Romje pschepodath. Bjez jeho pschewodžerjemi ſtaj dwaj duchownoj franciſkanaj, P. Bonaventura z Neapela a P. Napoleon Habesch, prěni měſchnik z miſſionskej ſchule w Chartumje. Czi druzh ſchtyro su bratſja laikowje, wuczerjo a rjemjeſnich. Towarſtvo ſ. Marije we Winje je P. Ludwikej wſchu domjaci nadobu a rjemjeſniſtu pschiprawu za wjach thſac toſeri darilo, zo býchu miſſionarowje bóržh ſwoje ſtukowanjo zapoczecž móhli. Na próſtu kardinala Barnabó, präfekta abo pschedshdy propagandy je wubjerk ſpomjenenoho towarzſtwa k podpjerie tuteje miſſionſteje ſtacije za kózde lěto 1200 frankow pschipubil. Wjetſha podpjera njeje w tu khwilu móžna, dokelž ma ſtacija w Chartumje pod P. Fabianom Pfeiferom 40 domjachých ludži a wuczownikow, kotrejž miſſionska kassa towarzſtwa ſ. Marije zdžeržuje.

(Kak hoža hnada tež džecži pošylnia k swěrnemu wuznawaniu wěrhy!) Hdyž buchu w lěće 1707 wschitých křesćjanstvich misionarowje w Japanſkej wu-hnac̄ji, wzaſtaj dwaj woſobnaj muzej na ſo, wopuſcęzených křesćjanow we wěrje poſylnic̄ a w pobožnoſci zdžeržec̄. Vörzj buſchtaj tež wonaj pohanſkej wýſhnoſci pſcheradženaj a do jaſta cjiſnjenaj. Hdyž běſchtaj tam ſchýri lěta cjerpiſloj, buſchtaj ſkončnije k ſmijerc̄i wotuſđenaj. Kóždž z njeju mějeſche ſyna, jedyn běſche dwanac̄e lět starý a rěkaſche Domasch, druhí pak, kiz Pětr rěkaſche, mějeſche halle ſchýrc̄ lět. Tež tutej dyrbjeſchtaj ze ſwojimaj nanomaj k ſmijerc̄i wotprawjenaj byc̄, a woſach buchu po njeju wupóſlani. Wobaj běſchtaj wot džecžaſtiwa derje w křesćjanſtwie rožwuczenaj a hnada ſvjateje křesćenich a ſwjatohu ſirmowanja ſkutkowaſche we nimaj. Tež běſchtaj často ſkyſchaſoj wo zbožnoſci, kotaž th̄h wočzaſkuje, kotsiž krej a žiwenjo za Ježusa woprupa. Hdyž woſach k Domaschej pſchiidžechu a woni zaflyſha, zo joho k ſmijerc̄i powjedu, žadasche won, zo ſměl ſo ſhwatajch najlepſhu draſtu woblec, a džesche potom wjesele z nimi. Hdyž ſwojoho nana wuſlada, padže jomu z radoſcu wokoło ſhýje. Dokelž woſach, kiz běchu po Pětra wupóſlani, doho njepeſchiidžechu, bu najprjedy nanomaj a małomu Domaschej hlowa wotrubana, a taſ ſumrjechu woni hako marträro. Maty Pětr pak bě runje pola ſwojoho džeda a ſpasche, hdyž woſach po njoho pſchiidžechu. Won bu wubudžený a jomu prajene, zo dyrbí ze ſwojim nanom ſumrjec̄. Tu praji woſakam: „O tak wulſe wjefelo mi njeſecze!“ Tež won woblecze ſo ſwoju najrjeniſchu draſtu, wza jenoho z woſakow za ruku a džesche žadoſćiwje na město, hdyž dyrbjeſche ſkoncowaný byc̄. Kud zhradžowasche ſo we wulſej mnohoſci a njemóžesche ſo ſylzow zdžeržec̄. Hdyž Pětr tam dónđe, wuſlada najprjedy krawjace cžélo ſwojoho nana, kotrež pſchi thymaj druhiſaj ležesche. Won ſo pſchi tym njepoſtroži, ale pſchiſtupi, poſlaňu pſched cželom ſwojoho nana, cžinjeſche ſej ſchýru nau, a wočzaſkowaſche z pobožne ſtkuſjenymaj rukomaj ſmijertný raz. Pſchi taſkim poſladu zbeže ſo w zhradžených žakoſczenjo a płacz; ſamón kat bu hluwko hnuth, wotcžiſny ſwoj mječ a wotetidže płakajch. Dwaj joho pomocníkaj pſchiſtupiſchtaj, zo buſchtaj jedyn po druhiu ſkutk dokončaloj, ale tež wonaj to njezamoſchtaj. Škončnje pſchinucžichu jenoho njewolnika (ſklavu), kotrež z njewuſtojnej ruku wjele krčz do hlowy a ſhýje wbohoho džecža rubaſche, kotrež pak žadyn zuł wot ſo njeſawasche; tak ſumrje džecžo, poſylnjene z božej hnadi, marträſſeje ſmijerc̄e!

3 Ruzich a Sakſkeje.

Z Budýſčina. Šwajkownu wutoru po Božej mſchi wudželesche naſch hnadny k. biskop Ludwik ſ. ſakrament ſirmowanja w tachantskej cyrkwi. Pſched tym džeržesche won dleſchu ryc̄ ſ firmujomym; bjez nimi (133) běſchtaj tež dwaj konvertitaj (wobročenaj), kotrejuž jedyn běſche 71 lět starý.

З Budyschina. Wysokokostojne konistorium je postajilo, zo ma so katolickim džecjom w nowej schleicjerni w Zemicach katolska kscheszejanska wuczba wubjelczy pschez jenoho duchownego z Budyschina (w tu kchwili pschez redakcatora Pöcka).

З Khróscjic. Swjatkowny procession do Krupki běsche lětsa slabschi — 270 ludzi —, dokelž so powiedasche, zo tam jara wjele wojakow w quartirach leži. Za to wuznamjenjesche so procession we druhim nastupanju. Lubosćiwiwe powitanjo w Gottleubje je Vam hžo znate. Farar w Schönwaldze nas tež pschezljuje witasche a wjeselsche so, zo bě nas pszech hšicje tajka syła pschicha, kž smy na khwili wschitko wopuschčili, zo býchmy pobožny pucž Bohu ē czechci čjinili a so zastrupnej próstwie s. Marije dorérisli. Na dompucžu běchmy kaž hewak swjatkownu wutoru rano w 5 hodžinach na Božej mschi w Pirnje. Tu bu nam nowe pschekhwatanjo pschihotowane; schtož so nam tudy hšicje ženie stalo njebe, bu nam poskicžene — předowanjo w nashej serbskej macjeńnej ryczi. Nowy farar k. Krecžmar (robzeny ze Sulschec) předowasche nam po pschecžitanju epistle a scjenja wo wérnym a prawym pastyrju, kž je Jězus Khrystus, a wo joho wowczerni, kž je joho prawa cyrk, a napominasche nas, zo býchmy stajnje swérne wowcy tohole pastyrja wostali a tak do joho wěczneje wowczernje zaſtisticz mohli. Wutrobny džak budž k. fararzej tež tudy za joho lubosć w mjenje serbskoho processiona wuprajeny!

Ze Schérachowa. Djen 25. meje bu zakladny kamjeń k dotwarjenju nasheju cyrkwinieju wězow (tormow) položeny.

З Drežđan. Hac̄runje so zwadne knježerstwa na kongressu w Parizu w krótkim jednacž zapocznu, hroz̄y tola hšicje wójna, dokelž wschelake wotstupowanjo krajow a zasyh wurunano z druhimi t. r. často z ezym kubłom njeda snadž sei te abo druhe knježerstwo bjez pobicža lubicž! Tohodla je so tež tudy towarzstwo lekarow a druhich ludzi założiko, kž chec ranjenych wojakow ze wschim trébnym zastaracž.

Naležnosće towarzstwa.

Do pokladničy su dale swój lětuschi pschinischl zapłaciſili ff.: 177. pschekupe Ml. Hornig z Khróscjic; 178. žiwosćeř Janub Domanja z Luseža; 179. žiwosćeř Janub Nobel z Luseža; 180. Madlena Kralec z Radworja.

Zemrjetý soubastaw. Michal Hejmank (Kér), krawc z Worklec, 22 lět 11 měsacow.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

З Budyschina. Kschecjenej: Anna Louisa Klara, dž. murjerja Petra Schüza w. B.; Linna Ottilia, dž. krawca J. G. Adama w B.

Katholicki Posol

Unicki časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa
prěnju a třeću
sobota
w měsacu.

w Budyschi e.

Redaktor: Michał Hórnik.

Plaći
w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

Pschescjehanja wěriwych we Annamie.

Hijo wjac̄h krócz je nasch „Posol“ powjescje z missjonstwa pschinieſt. Bone ſu woſebje pschez to iara wujitne, zo nas ſpominanjo na cjerpjjenja, we kotrychž wjèle naſchich bratrow ſwojej wěrje swěrnosc̄ wobkhowaja, we naſherj wěrje wobkručja. Kaž předh a wſchubžom, chyſche njepſhczelska wychnuſc̄ we Annamie (kraju w Afii) předh wſchoho duchownych žlójic̄ a zanicđic̄. Hdž ſu paſthrjo zbic̄i, potom je ſtadlo lohej rozehnate. Chyšhu tohodla biskopa Vinha popadnyc̄. Hijo wot měrca 1861 ſlēdzachu za nim, ale pedarmo. Wysch, kotryž běſche na popadnjenjo wupoſlany, joho namakac̄ njemožes̄he a doſta tohodla poſwar dla njerođnoſc̄e a njekedžnoſc̄e. Zo by ſwoj zmylk něſak porjeđil, popadný wón wulki pjatk (29. měrca) předkstejerja a lekarja Thah-Duka ze wſy Sen a wjedžes̄he joho do města. Mandarinojo (zastojnikojo) wjedžachu, zo je Thah-Duk cjesčený muž a njeminovath, a tola poſlachu joho do hłowniho města, hdžej wón 9. apryla dōidže. Na druhí džen bu ſudej pschedyda a pschedyda ſo joho woprascha za mjenom, powołanjom a wěru. Hdž běſche ſo za kſhescjana wuznał, rjekný pschedyda: „Hdž ſwoju wěru zaprějesh, tebje pschedzimy; ale běda tebi, jeli ju njezaprějesh.“ Thah-Duk: „Ja ſym hotowy, wſchitko pschedzjerjiec̄; ſwoju wěru pak njezaprěju.“ Sudník: „Cžoho dla ſo toho wobarasch?“ Wón: „Dokelž ſwoju wěru cjesčuju. Chceszeli jeje kazonje a wuežbu bole geznac̄, chcu wam wſchitko rozpovjedac̄. Potom možecje ſami ſudzic̄, hac̄ je moja wěra prawa abo wopaczna.“ „Ty masch dubowu hłownu,“ wotmowit

mandarin a dasche jomu czeški pjeň na schiju pojšnycz a joho zasý do jaſtwa dowjescz. Džen 6. meje bu Thay-Duk psched najvhſchſchi ſud cyloho kraleſtwia žadaný. Tam ſedžachu wſchitých pryncojo, wuczeni a wojerſch mandarinojo; wo-koło jſtwh ſtejachu tſi rjady wojałów a zabiły nich mnohoſcz pschipoſkucharjow. Wſchitkón cžwelný naporjad běſche rozkladzený a draczojo ſtejachu podla. Zastu- piwschi, njemóžeshe fo Thay-Duk wěſteje thſchnoſce wobrōcz, tola pomaku fo změrowa. Pschedyda zapocza: „Th kſhesčjan? Chcesh kſchij zoteptacz? Jelizo fo wobaraſch, budžesch bitý.“ Thay-Duk: Checze-li fo nade mnou ſmilicz, budu fo wam džakowacz; ale nihdý na kſchij z nohomaj njestupju.“ Mandarinojo prajachu injez ſobu: „Wſchitké kſhesčzenio, kiz buchu ſem pschivjebzeni, toſame wotmoſvjaču.“ Jedyn z kralowych wujow dasche jomu pjeň wotewzacz, ſtaji joho k ſchěſcziim druhim kſhesčjanam a woprascha fo wotpadnjenohu kſhesčjanu Nhieu-Hana, hacz žanoho z nich njeznaje. Wſchitých běchu jomu njeznaczi. Něk bu jomu pjeň zasý pschipoſnienyh a dale pscheskychane. Jedyn mandarin fo wopraſcha, hacz je zaſidzene ſeſto we Turanje pobyl? Thay-Duk: „Ja ſwoju krajinu ženje wopuſchczil njeſſym.“ „Hdze je twój měſchnik?“ „Ja njevěm,“ wotmoſwi kſhesčjan. Z tym fo poſedzenjo ſkonczi. Pschichodny džen fo znova zeižbezechu. Pifar fo znowa ſyň a prascheshe fo za injenom, krajom, za starſchimaj, hacz ſtaj kſhesčjanaj, hacz ma won žane kſhesčjanſke zaſtojnſtwa, hdze je fo z kſheſčjanami k modlenju ſkhađowal! Won wotmoſwi: „Moje injeno je Hughn-Ban-Duk, ſym 40 ſet starý; moji přjedownicy ſu wot učlotrých ſplahow ſem kſhesčzenio. Kral zakazuje kſhesčjanam zhromadžizny; ſchtó chcył dha ſebi wěricz, fo z druhimi zhromadžowacz?“ Pschedyda: „Won ſwoju wěru derje znaje, ale je kruta hlowa a njecha k nježomu ſtacz.“ Druhi rjekny: „Hdze ſu hora Ren a hdze je biskop Vinh ſkhowany? Rycz sprawdu a budžesch puſcheczeny.“ Thay-Duk; „Njevěm, hdze je biskop Vinh; njeznaju joho.“ Pschedyda poruczi. „Pſchimja-zaſeze joho k ſtolpej a bijeze joho, zo budže wuznawacz“ Dracž dyri joho 10 krócz ſurowje z kijom, a zasý fo pschedyda woprascha, hdze je biskop Vinh?“ Won wotmoſwi: „Ja njevěm; wysche toho w mojej krajinie žana hora z injenom Ren njeje.“ Jedyn mandarin rjekny: „Charjo, ja wěm, zo je hora Ren bližko pola twojeſe wsh Ře-Sen; kak wěriſch ſebi to přeč?“ A wſchitých wołachu: „Bijeze joho zasý!“ Won doſta pječ razow z kijom a wotmoſwi: „Schtožfili wam praju, wsh mi tola njevěrieče; tohodla piſaſeče zaſtojniam do Ventračha, a njech woni praja, hacz je pola Ře-Sen hora z injenom Ren; jeſli tomu tak, chcu ſebi hlowu býrnje ſtokrócz wotrubacz dacz.“ Mandarinojo běchu wohaujeni, pschetož hora pola wsh Ře-Sen rěka Barenz. Pschedyda pocza fo hinal praschesz: „Th ſy doſez wuczený a ſy dwoje krajne pruhowanjo cžinił, ale cžoho dla fo kſhesčjan ſkaje wěru wotřec njechaſch?“ Won: „Hdži bých njevědomy byl, bých ſnadž tule wěru zaprěl; ale runje dokež ſym wuknýl, wěm, zo je wona dobra. Hdži býſhče ju zeznali, býſhče ju wěſeče tež wsh pschijeli, ale wsh ju njeznajecze.“

A won jem wschelake wo kschescjanstwie rozentaja. Pschedsyda pak porucil: „Bijce joho znowa. Praj zjawnie, hdzje je biskop Vinh?” Thah-Duk wotwołwi: „Hdz mōzecze mēshnika popadnycz, dha joho skoncujecze. Kac mohl joho ja draczej pschedpodacz? Wysche toho njevēm pola nas niezo wo biskopje Vinh.” Pschedsyda: „Ty wuznawasch, zo sy kschescjan, a prajisch, zo žano ho mēshnika nimašch. Schtò dha je tebe we wērje rozwiczał?” Thah-Duk: „Mojej starschej. Starschi dyrbja swoje dzęczi wērnoscze kschescjanstwa wuzicze. Hdz to njezinja, zaſluža khostanjo. A hdz dzęczi je na kwnuknicz njechadza, budze je Boh khostacz.” Pschedsyda rjetny: „Ton je swa hlowa. Won sprawdu ujerycz. Dyrbimy joho zaſy bicz, a chceſi so zaſy wuryczeſ, ze žehliwymi kleszczeſemi ſchepacz. Thah-Duk: „Roztoleczce mije, jeli chceſe; to budze hishcze lepje; ja so kleszczeſom mienje boju dzhili fija.” Na to dosta won 8 razow z prutom a bu do jaſtwa wotwiedzenych. Mandarinojo zjewichu krajej pschedlychenjo a ton porucil, zo maja joho na wsche waschnjo cżwelowacz a tak k wuznaczu wērnoscze mocowacz. To hodla bu 12. meje zaſy psched ſud wjedzeny a hnydom ſtolpej pschivajazany. Zaſy so praschachu: „Hdze je biskop Vinh? Praj sprawdu a budjesch pschedceny.” Won rjetny: „Ja sym wam hido prajit, zo joho njeznaju a njevēm, hdze je!” Pschedsyda: „Bijce joho ze wschemi mocami a jutſe budze ze žehliwimi kleszczeſemi ſchepanu.” Nekotsi dracjojo dachu jomu po rjadu 30 razow, ale won žano ho ſłowa njeprajeshe a tež ani njezazalosci. Mandarinojo prajachu: „Ton ſo njeboſi. Tola wotwiazajecze joho a wobhlaſdajecze joho.” Thah-Duk: „To drje ſo pröca placz, mi ruch a noz̄y zwiazacz a potom mojn wobstajnosze pschi zniſenju pułow kwalicz.” Pschedsyda ſo woprascha: „Chcesh wēru zaprečz?” Won: „Hdż bich to chył, bich to czinit, prjedy hačz sym pschiſhol.” Mandarinojo prajachu mjeſ ſobu: „Wl̄y jeno ežas pschedzinamy; z tym njeje niezo zapoczecz.” Na to ſkoržachu na jaſtnikow, zo ſu kschescjanow do jaſtwa pschedzili, kotsiz ſu kuzkarſke węch pschinieſli, pschez kotrež won boſoſz nječjuje a njezalosci. Na njoho pak wołachu: „Ežoho dla njeſtomotwjeſch na naſte praschenja a njeſtasz zwuka wot ſo, hdz tebe ežepu! Chcesh dha ſo wſchitkim mandarinam ſpjeczicz? Wl̄y ſo pschedwinycz njeſdamy; th ſam mohl zbezſ zapleſcz.” Won: „Ja sym wam prajit, zo sym kschescjan. Prawy kschescjan ſwoju wēru njezaprie a nikomu žaneje kichidu nječini. Prjedy wſchoho boji ſo won Knjeza njebjes a zemje a jomu ſamomu ſo modli. Won ežesczjuje a lubuje ſwojej starschej, kraja a joho zaſtonikow a ſwoju duchownu wſchinoſcz, a won kózdroho lubuje. To je krótkie wopſchijeczo winowatoscze naſcheje wēry. Wy ſo mje ſtajinje za węcamy prashecze, kotrež ſu mi njeznate, a tola chceſe, zo bich wam wotmołwił. Ja mjeſcžu, hdz mje bijecze. Mohl drje tež wołacz, ale to by podarmo bylo; njebyſchce mi tola ani jenoho raza ſpuschczili. Ežoho dla dha dyrbjal ſo z podarmowiskim wołanjom cżwelowacz? Ja žane kuzkarſta nimam. Hdz mje schwafacze, čuju boſoſz, kaž ſchtó druhi. Wy prajicze, zo mohl ja

zběžk zaplesčj, a tola njejšym na to ženje ani pomyslit. Prawi kſchescjenjo žánoho zbežka nječinja. A to je woſidna ſja, hdyž jimi ſchťo potajne ſtaſanjo na zbežk porokuje. Maſcha wéra nam porucža, zo dyrbimy kralej ſwěrni a wýſhnoſci poſluſhni býcž. Kſchescjenjo ſu přeni pſchi pláczenju dawkov, we krajných robotach, we czechujenju do wójny. Kak možecje prajicž, zo chcu ſo pozběhneč a ſo ſpječečicž? Kak chceče mje mocowacž, zo dyrbjal ſo wéry swojich pře- downikow wotrjec a druhzej ſo pſchidacž? Subječe ſami, hacž by to rozm býl?" Sudníkojo měnjaču mjez ſobu: "Ženje hiſchcje njejšym tak hordu dubowu hlowu widželi." We tym zaſtupi jedyn z kralowých wujow na ſudniſtvo a wopraſcha ſo mandarinow, kak wjele puſkov je jath dostał? Pſchedsyda zjewi, zo tſicheži. Jomu rjekny kralow wuj: "Kotry zakon wam dowola, woſklorženoho tak jara bicž?" Pſchedsyda ſo zamolwjeſche: "Brědla ſo tak twjerda hlowa namaka, kaž wón; tohodla buchu puſki podwojene; ale nětko chcemy joho pohnadzicž." Thah-Duk bu wot ſtołpa wotwiaſanu a na pſchedsydowu porucžnoſci do ſuta wotuſeny, hdyž hacž do wjecžora we ſwojich boſoſcích ležo wofta. Halle w noch bu zaſh do jſtwh wjedžen. Mjaſo wiſasche z czaſcžemi wot njoho a wón běſche z krewju kaž woblath. We pſchescjehanju wumuznjeny, nječujiſche přeni džen ſwoje ranh, ale cžim hōrſcho wocuziſhu boſoſe na druhí džen. Tola ſchťo běſche kſchescjanſkomu dobyczerzej wo joho ranh: wſchak běſche dobre běženjo běžil a wérnu zaſhował.

H. D.

Cyrkwiſſke nowinki a powjescze.

Eğęſka. Na ſwiatohu Jurija, hdyž je we Hučewosy wotpuſtny džen, wotpołoži tam dotal kalviński, 22 lětny Józef B. ze Sowětic pſchi wulich Božich ſlužbach katholſke wěrywuznacž. Ejso z joho bratrow ſcžinichu to hžo w lécze 1849, ſchtrwörty po dokonjanej wojskej ſlužbje w lécze 1856. (Blahověſt.)

Z Prahi. Šwiatkowne dny bu tudy 3284 ludzi ſirmowaných. — Archi- biskop je na woſypich czeſczy khorh poſhyl. — Arimathejske towarzſtvo tudy je w meji 121 kudzych kſchescjanow czeſtnje pohrjebacž dalo. — W cyrkvi miloſci- wych ſotrow w Prahy bu dotalny žid f. Józef Deutsch, kandidat prawniſniſkoho doktorata, ſwiatocžuje kſchcjeny. Kmotraſ běſhtaj jomu hrabja Franc Schön- born a rhežnik doktor Seeling. — W Zábořu wotpołožiſhtaj dotal kalvińskaj, Wjacſław N. a Hana H. katholſke wěrywuznacžo. (Blahověſt.)

Němſka. Bislop Hermann Bicarh we Freiburgu ſwyczeſche w zaňde- nhym měſacu ſwoj 94 lětny narodny džen. Wón je na czele a duchu hiſchcje mōvnych, ma ze ſwojim (badenskim) kniežerſtвom hýto w cyrkwiſſkych a ſchulſkych naležnoſcích wojowacž, a nadžiſa ſo na lepſchu pſchichodnoſcž.

Bajerska. We Würzburgu wotpołožiſtej ſobotu pſched ſwiatkami dwě žonſkej katholſke wěrywuznacžo. — Nowy benediktinski klóſchtyr Schäſtlan,

kotryž je předawšchi hischje žiwý kral Ludwik I. założil, bu 22. meje jara swjatočnje wotewrjenj.

Hannoverska. Hildesheimski biskop je we Hönnersumje nowu faršku chrkej poswiecził. Też we Peine twari so nowa katolska chrkej.

Z Luxemburga. Lěta budże tudy 200lětny jubilej toho dnia swjeczenj, na kotrymž bu s. Marija za patronku (zakitarku) města wuzwolena. Namž da pschi tež skladnoſci hnadne swjeczačko s. Marije, psched kotrež kóždolētne tħsach (tawżynth) puczuja, ze złotej krónu krónowacj, kaž je so to na hnadhnych swjeczačkach tu a tam tež w starých čjasach stalo. A tomu kóncej pschiūdje kardinal do Luxemburga a wuwjedże tule swjatečnoſcž na s. Marije domapħtanja.

Rakuſka Pólska. Biskop w Krakowje ma pod sobu tež džel rusowſteje Pólskeje. Z joho tamniſkich ūbków buchu po lěcie 1831, hdżej bě tehdomny biskop Skorkowski pschihotowanjo k wotpadej wot Rusowſteje podpisał, do khou kóžde léto wot kniežerskeje administracie do Krakowa slane. Nětko je na dobo naměstnik pólskoho kraleſtwia tajke pósłanjo zakazał a prajik, zo budże Rusowska z nowa z Rakuſkej wo tym jednacj. Wschelake wustawy, kiž so z tmy pjeniezami džerža, bħechu z jich zapowiedzenjom jara czerpite.

Z Wina. W hrodže a pod pschedsydštwom kardinala archybiskopa je leopoldské towarzſtvo za missjonistwo w połnocnej Americk hlowne posedzenjo džeržalo. Zańdżene léto je wone wħsche wschelakich druhich darow 15,190 schēsnakow pjeniez do Ameriki poškalo. Čjëska wosada w St. Louisu, za kótruž so wosebje biskopstwo we Budęjowicach stará, doſta wloni 800 schēsnakow.

Khrowatska. W měsće Senju (Zeng) džeržesche 13. meje přenju božu mischu nowoſwieczenj měſchnik Matej Grünhut. Wón je rodzený žid, kiž je so psched někotrymi lětami jako študent kħċċiež dal a potom tudy na duchowniſtvo študował. (Zagrebački kat. list.)

Z Roma. W konſistoriju 14. meje je namž z pschihloſowanjom wschelich kardinalow wobzankuł, zo mataj so zbōžnaj Józafat, archybiskop we Połocku, a a Pětr z Arbuesa, inquisitor w Aragonskej, do rjada Swjatych zapisač.

Z Roma. Sem su 10. meje schesczo biskopowje pschischli, kotryž je italske kniežerſtvo wotehnako! Z cyla namakaja so ze 116 biskopow a archybiskopow něhduskeje Neapelskeje jeno džesacjo we swojich diöcesach; drugi su wotemrjeli abo wuħnacj.

Italska. Wulki pjatk kazashtaj sej we hospicjencu w Lazzero pola města Reggio dwaj wotnajerzej železniskeje twarbj miaso. Hospicjenc ar njeħasħe jima jnajprjedh żane dacj — sfončnje pak poskieji jima tola na jeju hawtowanjo kótoſch, kótruž nowaj wopjec dashtaj a potom jēdžeschtaj. Pschi tħm pschipijschtaj djabolej na strovosej a wuprajischtaj hrozne swary na bōjskoho zbožnika. Nadobu napadżechu jenoho z njeju strasħne bołosce w žiwoċċe, a w krótkim wudħiñi wón swojoho ducha; tón drugi bu wot bożeje rucżki zajath, wón drje njeumurje, ale wosta wolkromjenj.

Francózſka. Němcy staraja so kħwalobnje za swój narod we wutraju. Tich nowa chrkej we Parizu, na kotruž su darr hromadžili, je dokončana a bu 22. haprhla swjedženſch pošvjeczena. Tara so wobżaruje, zo je němči farat P. Modeste nětko pſħesadžen̄.

Gendželſka. Powjeda so, zo chce sławny Dr. Busek, professor w Oxfordze wot jenbželskeje protestantskeje cyrkwe k katholiskej pſħestupic̄. Joho pſħikkad by wjele joho wucżownikow za sobu cżahut̄. Daj Bóh!

Gendželſka. Znath protestantski „mnich“ Ignac z Klöschtra w Norwyc̄hu bësche w Romje, zo by tam martwowny thdžen a jutry swjecżit. W liseče k swojim „klöschtyrskim“ bratram piše won, kafsi zacżiſčej je na njoho cžinilo, schtož je wschitko w Romje sam widział, a kaf je wot Piusa a IX. pſħijath byt, kothž je joho za ruku pozběhn̄, kthž je pſħed nim pokornje poſlakn̄. Ton muž je najſkerje tež naſčej chreki hiżom blizki.

Schwedowska. Do Stocholma stej 25. haprhla dwę miloſćijewi fotse pſħiſčkej — prēnjei w tutym krajuſtwie.

Amerika. We Philadelphii bu jena protestantska chrkej do konjenca a druhá do theatra pſheměnjenia. Katholiske cyrkwe pak stajnje pſħibjeraja. Taſ je pſħed někotrym časom biskop Wood tež dwę dotal protestantskej cyrkwi kupil.

Połudźna Amerika. We měſeje Cincinnati bu w haprhlu wobročenij senator Pugh ze swojej mandželskej a džeczimi firmowany. We Newarku bu pſhi miſſionje, kothž k. P. Weninger džeržesche, 25 ludzi je wſchelakich ſektorów do katholiskeje cyrkwe pſħiſčatzh̄.

3. Lujich a Sakſkeje.

Z Budhſchina. Kaf so ludžo woſebje we zrudnych časach pſħiwerkow džerža, widžimih zaſh z toho, zo je tudy žónska ze wſh tón dawno znath a z němſkoho pſħelozhen̄ tak imjenowany „list swjatohu Michała“ z nowa wocžiſčczej dala. Ta hľupa węčka ma napismo: „Jedyn list Jesuhošw pſħes teho ſwiateho Jandžela Michała poſlany a je we Holstejni namykany w Ljecži 1724.“ Schtož so tam dobre porucža, mam̄ w Božich kazniach lepje prajene! Wysche pſħilubjenja wſchelakich zwarnowanjow je woſebje směſčne, zo so tam praji: „ſchtuž pak tolej wjerič necha, ton jo wotpisaj, a pſħiwiſasaj jenemu Přej wokolo Schije a tſyl do njeho, da budže won wjeszje ſhonicz, so wono wjerno je.“ Kaž je z prawopisa widžecž, je ta pſħiweriwa žónska lutherſka byla a list k rozdželenju za lutherſkich kſħescjanow poſtaſila. Hlejče, lubowarjo stareju prawopisow, je- niečki wuziſt teju sameju je, zo móžemh póznacž, z kotreje stronh něčto tajke ſo w uđawa!

Z Budhſchina, 16. junija. Džensa je 20-létne wopomnjenjo wuzwo- lenja naſchoho bamža Piusa IX. Joho dwachcžilétne ſkulcowanjo je wulkotne. Poħladajnh džensa jenož na džen̄ joho wuzwoleñja. W Romje njemħiſleshe teh-

dom uichto, zo dýrbjal so hrabja Mastai-Ferretti, kardinal-archybiskop z Imola, za kamža wuzwolicz; pschetož won bě hžo 19 lét zwonka Roma živh a wuzwolach (kardinalowje) joho z wjetšha ani njeznajachu. Bóle myslachu na wubjernoho a za swjatoho vžeržanoho kardinala a archybiskopa Falconieri z Ravenny. Hdyž tutón zašlyshcha, zo cheedža joho za kamža wuzwolicz, wotpolaza won to z rozentajenjom swojich pschiczinow a wozjewi, zo budže sam za kardinala Mastai hlosowacž, ketrohož dobre pocžinki — luboscz t kudym, staroscz za chrkej, horlivoscz za božu čescz, miloscz, poniznoscz a sylnoscz we wérje su znate. Tež po božuh kardinal Pignatelli rozentaji horliwje pocžinki kardinala Mastai, a na to zjenočíchu so wschilke hlosy za tutoho Najstarschi kardinaldiakon wotewri po starodawnym waschnju woknu, kž na torhoschezo dže, hdyž romski lnd žadoscziwoje na wunoščk wuzwolenja čzakasche, a praji we kaczanskej ryczi z wokna: „Wozjewjam wam wulke wjeselo: mamu kamža! Najdostojnijschi kardinal Mastai-Ferretti je za najwyšschoho biskopa wuzwoleny a je jméno Pius IX. pschijal.“ Hdyž bu swjatomu wócej wuzwolenjo wozjewjene, padže won kaž njemovenh; won je drje w duchu te cjerpjena wibžal, kotrež su pozdžischo na njoho a chrkej pschisckle. Božběžehu joho, won pošlaknū a modlesche so někotre minuty. Potom stanū a wupraji, zo chec wuzwolenjo na so wzacž, dokelž je boža wola. Za Pius IX., tohole japoschtołskoho muža, modla so zavěseče z radoscžu dzensa milliony a zdychuja, zo by joho tén njewidžomu njebojeli wjerch s. chrkwe hiščeje dolho zdjeržal.

Z Budyschina. Královské ministerstvo je k. wuežerja Jana Kochtu z Worklec za tseczho katechetu a wuežerja (dwaj přenjej staj protestantskaj) z prawami statnho služownika a wyschschoho zaſtojnika we khostarni we Waldheimje postajiło. Won nastupi swoju službu z 1. julija.

Z Budyschina. Džen 9. t. m. džesche pschez nashe město přeni serbski procession z Ralbic do Philippssdorfa pola Georgswaldu. Prjedy toho pak su tam jenotlimi Serbja abo we wjetšej čzrđkach ze wschech serbskich katholickich wosadow hžo pobhli. Z Čzech pak su tam kždyh džen processiony, wón danje schtyri wo jedyn džen, haj jedyn procession běsche hžo wot duchownohho wjedžen; zaúdženu njedželu běsche tam wulki procession, pschi kotřimž bě pschez 100 schulskich holčekow ze swěčkami. Wosebje pschitidže a pschivjeze so tam wjele khorých, kotsiž potom na kždodženjskich pobožnosćach kž so we Kadec kaž do chkwje pschewobroczenym bydlenju džerža, z nutrnošču a dowěru so wobdjela. Boh pak je tajke dowérne žadanja čłowjekow na zaſtupnu proštwnu s. Marije tež wuslyšchal, kaž je so to na wjele druhich hnadvih městach tež stało. Schtož stej wocži wibžalej, njemöže ani njewěriwa wutroba přecž. Pschepokazanjo wo wustrowjenju pschez wyschenaturſku t. r. Božu móć je tež lutherskich kschesčjanow do Philippssdorfa hžo pschivjedlo; haj smy klysčeli, zo so pschez swoje wopravjenjo na tajki khód pschihotuja a zo so tohodla hžo luthersch pastorowie bjez sobu wradžuju, kaf maja so pschi tej wěch zadžeržecž. A hdyž je dopokazana wěc na-

zhojenja, zo je Bóh we naschim Róžencé a na druhich hnadných mestach tež doréru lutherskich czesczjerow s. Marije z wuslischen wotplaczil, czohodla njedýrbjeli luthersch tež do Philippsdorfa hicj? W tu khwili powiedaja nam katolscy weryhodni ludzi, kij su to ze swoimaj woczomaj widzeli, zo su tam bjez wjèle druhimi (po někotrych 60) wustrowjeni byli: jena holca, kij je kaž Radec Madlena wjèle lét khora byla, jena žona, kij skoro niczo njewidzescze, jena holca, kij wjèle lét dospolneje dýbawoscze dla ani słowa wyrjec njemóžesze; druga holca z Rumburga, kij bě wjèle lét khora a wo kotrejz myslachu, zo na puczu tam wumrje, džesche njedželu z processionom sama domoj. W swoim času pschinjsemu jmema thčle a druhich wustrowienych. Tón króz hiscze za cwołowachy pschispolminy, zo węzo Radec Madlena, kij te pobožnoscze wjedze, ani najmjeišchi dar njewozmje, dokelž so wulcy pohnadzena spóznawa pschez te mète spodžiwe widženjo a pschez swoje wustrowjenjo.

Z Budyschina. Weżera je k. Herrmann, pólny kapłan, k wójsku wotjět, dokelž je wudýrjenjo wójnij blízke. Bóh ioho zakitaj!

Naležnoscje towarzstwa.

Do polkadnic su dale swoj lětuschi pschinoski zapłaczili ff. 181. Michał Schpihel z Radworja; 182. Hanža Gudžic z Dalić; 183. kubler h. Guda z h. Kiny.

Cerkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Radworja, 28. hapryla do 8. junija. Kschejeni: Marja, Madleny Borscze z Eupjansfese Dubrawy; Johanna Friderika, Jana Bžedricha Wilhelma Bocka z Měrkowa; Hana, Jana Schokly, khězkarja w Nowych Boranecach; Michał, Miklawšcha Wawrija z Radworja; Jan, Petra Měšcherja, živnoſczerja we Měrkowje. — Hřebani: Marija, mandž. Jana Knoblocha, khězkarja we Kamjenej, 73 lét 1 měsac; Jan Bžerab, khězkar w Khelnje, 57 l. 2 m.; Marja Helena Augusta, dž. Khrystijana Bohuševa Mychtarja we Kamjenej, 9 l. 6 m.; Hana, dž. Jana Schokly w Nowych Boranecach, 6 d.; Jan Bohušlav Jeschka, khězkar w Měrkowje, 71 l. 3 m.; Hanža, dž. Miklawšcha Libščha, kublerja we Minakale, 5 m.; Johanna Friderika, dž. Jana Bžedr. Bocka we Měrkowje, 4 njedž.; Madlena, dž. Jakuba Straufa, živnoſczerja we Brjemjenju, 30 l. 4 m.; Marija, mandž. Jakuba Mjenja, khězkarja we Radworju, 55 l. 5 m.; Madlena, mandž. Jakuba Kreczmara, khězkarja we Khafowje, 59 l. 10 m. — Wěrowani: Jan Hauser, rěznik we Lubanju, z Mariju Kubantec z Khelna. A. Nauka, muriči we Miklawši, z Mariju Schmarandrec z Radworja. J. A. Wels, pschekupe w Kulowje, z Mariju Mischnarjec z Radworja.

Z Budyschina. Kschejeny: Karl Bernhard, s. Theresy Lehmannec. — Wěrowani: Franc Gábler, živnoſczer ze Bajdowa, a Hanža Lipicžec z Lubochowa. Friedrich Emil Müller, pschekupski z Drežjan, a Louisa Scharfenbergec z Budyschina. — Zemrjetaj: Miklawš Schěrak, krawc z B., 46 lét. Jurij A. J., Jurija Bandj, registratora, 4 m.

Z Wotrowa. Zemrjetaj: Hana, mandž. Michała Bjenka z Wotrowa. — Wěrowana: Jakub Krawcžik z Jaworž a Madlena Khezerjec ze Žuric.

Czíščejat L. A. Donnerhaf w Budyschinje.

Wukhadža
prěnju a třecu
sobotu
w měsacu.

wydawaný wot towařstwa S.S. Cyrilla a Methoda
w Budyschiu.

Plać
w redakcii 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

Redaktor: Michał Hórník.

Jan Jurij Themler, posleni katholicki farar w Hodžiju.*)

Hodžij (staroserbisch: Godij, Godiwo) je jena najprěnějších farow w serbské Lužicach. Zo je Hodžij k tutej česecji pschischof, je jomu wosebje to dopomahało, zo bu z pschislusachymi wsami staroserbského wokrjesa a pozdžíšeho němského burgwarde wot khezora Hendricha II. w lěće 1006 tsecžomu mischnjaniskemu biskopej Eiko (Eid, Ido) darjeny. Z toho so tež dowidži, zo džesath a najslawněší mischnjaniski biskop swjath Benno (1066—1106), hdyž so na visitaciše do Lužic poda, wosebje tudy pschebywasche, kaž po powjesczi tež joho macz Bezela. Po druhéj powjesczi, kotrež pak nam žana lisczina (urkunda) njewobkrucza, je s. Benno prěnějšiu tudomnu chrkiczkou natwaril. Druha česecž, kiz je so Hodžijej dostala, wobsteji we tym, zo je so tudy nakhwilnje spodživne swjecžatko swjateje Marije namakalo, kotrež běše hač do lěta 1523 w držewjané khabalech**) w lesu Tuchorju (Tchörju) pola Wujezda a na to (swjatočnje pschenjesene) we wujezdanskej chrkwi. Hodž bu w lěće 1551 Lutherowa reformacija tež tam zavedená, je tute swjecžatko po wěrjomnej powjesczi wot hodžijského hishcze kathol-

*) Pschirunaj: Dr. Hermann Knothe, Geschichte der Pfarrei Göda atd. Tutoń wustojny a njestroniski nastawki je we najnowisém zeshiwku zberki: Archiv für die Sachsische Geschichte.

**) Tuta khabalka bu (ze swojim zamøzenjom) na pröstwu budyskeje radu a z dovolnošej biskopa na nowe pohrebnišče za Budyschin pschestajena, kotrež hishcze netř Tucher (Taucher) řeča.

skoho farara (najskerje Thémlera) do Hodžija pschenjesene bylo, hdjež ludžo k pobožnoſćam so zhromadžachu, hacž bu skónečne tež tudi 2. februara 1559 prenje „evangelske“ predowanjo džeržane.

Poſleni katholſki farar w zaſtarškim Hodžiju běſche wot 1540 naſch Jan Thémler. Hacžrunje njeje wjèle wo nim zapisane, doſaha to, ſtož wěm, k załoženju cjeftnoho wopomnika w naſchim katholſkim Póſle. Kaž sam k. Dr. Knothe praji, njebe wón fanatiſki (zazlobjen), kaž joho protestantsch duchowni w chronikach a druhdje wopisuja, ale rozmorn, hoi we wobkhadženju miły muž, jenož swérny swojemu wěrhvuznaczu, k fotrohož wopowiedowanju běſche powołany a — my pschistajamy — wo fotrohož wěrnoſći a prawdze běſche pschepokazan. Běſche tehdom cježki čas naſtał; rozdwojenjo we wěrje džěleske kraje a ludy, z čđohož je w běhu čjasow wſchelak njeſměra ſčkoda naſtała. W Hornej Lužicy běchu měſtečanske radž a němſch rycerjo hako chrkwiſch patronowje nowu Lutherſku wucžbu zavjedli z pschewjedženjom tehdom placzaeoho pratiſla: ejus regio, ejus religio (t. r. fotrohož je kraj, toho budž tam wěrhvuznacjo). Jenož pod kollaturu lužiskeju kloſchtrow Marijnoho Dola a Marijneje Hwězd, kapitla w Budyschinje a biskopſta mischnianskoho buchu ludžo katholſch abo pod biskopom Janom VII. „pod-jansch“ z wjetſha wostajeni. Hdž bě ſej khurwjerch August w zjednanju wot 22. januara 1559 předh wot ſlaboho biskopa Jana IX. z Haugwitz lubjene knjeſtwa a wšy wunuzowal, porucži wón zaviedzenjo „reformacije“ w tutym nowym wobſedženſtwje. Haj hžom 28. decembra 1558 wozjewi ſo we Biskopicach (w knjeſtwe mischnianskoho biskopſta ze Stolpnem najvažniſkim měſtnje) visitacijowa komiſſija (mjenujich superintendent Daniel Grejer z Drežjan, superintendent Anton Lauterbach z Pirny a khurwjerchow radžiejer Kryſtof z Bernſtein) a powoła psched ſo wſchech pschisluſchach duchownyh, kollatorow a cyrkwinow. Kotiž dchýchu po nowej lutherſkej wěrje wucžic a ſakramentu wudželec, buchu w swojim zaſtojnſtwje wostajeni; kotiž pak do toho njezwolichu, buchu wotſadženi a dhrbjachu swoje města Lutherſkim předarjam wotſtupic. Nizki potkoczeny lud wězo tomu wotwobarac nje-možesche! Naſch Jan Thémler, kij bě hako kollator Njeſwacžibla wot tamniſcheju zemjanow žadane poſtajenjo lutherſkoho předarja zadžewal a hewal hako swérny katholik ſo wopokazał, dhrbjeſche w přenich dnach januara 1559 psched khurwjerchovskich ſalfſich visitatorow w Biskopicach. Wón wozjewi tam po rozprawje visitacije*, zo ſo (nowomu) evangeliu učko nočce poddač, cijim mjenie, hdž je njeſdawno wot biskopa k pschisluſchnoſći zwjazan, zo žane pschemenjenja w Hodžiju zavjesc njeſmě. Dola žadasche ſej hifchje ſchthri dny k rozmýſleju, po fotrych dchýchce zasyh pschinič a ſo hortnje hóle wuprajic. Wón bě komiſſiji prají, zo che ſo do Budyschina podac, hdjež mějeſche vifarſtvo pschi kapitlu.

*) „Stolpisch und Bischöfswerdische und Gödliche Visitation bei denen Kirchen 1599.“ Haupt-Staatsarchiv Loc. 7431.

W Budyschinje je wón najsskerje rabu składował z kanonikom Janom Leisentrittom, kotrež bu bóržh na to wjeleważný tachant. Po schyrjoch dnach (njedželu po ss. tſjoch kralach abo 8. januara) poſla wón visitatoram němſke písmo, kotrež nas tohole muža čeſčicž wucži. Wón so dwórlitwje zamolwja, zo njemože sam pschiticž a wožjewja, zo ſtaru katholſku a kſcheczanſku wěru na žane waſchijo wopuſtečiež nochce a zo dla swojeje pschisahí a pschiftuſchnoſeče to z dobrým ſwědomjom ani cžinicž njemože. Wón poſkazuje na to, zo je w Hodžiju chla woſada (z wužacžom zemjanskich ludži) z nim doſpolne ſpokojoſom, zo ma joho radh, a zo je zhromadna cyrkwiſka woſada, wſchitko bohabojaſni, pobožni ludžo*), jeneje myſle, wole a měnjenja, na ſtarym kſcheczanſkim pucžu hacž do ſdnu wutracž (tzuuorharrenn), we změrowacej dowěrje na wobzanknjenjo a wukonjenjo khežora tén ſamh (pucž) wužiwacž bjez nužowanja a pſchemocowanja. Wón je, praji, po prawie na ſwoju faru pschisahol, je ze wſchej pilnoſću ſwoje wowch paſł; je tež w čaſu wulkohu mora za tých ſamych čeſlo a žimjenjo wažil, a ſwoje zamоženjo w ſwojim zaſtojnſtwje pschisadžil; tež njeje žanomu, kotrež je w tutej woſadze k augſburzſkomu wérhwuznacžu ſo podacž chył, ani pschez njoho ani pschez ſwojich wobarane bylo, „kaž ſo mi a mojim k ſpěchowanju kſcheczanſkeje pschegjenofeče pschiftuſcha. Tohodla proſchu was z nowa pokornje, Wy chyli z pschinarodženeje (!) kſcheczanſkeje ſobuželnoſeče a ſmilnoſeče mje a mi poruczených zafarowaných we ſpomnijenej (katholſkej) wěrje bjez zadžewanja woſtajicž hacž do zhromadnoho dalischohu wujednanja ſtaſow ſwjatohu romſkohu khežorſtwa (Němſkeje), na kotrež (wujednanjo) ſo kóždy wjeseli a k čomuž chył wſchohomócný Boh ſwoju hnadi dacz.“ — Wězo tele písmo ničjo njepomhaſche pschecžiwo moch visitatorow a pschecžiwo pſhemocy krajnoho „wótca“ khrwjercha. Visitatorowje wotpóſlachu tajkule rozpraw: „Hdžž bě farar Themler najprjedb ſwojeje farh ſo dobrowolne wotrjeſk a ju do jich rukow dał, je wón někto zmýſleny, pschi ſwojim bamžowſtwje woſtacž a faru njewopnſchecž, hacž wot ſwojeje porjadneje wýſchnoſeče k tomu poruežnoſeč dostonje.“ Duž poſtajichu woni bóržh nowoho lutherſkoho, z Budyschina rodzenoho a ſerbsch rozmjacoho (der Windischen Sprache wolberichten man), předarja Jakuba ſinklera, kž bě farar w Měrijowje był, a pschiwdaču jomu Jurija Vensera ze Stolpna za diakonu. Hijo 2. februara 1559 džeržesche nowy pastor Lutherſke předowanjo.

Wot toho čaſa bě Themler farar w Schrifſcicach, hdžž 1573 zemrje. Sem je wón najsskerje te ſwjeczo ſ. Marija z Wujezda pſchenjefl. Tež po joho wolkhodze z Hodžiju běchu ludžo hischeze katholſch zmýſleni; doſelž na jenej bližſich njedželov běſche 150 woſobow z hodžijskeje woſady we tehdom hischeze ſwérnej Husch k katholſkому ſwjatomu woprawjenju, a tež hischeze pozdžiſcha visitacijowa komiſſija namaka, zo ſu w Hodžiju Serbja „zu Gottes Wort sehr

*) Škyſheze, katholſey Serbja, kwalbu waſchich wótcoſ z horta duchownoho!

ungeneigt" t. r. k božomu ſlowu (Lutherowomu) jara njenakhlíeni. Čjas wězo wſchitko pscheměni, a tak buchu tež Serbja hacj na malý zbytk k nowej wuczby němſkoho Luthera pschewježjeni, tež pschez to we wěrje rozſchcježjeni a z tím pscheněmczejujo pola nich z nowa zmocnjene.

M. H.

Čyrkwiſke nowinki a powjescje.

Z Prahi. Džen 21. junija bu w archbiskopſkej čyrfvi ſwjatohho Vita rozebran̄ a do kſchinjow położen̄ drohi ſlěborny kafšež ſwjatohho Jana Nepomuckohho, zo by, budže-li trjeba, na wěsczishe město wotwjezeny był. Čzelo ſwjatohho marträraja a częſkoho patrona w krystallowym kafšežu njeſechu kanonikowje w nýſhpornych mantlač za archbiskopom do klapale ſwjatohho Wjacſlawa, hdzej je po wuspiewanju litanijom a druhich modlitwów na woltarju zapoložichu. Toho runja je bohaty čyrkwinz poſkad k ſkhowanju abo wotwjezenju hižo pschihotowany. Pschitomny lud pschi wotnijesenju czela s. Jana plakasche. Zándženu nježelu běſde tu wulki procession k wuproſchenju božej smiloscje we wójnskim času. Tak budje tež dwě pschichodnej nježeli.

Czěſka. Njeſatwo bu we wosadze Lobendau pola Hainſpachha kſchijerſke towarzſtwu (Österreiterverein) założene a wot krajneje wýſchnoscje wobtivjerzene. Sobustawu towarzſtwu maja pschiftſchynoscž, kózde jutry na konjoch z pschewodom hudžbą (muſiki) a jutrowne kħerlusche ſpěwajo wſchitke wosadne wſh wobjēz, a pschi tym darch hromadzicž k wudebjenju čyrfwie a k druhim bohulubym wotpo-hladanjam. Woni chcedža ze swoich pschinoschek tež fond założicž, z kotrohož ma so kózdomu sobustawej w khoroszci pomoč poſticicž a pschistojny pohrjeb wobstaracž.

Němska. Nowiny „Lutherische Zeitung“ piſaja: W Pruskej, protestantſkej hlownej moçy w Němeach, je so licžba katholſkich duchownych w džewiecz lětach — wot 1849 do 1858 — hižo wo 561 powjetſchila. We Francózſkej je so w poſlenich 9 lětach licžba mnichow podwojila, tak zo je jich tam nětko 108,000. We Jendzelskej je wot lěta 1840 katholſka čyrkej takle pschibjerała: wo 583 duchownych, 449 čyrfwów, 146 klöfchtrów. Nowiny podawaja 867 imjenow wosobnych ludži, kiz su w 15 lětach k katholſkej čyrfvi pschestupili, a bjez tutym je 213 jendzelskich duchownych!

Polska. Ruiježerſtwo a zastojniczych naložuja wſchě ſredki k pschewježjenju čyleje Litwy do rusowſteje wěrj. Hdyz so we wosadze nějšto podpiſmow taſlich zbrromadzi, kiz chcedža pschestupicž, zamknje so čyrkej, wotſtroni so katholſki duchowny a dotal ſwěrni katholifowje dyrbja pał wſchu duchownu ſlužbu parowacž pał ju wot rusowſkich popow ze wſchelakim materialnym wužítkom pschijecž. To je wulke ſphtowanjo. Tak je wjèle čyrfwów pscheworjenych do rusowſkich. Woſebje wuznamjenja so ze ſpodžiwnym jaſoſchtoſtwom wjerch Chowańſkij, ge-

neral wołkriesa Wilna. Wón dawa ludzi nańich do kłelów abo lodowniow zamkać, hdez jem hało cyku chrobu jerjeje podabja a wodu wotrjeńu; drugich bija z kschudami a poliwaja ranę z palencom k powjetschenju boleszow. Tak je tam hiżo wjele muži marträrsch wumrjeko, a wjele je ich pschez wschelaču lesej wot chirkwe motwiedzene; wjele pak bierzji krucze pschi katholitwe.

Polska. Księżeństwo a zaſtojnich su jara pomocni pschi twarjenju lutherſkich chirkwów. K nowej chirkwi, kotaż bu we zwjetscha němſkim fabrikowym městačku Zdunſka Wola zapocząta, stał khežorowy naměstnik hrabja Berg a konfessorialny pschedsyda (!) generalleutnant z Minkwi z wulke sumny dariloj. Hdyž zaſkadny kamień kladzechu, zbromadzicu so w starej chirkwi, hdez so skhod a jedyn chor złama, pschi cimż bu 20 woſobow jara ranienych.

Morawſka. Nakusi najwyszychi wiedźiczer połnocoñoho wójska Benedek, hac̄runje protestant, poda wóndanjo dobrą pschitkla, tak ma so waschnjo wuznawajow węsteje wérh też wot druhowéritwych czesczic a, je-li móžno, sobu wobledzowac. Hdyž mjenujich we Wolomucu duchowny khoromu najswiecziſchi sacrament njeseshe, poſlakny wón po katholiskim z wérh wulhadzachm waschnju a też druzh wysklowje tak cziniaču a pozbęzechu so halle, hdyž bě jich duchowny požohnował.

Wuherska. Njeboh biskop Haas w Szathmaru je 30 wucžerjow najkudſich ſchulow swojoho biskopſtwa hało univerſalnych herbów poſtajil, kotrejmiž ma so kózdoſetnie dań joho zamoženja wudželicz.

Z Roma. Na wopominjeniskim dnju swojoho krónowanja (21. junija) pschija bamž wophtanjo ministrów a wysokich zaſtojniskow, cuizych poſlancow a generała Montebello z francózskim generalnym ſtabom. K tutomu generalej a wojakam praji bamž: „Knieże generalo, dżakuju fo Wam za Wasche wophtanjo. Pschi wschém zwonkownym njemerje je Rom doſpolne měry; tónle mér dżakuju fo z wulkoho džela pschitomnosci francózskich wojakow. Jeli pak bydu, kaž fo praji, tež cíle mój kraj wopuschczili, njebych tohodla hischče na žane waschnjo zadwělował, bych k chirkwi i. Pětra ſchol, k rovej ſwiatej japoschtołów, a k s. Pětrej a k s. Pawołej prajil: „Mělk bôle džli hdźi předy dyrbitaj ſwiaty ſtok zakitac.” Wojerſch wyskokojo zdachu fo pschez tele ſłowa s. wóteca jara hnucí. Pius IX. pořečja potom z kózdom někotre ſłowa; najpschecelnischi běſhe k thm, kotrejž znajeshe; ſlonečne wokochichu jomu wschitch ruku. Potom bě wulka wojerſka revua. Hdyž bamž nimo pomaku jědžeshe, żohnuwaſche wón wojakow, kotsiz poſlaknichu. Tež wobhnadzi bamž 50 jatych, bjez kotrejmiž běſhe 33 poſtitiskich pschepupnikow. — W konfistoriu 25. junija pschepoda bamž někotrym nowowuzwolenym kardinalam kardinalski klobuk. Jedyn z radžicjerjow ryczeshe ja zbožnoprjenjo Marije Revier, kardinal Patrizi dawashe rozprawu wo ſwiatoprjenju zbožnych 19 marträri z Gorkuma (w Hollandskej), kotsiz buchu 9. junija 1572 wot kalvinſkich ſkoncowani, a wo zbožnej Marii Franciszki z ranow

Ježusowých, terciáři z alkatarstskoho rjada w Neaplu. Tamž wupraji so po psched- położonej rozprawie za swjatoprajenjo; kardinalowje wschitči pščihloso wachu.

Italska. Italiske kniežerstwo we židovcach kroble pokrocjuje. Tamny sejm je zakon pščijal, po kotrymž maja so wschitke duchowne a klóschtyrske to-warstwa zahnuac. Z tym, kaž prjedy z někotrymžkuli zakonjom, kniežstwo ludej schpatnje posluži; pščetoz wjetšina luda so wěry krucze džerži. Zo tam, kaž pola nas a něhdžekuli, wěsczi ludžo duchownych a klóschtyrske žiwjenjo hidža, — tomu so njetrjebamž pščez měru džiwacz: a winu toho powjeda nam scjenjo na swjedženj swjateje Symanc a Judy (Jan 15, 17—25). **D.**

Hollandaska. W tutym kralestwie, kiz chyſche w swoim časzu chle kalwinske rěkac, je nětko pôdla 2,200,000 protestantow a židow hido 1,470,000 katholikow; čile maja archbiskopa w Utrechtu, 4 biskopow, 1150 farow a wołoko 2200 duchownych, 39 mužskich a 137 žónskich klóschtrów.

Francózka. Po nowisich wobliczenjach na towarzstwo swjatoho Vincenta (kiz kudhých a džeczi podpjera) z wonka Francózkeje 1938 pobocžnych to-warstwow, tak 71 w Rakuskej, 19 w Bajerskej, 237 w Pruskej, 400 w Belgiskej, 606 w Schpaniskej, 178 w Jendželskej, 113 w Hollandiskej, 95 w połnocnej Americy.

Iriska. Dr. Cullen, archbiskop w Armaghу bu za kardinala wuzwoleny.

Amerika. W Saint-Louisu bu zakładny kamieni wosmeje cyrkwi za katholickich Němcow położeny.

Połnocna Amerika. Bjez 900,000 wobydleri New-Yorka je z naj-miejšcha počoja katholicka; ale je tam jenož 32 katholickich cyrkwi a 72 duchownych.

(**Swjatoprajenjo.**) Pščiwzaczjo wotemrjetych kščescjanow do rjada swjatych, kotrychž cyrkvi čęsczi, stawa so po dôlhiach a pilných pščepytanach, pšči kotrychž so skutki žbžuňch z tejsamej swěrnoſci pruhuja, kaž pšched ſudom pščestupjenja, kotrež maja so khostac. To dôpokazuje tónle podawč. Protestantſki jendželski zemjan běſche so w Romje z jenym tych wýszychich duchownych požnał, kotsiž pšči processach (jednanjach) swjatoprajenja dželaja. Protestant prajesche to a wono pščecziwo swjatoprajenjam, halo by z dopokazmami a pruhowanjemi doſč krucze njeſčko. Duchowny bě zwolniwy, jomu aktu jenohu tajkoho processa pščedpožič. Zemjan pščehlada je z pilnoscju a pščepokaza so wo próch a krutoſci tychle pščepytanow. Won praji: „hai, hdž býchu wschitke skutki swjatych tak krucze pruhowane a dopokazane býše, kaž te, kotrež syn pšče- cítał, chcu radž do džiwow wěricz.“ Duchowny pak jomu wotmołwi: „Dobre, duž wěcze, zo wot džiwow tohole swjatoho, kotrež so wam tak derje dopokazane zdadža, pščepytowach ſud njeje ani jedyn za wěryhodny wuprajik.“ Protestant so spodžiwasche a bě pščepokazany, zo katholicka cyrkvi swjatych ſlepje k čęsczenju nepoſtaja. Tónle podawč može so husto nałožecz!

(Bož w jedze wschitko k dobromu). Swjath Franc ze Sales mě- jesche tak wulke dowěrjenjo na Boža, zo we najwjetskim nježbožu nicžo jožo

duski mér wzačz njemóžesche. „Wón prajesche: Njemóžu sej myslisz, zo möhl tón, kiz do božjeje předhywidžiwoszeje wéri, kotraž so tež za najnižšchu wacžku stara, wot wschitkoho dobre njewocžawacž, schtož Bóh na njoho dopusčej. Hijo w swojej młodosczi zhoni wón, kaž derje je, swoju starosę na toho knieza czijshcę. Wón pschebywasche tehdom w Romje a býdlesche w hoscžencu blízko rěki Tiberi. Jenožo dnja wupołaza joho z joho služownikami nahrabný hoscžencar z domu, dokelž běchu knieža pschischi, wot kotrejch so nadžiſesche wjac̄ dohčez. Scžerpný młodženc jenož praji: „Hoscžencar je kniež swojoho domu; nochce-li nas wjac̄ wobkhowacž, dýrbimž dale.“ A hnydem pschebzahný ze swojimi služownikami do téle wotležacoho hoscžanca. Vědmo bě tam pschischi, padže wulki zlív a woda pschisjeracše, zo bu hoscženc, w kotrejž bě předy býdlík, wot žolmow Tiberi podmleth a ze wschěmi wobhylserjemi zatepjenný.

3 Lujzich a Sakſkeje.

Z Budyschina. Tež tudy je so towarziswo k zaſtoranju ranjených a khorých wojałow założišlo. Pjcnježne dary wotedawaja so pola bankiera Heydemanna a na radžinej wazh, druhé wěch (plat, wobwiazadla, za khorých pschisprawna chroba atd.) pola kniežerskoho radžicjerja z Kiesenwetter, fabrikanta Eduarda Hartmanna a pschekupca Jakuba na kamjentnej drožy.

Z Budyschina. Nowe pscheczele w tachantskej cyrkwi su hotowe hacž na někotre registr, kiz dýrbja z czubh pschincz; w tu khwili dla wójnskoho časa so pschisjezj njemóža.

Z Worklec. Na město k. wucžerja Kochtý, kiz je 19 lét tudy zbožownje skutkował, pschindže k nam k. Hermann Jurk, dotal w Grunawje, hało pro-vizoriſki wucžer.

Z Budyschina. Konſistorium je sejehowacu zjawnu modlitwu na nje-dzelach a swjathych dnach spěvacž porucžilo: O Božo, ty wobkniežerjo wschěch králestwów a králo wschitkých králow, kiz zamozjisch furowu wójnu zaſtajicž a nje-pscheczelow tých, kotsiž k tebi so nadžiſeja, pschez moc twojoho zakitanja rozpjerschicž, pschindž twojim služownikam na pomoc, kiz twoju milosćz naproschujemž, zo býchmž, zbožownje pschede wschém njezbožom cijela a dushe wobkhowaní, z nje-pschestawachym džakom tebje khwalicž möhli. — Wschohomóený knieže, wěczny Božo! wulksch naschu modlitwu za twojoho služownika Jana, naschoho krála. Zaplačž jomu bohacže wschitko dobre, schtož je wón nam wopokazal. Twój wschohomóený zašít pschewodž joho na wschěch pucžach; twoja mudrośćz rozswětluj joho pschi wschěch wobzanienjach. Daj jomu a chlomu králowskomu domej stro-wotu a dolhe žiwjenjo, zbožo we joho předkowzaczach, žohnowanjo za joho kraje, wołożenjo we pschecziwnoscjach, radu we njewěstoscjach. — Wobkhowaj joho a joho swěrnych pschede wschém złym cijela a dushe, zo möhli hishcze došho pod

joho zakitom měrnje a tebi spodobnje živi býcž pschez Ježusa Chrystusa, twojoho syna, našehoho knyeza. Amen. Dwaj krócz: Wótcze našch. Dwaj krócz: Strowa sy Marija.

Z Budyschinia. Za wczerawšim dostačim prěnje wuhsadž na měr z tutej powjesci: „Rakuski khězor je, hdvž je nětko čěseč joho brónje (w bitwie pola Custoza 24. junija) w Italſkej wobkhowanu, Veneciansku khězorej Napoleonej posłicíl a wo joho srjedziczeństwo proshył k zasywroczenju měra. Napoleon je so béržh na kralow Pruskeje a Italſkeje k wobzanknjenju pschiméra (nakhwilnoho zaſtačja wojny) wobrocíl.“ To bě ta wjeleważna powjesci. Tež po bitwie pola Sadowy abo Kraloweje Hródeca 3. juliya so telegrafuje, zo rakuski general z Gablenz w pruskim lěhwje wo pschimér jedna. Boh daj měr, haj tež za našch kraj a lud wužitnū, žohnowanu, złoty měr!

Z Budyschinia. Džensa je tsi njedžeze, zo manu pruskich wojskow w kraju; bjez tými, kiz běchu z časami dotal w našim měscze, běsche tež wjele katholickich, tak z Thüringskeje (Erfurta), wjele z pruskich pôlskich krajinow (z Pôznaniskeje a stareje Pruskeje) a nětko z Westfalskeje (krajna wobora). Boni wopytowachu swěru bože stužb, hdhžkuli bě jim möžno a czrđka Němcow a Polakow je tež k swjatej spowiedzi tudy pobyla. Wojskowi duchowny běsche na jenym dnju pola nas pschipowiedzeny, ale dla hinašeho rozpołożenia wójfska potom do Budyschyna pschischoł njeje.

Maležuoscje towarzstwa.

Do pokladnicu su dalej swój lětuschi pschinoschí zapłacíli ff.: 184. Madlena Žurec z Borscheje; 185. Madlena Wujeshec z Khróscie; 186. Petr Herrmann ze Smjeczkec; 187. Jurij Lebza z Ruknich; 188. tubler Jan Wölmec z Čjornec; 189. tubler Jakub Vér z Líbonia; 190. Hana Vérowa z Čjornec; 191. Hana Hantec z Radworja; 192. Józef Leidler, gymnasista w Praži.

S milne dary: Za towarzstwo s. džěčatstwa Ježusowoho (k wukupjenju pořanskich džěčí) pjeći toseri z Róžanta. — Za swjatoho wótcę: 1 tol. pschez k. kapłana Nowaka z Khróscie. — Za wotpalenýh w Gottleubje: 10 nsl. mot Jakuba Domanje z Lusęca.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Radworja w juniju: Kschejeni: Jan, Marije Wjerabec z Khelna; Karl August, Jana Parjence, zahrodnika we Lupoj; Marja, Jana Schmuraandra, žiwonoſejerja w Radworju; Marija Madlena, Jana Schüze, khěžtarja we Lutowcju. Hrjebani: Jan, s. Marije Wjerabec z Khelna, 15 dn.; Michał Mętowski, wuměňkar we Radworju, 77 l. 9 m.; Jan, s. Petra Męscherja, zahrodnika we Měrkowje, 3 njedžl. Wěrowanaj: Michał Héblak z Wěteńcy z Hanu Męscherjec z Měrkowa.

Z Budyschyna. Kschejeni: Jurij Arthur, s. krawca Wylema Rohdy; Jan Gustav, s. Handrija Bodlince; Ferdinand Paul, s. Karla R. Klingsta; Hana Madlena, dž. džěčacjerja Michała Nobla.

Katholicki Cyrkwiński

počas
czasopis,

wydawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Methoda

Wukhadža
prěnu a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiue.

Redaktor: Michał Hórnik.

Plaći
w redakcji 10 nsl.,
na pósće a w knihařni
12½ nsl. létnje.

Wotpusk Portiunkula.

Z hnadami Bóh swój lud domaphta a Jezusowých zaſlužbow dla ze žohnowanjom napjelnja thch, kotsiz joho pytaja. A schtó njechal radh čzerpacz hnadý z kužolow našehoho Božoznika? Tajki kužol bohatych hnadow je wotpusk, kiz je pod imjenom „Portiunkula” znath. Dokelž so tutón tež w klósczyrskej cyrkwi we Marijnej Hwězde druhi džení augusta (lěša schtvrtoř) dostacj móže, dowolam jebi, czitarjam Katholickoho Pósla krótku powiesć wo tuthym wotpusku podacj.

We rjantym dole blízko městacžka Assisi we cyrkwienskim kraju běſhe wot pobržnych puſtnikow*) natwarjena klapalka, kiz wot lěta 900 benediktinskim mnicham sluschesche a Portiunkula rěkaſche. Swjaty Franciskus, we Assisi rodženy, běſhe we lěče 1210 nowy cyrkwienski rjad „nižszych bratrow” założil a wot Benediktinow staru klapalku Portiunkula za so a swojich po nim pomjenowaných bratrow Francisjanow dostał. Něko njeběſhe to wjach wopuſczezena klapalka, ale wodujo a w noch spěwasche so tudy kwalba boža. A ju wuzwoli Bóh za wosobne městno swojich hnadow.

We oktoberje 1221 w noch modlesche so Franciskus kaž hewak často we swojej klósczyrskej jstwiečen za wobroczenjo hręſchnikow. Tu zjewi jomu boži

*) Puſtnikojo (Einsiedler, Eremiten, Anachoreten) nic kaž se zwjetſcha ſkyſchi a piſalo je „putnikojo“ (Wanderer, Pilger) běchu pobožni mužojo, kotsiz towarzſhne živjenje wopuſczezihu a we puſtých (to je njevobydlemých) krajinach Bohu ſlužaſhu.

jandžel, zo je so Jezus, wot kniežny Marije a jandželow pschewodžaný, widžownje jeho cyrkwi bližik a zo je jomu dowolene, psched stoł božeje hnady stupicj. Franciskus stauh a džesche a widžesche cyrkvicžku kaž ze sklonom rozswělenu a skyschesche njeheske spěwý jandželow. Syn boži pak běsche widžecz we njewuprajnej krasnosczi. A wón modlesche so we ponížnoseži pschitomnomu Bohu. Jezus dwoli jomu, zo smě sebi kaſkužkuli hnadu k zbožnoſci čłowieskom a k tróſtej dusichow žadacj. Hdyž běsche so Franciskus z přenich stroželov wudobyl a wuczel hrěšnikow, Mariju, na Jezusowej stronje widžesche, proschesche wón: „O Najswięcijši Jezuso! ja hubeny hrěšnik proschu klečzo, zo chcht ty čłowieskomu ſplahej tule hnadu dacj, a wodacjo a wotpustk hrěchow chle a dospolne popschecz kōdomu a wschitk, kotsiž we teſle cyrkwi wot měščnika wodacjo swojich hrěchow doſtanu.“ Ma to jomu Jezus wotmokwi: „Ty wjele žadasch, ale twoja prýſtwa je wuſkyſhana. Tola dži k mojomu naměſtneſej na zemi a žadaj na moje ſłowo wotpustk, kotrež ſhm tebi wudželiſt.“

Zwjeseleny dla tajſeje hnady kchwatosche Franciskus k bamžej Honoriej III., wupowjeda jomu něcne zjewjenjo a proschesche dospolny wotpustk za cyrkvicžku Portiunkula. Hdyž běsche so bamž wo věrnoſci jeho powjedanja pscheswědcžk, njekomdžesche so ze žadanej dowolnoſežu. Franciskus wróciſi so domoj a njepraji nikomu nicžo, ale wocžakowaſche, zo Bóh ſam jomu džen wotpufka wozjewi. Wjez thym ſo wón hiſeče z nutriňszej luboſcžu za hrěšnikow modlesche. We ſpocžatku lěta 1223 bu wón zaſy do hnadowneje cyrkvicžki powołany a zhoni wot Jezusa: ſchtóž ſo na druhim dnu augusta we tutej cyrkvicžech ſwoje hrěchi želnoſcžimje a sprawdu wuſpowjeda, doſtanje wschitko ſpuſhczene wote dnia ſwojeje kſejeſených hacj do časa, hdyž do tuteje cyrkwie zaſtupi. Franciskus ſo wopracha: „Najswięcijši wumožniſto! kaf budze to ſvětej wozjewjenje, zo wón wěri?“ Chrystus jomu wotmokwi: „To ſtanje ſo pschez moju hnadu. Ty pak dži k mojmu naměſtneſej a wón poſtají po ſwojej moch wozjewjenjo, kaž za dobre ſpóznaſe.“ Zaſy rjekyh Franciskus: „Alle kaf budze wón mi hrěšnikoj věricz?“ Jezus: „Wzmi někotrych svojich towarzich ſobu, kotsiž to nětſle ſobu ſkyſcha. Wzmi tež běle a čerwjené rože, kotrež toulé měſac w leſu we černiach wuſchczipasch, hdyž ſy ſwoje čjelo čjewlował.“

Zaſy džesche Franciskus z někotrymi towarzichem k bamžej a wozjewi wſchitko po Jezusowej porucžnoſeži. Šwjath wótc wobkručji wotpustk na druhí džen Augusta a porucži ſuſodnym biskopam, zo byhni wotpustk věriwym wozjewili. Na poſtajenym dnu wozjewi Franciskus ſudej w předowanju ſpocžatku tutoho wotpufka, kij je cyrkvicžek na wſchitke čjaſh daty. Z wjehoſoſcžu věriwym ſud toulé wotpufk pschija a dželbracjo ſo pschecy bôle rozſchěrjeſe. Hdyž běchu ſo wot Franciskusa założene rjady: Franciſkanojo, Klarifinki (khude klóſchtyſke žónſke z frutej klausur) a Terciarki (Tertiarki bjez klausur) po krajach rozſchěrile a ſobuſtaſh žónſkich klóſchtrów cyrkjej Portiunkula wopytacj njemóžachu,

dowoli hamž Sifstus IV. džen 5. augusta 1481 intón wotpuſtſk thmle klóſchtrſkim inježnam we jich cyrkwiach. Pozdžiſche doſtachu tež mužſke klóſchtrſi tutoho rjada tisamu hnabu. Dale bu dowolene, zo móžeſa ſotſižkuſi wěrivi we tutkých cyrkwiach wotpuſtſk cyrkwički Portiunkula zaſlužicž. Innocenc XI. wozjewi, zo móže ſo tónle wotpuſtſk w cyrkwiach Franciſkanow a Kapucinow tež za khude duschę dohęſ. We běhu časa ſu tež wſchelake druhé klóſchtrſke cyrkwiſe tutón wotpuſtſk doſtale, tak na pſchikkad cistercienſkej klóſchtraj Marijna Hwězda a Marijny Dol. Zo maja Kapucinojo we Rumburgu tutón wotpuſtſk, ſo ſame rozhmi.

Zo je tutón wotpuſtſk woſobný, ſo z teho vidži, zo je wón ze wſchitlich doſpołných wotpuſtſkow ſnadž najstarschi. Wón je na wſchitke čaſy wudželeny a tohodla ženie njepeſteſtanje. Schtož pak jomu woſebitu wažnoſeč pſchidawa, je to, zo je wón, kaž wěrty hódne ſtawigň powſedaja, wot Ježuſa ſamoho na ſpođiwnie waſchujo wudželeny, kaž ſun to wobſchěrnicho powjedali. Žadym džiwn tohodla njeje, zo ſu kſchecjenjo we wſchitkých čaſach tónle wotpuſtſk lubowali a ſebi jón dohęſ ſo proćowali. A wopyt klóſchtrſkeje cyrkwi we Marijnej Hwězdoje na pſchedwječžoru abo na dnu druhoho augusta nas pſcheswědečji, zo mjez Serbami duch pobožnoſeče njeje wuhaſnył a zo naſeh ſerbski lud ſebi duchowne hnady hako najlepſe bohatſtwo wažicž wě.

Cžim wjetſche a woſobniſche ſu hnady, ſotrež móžemž pſchez tutón wotpuſtſk za ſwoju duchu doſtacž, cžim ſwěrniſche dyrbí bhež pſchihotowanjo, cžim rōdnicho dyrbja ſo wſchitke žadane wnnějenja dopjeluicž. Kaž k doſtacžu ſož doho, tak tež tutoho, ſo najpriyedž žada, zo ſy we ſwiatosćzacej hnade božeſ. Spóznaſ tohodla ſwoje hrěchi a woſpolož wſchitku luboſeč k kajkomužkuſi hrěchej a wobželnoſeč Boha dla wſchitke ſwoje hrěchi. Narunaj wſchitku kažkuſi nači- nienu ſchłodu. Woſtejku ſo na wſchitke čaſy kęždoho hrěcha, wucžiſeč ſwoju duchu pſchez debru, želnoſežiwn ſpovjedž. Hako we duchu po božim ſpodobanju wobnowjeny čłowjek pſchitup potom k božomu bliđu, zo by ſo z cyrobu Jandželow poſylnik k nowomu žiwenju. Wuspěwaj potom z najwjetſhei pobožnoſeču wotpuſtſke modlitwy za powyſchenjo Ježuſoweje cyrkwi, za wukorjenjenjo bludnych wucžbow, za pſchezjenioſeč mjez kſchecžauſkimi wjerchami a za zhromadnoho paſtryja chleje cyrkwi. Z hnadami wobohaczeny wróćiſch ſo potom zaſy de swojeho domu. Pofazaj potom we nowym, poſlepſchenym, Bohu ſpodobnym žiwenju, zo je boža hnada we tebi plódnu rolu namakała k ſtoterym plodam za žně we wěcžnoſeči.

H. D.

Cyrkwiſke nowinki a powieſcje.

Pruska. We wſchitkých biſkopſtwach ſu woſebite proſtitvę za wójnski čas porucžene.

Z Achen a. Towarſtvo młodych katholſkich pſchekupcow poſla ſwiatomu

wócej 3000 frankow (nórtow) hało pétrowy pjenieżt. Swjath wótc je so z lubožnym listom podżakował.

Schleszyńska. Katholscy częstni rycerjo malteskoho abo johannitskoho rjada dobýwaja sej tež w nětčischię wójnje wulke zaſtužby wo zaſtaranjo raujenych. W schleswigskiej wójnje bu 8000 khorých a ranjenych na wulkož thçle rycerjow ze Schlezynskeje a Rheinlanda woſladowaných. W Schlezynskej je nětko 36 sobustawow tohole rjada a jich wjedzicjer je wójwoda Viktor z Ratibora, kotryž ujedawno wot wjehschoho miſchtra cyłokož rjada z Roma wulkoſchiz dosta. Tež w Rakuskej ſtutkuje tóule katholſki johannitski rjad.

Schwajcarſka. Käk daloko ſu kniežerſtwa we hewat ſwobodnych krajach hiſhče dozadu w naſtupanju nabožniſteje zniesliwoſcze, je w tutym kraju widzec̄. W protestantskich kantonach Zürich, Bern, Basel, Waadt a Schaffhausen njeſmiedza katholſcy žane zwony trjebac̄, zo bychu te miſci zwonili. Tak běſche a je z džela tež w Turkowskej.

Italſka. Hdyž pschi jednanju wo zbehnjenju klöſchtrow w Italſkej zapoſlanc Ricciardi žadashe, zo bychu ſo tola bratſja ſwiatoho Jana de Deo (miłosćiwi bratſja) a miłosćiwi ſotry wobkhowali, pschetorhnychu njeſpçeczelſke tſchiki a holk joho ryc̄. Zapoſlanc ſo njeſtroži a praji: „Knieža, w tu khwili je wjach zwažniwoſcze trjeba ſ zakitanju duchownych a mnichow dyžli ſižich wobſtorzowanju. Cheu, zo by ſo (pschi zbehnjenju klöſchtrow) wuwzaczō ſtało z bratrmi ſ. Jana de Deo, kotſiž we ſmierdzjathch ſchpitälach swoje žimjenjo połne poſwyczenja wjedu; cheu, zo bychu wuwzate bylo miłosćiwi ſotry, kotrež khorym ſlužby czinja, kajtež byſhče wj czinięc noſchylí.“ Jenož jedyn zapoſlanc zwaži ſebi, ſ. Ricciardi podpjerac̄. Minister ſlubi, zo ſej kniežerſtwo to ſ rozmyſlenju zawaſtaja, ale pschedložený zakon zbehā tola wſchitke klöſchtyrſke rjadu.

Aſia. Njeſměrnje wulke polo miſſionſtwa wobdžela ſo na wſchich konteac̄ach; ale pschi wſhim tym je pscheco hiſhče w Prędnjej Indiskej 150 milijonow, w Žadnej Indiskej z Thibetom 50 milijonow, w Chinesiskej 400 milijonow a w Japanskej 30 milijonow, kotrymž wſchitkim móže ſo jenož wot europiſkich miſſionarow zbožnoſcz pschinjesc̄. Woſebje težje w tu khwili miſſionſtwo w Madurſkej w Prędnjej Indiskej. Madurſka je wokrjes jentželskoho kniežitwa z 1,800,000 wobhderjemi, kotſiž ſu z wjetſha pohanskej wérje brahmaismej podac̄zi a tamuſiku ryc̄ ryc̄a. Katholſke miſſionſtwo ſteji pod francózskimi jesuitami; ſtaj tež hižo dwaj tam rodženai a dwaj druhaſ budžetaſ ſkoro wuſwieczenaj. Hłowne město Madura je něhdze 10 mili wot morja a ma bjez 60,000 wobhderjemi drje 1000 kſchecžauow a něſhco Turkow. Njeſtaloko Madury je wulke město Virudupatti, hožez ſu ludžo hižo jara katholſkej wérje pschithileni. Indianowje pschiwobroc̄a ſo tam ložo dyžli mohammedanowje (Turkowje). W měſeće Ne-gapatamje je 2000 katholikow a w Trichinopoly 10,000. Käk jara Indianowje katholſku wérę czeſcza, poſazują pschikkad̄y. Kniež P. Labarthère piſe: We Viru-

dupatti běshtaj so mandželska a džowka wosobnoho Indiana Banniena z joho dovolnoſeſju kſchecjic̄ dalej. Hdyž domoj pſchindžeschtej, běſche tón hiſchcje po- hanſki muž chle kaž pſchemenjeny. Wón cjiuijesche wot nětka wschtiko mózne, zo by žonu a džecjo zaſy k wotpadej zavjedl. Majprjedh nuzowaſche jej, pjaſk a ſobotu mjaſo jěſc̄. „Radscho wumru,” praji ta holečka, „ſym kſchecjanka.“ A mac̄ praji toſame. Jenoho dnja, hdyž nan nimo pagodu (pſchibójskoh templu) džec̄che, widžesche wón rjane plođoh a ſad, bjez druhim rjane bananu (figam podobne plođoh). Börzh kipi ſich chly korb a poſta je domoj w měnje- nju, zo joho džowcžic̄ka runja Žewje w ſphytowanju podleži a zo budže wot týchle bananow jěſc̄, kotrež běchu, kaž wona wjedžeſche, předh pſchibohej we pa- godze woprowane byk. Tola džec̄o wosta wobſtajne, wotpokaza te bananu a nan dýrbjeſche je ſkóncžnje ſam zjěſc̄. Ale nan njeprcheſta ju wabicz a pſche- ſcžehac̄. Tež poſta ju k jenomu wujei, zo by tam k dželbraču na pſchibójských pobožnoſeſzach pohnuta byla; tež tudy pak wotpokaza wona jědze, kotrež běchu předh pſchiboham woprowane byk. Za leto hakte dobu wobſtajnoſeſz naſcheje wuznawatki. Wot Božej hnady zapſchijath a pohnutu rjekn ſkóncžnje nan: „Wéra, lotraž ſlabej holečej tajku wutrobitoſeſz dawa, može jenož prawa wéra byc̄.“ Na to poda ſo tež wón ze ſwojim bratrom do města Mladurh a bu kſchecjeny na mieno Handrij. — Jedyn druhí nan bě ſybmjom ze ſwojeſe ſwójby dowolil, ſo kſchecjic̄ dac̄, ale ſam westa hiſchcje zaſalh pohan. Zoho ſhdomlětny hólcek žadaſche joho podarmo, zo by ſo tež kſchecjic̄ dal. Njeſpoloſinj ze ſpjecžowanjom ſwojoho nana, prajesche tón malý junu chle wažnje: „No, nano, njechaſh-li to z dobrým cžinic̄, wozmu eže za kudumi (tač mjenuju woni ſtejo wostajane wloſy z wjerſk hlowy), a pocžahnu eže do Mladurh.“ Chly měſac dohlo pohnu- waſche ſyn z tajkimi naivnými, zbožownými napadami a ſkóncžuje dobu. Nan je hižo nětka horliw hſchecjan. — Druhi dwanačeſelétny hól pſchim jedze ſwojej ſtarſchej a dweju bratrow tež na ſpodžiwnie waſchnjo k kſchecjanſtwu. Běſche mjenujich cžeſchich khory. Čyla ſwojba radžesche wſchelake pſchibójske ſredli; poſti- czaku jomu popjel kruwjacoſho hnoja (kruwa a wſcho, ſchtož wot kruw pſchimide, je Indam ſwiate), změſchaný z wodu, lotraž bě pſchiboham ſwjeczena. Hněwne wotpokaza khory tajſe poſkičenjo a praji: „Eheu wam dopokazac̄, zo waſchich djabolſtow ujetrjebam, zo bých wuſtrowených byl. Potom wobſtara ſej něſhto tannischoho hroču a dashe jón we wodze zwaric̄, modlesche ſo potom jara po- božnje, wupi tón napoj a bě nadobu wuſtrowených. Čyla ſwojba ſo nad tajkim wuſtrowenjem ſpodžiwaſche, poſluchasche hlos božej hnady, pſchindže do Mla- durh a dashe ſo kſchecjic̄. — We Birdupatti je hiſchcje wiach tajkich malých japoſchtołow, kotsiz w ſwojej horliwoſeſzi druhdy daloko du. Njeďawno běſche tam pohanſki wobkhad, pſchi kotrhyž bu male pſchibójske ſwjeczo njeſene. Hdyž cžah nimo domu džec̄che, hdyž malý kſchecjan Klemens Sandappen, ſchtrilětny hól ze ſwojimaj starſhimaj bydlesche, ſtupi tutón do duri a woſasche z chlej ſchiju:

„Kak wjele ludu, zo bychu Boža njeſſi, kij njeje ani poł tak wulki, kaž ja! Poj-eze ſem, poj-eze ſem! ja chcu jeho kopnycz.“ Mały hiſcheče dale wołaſčę, ale zdom-bom torbny jeho staroſćiu macz nauts. Wſchitc w teſle ſwójskie ſu kſche-ſejenjo, jenož nan nic, ſchtóž je malomu Sandappenej jara wopaki. Ale won bě jeho wónody nimale pſchedobyl. „No, moj nano!“ rjeſny k njomu, „jeli th hako pohan wumrjesh, ſchtó pérudje potem k twojemu pohriebnej?“ — D wy druzh, to ſo ſamo rozhimi; th, moje džeczo. — „Ja? nihdý! Th ſy pohan a ja kſheſczan; ženje njebudu džel braęz na waschich djabofſtwach.“ — Powieda ſo, zo ſo nan njeje na to rozhuewał, ale zo ſej nětko tu wěc jara rozuhyſluje. Un-dieſch pohanjo mjeniujch jara wjele na pohriebnu ſwjatočnoſcz a pſchibójske hofcziñh džerža a duž je móžno, zo tónle nan na dobre myſle pſchiidze pſchez wotrjeſnjenje pohriebneje čjeſcze ze ſtronh swojego synka.

(Poſylnjenjo khorh.) W naſchim čzaſu wiđzimy a ſkyſchimy wiſche-laku mužu, tež daloko wot ſtraſchnych bitwiſchejow, kotrež kſheſczanska luboſcz k bližſhomu po móžnoſći wołóża. Dopomimy ſo pſchi tym na rjany pſchiklad zbožnoho duchownoho Bartolmja Holzhaufera. Tſicheſzilétna wójna běſche tehdom wjele ludzi wot domu a dwora wuhnala. We wulſtich czrōbach czekaču wurubjeni do wiſchēch krajinow, hdzej džiwja wójna njebeſche. Tak pſchiidze jich wjele do Ingolſtadta, hdzej paſt jich z bojoſcze do mięsta njepuscheſzicu. Młody Bartołm, tehdom hiſcheče ſtudent, ſkyſchesche wo hubjenſtwe wnhnathch, hromadžeſche bórzy pola měſchczanow pjenjezych a cyrobu, njeſesche tule jaſniſznu pſched wrota a wubžeſche ju tym euzym pſchihadnikam. Nekotrych, kij běchu miſli a khori, pſchinjeye won w noch do domu jenož pſhczela a dobrocjerja a ſtarashe ſo tam za nich kaž miłosćiwy bratr. — Drnihi króz džesche Bartołm ze ſwojimi towarzchemi po drožy. Tu wuhlada człowjeka, kij bě pełny jětrow. Won džesche jeniczki k njomu a prasheſche ſo, ſchtó won je a hdzej chce. Tón praji, zo je protestant a njezbožowny pſchez ſwoju wufadoſtu khoroſcz. Bartołm proſheſche za njeho pjenjezych pola ſwojich znathch a dari je jomu; haj won wu-proſy, zo bu jeho pſchivzaczo do měſchczanskoho ſchpitala dowolene. Dokelž paſt khory tak daloko hicž njemöžeſche, wza jeho Bartołm na ramjeni a njeſesche jeho do ſchpitala. Potom poruczí jeho jenomu duchownomu a wophtowasche jeho a hromadžeſche za njeho. Za někotre nježele wopuſteſi tón předy khory hako na czèle a duschi ſtronh měſchczanſki ſchpital.

3. Luižin a Šakskeje.

Z Budyschin a. Moravaſka wójna hiſcheče traje. Poſticijenjo Bene-cianskeje ze ſtronh rakufskoho khězora njeje dotal měr wuſtukowało; duž pruske wójske dobycjerſch pſchezco dale čezhne. Tola ſnadž pſchiidze k měrej, hdzej budże pſhed hłownym mięstom Winom. Nashe ſakske wójsko ſteji w Morawſkej hacž na depot, kotrež je w Linzu, a na mału dželbu, kij je w Wuherſtej. Spo-

czat̄k wójny będzie w człowieczech rukach a będa tomu, pſchez kotoſhož pochoſcho-
wanjo pſchiindze; ale konc je w ruch knjeza wiſitkich wójskom, kiž z wójnu chle-
ludh hloſta. Tola dowejramy ſo Bohu, kiž tež z wójnu dobre wuwijesč wě.
Njech je Pruska hlowa Němſkej abo njech Rakufa w němſkim zwiazku wotſtanje
taž dotal, pſcheco budje Bóh ze ſwojej chrkwi. — Chrkej napomina k zbromadnej
modlitwje, chrkej ſkutkuje tež nětko zbožownie k lěpſhomu człowijefiwa. Wona
može najlepje we wójnskim horju woſchewicj. Wona ſeſele ſylk miloſciivých bra-
trow a ſotrow na bitwiſcheza a do lazarethow. Pólni duchowni ſo pročuija, zo
byhу wojakow do kſcheszanskich wojowarzow pſheměnili; pſchetož hdyž wojak nima
Boži zakon pſched wocžomaj, hdyž je bjez wěr a nabožnoſće, wotžini lochey a
njeznaſje žanoho pſchelutowanja; wón džę je tón ſylny poruczeř, pſchecziwo ko-
tronuž měſchczan a wjesnjan niežo njezamože. Geli pak joho zakon pſcheluto-
wanja a luboſće wjedże, može wón zakitowach janbžel wjele człowiekow bycj,
kotrymž horjo a bojoſcz wołozí. Kſcheszanski wojak wojuje z Bohom a wicži-
ſeji staroſciivje ſwoje ſwědomio, zo by ſej Boha hnadnho ſežinil, w kotoſhož
ruch je ſmjerč a žimwienjo. Wón hłada ſo kózdoho ſmjertuho hrécha, derje
wjedžo, zo može w krótkim pſched ſudnym ſtolom božim ſtač. Wón porucza ſo
husto zaſtupnej prōſtwje ſ. Marije a noſy medaillu z jeje znamjenjom. Wón
je nadobny pſchecziwo pſcheczelej a njeſpſcheczelej, a wojuje jenož pſchecziwo wo-
bronjenomu njeſpſcheczelej, kotryž je runja jomu po božim dopuſtcezenju k mužnomu
wobaranju prawa a częſcze wupoſlanh. Wón pſchelutuje wulfomyslije pſchedo-
bytoho a jatohu, kiž bě drje njeſpſcheczel w bitwie, ale tež bratr we njezbožu.
Kſcheszanski wojak wobkhowa ſcjerpnoscž pſchi wiſitkich wobczęſnoſczach wójny a
dopomunja ſo, zo je potajne wutraczo pſchi napinachym khodze, pſchi hłodu a lacž-
noſći, pſchi zymje a horcoče, pſchi tradanju a mucžnoſći runje taž wojerſka
khwalba, kaž zjawne wojowanjo a dobyęzo, haj zo pſched wocžomaj wiſhovidža-
coho Boha často wjetſhu krónu zaſluži, hacž wójnski duch a wutrobitoſcz. Wón
ſo wuſteji, ſlabſhomu towarſczej wołozicj, joho tróſchtowacj a duchownje pozbě-
hthęz; a tónle ſtuk wjacj we węcznoſći placzi, dyžli poſiczo a pſchewinjenjo
njeſpſcheczela. A hdyž je ranenj, wopruje ſwoju bołoſcz a krej Bohu tomu
knjezej a zjenoſcza ſwoju krej a ſwoje ranę z krewju a ranami ſwojoho Zbóž-
nika; potom doſtanje wón wjetſche myto dyžli hwězdę a ſſchije rjadow ſwojoho
krajnho knjeza. Geli na ſmjerč ſkhoril, pſchihotuje ſo z kſheszanskej dowěru k
pſchestupjenju do węcznoſcze a pomysli, zo wot poſlenjoho rozfaczę a wujednanja
z Bohom tež poſlenje a najwjetſche dobyęzo wotwiſuje. Tu njeponhaſa wjacj
wyſote zaſtojuſtwa a rjady, ani dobyte bitwy, tu pomha jenož wěra a nabož-
noſcz. Dostojne doſtaczo ſwiatlych ſakramentow je najlepſche „zakwartirovanjo“
za njebjesa a z „parolu“ ſwiatlych njenow „Jezus, Marija a Józef“ naſtupi wón
najlepje poſleni khód k „węcznej armeji.“

Z Budhſchina. W klóſtrje Marijuej Hwězdzę zaſyedzene bratrſtvo

pod mjenom „japoschtoftwo modlenja“ ma nětko tež serbsku knížku, katraž može se w kloštrje a Róžencé doftać.

Z Budyschina. Wot 9. t. m. je we twarjenjach lutherskoho seminara wojskowi lazareth założeny, hdjež je nětko hžo 116 ranjenych, kotisz buchn z bitwiščejow a na khlwilih lazarethow pola Žicžina a wosebje Kraloveje Hradca sem pschiwjezeni. Je tu nětko 63 rakuskich (mjez nimi jedyn kapitan a jedyn wýschschi lieutenant), 22 pruskich a 31 safskich wojakow. Z rakuskich su z wjetſcha wschitkē katholsch, z pruskich někotsi a ze safskich 2. Po narodnoſći je tu najwach Słowjanow, tak zo mžesich tudy čeſku, słowacku, pôlsku, malorusku, khrowatsku a dalmatinSKU rycz slyſhcež. Mjenje je tu Němcow, Madžarov, Rumunow a Italianow. Wschitkē so, kaž je widzec̄, po wobstejenju derje namakaja; jenož jedyn je dotal zemrjel. Za wschitke potrjebnosće je pak tež derje starane pod wjedženjom t. z Krieger ze swětnoho rjadu iohannitow a pschez wosebite procowanja tudomnyh knjezow lekarjow. Khoričh wothladujetej dale dwě diakonissy (lutherskej miloſciivej ſotſe) a 18 drugich wothladařow a wothladařek. Někotryžliki ranjeni bě so spodžiwał, hdž wot někotrych serbskich wothladařow přeni krčz serbske jomu nimale zrozumliwe słowa zaſkyſcha. Nětko je wschitkim tudomnym khoričm Słowjanam jasne, zo we Lužic̄ tež malý džel słowjanſkoho ludu bydli, ktorohž rycz je tohodla tak wosobna, dokoľ mžem̄ so z njej z tak dalokimi hōſc̄imi zrozumic̄.

Z Drežđan. W tudomnyh lazarethach staj dwaſ duchownaj z Pruskeje a tež ſkutkuja tam miloſciive ſotry. Gene drežđanske nowiny mjenowachu teju duchowneju jesuitow, ale wězo njezw̄erichu ſej tén zestarjeny wobmjezowach a wobmjezowaný § 56 safskeje konſtituciije pschec̄iwo nimaj wutſeleč, kaž w tej lětuschej pjerowej wójnje pschec̄iwo zjenoczenju ſchérých ſotrow pod wjedženjom Dr. Krenfela w Drežđanach. — Tež w Žitawje je katholski duchowny z někotrymi miloſciivymi ſotrami. — W Lubiju su tež katholsch ranjeni wojach, a wobſtarajich katholski duchowny ze Strawaldy, jeli budže trjeba. Tak je wschudžom za tých wobhich wojakow, kžiž su wopor poſtuſhnoſće a luboſeže k wotc̄znej pschinjessli, poſtarane.

Naležnoſće twarſtwa.

Do polkadnicu su dale lětuschi pschinioſk zaplaćili ff.: 193. Jurij Cyž, gymnaſiaſt w Praž; 194. Jakub Skala, gymnaſiaſt w Praž; 195. žiwnoſeſer Mihael Haſcha z Ratajec.

Cyrkwinski powěſnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kſhežena: Marija Martha, dž. Hermanna Salma ze Židowa. Žemrjec̄i: Frane Otto, ſ. Miklawšcha Šumpfch tudy, 4 lěta; Marija, žiwnoſeſerja Jana Jurija Kolkę w Žajdowje, 9 měſacow.

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda

Wukhadža
prénju a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budžinje.

Plaći
w redakcji 10 nsl.,
na pôsobe a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Hřeschnichnyj son.*)

Ja stejach we rjanej zahrodje a w njej běsche templ z najbělšeho kamjenja. Přežez murje swěčesche sylné světlo. Czrōdy mužskich, ženskich a džecžachu wočko templu. Woni běchu ze wšichstich ludow a časow a mějachu wěnych we rukomaj: z róžow czernjowych, z liliow, sijałkow. Někotsi mějachu wjach róžiczkow, někotri imjenje, někotri tsoje, družh dwoje, množh jeno jene. Ja so džiwach a myslach, ščto ma to býč. Hlej, tu so templowe wrata wotewrichu a jandžel wustupi a pschindže do zahrody. Wón tamne czrōdy do rynkow stajesche. Tyč, kotsiž mějachu troje róžicžki we swojich wěncach, staji wón tak blízko k templej, zo joho světlo jich woblicža rozjaśnięsche. Přežez to buchu woni rjani a běchu jandželam podobniſchi, džili cžlowjekam. Czi z dwojimi róžemi pschindžechu hše do zad; kotsiž pak mějachu jeno jene, tyč z kruthmi slowami na kromu zahrody staji, hdžej so ze syłzami za pobrachowachui róžicžkami rozhladowachu. Hdžž běsche jandžel czrōdy takle zrjadował, pschindže wón z hněwnym woblicžom ke mni a rjekn, tak sebi wérju na swjate město stupič, hdžž tola žadyn róžicžkow wěne nimam. Ja wocži k zemi zložid, hdžž wón tak ryczesche, a nětko phtňich, zo mějach tež ja wěnc, ale z czernjow a kalathych róſlinow, žane zelené šopjeschko abo pupl tam njeběsche. Nastrójana chchch ze zahrody čeknhej, ale učscho mje zwaha

*) Doteklž dla wójnskho časa cyrkwiſte nowiny z euzby njedostachym, podawamy tute powuczenjo we wobrazu, hacž runje chce hewať naſich Posok bôle historiſki býč.

džeržesche. Wohladných so a widzach drugoho jandzela, kotryž njeběsche tak světlý, kaž tamní; joho kſhidleschý dele wiſaschtaj a ſežin zrudobý wotpocžowasche na joho woblicžu. We joho na mniže zloženym poſladnjenju pak běſche tajfa luboznoſcž, zo mje k njemu čehnjesche. Ja padných k joho nohomaj a plakach hórkostnje. Wón pak poſoži ſwojej ruce na moju hľou a prajesche prěnjonu jandzelej: „Jan- dželo boži, kotryž ſtajne ſtejſich pſched woblicžom Naiwyschchoho a ſy woſebith zaſtitat tých, kotiſiž ſo proučia, pſchez ponizne ſežehowanjo ioho poccziwoſcžow pſchiuež k najswjecžiſchej wutrobje Ježuſowej: wodaj pſchitupjenjo tohole wbohoho ſtwo- rjenja, kotrež ma město róžicžkow jeno černje hréſchnoho žiwenja we ſwojim wěncu. Hlej, ja ſam ſym ju ſem pſchitujedl, zo by ze ſwojimaj wocžomaj ra- doſce ſwidžala, kotrež ſu tým pſchitowane, kotiſiž lubowanej wutrobje Ježuſowej wſchědnie wopor poccziwoſcžow wopruja a jej wěncu wija z róži horjaceje luboſcze k Bohu a k bližšomu, z lilijom njewoblaſkowaneje čiſtoſcze a z ſijalkow poniz- noſcze; we kotrihž je halo plód zaſhwana: poſornocž wutrobh, doſpolna po- ſluſchnocž a piſnoſcž we polucze. O miloſciwy jandzele! Ja ſym jandzel pěſtoni tohole hréſchnoho džecža. Z ujepſchewaczej luboſcžu ſym nad jejnym džecžiſtwje wachowaſ a ſo ſtajne proučowaſ, jeje wutrobu z dobrymi myſlemi a žadoſcžemi napjeljnječ. Ale wona je moje nutſdawanja zaepěla, ſo mojoho zaſtitu wotriekla, a ze zrudobu dýrbjach ju na jeje zaſkuđenjach pſchewodžecž. Poſlednje ſpřtanjo k jeje wumogenju tudy ſežiuež, naſcha kralowna Marija mi porucži, zo bych ju ſem dowjedl. Njebeſej kralowne poſluſchný podam ju na tħwilu twojimaj rukomaj a proſchu tebje, jandželo ſwjateje luboſcze! dowjedž ju do templa, zo by ſebi wuzwolených wobhladač mohla, kotrihž je Ježus do ſhowa ſwojeje najswjecžiſcheje wutrobę zhromadžit. Tam njech ſo wona ze žadoſcžu napjelni, joho pocžinki ſežehowacž.“

Moj žarowach jandzel poſhili pſchi tħyle ſlowach hľou a zaſtitných duch templu hlaſaſche ſobuželnje na njoho; mi pak wón ſiwny, zo bych joho ſežeho- wala. Wón pozaſta pſchi templowych wrotach a porucži mi, zo bych ſebi čzroðh tam wonka ſleczachých modlerjow wobhladafa. „Tole ſu žiwi ſmjeritnikojo, kotiſiž Ježuſowu wutrobu wſchědnie pocžesžuju. Hlej ſwětlo, kotrež na jich draſtu pada, hlej ſwjath měr na jich woblicžach, fedžbuſ na ſlōdu wón jich wěncow, kij je zaſvěrno wón, kotrež jich poccziwoſcze na zemi rožtřejeja. Tola wſchitko je hafle ſežin radoſcžow, kotrež na nich we kraleſtwje njebeſekho Wótea čakaja. Woni pſchitujſcheja najswjecžiſchej wutrobje, ale njevoſpočjuja hiſcheze we ujej: jeno pſchez wrota ſmjeruze móžeja do tohole templa zaſtupicž. Kralowna njebeſ je wot Ježuſa za tebje wutwaczo wuproſyla, duž ſežehuj mje bjeze ſtracha, hréſchné džecžo. Marijina prěſta waſeje niždy njevuſlyſhvana wostala.“ Templode wrota ſo we týmle wokamisu wotewrichu, a kaž zaſlepjena zaſtach tħwilku, wot ſapachch ſwětlych pruhov pſchewožena. Jandžel mje za ruku pſchimný a z nim zaſtupicž do ſwjatnic̄. Ale kak mohla džiwý wopisacž, kotrež njeđoſtojna tudy widzach?

Žane wóčko njeje je wibžako, žane wuchó skyschale, žana čžlowieska wutroba je zapščijecj njenóže. Pschekeřsnjene, zbožne dusche mužow a žonow tudy w zhromadzenim, nutnym a najpocžesčowniškim modlenju kłecžachu. Zich drasty so blyschczachu kaž sučh, pola jich nohow ležachu wench a njebjieski spěw wukhadžesche z jich horta. Mjez nimi běsche wjese džeczi, kotrež so hischeče swětliſche zdachu, dyžli družh. Jandžel mi je pokaza prajich: „Molisčch su joho wutrobie prawje lubi; hlej, kaf luboznje je jich tudy pschekeřsník.“

Na dobo wón wotmjeſkný a poſtoni so tak hlučko, zo so joho swětkej lſchidle zemje dōtknyschtaj. O zo mohla wam wozjemjenjo wopisacj, kij pschede mnu stejſeſche. Widžach žonku ze swětlem kaž wobleczenju: swětlo z jeje wutroby, rukow a nohow tak bohacze wukhadžesche, zo so swětloſc̄ jandželowych lſchidlow zacžemni; wón kaž z tysacow róžiczkow psched njej dzěſche a znutki njebjieskeje hubžby ju stajne wobdawachu. Dwanače hwězdow blyschczesche so na jeje čzole a tsi króny ležachu pschi jeje nohomaj. Kózda króna běsche z hinaſſich róžiczkow, jena z liliow, druhá z róžow, tsecja z ponížnych ſiaſalkow. Jandžel mi prajesche: „Hlej, to je přenja z tych, kotsiž so k Ježuſowej wutrobie modla; hlej, joho macjer, nje-woblakowana Marija. Wona dzělesche najprjedh radosče a cjerpenja tuteje lu-bowanje wutroby, wona pschiſia wſchitke joho pōcežiwoſc̄e. Ženje wona joho pohnuwanja a zbudžowanja njezacpe, ženje žanu hnadi njezhubi, ženje žanu pschi-ležnoſc̄ k zaſlužbam psched Bohom ujewužitu njevoſtaji. Tohodla móže wona jomu tsi wſchelake króny podacj, mjez tym zo maja družh smiertui wench z naměſchaných róžiczkow. Za to je jej wón krónu z dwanače hwězdow na hłonu sta-jil, ju nad syly jandželov pozběhnýl, ju k nutsthodej živoſho templa swojeje naj-swjecžisheje wutroby poſtaſil, dokež wón ahe, zo by čžlowiek iohu pschěz Ma-riju ſwjetu wutrobu a jeje zaſtupnu proſtwu namakal.“ Po tychle ſłowach po-thili so jandžel zaſh k zemi, a něžne schmijenjo jandželskich lſchidlow wobkruczesche joho ſłowa. Tu wobroczi macjer boža swojej miloſčiwej wocži te mni a přeni ſrōč zahaňbowach so swojoho hréſchnoho žiwiſenja. Černiſe wěnca, kotrž hischeče we ruch džeržach, kaſachu mje hacž do koſczow, a hdž hčech jón wot so čžiſnycz, widžach, zo je z wjese hadami k mojim poſtamt pschivity. „To su hréchi two-joho zańžencho žiwiſenja“ rjeknu jandžel, „a jeno pschěz ſylžy a pokutu móžeja so wotſtronicž.“

We dzíviej nahloſci padnych jomu k nohomaj a wołach: „Daj mi wotsal hiež, jandželo Ježuſowej wutroby; ja žanoho džela z tymi nimam, kotsiž we tutym templu pschebhywaſa.“ Ale jandžel moju proſtwu njeopjelní, ale pozběhný mje, wobroczi so ſtronu a pokaza mi žonſkoho ducha, na kotrøhož so předy do-hladala njeběch. Jeje bohate wloſy deſahachu hacž k zemi, jeje wocži běſtej k njebju pozběhnjenej a jeje pol wotewrjenh hort zdaſche so ſłowa wupraječ. A jandžel prajesche: „Hlej hréſchnicu Madlenu, z kotrejež je Ježuſowa wutroba ſy-dom djabolow wuhnata. Pohlađaj na swětloſc̄ jeje něhdž z wjese ſyłzami

woskabjeneju weczow, hlej bohatoscz wlosow, kotrej Zézusowej nozg tréjachu; hlej luboznoscz hubow, kotrej jej loschesctej. O niezbożowne dzęcio Zéwina, hdyż sy hréchnica kaž wona, dži a wobżelnoſczej kaž wona. Pschez hľuboku holoſc swoich hréchow dla móžesč joho nozg maczecz, kaž wona ze swoimi shlyzom. Pschez luboscz napschečo hľudym móžesč jej ze žalbu žalbowacj, kiz je jomu lubozna wón. Pschez wotrjeknienjo swětnych wjeselow móžesč kaž wona nic jeno swoje wloſy, ale tež swoju mlodoſcž a rjanoscž, haj kóždu mót swojoho čjela a dusče joho sluzbje poswycicj. Prénje shlyz twojeje želnoſcze morja hady, kiz so twojoho wěnca djerža. Kóždy poczink luboscze, podaczą a pomorjenja poczéri nowe pupki, hacž budże tež twój wěnc z lisczem, leżenjom a pledami napjelujeny. Dži a wutřej shlyz swojoho jandžela, a hdyž wón tebje něhdý we twojej smiertnej hedzini zaſy ſem pschivjedže, wozmije tebje Marija do swojeju rukow a dwijedze tebje do žiwoho, wěcznoho templa Zézusoweje wutroby." Po tychle słowach pozběhny wón swojej woczi k něbju; templowe murje buchu jaſniſche. Marija a zbožni duchy wokolo njeje blyſczejachu ſo we pschibracym pschesraſnjenju, kaž blyſcu ſo we morju ſwětla znoſchowali. Spěw napjelujesche powětr, kaž blyſcu ſo jandželojo zradowali na hréchniku, kiz pokutu czini. Mój zaklony jandzel, nic wjacy bledy a struchly, wza mje do swojeju rukow. A ja wotuejich a phynych, zo běch na zemi pschi kožu z czelom swojeje zemrjeteje maczeryje wuſnyka.

To běſche drje ſón, ale pôſtaný wot ſmilneje wutroby mojoho Zézusa.
D.

Cyrkwijske nowinki a powjescze.

Vajerſta. Z města Kihingen piſa jedny wýſch, kotrej po bitwie bitwiſhczjo pscheladowasche, zo mějſche tam wjetſchi džel morwych a ranjenych swojej ruce kaž k medlitwje ſylkunieny. Wěſcze je Boh poſlednje zdychnjenja mręſachch hnadiuje horje wzal. Njeje ſnudž tom we holoſnym ſmertnym horju nětetřyžkuſi ruce ſylkucz a wutrobu k Bohu pozběhnyčz naſukuył, kotrej to we lepskich čjasach zakomđesche a wuſměchſesche? Haj, nuza wuczi čłowjeka, ſo k Bohu modlječ!

Z Wina. Pschi wopýtanju ſaſtich ranjenych woſakow je naſch lubowany kral Jan swoju znatu pscheczelnoſcž a dobrociwoscž znova rjenje wopokazal. Zenomu woſakej běſche kula prawn ruku wottſélila. Kral ſo joho praschesche, hacž ſchto trjeba? Woſak prajesche pschec: „Ně.“ „Nježadach dha ſebi nicž?“ woprascha ſo kral. „Gene drje ſebi žadam“, wotmołwi woſak. „Bych radý swojej maczery piſał, zo ſym žiwy a zo ſo mi pola dobrociwych Winstich derje dže. Ale ujemecu ſwoju ruku trjebacž. „Hdze dha twoja macz bydli?“ woprascha ſo kral, a napisa ſebi jeje imeno, prajich: „Budž změrowany a ſpokoſ ſo; ja ſam chci to twojej maczery piſacž.“ — Boh žohnuj a zdjerž nam doſho naſhoho dobrociwego krala Jana.

3 Wina. Professorojo protestantskeje wyseleje šhule su psched uěkotrym časom khejorej zjawný list psche podali, w kotrymž jomu swěrnostcz wuprajeja a so džakuja, zo je won w khejorskuje protestantskej cyrkvi tak wjese swobodnoscze dat, kaž won aani w protestantskich němskich krajach nima. Tola wschitko to ujeje zadžewalo wuzanknjenju khejorstwa z „bunda.“

3 Barlina. Dokelž so tu a tam jenož wo skutkowanju johannitow a lutheriskich diakonissow we lazarethach ryczi, podawanyh pschehlad skutkowanja katholickich zjenočenstwów. K wothladanju khorich buchu na bitwischca a do lazarethow pôslani: 1) z archibiskepstwa Kólna: 4 bratsja alexandrinojo do Liebawh, 2 do Kassela, 18 franciskankow do Czech, 3 chriſtinki do Zhorjelca, 4 kollektinli do Reichenberga, 8 bratow franciskanow do Zhorjelca, 10 franciskankow do Hořic, 6 sotrow wot s. Iſchija do Zhorjelca. 2) Z biskopstwa Paderborna: 12 sotrow s. Vincenca do Langensalza, 15 franciskankow do Reichenberga, 6 sotrow wot s. Iſchija do Hannovera. 3) Z Münstera: 74 franciskankow do St. Moriža, 38 sotrow s. Klementa do Drežban, Hannovera, Kassela a Dernbacha. 4) Z Triera: 20 borromejskich sotrow do Czech ze 4 sotrami wot s. Oncha, 15 franciskankow do Hořic, 4 milosćiwych bratow do Trutnowa. 5) Z Wrótsławja: 96 borromejskich z Nišh do wschelatich stronow Czech, 80 scherhych sotrow do Czech a Schlezynskeje. 6) Z Chełma: 25 sotrow s. Vincenca do Czech. 7) Z Poznanja: 16 sotrow s. Vincenca do Czech. 8) Z Ermlanda (Bransberga) 21 sotrow s. Khatyrny do Czech a Sakskeje. Wyšce tñichy su hischce wypôslani milosćiw bratsja a elisabethki z Wrótsławja, tak zo z pozdjišchimi pschipôslanjom liczba katholickich mnichow a mnischkow w službje khorich a ranjenych pschez 500 wuczinja.

3 Poznanja. Kak eži, ketsiz nam Polakam a drugim Słowjanam, hydž wo rume prawo žadam, boryh wumjetnja, zo narodnoscž pschez měruje wyso wožimy, kak eži — prajimy — wopravdze sami narodnoscž wyšce wěry stajeja, je tudy widżecž. Němske katholiske nowiny powiedajin, zo tudomni katholisch Němich radsho a huſcijischo swoje džeczi do němskich protestantskich dyžli do katholickich polskich šhulow sczeli. Duž je tudy tež katholiska němska šhula jara trěbna, dokelž wot poslenisich lét tudy tež katholisch Němcy pschibjeraja. Pschejemh, zo by ze założenjom tajkeje se podobnje njedlijilo, kaž z uěkotrymi trěbnymi šhulemi, wo kotrež su Polacy lěta dolho proshli.

3 Londona. Tudy je wokoło 180,000 katholikow. Wení maja 146 šhulow z 11,000 džeczimi. Ale jedynkrcz tejko džeczi njekhodži do žaneje šhule. Duž chcedža hischce 35 nowych šhulow założicž. Na zjawnu prostwu k. archibiskopa su k temu koncej hido 3000 puntow sterlingow składowali a 3000 létnych pschinischlow je na 10 lét slubjenych. — Po smjerci hrabje Gaineborougha je jeho najstarschi syn, hrabja lord Campden, horliwy katholik, někto sobustaw hornjeje krajneje komory. Won je tež halo darmiňu dobroczer wschudzjom zuath.

3 Jerusalema. Tudy je počnolétna džowka protestantskoho missionara

Sandrecki, kij bě sam předch katholicki subdiacon, w klóschtyrskim domje sion-
skich sotrow (pod wjedzenjem P. Ratisonne) k naszej cyrkwi pšchestupila. Do-
kłz jeje starszej to dowolicz nochyſtaj, bě wona do njenowanego klóschtra
czeckla a je tam tež zakitanjo namakala.

Australija. Tu stej dwě nowej biskopstwie, jene we wokrjesu Maitland,
druhe we wokrjesu Bathurst; dokłz w mnichoscji sem wuczahowarje pšchihadzeja.
Diœcesa Maitland ma wokoło 4000 wěriwych, zwjetscha Griflich. Biskopaj wobeju
nowej diœcesow buschtaj w Dublinie wot archybiskopa Cullena swjedzejsch poswjeczenaj.

Połnocna Amerika. W měsće Cincinnati budže katholicka cyrkje za
mérów twarjena. Hacžrunje maja mérówje nětko rune prawo, zdaluja so jich
tola běli wschidzom a nimaja jich rady ani w cyrkwi w swojej bliskoſći. Tež
maja tehodla hýzo wosebite šhule. Znath P. Weninger je k twarjenju cyrkwi
za mérów 4000 dollarow shubil. Tež w druhich městach staraja so za mérów,
kotrychž liczba několre milijonu wunoscha.

3 Lujici a Šakskeje.

Z Lubanja (Lauban). W tudomnym knižniacym klóschtry Magdalenkow
(sotrow Marije Magdaleny pofutneje), hdžez so hewak stajnje 30 khorých ženskich
bjez rozdželenja wěrywuznacja wothladuje, je nětko 50 pruslích ranjenych a
kherich wojakow, ketsiz su zwjetscha protestantscy. Pšchez dobročiwe wothladanjo
tuthich budže tónle klóschtry Magdalenkow, kotryž předh pod dohladom budyskoho
tachanta stejse, zasj w dalsich stronach wopominanu.

Z Budyschina. Skončnje je mér wěsth! Džen 27. bu we Winje po
wjednanjach w Nikolsburgu (Mikulce) pšchimér z najwažnišimi wuměnjenemi
pšchichednoho méra podpisany. Bjes tuthmi wuměnjenemi stej: Rakuska ze wschěmi
w lěcje 1815 pšchez khežora Němskej pšchidželenymi krajeni z němskoho zwjazka
abo bunda wustupi; Pruska založi nowy delnijoněmski bund (k kotromuž tež nascha
Sasska sluscha) a změje w nim wojerſke wjedžiczerſtwo a zaſtupjenjo we wukraju;
Rakuska wotstupi Veneciansku a sobuprawo na Schleswig-Holstein, a zaplači 20
milijonow tel. hako wějnſke zarunjanjo atd. Pšchimér so zapocžuje hale wot
2. augusta a traje schtyri njedžele, do kotrohož dnja budža wſchě druhé wěchy dowu-
jednane; dokłz je k wschomu tomu tež pšchihloſowanjo Italskeje hako zjenečzeneje z
Pruskej trébne. Wot 27. julija do 2. augusta bě město pšchiméra zaſtaczō wojowanja,
shtož je nimale to same. Wot 2. augusta wuczahnu Prusakewje z Delnijeje Ra-
kuskeje (a wěgo tež z Wuherſkeje, hdžez je jich něšto thſacow hacž we blíz-
koſci Preßburga pobýlo) a wobsadža Morawsku a Čeſku hacž do ſežinjenohho
méra a zaplačzenja ſponuſjenych 20 milijonow. Najwažniſhi dobytk za nas z
cykleje wójny a méra je, zo pod wěsthym wuměnjenjom hýcheje ſakſch wostanjemy!
Tež z Italskej, kotraž je hýzo wulkí kruch Venecianskeje z wuwzaczom twjerdžiznow
wobsadžila, jedna rukufski khežor. Tohorunja je Bajerska wot Pruskeje tři nje-

djele pschiméra doštała, a w tych dňach stanje so to same drje z Würtembergiskej, Badenskej, Hessen-Darmstadtskej a Sachsen-Meiningiskej, tak zo so zda, zo budže w krótkim wschudzjom mér; schtož budže tež za katholísku cyrkę derje.

Z Budyschina. Bratrstwo pod njenom „japoschotolstwo modlenja“ (abo modlenisse japoschotolstwo) je tudy w serbskim pschelozku czischczecz dalo: „Živý rožarij najzbóžniſcheje knježny Marije.“

Z Budyschina. W tudemnym lazarecze je po wschelačkých pschemenje- njach (po wotpóslanju wustrowjenych a po zemrjeczu 10 wojakow) někto hisczeje pschez 70 khorž. Njena katholískich zemrjetych steia w chrkwinskim powěstniku.

Z Budyschina. Nasch falki pólne kapłan k. Herrmann je wsché wob- czežnoſceje wójnskoho czaha zbožownie pschétral a namaka so strony we Winje.

Z Piruy. Tudomuž wuczer k. Konradi je wot 1. t. m. statny.

Z Budyschina. Njespokojoſcej z wójnu a njespokojoſcej ze skončnym wunoſskom teje sameje je ludzi do wschelačkých bludnych ryczi wo wužitku modlenja zawiedla. Někotryžkuli je zabył a drugi nochee wjedzecz, zo kscheszjan Bohu zawostaſa, hdh a na kajke waschnjo chce wón pomoc w nuzh pôslacj. Hdž Bóh prostwy tejko pobožnych ludzi wo dospolne wotwobroczenjo wójnh njeje wuslyšchal; dha njeszczihuje z toho, zo taſke prostwy njeswuslyšchane wostanu. Njeje suadž Bóh pschez tule wobžarujomu ale tola krótku wójnu nam wosobnoſcej wérnoho mera pôznac̄ dal? Njeje z tym tych, kij chcedza pschichodnje k wójnie wabiež, wotraschil wot dleſkich a straschnischich wójnow? — Někotryžkuli je zabył abo nochee wjedzecz, zo my kscheszzenjo wo wotwobroczenjo časnoho zloho (potajkim tež wójnh) a wo wudželenjo časnoho zboža jenož pod wuměnjeniom proſhyň: „jeli tute časne zlo njeje k zbožnoſci naſheje dusche trébne, — njeſeli tute časne zbožo za naſchu zbožnoſcej ſchłodne.“ Hdž potajkim dwě napscheczíwnej stronje swetu Boha wo pomoc proſytej, zjenoczitej so tola wobě w tej prostwie, zo by Bóh tak pomhal, kaž je za duchowne zbožo čłowjekow najlepje. Duž Bóh z wuslyšchenjom naſchich prostrow do žaneje wuzkoſeje njeſchividze. Hdž wón tak pomha, kaž je za naſhe duchowne zbožo najlepje, dha je wobě stronje nadobo wuslyšchal. Wězo dyrbi Boha za swoju — sprawnu wěc proſyzej, hewaſ by Boha leſtrował; hdh by njeſprawna wěc dobyła, by to jenož prjedy abo po- zdiſcho k hóřschomu padej ſlužilo. A hdh by druhdy na ſwěze tež prawo naj- prjedy podležalo, njeſtu čłowjecze prostwy wo žohnowanjo a dobyczo zhubjene, w tym padze dyrbi njezbožo k wopravdžitej pokorje, k wobkruczenju dowěry, k zjenoczenju wschęd dobrych mocow ſlužic̄ k druhim dobycjam, kotrež my njevi- djimy a kotrež ſu jenož wofryte psched wocžomaj sprawnoho Boha. — A hdž skončnje něčto praji, zo bjež naſchich prostrow wěc njeby hubjeň ſho ſtała, dželi někto ſteji; dha je to horde prajenjo abo z najmjeniſcha zaſh bludnoſcej. Je dha wón pschi božej radze ſedžał a je wón bože wobzanknjenja pschehladał, zo wě, ſchto by Bóh czinił abo nječinił, hdh bych ſo ludžo ponížnje a dowěrnie

wo pomoc njemodlisi? My sej njezwierimy w jenotliwym postajicz, we czim wusly-schenjo naszych prostow wo wotwobroczenjo wojny a netk wo zohnowanym er wobsteji; ale twarimy dwernje na slwo wschohomocnoho a wieczne swer-noho Boha: „Hdyz Wotca wo neschto w mojim imienje prosycz budzecze, won wam je da.” Powyslimy pak sej pschi tym tez z poniznej dwerau: Njeby-si tejsko pobozenych wutrobow Boha wo zakit a pomoc prosylo, schto we, hacz njeby wojna powschitkownischa, dlescha a hiszce za hubnischa byla? Schlo we, hacz njeby neko-trajkuli duscha bozej hnabze zanknjena wostala, hacz njeby nekotryzkuli ranjeny parowacz dyrbial posylnienjo pschez wero a pschez kscheczansku lubosc? Schlo we, hacz by so bjez tych pobozenych modlitw tejsko so woprowachych wutrobow a rukow namakalo, fiz ranjenym wuske czeryjenja woleza? To wschitko a wjele druhoho njepoznatoho je plod a zohnowanjo waszych prostow, pobozeni kscheczieno! Duż zmierujcze so a khralcze Boha tez tehdrom, njejeli was wszech wu-flyshał po waskich myslach a jeli czinił po swojej njewusledzitej radze!

Naležnosće towarzstwa.

Do pokladnic su dale swój letuski pschinisch zapłacili ff: 196. tublerka M. Balantowa z Nachlowa; 197. kapitan Wawrzecik z Kulowa; 198. Jakub Bjarsch ze Smierdzaceje; 199. Michał Kocor ze Schunowa; 200. Boszij Schuster z Mózanta; 201. Michał Schejda ze Schunowa; 202. Miklawsch Hrjehor z Konjec; 203. schewski miszter Michał Lukash z Khróscie; 204. žiwoscer Michał Rencz z Jasenicy; 205. wuczei Jakub Pjetash z Khróscie; 206. tubler Jakub Buk ze Bytic; 207. burski syn M. Bjech ze Bytic; 208. tubler Jakub Kummer z Tschasec; 209. tublerjowa Madlena Bérowa z Kopshina; 210. schtudent Kóla w Prazy.

Na leto 1865 zapłacil: f. M. Hrjehor z Konjec.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kscheczeny: Jurij Fedor, s. pisznikstajera Ernsta Förstera. Zemirjeczi: 1) ratusey wojaczy: Matij Barthel z Wildendirnbacha w Delnjej Rakuskej; Leopold Cisář z Kromeriza w Morawskiej; Franc Brand z Gamberga w Schtyriskej; X. Gruber z Altendorfa w Hornjej Rakuskej; Jakub Jaromčík z Barki w Stowatskej; Schęzepan Nagy ze Zásva. 2) pruskaj wojakaj: Merezin Göttgens z Duchenia w Rheinlandskej; Stanisław Gołniewicz z Karzewa w Poznańskej; sfonczone hiszce: Franc Ferdinand Dittrich, z B. 40 lét.

Z Radworja w juliju. Kscheczeni: Madlena, dž. Jakuba Wawrzecika, žiwoscerja w Boranecach; Jan Anton, s. Karla Herziga, pjeclarja w Nowym Euzi; Jan Robert, s. Handrija Pjetasha, wobydlerja w Radworju; Jan, dž. Haný Lehmanec ze Sernjan; Marija Madlena, dž. Jana Rencza, poftublerja z Brjemjenja. Hrjebanu: Jurij, syn Jakuba Bjecha, khézkarja w Nowym Bronju, 15 njedzeli.

NB. Powjesze z drugich wosadow njejsmi dostali; duż je podawacz njemożem.

Gżisħecjaż V. A. Dennerhał w Budyschinje.

Katholicki pořad

Wyrkiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa
prěnju a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiu je.

Redaktor: Michał Hórník.

Plaći
w redakcji 10 nsl.,
na pósće a w knihařni
12½ nsl. lětneje.

Świątoczne wotwiazańo wot hręchow we wójniskim času.

Někotryžkuli snadž je słyszał, zo so we wójnje zhromadne świątoczne wotwiazańo (absolucja) wojakam wudżela. W rakuskim a pruskim wójsku je so, taž słysachymy, tež w tutej wójnje tańsze wotwiazańo wudżelało. Schtož je pschy tym wiedżenja hódne, nječ tudy szézhuje.

Hdyž ma so bitwa bicz, stypi pôlny duchowny psched swój do rjadow zeſtajeny regiment a proceje so z krótkej ryczu wojakow pschihotowacž k sakramentej pokut; na czoł wojacach poſlaku a duchowny wudżeli jim zhromadnje (generaliter) świątoczne wotwiazańo.

Bohatučzenoscž wucži, zo tańsze wotwiazańo pod wěstymi wuměnjenjemi płaći. K sakramentej pokut je, kaž kóždy katholik wě, trěbna želnoscž, spowiedž a doſczežinjenjo (abo znajmjeńscha dobra wola k tomu). Pokutný dyrbi so w świątej spowiedzi wschodnich smiertnych abo ejezlich hręchow wuznacj, kaž tež mniohoſcž, waschnjo wobendženja a wobcežzace wobstejnoscž tych samych. Je-li pak fhysich (n. psch. w smiertnym bědženju, w nahlej khorosejci atd.) abo morslisch (n. psch. dla pschitomnoſcže druhich atd.) pokutnomu ujemōžne, w schěch swojich hręchow doſpolnje so wuspoviedacž, tehdom dosaha, hdyž so znajmjeńscha jedyn abo druhí wuznaje; njeje-li pak ani to móžne, dosaha želnoscžiwe poſchitkowne wuznacjo hręchow (swojeje hręchnoſcže). Tele poſchitkowne wuznacjo móže nětko tež wjac̄y pokutných psched thymsamym duchownym nadobo

wotpołożicj, potajsim też cyły regiment abo wjacy regimentow psched pólnym kapłanom, kotryž jim potom zhromadne wotwiajanjo abo generalnu absoluciјu wudżeli. (Tale generalna absoluciјa je swjatocžna a wudžela wotwiajanjo wot hręchow, bjeztymo tak imjenowana generalna absoluciјa w pschipadże smjercze, kotraž jo pola nas po sakramentalnym wotwiajanju pschi spowiedzi wudžela, niežo druhe njeje džili wudželenjo dospolnoho wotpuska.) Pschipomnicj pak so dyrbi, zo je tute zhromadne wotwiajanjo jenož tehdom placzace a dowolene, hdž woprawdze njeje mōđne, zo by so kóždy wojak woſebje spowjedal.

Duž so pólny kapłan thyle prawidłow džerži:

1. We wějuskim času dyrbi wón wojakam stajuje pschiležnoſć dawacj k woſebitej, dospolnej swjatej spowiedzi.

2. Njewostawa-li tejko časa, zo by so kóždy wojak psched bitwu moht dospolnię wſchēch swoich hręchow wuznacj, dyrbi joho duchowny napominacj, zo by kóždy znamjenjcha jedyn hręch woſebice ſo spowjedal.

3. Hdž by tajke z džela dokonjane woſebite wuznacj ſo njehodžito, na psch. hdž ſu wojach hižo we rjadač, dopomija jich pólny kapłan z krótka na wobeńdžene hręchi, wubudža w jich wutrobač źiwi žadofcž za wotwiajanjom a wychenaturſku (z luboſeſe k Bohu wuſhadžacu) želnoſć. Něk poruczi jim duchowny, zo bych ſe zwonkowym znamjenjom, na psch. z wuprajenjom ſtowow: „Ja sym zhręſčik a žadam duchowne wotwiajanjo“ wopokazali swoje rožlačo a žadofcž za wotwiajanjom; na čjož wojach zhromadne ſo modla Conſiteor (zhromadnu spowiedz: Ja hubjeny hręſčnik atd.), poklanku, zejmaja ſkobuk, bija ſo na wutrobu, a duchowny wudželi jim generalnu absoluciјu.

Woſtanje-li doſež časa, rjeknje duchowny chlu wotwiajanſku formulu (Misereatur atd., Indulgentiam atd.); njeje-li pak tejko časa, praji z krótka: Ego vos absolvo atd. (Ja was wotwiaju wot cyrkwiſkih thoſtanjow a wot hręchow we imjenje Wótca, Thyna a Ducha swjatoho. Amen.) Doſaha-li čas, napołozj jim spowiednik krótka modlitwu halo pokutny ſtuk abo wuſpěwa ju z nimi.

Hdž pak talle absolviowanych wojak po bitwie źiwy woſtanje, dyrbi potom swoje předy wobeńdžene hręchi kóždy woſebje wuznacj. Toho dla ma pólny kapłan pschisluſchnoſć, cježey ranjenych wojakow na bitwischę abo w lazaretach najpředy wuspowiedzacz (taž daloko je to mōžno) a potom hafle móže jim najswjecžiſci ſakrament podacj. Je-li ranjeny pschegmérne ſekabeny, taž zo ſo njeniože dospolnię swoich hręchow wuznacj, czini duchowny z nim, kaž z drugimi cježkohorymi. Widžiſi pólny kapłan, zo wulk a muohosć ranjenych na joho duchownu pomoc čzaka, a dyrbiſi ſo bojecz, zo bych u někotri bjez absoluciјe a bjez naſswjecžiſchoho ſakmenta wumrjeli, hdž by ſej wot kóždoho dospolne wuznacj hręchow žadał, — móže ſo tež z wuznacjem jenoho abo dweju hręchow pola kóždoho ſpoloſicj, pschi čimž joho k wychenaturſkej želnoſći wubudža a k

smjercji pschihotuje; potom wudželi jomu wotwazanjo a peda jomu najswje-
cjsihi sakrament.

3 lista pólnoho kapłana F. Herrmannia.

W Heßendorfje pola Wina, 7. augustia 1866 Hlöwne skutkowanjo
pólnoho kapłana je tsoje: 1. wudželenjo poslenich posylnienjow chrkwe
na mëscze zawiazowanja ranjenych w bitwje a po tej samej; 2) duchowne
wóphytowanjo lazaretow; 3) dżerżenje wojskowej Bożeje služby.

Mloje skutkowanjo w prénim nastupanju bë zadżerwanie pschey njepschisprawne
rozpołożenjo a postajenjo pólnych duchownych. Bjestymzo ma na pschiklad w
rafuskim wójsku kóždy regiment wojskowego duchownego, ketrž pschey w joho
bliskości wostanje, smy myh saksh duchowni, z wuwzaczom jenoho z lutherskich,
liž pschi depotu wosta, wschitcy na jenym a tym samym mëscze. K tomu pschim, zo
tele nashe zhromadne město ani w bliskości wójska njeje, pschi kotrzymiž dy-
bjeli tela skutkowacj, ale zo je stajnje pschi stabje chłoko korpsa t. j. we hlöwnej
kwartirje, kotaž so druhdy w dość wskej zdalenosci wot wójska namaka. Tak
wostachmy wojskam cuž a njeznacj. Z njepschisprawnoho rozpołożenja nas
wschitkach je pschischło, zo pschi żanej bitwowych saksh pełni duchowni njesu
na zawiazowaniskich městach pschitomni byž mogli k posłiczenju poslenjoho
tróšscha mręjacym.

Druhi bžel naschoho dżela je wóphytowanjo ranjenych a khorych w lazaretach.
Dokelž je wsuki bžel naschich ranjenych pschi wobiadżenju naschich zawiazowaniskich
městow a pschi naschim cosanju do njepschecjelskich rukow padnyk a tohorunja
wsuki bžel ranjenych po možnosći daloko k połdnju do Wiheriskeje wotwazejent
(do Mitterndorfa, Peschta, Stuhlweisenburga, Peterwardeina atd.): bësche tež
tndy wojskje w czasni wopravdžiteje wójny polo naschego skutkowanja jara wob-
miejowane. Tež běchu czi ranjeni, kotsiž nam w bliskości wostachu, z wopredka
we wschelakich winskich schpitalach a privatnych domach tak rozpjerscheni, zo bë
wopravdžje proč trébne, thch samych jenož nadencj. Hakle pozdjischo buchu
wosebite sakste lazarety założene. Tak najprije w theresianum we Winje, hdzej
je jich nětko wokoło 630 wojskje na typhus (hlöwacu khorescj) abo wschelake
zahorjenja khorych. Pschi wiacykroćnym wóphytowanju tohole lazareta sny tam
tola jenož 5 abo 6 katholickich nadeschoł, z kotrhyž pak żadyń na smjercz khory
njebë. Druhi tež nimale 600 Saksow wópschijach lazaret je w Mitterndorfje
pola Neusiedela. Dokelž je tam po wérhodnej powjesci tež jenož mało katho-
lickow a dokelž je so za thchsamych staracj tamnišchi duchowny slubit, njetrjabam
tam ani puczowacj. Tohorunja myslu, zo budža czi katholcy, kiz snadž hiszczę
dale k połdnju leža, wot duchownych tamniškich městow derje zaſtarani.

Tež k dżerżenju Božich službow za wojskow njeje pschischło hacj jedyn

krócz, haczrunje smy so jara husto k tomu poskicjeli. Prénischi c̄as, hdzež Prusowje stajnje za naschimi pjatami sczehowachu, tak zo běchu druhdy jenož někotre hodzinhy zdaleni, njebě to wězo mózne. Pozdjiſho czinachu so naschomu pschečju zaſy wschelake zadžewki, tak zo mózeschę so hakle na swjatu Mariju Madlenu (9. njezdželu po swjatkach) prěnia pólna Boža služba džeržec̄. Dokelž nimale dwanače bataillonow pěškow kaž nimale wschitcy jězdní wot swojich wobpučzow pschež Wuherſku k winskej armeji hischeže dōschli njebečku, dha wobdželihi so pschi Božej službje jeno nimale 8 bataillonow druheje a tseczeje brigady a brigada tsělcow. Katholikow (dokelž czi zwjetſcha pschi prěnje brigadje steja) běſche jenož mało pôdla. Tola drje dla pschitomnoſeče krala a krónskoho prynca pokaza so rune prawo wobeju wuznacżow, tak zo dýrbjach ja Božu mſchu džeržec̄ a lutherski pólni probst professor Dr. Frike prědowac̄. Woltar a kléfta běſchtai derje pschi-prawjenaj a cyle swjate měſtno z kanonamii, tsělbami, thorhovjemi, bubonami a wěncami wudebjene. Po Božej službje buchu rjady a medaille wudželene na swjatočne waschnjo. Wot toho dnja žana pólna Boža služba njebě.

Ze wschoho widžicje, zo pichewiele džela njemějach. Tola běchu ſtrapazzy (napinanja) wopravdze wulke. Wjachkróczne pschenocowanjo pod holym njebjom, nimale dwě njebzeli parowanjo loža k nocnomu wotpocžinfej, zniſenjo horcoth a žymy, hłodu a lačnosće ſu wěch, na kotrež my hewak zwucženi njejſmy.

W tu lhwillu mam doic̄ spodobne pschebywanjo (prjedy běch tydžen w jenym winskim hoſczeniu) w Hęzendorfje, hodžinu k połdnju wot Wina ležachym. Kózdy dženj jězdžimy do Wina, a móžemy ſebi wſcho widženjahódne wohladacz atd. atd. Nadžiju ſo, zo budu ſo w ſpocžatku pschichodnoho měſaca wróciej mōc. Postrowjenja atd.

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

Z Rumburga. Větsa je tudy jara wjele ludzi pschi serbſkimaj processiounomaj bylo. Prědowanjo na pschedwječorje Portiunkule mějeschę k. kaplan Wornar z Khröſcje. — Jedyni pruski wojaſ z 8. armeekorpsa K., kotryž běſche pschi pschečeňenju pola k. Antonia Toki tudy w kwartirje, zaſlyſha wo ſpodiwnych podawſach we Philippſdorfje a poda ſo tam. Won bě doma dwě thorej džesći zawostajik a poruczi jej swjatej Mariji w pobožnej modlitwie; tež poſta won jene abo dwě rubiſchy, tiž běſchtej tam dótknijenej, hdzež je ſo s. Marija zjewila, swojej žonje. A nětko piſaſche ſem, zo ſtej džesći po doſtatym wobkruczenju joho žony cyle wuſtrowjenej. Tež proſchesche w liscje k. Toki abo ſpodiwne wuſtrowjeniu Hanu Fröhlichec, zo býſchtaj tam w joho mjenje ſchloj a z jenym tam dótknjenym rubiſchkom tež ſlubjennu modlitwu jomu poſtaſoi, dokelž chedža tež joho pschečeļjo swojich thorych zastupnej proſtrowje s. Marije poruczeč. Zeli ſo won zbožownije z wójny wróci, dce w swoim času zaſy Philippſdorf wophtac̄.

Spomnjený list z podpisnom može so w Kumburgu widżecz. We Philippstorfje pak je psiech wjèle pobožnych puczowarjow.

Pruska. Na żadocz ministerstwa buchu do wulkeju lehwov zajatych ratuszich wojakow (za 10,000 muži pola Kössina a za 10,000 pola Dirschaw) katolischich duchowni wotpołani k dżerzenju Božich službow a k wudżelenju swiatykh sakramentow. Czile duchowni dyrbja z najmiejšcha pôlsku a italsku rycz rozmiec; madżarsku njetriebaja, dokelž su madżarscy wojaczy we schlezynskich twierdżiznach.

Wuherska. W Pesčicje běsche 27. junija zhromadzijna wuherskoho duchownstwa. Woni wobzamknichu, zo khêzorej addressu podatoscze pôsczeleja a zo zu ranjenych wojakow 200,000 schësniakow zloža. Wyšše toho zriaduje kóžde biskopstwo, kapitel abo wjetschi klóštry wojskovi schpital za swoje pjeniezy.

Throlska. Jedyn wótczinc we throlskej krajinje Buntschgau je krajnej woborje swojeje krajinh khorhoj daſ, kotrež běsche prjedy pschi wulkim tselenju dobyl. Won dasche khorhoj z tjsom i schêrokimi powiazami (bantami) wudebicj. Prénii je zeleny, z barbu nadžije, deleska ma Jezusowu wutrobu a horjeka na sekli słowa: „Pomhaj nam!” Druhi je bělý, z barbu czistoscje, a połazuje wutrobu swjateje Marije z pismom: „Proſch za nas!” Tsecji je żolty (bamjowa barba) a ma pod kschiżom z czernjemi wobdatym imieno Pius IX. ze słowami: „Zohnui nas!” Taſke wuphšenjo wobswedežuje kscheszanske zmýšlenjo, kotrež dyrbalo we kóždym wojskowiku bycz, kíž so kscheszjan imenuje. D.

Z Roma. Hdž kardinalowje bamjzej na 21. lětnym dniu joho wuzwolenja zbožo psiechachu, wotmołwi jim bamž něhdże z taikimi słowami: „Nadžiju so na Boha, zo mi w czechim wojsowanju pomoc pôsczele. Mužowje, kotsiž dyrbisi kaž chrkwi tak tutomu swjatomu stólej podaczi bycz, cjinja jomu kschiwdu potepuju joho swjate prawa, pscheszéhaja a cžwiluja služownikow toho Krneza, tutych čescezhódnych biskopow (pschi tym połaza na biskopow z italskoho králestwa wupokazanych, kotsiž wokoło njoho stejachu), ketricz bychu sterje zakitacj dyrbisi, tyfaja do jaſtwa duchownych a njeduchownych chrkwi swérnych, wurubjeja chrkwie a nabožne wustawy, potkocžuju duchowne rjadu, kíž běchu krasnoſć, moc a podpjera chrkwie. Taſke ludžo wołaja hněw Boži a klatbu chrkwie na swoje hłowy. A namy suadž zwolacj na nich khostanjo Ananiasa a Safiry? Nihdy, radſcho chcemh jim wuproshez tu hnudu, kotrež je dostał tamny pokutny mordar, hdž prawu želnoſć wubudži. „Budžesč zo mnū,” projesche k njomu Jezus; hdž bychu tež woni zaſkysheli słowa: „Budzecze zo mnū”, hdž budža tež woni wobželnoſćecz swoje złoſće a njesprawne skutki. Do toho dnja pak dyrbinhy dwoju pschiſtuſhnoſć dopelnicz. Najprjedy stajejmy so módenje a mužnje jich bjezbožnomu prćowanju. Žadaja-li wot nas njeprawe wěch, wotwołwimy jim z jaſposhtokami: Nam so skuscha Boha bôle poſluchacj hdžli ludži. Njesprawna čłowjczsa wola njedyrbi so nihdy wyšče stajecz hdžli wola Boža, kaž to někotſi

chevža, kij su zdžela nětcžishe njezbožo zapocželi. Myslachu sej, že z tým svět dobuďu! Níhdy, nad světom dobuďem ſenož z krutej dowěru na Boha, wobfedžowanjom joho každou, z nutnej a wobstajnej modlitwu, kotař je druhí ſredk, z ketrymž w tým nastawachym wojowanju dobuďem. Kaf doho budže wojowanjo tracž, daje njevěmy; nadžiju pak ſo, že tola wjele z was joho konec wihladaja. Nascha dowěra na Boha a nascha modlitwa pospěchitej konc wojowanja; njech was z moen a tróſhtom napjelni požohnowanjo, kotrež wudželam kardinalam, biskopam, prälatam, ludej a jeho zaſtupnikam. Nadžijejný ſo na Boha; tón ſenje je naſche wumozjenjo. Na twój lud pſchituj žohnowanjo twoje!" Bamž běſche jara hnuth, a wjacykróč ſtejachu jomu a joho pſchipoſticharjow ſyły we wocžomaj.

Z Roma. Bamž je ſtrony a chee nětko na ſwój ſetni hréd do Castel-Gandolfa wotjēc. Džen 6. t. m. džeržeshe híſče we vatikanje konsistorium, w ketrymž biskopa Hareus z Diarbekira hako antiochiſkoho (Syriſkoho) patriarchu wobkrucži. W Antiochii ſu ſchtyrjo patriarchowje: jedyn za Melchitow (Grichow), jedyn za Marenitow, jedyn za Syriſkych a jedyn za Laczanſkych. Tjto prenijſi bydla w Antiochii ſamej, poſleniſchi je patriarch in partibus infidelium a ſydlí w Romje. W tým ſamym konsistoriju bu k. Józef Ignac Checa hako biskop we Cuenza w amerikanskej republiky Ekuador wobkrucženy. — Minister kardinal Antonelli, kij bě wjach njezdželi čezech khor, je zasť wuſtrowjeny.

Z Francézka. Klóſthyrſke knježny ſotry s. Francea Saleskoho, kotrež ſu w měrcu z pôlſkoho města Vilna do Francézkeje pſchewjezene, ma zasť malý ſpocžatk woſebitoho klóſchtra; ſu ſej z pomocu wſchelakich dobročerjow domik we Versaillesu pola Pariza kupile.

Z Luxemburga. Swjatočnoſeſe, kij buchu tudy wot 24. junija do 2. juliya k čeſeči „tróſhtarnich zrudnych“ ſetſta džeržane, ſu ſo ſwjedženſch dokonale. Hacžunje je tudy kozde ſeſta pſchez cylu oſtavu wjele ludu, běſche ſetſta jeho mnichofez njeſměrna. Pobožni chechů tej ujebjeſſej kralownje, kotař bu pſched 200 ſetami za ſrajnu patronku wuzvolena, na woſebite maschnjo džak za dotalne zakitanjo pſchinjeſč a newe prěſtwy projieč a pſched njeſ ſo wjeſelicz naſtupjenja tſeſzho ſeſtota pod hnadnym zakitanjom s. Marije. Krónowanjo hnadnoho ſwjecžatka, na kotařož pſchihotowanjo ſmy pſched dleſchim čaſom tudy ſpomnil, ujemózſeſe ſo wjedra dla po žabofeſi na torhochęſu ſtač pſchi woſebje k tomu twarjentym woſtarju; wone běſche w cyrkwi. Pſched Božej mſchu pſchepoda kardinal hrabja Reißach měſchęzanskej wýščnoſeſi dwě krasnej złotej krónje, kotrejj bě ſwiaty wótc hnadnomu ſwjecžecu pôſlał a žohnowaſeſe jej. Krónowanje, hako wuprajenjo luboſče a pocžeſezenja a swjatočnoho pſchipóznačza krasnoſeſzow Marije, ſta ſo wot kardinala po pſchecžitanju bamžowoho liſta pſched woſtarjom. Wudželenje bamžowoho požohnowanja pſchez jeho wotpóſlanoho, pſchi cjiñz wojach ſalutirovaču, ſkonči tu žadnu ſwjatočnoſeſz. Věchu tu ludo ze ſuſodných

biskopstwów: Straßburg, Verdun, Mełz, Lüttich, Namur a Trier. Wyższe kardinala Reisacha będu biskopowie z Trieru, Straßburga, Lütticha a Namura pschięśli, kaž też někotři prälutowie.

Zendzelska. Husto mjenowany a znany protestantski „bratr Ignac”, tij w Zendzelskiej rjad założi, jen sam benediktincki mjenowasche a katholske ceremonije zawierze, je użowanyp, zasy do swęta so wróćicę, zo by, kaž pisa, w domje swojego nana swój hłód zmierował. W swoim zjawnym t. r. w nowinach wocjischęzantym liseże spomina na wudhrjenni uzu, zo su so „bratsja” często jeno z tunimi jerijemi a khlébem, schlož jimi khudzi ludzi posficijich, žiwili. Druha pschicjina rozpadnienia tohole „rjada” bęsche protestantskochrwina njepschczęznoścę, kotaż też w tej malej czrōdce kujeżesche a kóždy króć so polaza, hdijz bę Ignac z domu wuschol (kaž lętsa, hdijz bę so do Roma podał). Na to bę wón hiżo wjaczy króć skoržil a stoncznię wobężezowasche so hiszczę zjawnie, zo bę jedny joho „bratrow” wjele dolha naprastkał a joho potom bjez zapłaczenja dolha wopuszczęcił. Joho wustaw abo „klóschtyr” pschiūdzie z tym do dolha, kotrež zapłacjicę njemóžesche, cžohoz dla dyrbęsche jen tež sam wopuszczęcił. Stoncznię wozjewia joho nan, zo je joho syn zasy domoj pschischtol, muischu draſtu wotpołożił a z tym węzo też wot swojich slubow so wotwjozał, kotrež bęsche sej sam napołożił. „Bratr” Ignac je zasy, schlož przedy bę, mjeninych diakon zendzelskie cyrkwe! Tak pisaja baltimorske nowiny.

Zriska. Na město zemirjetego archybiskopa w Armaghu a primasa Iriskieje, Józefa Dexona, su wot duchownstwa tijo kandidatorje wuzwoleni; druzy biskopja maja so wo jich hódnoscji pschepokazacę a jich bamżej pschedpoložicę, kotrež potom najhódnischego wuzwoli. Nieboh archibiskop bęsche dla swojich poczinikow, dobrocžiwosče, pobožnosče a pschithilnosče k bamżej w cykle Zriskej lubowanyp a je sej wo pozběhnjenjo chrwinskiego živjenja we swoim biskopstwie najwyjesci zaſlužbu dobyl. Archibiskopsku (kathedralnu) cyrkę, kotaż bu wot joho předownikow zapocząta, widżesche psched smjercu hotowu; wjele chrwijow, kloschtrow a schulow bu pod nim twarjentych. W Zriskej njeje to lochta węc, dokelž su tam katholikowje jara khudzi a dokelž dyrbja k taſsim węcam sami dawacę, hdijz jich zendzelske kujeżerstwo w niežim njepodpjera. Ze starschego cžasa wobstejace wulke a rjane chrwij w městach a na wsach slusheja protestantam, kotsiž je z wjetša njetrriebaja, dokelž jich wosada wobsteji husto jenož hiszczę z predarja a joho swójby a zwónka. A tola so te twarjenja katholikam, předawšim wobsežerjam, njewetstupja.

Zudiska. (Pschibywanjo cyrkwe.) We ważnej missiji Medou pschistupuje k chrwii wjele pohanow a też protestantow. Missionar pisa: Protestantstwo drje nam schodzi, ale pohani wjedza derje rozeznawacę a cžescią katholickich duchownych tak jara, kaž protestantskich z jich pschislušachym pschewodom żonow a džeczi hidža. Zendzelske protestantske nowiny Madras Times rycza njestronisch.

Wloni wojewidzu zapisk 1800 konvertitow (wobrocjencow), kiz běchu w lēcje 1863 wot protestantskeje wěry k naszej chrkej pshesupili. Indowje so nad tym spođiwachu, protestantowje běchu z tym jara potrjecheni, a katolikowje pak we wěrje znova posylnjeni.

(Pschibjera njo katolskeje chrkwe.) Kac je kschescjanſka wěra we wſchelakich časach pschibjera, widzi so ze sejehowacoho pschibliznho zliczbowanja. Na koncu prěnjeho lětstotka běše wokoło 500,000 kschescjanow; na koncu druhoho 2 milijonaj; tsečjeho 5 mil.; schtworteho 10 mil.; pjatohu 16; schesteho 20; sedmohu 28; wosmohu 30; džewjatohu 40; džesatohu 50; jědnatohu 70; dwanatohu 72; třinatohu 75; schtyrnatohu 81; pjatuatohu 100; schenatohu 125; sydomatohu 185; wosmennatohu 250 milijonow. Pschez božu hradu, skutkowanjo missjonarow a modlitwy wſchitkich kschescjanow roſeje tale liczba bjez pshetorhnenja.

3 Ruzic a Sakskeje.

Z Budyschina. Tudomny wojski lazaret je zaſy wo něčto pomjeniſcheny; někotſi ſakſch wojach su domoj poſlani.

Z Drežjan. Na džen f. Marije donjebjeswzacja ſwjeczesche wjelezaſkujbn k. Józef Müller, präfes drežjanskoho konſistorija (rodz. w Tschauſchu w Čechach w lēcje 1792), ſwoje 50letne měščniſte jubileum.

Z Grimmi. Dotalny naſhwilny wuczer f. E. Meusel je za ſtatnoho pomjenowaný.

Maleźnosće towarzſtwa.

Do poſtańnic su ſwoj lětujſhi pſchinodſk dale zapraczili kl.: 211. Miltawſch Nobel z Wulkoho Wjellowa; 212. kapłan Pětr Schotta z Kulowa; 213. kubler Michał Lebz z Kulowca; 214. Jakub Rjencz z Raszec.

Cyrkwiński powěſtnik ze ſerbskich wosadów.

Z Budyschina. Kſchczeni: Hana, dž. Jana Lefchawy, měſčejana a khežnika; Gustav Hermann, f. Miltawſcha Schramma, džělacjerja; Wylem Oſkar, f. Theodora Krenea, džělacjerja; Karl Jurij, f. Karla Larasa khežnika a stražnika na železnicach; Klara Helena, dž. Franca Žózefa Milterta, ſchewiſkoho miſchtra. — Zemrjeczji: Jan Rjeka, khežnik pod hrodom, 41 lět; Karl August Fiedler, ſedlai ſudy, 45 lět; Marija, Michałka, kublerja we Štonej Vorſdci, mandželska, 77 lět; Franc Czar, khežorski rafuſski wojak ze Špota we Wuherſkej. — Werowanie: Michał Schotta, kontroleur na kralovſtym ſudniſtwje w Schěračowje a Hana Strohbachec z B.

Z Wotrowa. Kſchczeni: Marija, dž. Jana Kunata z Raszec; Jan, f. Michała Rycejerja z Wotrowa; Hana, dž. Pětra Wjenka z Neuhoſa; Madlena, dž. Pětra Smoth z Wotrowa; Hanža, dž. Jakuba Buka z Wotrowa; Madlena, dž. Michała Bulanka z Wotrowa. — Werowanaj: Józef Schpitanc a Karolina Preuſchec z Neuhoſa. — Zemrjetky: Jurij Nowaczek ze Starzej Cyhelnicy.

Katholicki Posol
Cyrkwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa
prēnju a třeću
sobota
w měsacu.

w Budyschiu je.

Redaktor: Michał Hórnik.

Plaći
w redakcji 10 nsl.,
na pósće a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

R a b o ž u i s t w o.

W naschim času je wjese ludži, kotliž wo nabožniſtwje (t. j. kſchecjanſſej wěrje) radh ryczecj njeſlyſcha; woni rycza jenož z ločkowazjenjom abo hidženjom wo nim. Su to často ludžo, kotliž su wuczby kſchecjanſtwia, kij hako džeczi naukuſhchu, pozdžiſho zabýli; su to tajch, kotliž so ejim bôle do njeſpcheſzelow kſchecjanſtwia pschewobroczych, ejim bôle jich zle naſhilnoſeže pschibjerachu a ejim bôle towarzisto złych na nich ſtukowasche. A ſchto dha je w naschim nabožniſtwje, zo by hidženjo zaſlužilo? Schtóż rozm a wocži načožuje, widži we nim tola jenož wschitko dobre, nadobne, rjane a tróſchtowace, a njeptynje niežo, ſchtóż by Boha a rozomnoho čłowjeka njeſhodne bylo.

Schto dha je nabožniſtw? Wone je ſpónačež Boha, joho luboſež a ſlužba. Wone je ſwjeczeńy zwiažk, kotryž nas zjenocja z naschim ſtvořicjeriom, naschim wótcom. Wone je ta wulka wědomnoſež, kotaž wſchitkich, bohathich kaž kſhudých, džeczi kaž wotroſczených, mudrych a njewendungnych wuczi, ſchto ſu, z wotkel pschinidzech, hōže du, cžoho dla ſu na ſwěcze, ſchto na nich w druhim žiwenju čzaka, kotry pucž dýrbja hicej, zo bychu dobrí a zbožni byli, kotrych wopacžnych pucži dýrbja ſo zdalowacj, zo bychu zli, njezbožowni a ſchtraſyhodni njebyli. Nabožniſtw je wědomnoſež a dokonjenjo naſchich pschiluſhnoſežow. Schto dha potajſkim we nim je, zo by porok a hanjenjo zaſlužilo?

Nabožniſtw wopokažuje jenož dobrotu. Wone ſtara ſo za čłowjeka w ſeždym hubjenſtwje, pemjeňſha nuzu kſhudých, haj wobara psched njej po móž-

noscji. Wone je zakitarka džecjatstwa. Wone je, kiz polne swjatoho sobuczucja ze slaboscjemi džecjatstwa wschudzom wustawom za wopuscycene, khore a wosyrocene džeczi założa. Wone psichotuje dom za cuzych a psichhadnikow we towarzystwach za rjemjenijskich. Jej džakuja so schpitale a podobne domy wuczeja swoj spoczatk; wone je, kiz ma tejko zjenoczenstwom a rjadow mujskich a žonskich, kiz so za khortych, jatych, ranijenych, wusprawnencych puczowarjow a zabłudzonych hręschnikow wobojoho splaha macjerach staraja.

Nabožnistwo je čłowiekow na skhodźenku zdżelanoſcje psichiwiedlo, na kothym nětko stoji; wchę nosche zasadę (wuczbę) wo swobodnosći, runosći psiched prawom, lubosći k bližhomu njeisu wot nikoho drugoho psichishte, hacz wot kscheczanskoho nabožnistwa, kotrež je tola w naschim časzu we wschelakich krajacach tak hanjene. Napoleon prajesche: „Shto by swét był bjez nabožnistwa? Najwjetšu sluzbu wopokazach Francózkej z tym, zo w njej katholske nabožnistwo dasz pozděhnych.“ A Napoleon njebe wescze ani njemudry ani żadny pobožnostkar.

Tamna żadosć po runnym prawie, kotrąž čłowiestwo živje hiba, hdże je dospolniſcho a sprawniſcho spokojena, hdžli we nabožnistwie? Pohladajeje do črkwjow, napjelnienych z tak wschelakimi wophtowarjemi. Bohath a khudh, kniez a služownik, wosprawjeny a hręshnik su tu pódla w hromadze; za wschitkich placzi jenož jedyn zakon, kotrąž ich psiched klétku, pschi dupje, spowiednym stole, pschi Božim blidze zjenocza; za wschitkich je tón samh Bóh, ta sama wéra, ta sama nadžija.

Nabožnistwo je psicheczelica čłowjetka, wone żohnuje a zakituje joho džecjatstwo, joho stukowanjo, joho starobu, joho smjercz. Wone pschenjese joho zbožnoho k Bohu, kotrąž je joho w časzu pruhowanjom na zemi czistego a zbožownego czinił a joho swěrnostcji we wěcznosći wohacze wopłacja.

Duž lubujecje a czescjujeje washe swjate kscheczanske nabožnistwo (wěru), wukńcje derje joho wuczbę a dopjelnjujeje je; czim bôle je lubujecje, czim bôle je dopjelnjecze. Wone ma jenož złoscje a njepeczinku halo njepsczechelow. Smysli dobrí, smy tež k njomu nakhileni; chcemhli pak zło czinicz, zapoczynemh je wotstorkowacž. Nashe nabožnistwo je potajkim dobre, hdžli je wschitki zle joho njepsczechzel. Wone je dobre, dokelž wschitkich czini dobrzych, kiz su swěru po nim žiwi. Wone je skončnie dobre, dokelž jenož czini, schtož je dobre.

Hnadne město we Wölmisdorfie.

Katholisch Serbia maja wjach króz za lěto pschiležnosć, na processionje do dalischich stronow so wobdzelicz. Schtóž swjatki abo na s. Marija naroda do Krupki abo na swjedzien Portiunkula do Rumburga hicj njemože, ma wot najnowischoho časa hiszceje pschiležnosć, na s. Marije donjebjeswzacza do Wölmisdorfa sobu puczowacž.

յան սկսեց քյուզ՝ գիշահետապնդութիւն, ու առաջը գերիւ

• ۱۰۷
۱۰۷-۱۰۸

• սահմանութ ոքիլեզօտ ոց ջրայօն, կարաւան ու ըշտանի
առյեզ և սօս աքինց՝ կամացային օյօ կառ, կար ամսիօնէն և առջօց խոսի
-ու ս աքյելեմ ջնայօ, ութամյաց և սաստիկ լիդարի ոց ջնաց. քահամառյան
քիլ ոց յօյսու; ուղղու մատ ութամաստար ութամիւ լիդաց. ան օս օչ ութա
-այօտեքիլ և բյակ սամառյան ութամյաց և յատ, կերպ օքչոյ ութիսիկ օքչոց. ուղի
հաջոյ մատ օչ աքյամային ութամյաց և ութամյաց սամօցք
• սամառյան ոց ս ոչաօ և աքյելեմ

त एक विद्युतीय बैंक, एक विद्युतीय बैंक, जो इन सेवाओं के लिए उपलब्ध है। यह सेवाएँ निम्नलिखित रूप से प्रदान की जाती हैं:

Cyrkwińskie nowinki a powięscje.

Schleswigſka. Na kupje Nordstrand bu 8. julijsa zakladny kamjen katholskeje cyrkwe położenj.

Pruska. Z pschiwzacjom kralestwa Hannoverskeje, kuriwjerchowstwa Hesenskeje, wójvodstwa Nassauſkeje, dżelbū wulkowójvodstwa Hessenſkeje (?) a swobodnego města Frankfurta (a Schleswig-Holsteina) pschipadnu Pruskej nětko tež biskopstwa Hildesheim, Osnabrück, Fulda a Limburg (w Nassauſkej).

Pruska. W Dingelštadtu we Erfurtſkim wosrjesu bu nowy klóschtyr za franciſkanow natwarjenj a jim pschez biskopa z Paderborna pscherodath.

Pruska. Najwjaſ miloſciwych ſotrow bjez wschitimi biskopſtwami je drje biskopſtwo Münster na bitwischę a do lazarétow wotpoſkalo, mjenujich 109.

Z Barlinia. Židzi ſu ſej tudy nowu synagogu za 750,000 toleri natwarili, kiz ma po jich měnjenju rjeniſcha bjez dyžli Salomonowých templ. Złote kulotwary, sydla (města) po 500 tolerach, 3000 gazonowych śwęcžnikow (kotrychž śwęczenjo za jedyn sabatowy wjeczor 50 toleri placz) ſu pycha tuteje synagogi, koraž je drožsza dyžli žana kſcheszanska cyrkwi w Barlinje. Zo by ſo židowſtwo takle wuznamjenito, ſu wschitki hewak dželene židowske ſekty k tutej synagogi godz̄h nawdawali.

Z Wrótsławja. Cirkwi ſ. Michała, kotruž wjercbiskop na swój wukłt twari, je hido pod krywom a tež wěži (tormaj) ſtej hido wysokiej. Pschi wschim hubjenym času je ſo cyrkwi dale twarila a wjele ludzi je tam dželo doſtało.

Z Wrótsławja. Pschi cholery, tudy żałosnje zakhadzacej, je ſo kſheszanska luboſcz tež wſchelako wopolaſzala. W domje jeneje hrabjowskeje ſwójby bu njedawno do ſlužby wzath ſlužownik wot cholery napadnijent. Sobuželne knjejſtvo, kotrež joho nocheinſche do cholera-lazareta wotwiesz dacž, powoła duchovnego, a hdyž tón samy po domawebstaranju khoroho straschnoſcz khoroscze wobkrueži, peklakny knjeni hrabina bjez bojoscze psched nothknienjom pschi kožu khoroho ſlužownika a pscherpewaſche jomu ſmierzne modlitwy, hacž won dusku wudzychuy. Dwě hodzinje běſche joho ſmierzne běženjo trale, a nadobna knjeni njewopuszczi joho.

Bajerska. Po bitwje bjez Bayeramii a Prusami pola Aſchaffenburga 14. julijsa pschijedzecu tam nic jenož miloſciwe ſotry z Mainza, ale tež k. biskop z jenym duchownym, zo bychu w ſuſodnym kraju pomocni byli.

Khrowatska. Južnosłowiańska akademia (towarſtvo wuczeńych) we Zahrjebe (Agram) je 26. julijsa ſlawnoho biskopa Strožmajera za swojego protektora a wjelewuczenego k. kanonika Dr. Rački za pschedsydu wuzwolila.

Dalmatiſka. Hdyž khęzorske rakuske kódźſtwo psched kupu Bis (Viſsa) z wjele ſylniſkim italſkim kódźſtowom pod wjedziczerſtowm ſlawnoho Tegethofa bitwu zapoczą, czechachu tamniſchi wobydlerjo na bližſhu hórkę a modlachu ſo

tam klecjich za dobycze khějorskoho lódzista, kotrež běsche potom tež woprav-
dze slawne.

Benecianska. We wszech městach, hdež khějorskych rakuſch wojach
wuczjezechu a italschych pschicjezechu, buchu bvržh italske zakonje wuwołane a po
mōžnoſci pschewyedzene. Tak buchu wschudzom jesuitowje wot swětneje wys-
nosće wupokazani.

Italska. We wszech městach wedza wjèle duchownych do jaſtwow, do-
felž su z luboscju swjatemu stolej w Romje pschikhileni a dokelž pschecjiwo tomu
rycza, schtož cyrkvi schkodzi. To je dopokazaujo, zo bjez italskimi duchownymi
Judaschowje njesiu; wschitich steja bjez bojoscze za swoju węc. Lud wobżaruje
njeprawe zadžerženjo wyschnosće a wołoga duchownym, hdež može.

Italska. Arcibiskop z Brindisi a biskopaj z Oria a Nardo buchu pod
policaſſim pschewodom do Turina pschivyedzene a wot tam bu když do druhéje
twierdžizných pôſtaný.

Z Roma. Wročzele so zaszy nad węcznym městem sežahuja. Powjeda
so, zo bamž swój kraj Napoleonej hako lejnſtwo pschepoda. Tola Bóh wę, hacž
by khějor Napoleon doſho kraj w imjenje bamža regirował; slědný kral Viktor
Emmanuel budže joho stajniye wo wotstupjenjo proſyč. Po wuczinjenju khějora
a krala ma 14. septembra (na ſ. Eſchilja powyschenjo) francózſke wójsko z Roma
wuczahňež a kral ma bamžowý kraj hako tajſi pschipóznacž. Modlmy so za
Piusa IX. w joho nětčiſhcrj nuzy, kaž jerusalenska wosada za swjatohho Pětra,
hdyž bě wón w jaſtwie.

Z Roma. Bamž je na ſ. Marije donjebjeswzacža, kaž kóžde léto, w
cyrkvi Maria Maggiore pschi zjawných Božich službach był a potom ludej z bal-
kona požehnowanjo wudželit. Na dzen ſ. Ludwika (25. z m.) běsche wón we
francózſkej cyrkvi ſ. Ludwika. Hdyž bě psched reliquiem (zbytkami swjatohho)
so pomodlit, pschipuszczi duchownſtwo, francózſke pôſtanſtwo a wyschich k woſo-
ſchenju nohi t. r. Eſchilja na swojim cříji.

Sčpaniſka. Lud je jara pobožny, kaž je z ioho waschnia wi-
dziecž. Wschyschnje čeſcjuje najswjetcjisschi sakrament. Lud je jara nutrený pschi
Božej mſchi, a tež woſobni a bohaczi knjezo pytaja čeſcž we tym, zo móža k
woltarzej ſlužicž; wot pschejohnowanja hacž k wopravjenju klecža z wupschestrje-
nymaj rukomaj. K khorym dže duchownych w drohich cyrkwiſskich draſtach a njeſe
swjate hostije w khelchu pod baldachinom, pschewodzanh wot ſtužownikow ze
swěcamy. Na hasach a drohach poſlaknu wyschitich ludžo, a schtož može, dže za
Božim ſhnom; tež wojach to cřinja, jeli czah pobožnych nimo straže (wach)
hicz wibža. Tež swyedzenje ſ. Marije swjecza so z najwjetſhei pychu; najbóle je
psched kóždym džewjecjdnowska pschihotowaca pobožnosć.

Belgiſka. Wot wudyrjenja cholery zběha so w Antwerpenje a druhich
městach nabojne žiwjenjo. Tak vžerža so tu processiony, na fotrýchž so wjèle

ludži wobdzeli. Někotražkuli wutroba, kij běsche dotal zhmna, je nětko horšwa; spowiednych ludži je jara wjese; w časzu zjawnych pobožnoſci ſu chrkwię pscherjelnene.

Z Londona. Bibliſke towarzſto je wloni bjez ludži roſchěriło 338,777 biblijow a nowych testamentow, 505,681 modleſtich a 2,530,734 druhich na- božnych knihow.

Zriska. Hubjenſto wobdzeli katholikami Chríſteje traje dale. W zařízenym řeče je wobhdlerſto kraja zaſy wo 70,000 ludži zwotebjerało, kij ſu muž dla dyrbjeli druhí wóteny kraj phtacj. Chríſte wobhdlerſto, kotrež by možlo a mělo dwanacie miſijonow wulke bycž, budže na tsi w krótkim ponížene, jeli Jendželska tam njeburde hinač knježicž a ſo pocziszczenanja katholickoho ludu zdalowacj.

Litwa. Rusowſke knježerſto podcziszczenuje tudy katholicku cyrkę pschech bōle. Generalgouverneur Kaufmann wukladuje poſtajenjo koncordata z Rómom, po kotrymž moža ſo wosady z mjenje dyžli 300 duſhemi z wjetſchemi wosadami zjenocziež, nětko tak, zo tych, kij tam ſwoje wobſtajne dydlo nimaja abo pschitomni njemu, ſobu njelicži. Na te waſchnijo je wón wulku mnogoſć mjeniſtich katholickich farow a jich wosadow zvěhnył a wosadnikow ſchismatiskim faram pschidželit.

Połnocna Amerika. W zjenoczenych ſtatach je po najnowſhim pschehladu we 7 biskopſtwach 2745 duchownych, 3052 cyrkwiow a 4,103,000 katholikow.

Połnocna Amerika. Biskopſto Buffalo, kij pod arcebiskopſto New-York ſluſcha a hdež wjese Němcow pschicžahuje, ma nětko 900,000 duſchi, za lotrzych tam 103 duchownych ſkutkuje; cyrkwiow je 106 a 30 miſionſtich ſtacijow a khabalew. W měſceje Buffalo je 55,000 katholikow a w druhim wjetſchimi měſceje Rochester je jich 30,000.

Połnocna Amerika. Njedawno džerjeſche biskop Rosekrans we měſceje Cincinnati zjawný pschednosčk (rycž) psched wosobnymi ludžimi wo naležnoſciejach katholickej cyrkwi w zjenoczenych ſtatach. Wón rozeſtaji tež ſwobodnoſć cyrkwi a pokaza, we cžim w Americy pschi ſwobodze za cyrkę ſlepje ſteji, dyžli pschi wſchelakim zaſloñſkim wobmiejewanju w Europje. Biskopja ſmědža z bamžom a z wěriwymi wobkhadzecž a dopisowacj bjez zadžewanja pschez ſwětnu wýſchnoſć; paſthyrſke liſty, twarjenjo cyrkwiow, założenjo kloſchtrow a wuſtaſow atd. ſu wěch, wo kotrež ſo wýſchnoſć eyle njestara. Pschecžehanjo cyrkwi je drje možne, ale njeje k wěrje podobne. Protestantsch předarjo wſchelakich ſektorow ſu w poſleniſtich lětach mjenje njepſchecželsch; a hdy bychu ſwojich wěrybratrow k njepſchecželskim ſkutkam pschecživo katholikam naſchthfacž chyli, njebychu poſluhali byli. Amerikanski lud njewě drje doſpołnje, ſчто katholikowje wěrja; ale poczina tola ſpóznawacj, zo ſu kaž druzh cžlowjekowje, kotsiž pocziszczenanja abo hubjenſto dla z Europy cželkaja. Tež njeda ſo lud, powuczeny pschez zho- njenja poſlenjeje třilétnje wójny, wjac̄ narhcžecž, halo bychu ſo katholicki psche- cživo krajej njepſchecželsch zapſchisahali. Katholicki polni kapłani vžě běchu je-

nieżnych, kotsią pschi swojich regimentach w lechwje, na marschu a bitwischęju wutrachu wot spoczątka hacj do konca służby; a jenoż woni bęchu wot wojskow hako duchowni czesczeni. Runje tak je skukowanjo miloszowych sotrow hłuboki zaciszczeń na mnogoscż wojskow cziniło, kotsią su nětko żasy hako krajenjo po wszech statach rozprerscheni a nětko za katolicku cyrkę pscheziwo tym rycza, kij chcedzą pscheziwo njej schewuwać.

Amerika. Katedralna cyrkę w New-Yorku, kij bu 15. augusta 1858 zapocząta, twari so nětko po wjachylnym pschestawku znova dale a dyrbi za pjeć lęt hotowa bęc. To budże najwjetšha cyrkę w Americh a ma dwaj milijonai dollarow placzic. — W měsće Buffalo bęsze hłowna zhromadzizna katolickich towarzistw w Americh; zastupjenych bę 86 towarzistw.

Amerika. Nowa katedralna cyrkę s. Pētra we měsće Marquette bu wot tamnijschego biskopa Baraga 24. juniu poświeczena. — W měsće Union Township položi biskop Rosekrans swjatočne zakładny kamień k dwemaj cirkwiomaj. — Archibiskop poświeczi w Circleville tohorunja zakładny kamień nowej cyrkwi s. Józefa.

Asia. Katolicka cyrkę ma żasy jenoho martrarja wjach w Tibetu. Japońskołski missionar k. Gabriel Durand bu hako wopor swojeje swjateje hołiswoścę wot njepszczelskoho mandarina (chinefiskiego zaftonika) zaſſeleny. Duranda a jeho towarzcha missionara Brenta henjachu kschiczych Indjo, wiedzeni wot schtyrjoch mandarinow. Pscheszczewanaż bęchtaj runje modlitwy za morwych dokonczołoj a jedn druhomu wotwazanjo hręchow wudżeliłoj. Durand dżesche po jenym moscze, hdź jeho kulta trjechi, a padze do ręki. Jego cęko namakachu wosadnich w Ulce a pohrjebachu je; pschi žiwjenju wostajen k. Brent wotspewa modlitwy na rowje martrarja.

Chinefiska. Na wułozki towarzistwa Jezusowego dżeczatstwa bu wloni 570 pohanskich dżeczji do wustawa za czesczne dżeczji pschedopadnych; 1050 wopushczonych abo wustajenych dżeczji dosta swjatu kschczenicu, 150 bu jich w šroczzych domach a 66 we privatnych kheżach pscheszczanscy wozghenijenych.

Afrika. Bolmoniečku bu w Aleksandrii prěnje towarzistwo němskich rjemiesniskich założene.

3 Luijich a Sakskie.

Z Budyschina. W tych dnach dostačmy żasy list wot naszeho pôlnoho kapłana k. Herrmanna, kotryž je 28. angusta w Hezendorfje pola Wina pisany a w kotrymž biez drugim steji: „Moje skukowanjo a dzělo je so bórzh po wotpóslanju mojeje prěnjeje rozprawę jara powjetšilu. Wophtuju nětk často wsch mi znate a pschedupne lazareth, wudżelam khortym swjate sakramenty, a mam tam tež Božu mischi a przedowanjo.“ Boh daj, zo by so wysokodostojny

I. Herrmann w krótkim stroju do Budyschyna wrócił! Wón budźe potom nam a cętajam Pósta wschelake nazgonjenja sobudżelicz móć.

Z Budyschyna. Nowe horjo hrozh, nowy prut Boži dże pszechz Europu a bliži so bóle a bóle; tež w naszej wosadze je so zła cbelera hijo pokazala. Modlny so, zo by Póh w swojej miloſci tule khorosz zasy wotwobrocził!

Z Budyschyna. Wojskisi lazaret so pszechy bóle wuprózni, dokelz wuſtrowjeni Saksowje a Prusowje puſczeſeja so domoj a Rakuschenjo, kotsiſ ſu hiſcheze trochu ſlabi, ſczeſtu ſo do Augustusbada pola Nadeberga. Někotri chle wuſtrowjeni wostaja ſo k poſlužowanju, tak zo je tuh hiſcheze něſčto pszech 30 wojakow. Wot wojakow ſmy často ſlyſcheli, zo ſu z Budyschinom jara ſpoſojom, dokelz běchu w kózdyń naſtupanju derje zaſtarani.

Z Kuluw a. Pschedſtejerka naſchich miloſciwych ſetrow je někotre ujedzele w čeſtich lazaſetach pomhala a ſo zasy zbožownie domoj wróciła.

Z Marijneje Hwězdę. Wot ſpocžatka zaſtzenoho měſaca je tuh 20 loži za ranjenych wojakow pschihotowaných, k wothladanju kótrzych běſchtej tuh dwe miloſciwej ſotſe. Dokelz pak běſche hijo wójnich kóne, ſu na čeſczechodne poſkičenjo kloschtra ſem jenož ſchyrjo ranjeni wojaczy poſlani.

Z Marijnoho Dola. Na s. Bernarda je tuh naſch hnadih k. biskop Ludwik na pscheproſchenje Božu miſhu a ſwiedzeńſte předowanje džeržak. Ludži běſche tu lěſta wjele wjach dyžli druhe lěta.

Maležnoscze towarzſtwia.

Do poſkadnicz ſu ſwoj lětuschi pschinisch dale zapakacili ff.: 215. Hana Rjeńczowa ze Zdzerje; 216. kujejna Paula, ſubpriorka w kloschtrje Mariijnym Dole.

Dobrowolny dar: R. V. ſubpriorka Paula z Marijnoho Dola 15 nsl.

Cyrkwiński powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschyna. Kſchecjeni: Jan Bernhard, ſ. Handrija Miklawicha Hrjehorčka, měchczana a krawſkoho miſchtra; Hanža, dž. Miklawicha Riedela, kheſkarja we ſtonce Borschezi. — Zemrjeczi: Handrij Jakub, ſ. Jana Ulbricha z Makiec, 4 l. 9 m.; Madlena, mandželska Morica Seiferta, kheſkerja a murjerja na Židowje, 36 l.; Hana, dž. M. Seiferta, 9 m.; Hana, dž. Jana Lefchawý, měchczana, 3 n.; Hanža, wudowa Ign. Degwera, zwóńska, 80 l.

Z Nadwořja, w auguſtu. Kſchecjeni: Hana Augusta, dž. Handrija Akermanna, žiwonoczerja z Khełna; Miklawich, ſ. Michała Handrika, wobydlerja we Kamjenej; Jakub, ſ. Jakuba Haſche, kheſkarja we Nadwořju. — Zemrjeczi: Marija Madlena, dž. Jana Rencza, poſkublerja we Brjemjenju, 6 dnj.; Chrystian Bohumil Richter, wobydler we Kamjenej, 62 l. 9 m.; Hana, dž. Michała Kotsche, kheſkarja we Kupjanskej Dubrawje, 5 m.

Rātholoski Poroč

Chirkwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Methoda

Wukhadža
prěnju a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiu j.e.

Redaktor: Michał Hórnik.

Plaći
w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

Scjehwki palenepicja.

Zo so na jědzi a piecu zwjeselimy, njeje hrěschne; sam svjath Pawoł hžom praji: „Njeh jěsće abo pijeeže, cžińcze wšchitko k cžesęzi božej!“ Ze-si Bóh tón řeňez našprjedy nam chrobu posficijuje, zo býchymy žiwenjo zdžerželi a nowe moch dostałi, dha je wón tež pódla swoju dobrociwoscz zjewicž chył a chrobu tak scjinił, zo býchymy na njej wjeselo a woskhwjenjo namakali. Cyle napšcęco božej woli pak je, zo by cžlowjek jeno wjesela dla jěz a napoł k sebi brał, zo by pszech na nje myślik, pschewjele na nje wudawał a wjac wuziwał, hacž je trjeba. Pschez měru jěsz a piecz je pak hrěschne, dokelž so pschez to cžlowjek pszech bôle skoczeczu pschiblizuje; we nim hasnuje kožda njebjeska myśl a boža hnada joho wopuschczę. „Dnich svjath, praji pišmo, njebydli we wutrobje, fotraž je złomu loschtej podata.“ Koždy strózby widzi džen wote dnja zrudne scjehwki pschewmernoho pieca — jeno pieczk njewidzi, schto cžini; kaž cžima leži na joho wozjomaj a rozmije, zo by so z bludnoho pieca wjach njevotwobrocžil.

Hdyž Bóh tón řeňez hžom Rainej pschivola: „Twoje žadanjo steji pod tobou a th dyrbisich nad ním z knieżom býcž“, dha placiž tute słowo wjele bôle tež nam kschesčanam. Kak hrěschne, hdyž cžlowjek pschez piecz swoju wolu a swój rozm, tajse krasne dary bože, na tele zrudne waschnijo koncunje. Zrudne so hrznyh ryczam, hrěshnyh žortam pieczka pschipostlucha, hdyž jim tajse hessli wohén palenca wucziszczy. Chcemy nětko někotre słowęzka wo scjehwkach pieca ryczecž, zo býchymy tak swoje wotpohladzjo dokonali.

1) Njemérne wuziwanjo palence końcuje strowo. We naszych czasach je wjèle towarzstwów a bratrstwów zestupilo, kotrež swoim sobustawam palenciežo chle zaſazuja; a zo bych ſo tajše towarzstwa rozhéřili, wudawaja ſo wot nich wſchelake knižli, we kotrych ſo zrudne ſczechwki pieža pokazuja. To je kħwalbne. Palenc końcuje po času tež najstrowschoho čłowjeka a storczy joho do časa do kħoroſcżow. Piežk je runja čłowjekę, kiž ſebi žiwenjo z mocu wozmje, jenož zo tón to nadobo, tamón pač bôle pomału čzini. Ach, někotryžkuli młodzenc čechne lědma ſwoje wot tohole jeda ſpalene ſtaħ, kotrež mohle hewak ſtrowe a wjesole bħej. Někotryžkuliž pieža dla ſwoje ſtaħw wjach trjebač njemőde a cjišjuje ſo tak bjez džela a zaſlužby do ſtaroſcżow, do zaġnoho rowa, město zo by hiſčeze wjèle lét żonu a džeczi žiwigħ mohle. Kaf budże kħuda duſħha taifko do časa hinjenoho piežka psched ſudom božin wobstacż mōe, hdyż kħostace ſłowa zaſħħi: „Hlej, telfo lét hiſčeze mohle ſtrowu a žiwi bħej a mohle ſo za ſwojich staracż, telfo hiſčeze mohle ſebi we wěčnoſci zaſlužiež, telfo lét ſy ſebi žiwenjo ſtrótschik; ale ty hinak ħeħl njeſħi!“

2) Wjèle pjenjež ſo podarmo a z hrēchom na piežo wumjeta! Wudali čłowjek druhdy za někajše wjeselo něčto po ſwojim zamoženju, ſchtó ħeħl jomu to za zło mēżež? Hdyż pač nečto ſwoje pjenježi jenož k tomu wudawa, zo by ſo prawje napit, zo by, město zo ſwoje čjeko psched wjeselo zaſħ k dželu posħlini, je poſlabiš, konċowak; hdyż jedyn ſlēborny krosh za druhim, město zo by ſo doma nałożiš abo doħi ſo plaežiš, ſo za ſekfodne wjeselo wudawa, hdyż ſo pieža dla we hoſćencach sedžo na ſwoju wiñowatoſež zabudże, kajki je to hrēch psched Bohom, kiž je nam žiwenjo k chle druhomu wotpohlađanju daril! Kaf ſo piežk poſtrōži, hdyż fu ſo te ſlēborne k 10, 20 a wjach tolerjam naħromadžiše, hdyż budże sħysħecż dyrbiecż, kaf wjèle vnow a njedželow je pieža dla dželo na boču wostajiš.

3) Piežo końcuje zbožo domow a ſwójbow. Kaf cjiſche a zbožnje mohla někotra ſwójba we ſwojim domje bħej, njebyli nan abo ſy piežu podath bħi! Kajke horjo pač je we domje piežka! Doniż ſo hoſpodař po piežu wokolo honi, ſedži doma wħoba żona abo macż, počna bolesčżow, zo mohla ſo jej wutroba puñuċċi; ūlizh ronja ſo po fuċċim kħlēbje, dofelž wſchitko, ſamu draſta dħri bi tradacż, hewak piežk doſči mēl njeħbi! A hañba, pſchidżi-lí potom hoſpodař domoj; jedyn fakt wuleċċi za druhim, njeħpschiſtojne rħeże, hrēchue požadanja, hrube puki za wħolu żonu, zrudny pſchikkad za džeczi fu zrudne ſczechwki. Kajki hrēch, napsħecżo tým tak zaħħadżecż, kotrymž je hewak luboċċi wiñojib!

4) Je-li nan piežk, dha pſchehrēši ſo tež nad ſwojimi džeczi mi pſchizz zły pſchikkad a napomina je k z lomu. Prēnja wiñowatoſež starsħeju je, ze bħixx taj ſwoje džeczi pſchizz dobrū pſchikkad k dobrym čłowjekam wudospoħniżej. Kajki pſchikkad pač jim piežk dawa! Wħohe jehnjalka, kiž macże pjanoho nana doma, wħohe kuxxatka, kiž dyrbiecż — lědina zo ſeże swet wuħsladek

— swědkowje hrěškuho zařadženja býč, swědkowje žalosčzachy shszow ma-
cierňah! Schťo móže sebi wot was žadacj, zo budzecje wž něhdyn hinasche; jeno
hnada boža móže was we dobrých puczach zbržecj. Wasch nan pak je wasčich
dušchow mordat.

5) Picžo dowjedze do wjèle wjac hrěchow a k zakomđenju
winowatoscžow. Do cjooho picžk nijepadnje! Kaf wjèle zwadow, puškow,
žlych ryczow, njepšteczelstwom, processow atd. je hžom palenc porodžil! Njeje
žadyn džiw wjac, hdžz cžlowejf ke skocžeczu ponízenj, swoje winowatoscje na-
pšteczjo Bohu a blížschomu zabudže, hdžz swjate dnj pschez picžo a njeschwar-
noscje wonjeczesej. -- Alle, njemohl dha so picžk zažy polepschicž? — Vohy
nic. Praji hžom pschištowo: Nječistý wróci so z rěka, picžk njevróci so
ženje na prawy pucz. Kaž zakliwanjo leži na picžku, zo wón k potrjebanju ro-
zoma wjac nješčišidže, zo wón picžo hisheče za dobrý slufk džerži. Kaf zru-
dnije potom, hdžz k picžkej smjertny jandžel so pschišljuje; kaf husto, wo tym
džen wote dnja slyschimy, kaf husto picžk pjany wotemrje — a to nie na khorym
ložu; pak slyschis, zo tu jedyn we korečmje pschi palencu sedžo wjac stanyl
njeje, pak, zo je pjany ze škeda dele panhovschi so zarazyl, pak, zo je pjany do
rěki panhl a so tam tepil, pak zo je wonka zmjerznyk a tak a hinak! Vě tajsi
hodny, zo joho swoje sobnežłownjekojo hisheče „čłonjeka“ mjenowachu, zo joho k
rowej pschewodžachu? Kaf so picžk zestróži, hdžz uětko hisheče pjany — we
pschichodnej minutce psched ſudem božim ſteji! — Kaf so jomu pónide, hdžz lědma
sprawny wobſteji?

6) Picžo dowjedze do hele. Móžesčli, lubh cžitarjo, dha pohladaj
w duchu do bjezdna wěčnoho zatamianja, hdžz so wohen z wodu měšcha a slysch
bolesčiwe hlošy tych, kž su ze železnymi riečzazami tam jecži! Běda, běda!
Wjèle picžlow widžis bjez nimi: slyschis, kaf tschepotaja a plakaja, zo su tak
ſlepi, tak bludni býli a za bleſčku palenca so do zatamianja cžiſli — wěčzne —
wěčzne! Dha njemolcje so, picžk, kž bjez polutu wumrje, do njebejs njeponíde!

Hdžz pak wo ſcžehwkach picža ryczu, dha ſměm tudý ſłowa ſlaw-
noho leškarja wospjetowacj, kž wo picžu ſledowace praji. Je to mjenujc we
swojich časach daleko znath Huseland. Za džeržu, praji wón, za swoju wino-
watoscž, powſchitkomu khorosč rozpoznici, kotaž, njeznata, zrudne ſcžehwki za
ſobu cžehnje a w cžichosći pschecj dale wokolo ſebje hraba a kotaž khorosč je
tohodla tak zrudna, dokelž in nichto za khorosč nježerži. Za ryczu wo palen-
cowej khorosči. My cžekamh a bojimy ſo opija, bellardonu a druhich jědow a
— palencej, kž we ſobu ſlabſchi jěd nima, ſinu měščjanſke prawo dali a dwo-
lamy jomu, zo naſch krasný mlody lud ſencuje. Za widžach džeczi we kolebch,
kotrymž ſo hžom tutón jěd dawasche; widžach ſwójby ſo jeno pschez tohole nje-
pscheczela cžlowejkow njezbóžne cžiniež, thsach a thsach mlodych mužow palenca
dla do cžasa k rowu hicž — abo cžas žiwenja krajej k wobčeznoſeži býč. Za

shym sam tež zrudne dny dojivit, zo lekarjo bjeze wſcheje pschiczinu tutu juchu ſtrowym a khorym hako lekarſtvo podavachu a pschez to khoroscz rozhodrjachu." Ale, kak može palenc ſchložic, praji někotryhku, hdvž jón telko ludži piše, kiz tola pschi tym ſtrowi wostann? Tym chen wetmolsvic: Tež Turkejo wufurja džen wote dnia tójschto opija a tohodla jim na přeni džen nicžo njeschfodži. Žed inje-nujemh wſchitke, ſchtóz pak we injeñich abo wjetich dželach wuzite, do czlo-wjecžoho czéka namocne (gwaltne) a ſchledne pschemenjenjo pschinjese. Žed je dwoji, pak rozhorja žoldk, kaž arſenik, žive ſlěbro atd.; pak puſchczi ſo do ner-vov a krewje, wosobnje do mozow a pschinjese za ſobu hľuboki ſpar a bludnoſcž; tele jehy rěkaja narkotiske. A tymle jēdam ſluſcha opium, kakate jabluko (jakotawa), a tež — palenc. Po injeñich dželach wuzith palenc pschinjese wěſtu wjetolscž, napina možh — wjele palenca pak wobjerje rozm, zavjerczi hľowu, a wobčežuje jazýk, czini, zo husto padamh a do hľubokoho ſpara pad-njemy; toho pak, kiz pschewjeli piše, boža rucžka trjechi. Cžim kóle něchtó pa-lenc piše, cžim kóle ſo tež tute ſežehwki weflabja, tohodla pak ſchložliwe wostanu! Kaž pola ſeždoho jēda je tež pola palenca dwoja ſmjercz, pak nahla abo pomala; a ta poſlenja je, na kotruiž dyrbju z jenym ſlowem ſpomnicz. Wona je, kotrāz we naſchich dnujach powschitkomnie kuježi, kotrāz do organifacije čłowiskoho czéka hľuboke ranh biye a kotrāz ſo tchdom hako khoroscz počaze, hdvž je pomoc hžom pozna. Tohodla chen ja tež zrudne ſežehwki wſchedenoſho pieža zeffajecz a injenowacž. Palenc napina, kaž ſmy prajili, naſche nervy a moch ducha, ale jenož na krótku khwilu, je to nahle pschepinjanu naſchich czéka a dufše mocow a na te ſežehuje wotpjeczo. To je tola ſeždemu wědome, zo cžim ſylniſcho něchtó swoje moch napina, cžim předh jomu wniadu; tek možemh tež bjeze wſchoho dwělowanja wěricz, zo ſchtóz ſo džen wote dnia wopije, ſo tež wſchednje poſlabi. Tſchepetanjo rukow, poſlabjenjo pomjatka, zahľupjenjo hľowu a wěſte zaſtaczo naſchoho žiwjenja, kotrež jenož nowy portion palenca zaſy wubudži, ſu přenje zrudne ſežehwki. Vérz̄y pak počaze ſo tež hľowýwjerčenjo, wuſchow zhy-czenjo a padaca khoroscz. Moždžekanjo cyroby čerpi pschez palenc wjele; pschez njón nahromadži ſo we žoldku pschewjeli kisalinh; jēdž wjach ſlodzecz njecha, je-li zo deſcz ſele a popjerja w nich njeje. Skoro žoldk nicžo wjach njerozdžela, khiba zo jēdze, we ketrhž je wjele ſpirita; wſcha žadoſcz za jēdžu zhubi ſo a džensa wěſte duſchenjo we žiwocze a jutſe zaſy wulke běženjo, to ſu přenje zna-mjenja, zo je čłowiek poſlenje thđenje živý. Husto deſcz zatwjerdži ſo žoldk a piež wublumje wſchitko, ſchtóz jě; lekar jomu wjach pomhacž njemóže: won dyrbji beſtneje ſmjercze z hľodom zahinhež. Tež wutrobnō ſo pschima; ſuchi kaſchel a wuzka wutroba ſu přenje ſežehwki, we plucač (lunge) naſtanu ſuki a jěſcheschka, krawý kaſchel ſo ſkoro namaka: piež widži předh ſebje dolku khoroscz a wěſtu ſmjercz. Najhuscijſha khoroscz pola piežka pak je woduławoscž (Wassersucht). Won ſeždh džen pschibjera a je rjany połny, kaž měſacž. Tute

naduczo pak je hiżom khoroszj, dopokaz, zo żoldk chyrobu do wodh, nic pak do krewje a mjaſa pschewobrocza. A tuta wobukawoszj pschez palenc njeħodži so wjach zahojicż. Pödla tuthich straschnych khoroszjow naſtanu hiſčče druhe jara wobeżeżne; bjezwoczo je kaž z khoprowej tarċe (ſcheibe) wobeżehnjene; wëste koſtotanjo na chlym cjele, hroznue jētſchenja pschinjeſu wilke bołoscze. — Niedyrbjał palenc dobrą bħeż, hdvž je żoldk skażenij abo hdvž smy tucżne jēdże pojedli? Koždh rozomnij lekar praji na to: „Nē!” Hdvž je żoldk skażenij, dha je cjiſta woda a poſt najlepſche; toſame plaeži, hdvž smy cježku jēdž k sebi brali. Palenc ujeda żoldkej jēdž rozdželacż; wëſce ſeże hiżom na hermanakach wiðżeli, zo so nęfotre hady a druhe zwèrjata we ſpiritu khowaja, a to jeno tohodla, zo bħixu bōrži ujehnile. Tak cjiini tež palenc jēdž hiſčče kručiſchu a cježiſchu, ženje pak ju njerodžiela. Ale, kōždy cjuje, zo je na palenc lōžo a tež hroznū ſchimak za tukom so zhubi! To poſlednije je wérno, dokež je palenc ſylniſchi a na jazyk bōle pali, dħiżli tak; wjetſcha bołoszj pschey mjeuſchu zacżeri. Komuž so ruka woſtrubnię, tón ujecżuje, hdvž traž je so prjedy do porsta rēznyk. Te cjiſchezenjo we żoldku pak pschewtauje, dokež so tam nětto pali a hręše. Hdże je tež něchtó ſtħiſħač, zo je so khoromu hdvž palenc wot lekarja wukazat?! Tohodla ujeh kōždh tule jichu, kiž je cžert warik, hidži. Je-li tohodla ujiez mojimi cjiſtarjemi někotry piežu podatħ, tón njeħi hiżom z cjaſom pomysli, kajke zrudne feżżeħwi to za sobu cjeħnje, a njeħi so pieža woſtrielnie. Schtož smy powjedat, je cjiſta wérnoſzj, fotruž smy pschez zrudne ſchule naukuńcż dyrbjeni. Pschiūdž k sebi a hidž so, za někotre krepki palanca swoje cjaſne zbožo a swoju duschu pschedacż. Wotorhni so wjazzkow hele a zniež te ſłowa: zo so pieži ženje wjach njepolépſcha. Ty maſħ cježki nadawk, ale dodželacż joun tež mōžesch. Ja chciu tebi do kóneca jedyni pschitħlað powjedacż, kaf je so jedyni wuwołanij pieži z bożej hnadi pole- pschit. Bydlesche we malej wjesch wnnijsie (künstler), hewač pschistojny a mudry mnij, jenož ſchoda, zo wjese pijseshe. Koždomu bē žel a wón sam cjujeſche we lěpſtich hodžinach, kajka mōc je nad nim z knjezom. Husto chyſche so polépſchicż, ale pschey padniż zas do staroho pschiwuezenja. Tu so jomu jumu džiwinne dži- jeshe; wón stojeſche pijsed ſudom božim, a mjeſeſche so zaſtitacż. Hdvž pak hlos sprawnogo ſudnika wuſkyschi, napadnije joho ſtrach, zhmur pót bēži po nim, wſchē ſtawu tſchepotaja. We tuthich ſtrōželach wotcuezj; ale tež nětto hiſčče wiðżi woblicżo swojoho ſudnika. „Hdvž, praji wón nětto, mój ſudnik we ſouje tak straschny je a mje tak poſtrōži, kaf haſle budże mi, hdvž buđu psched nim stacż.“ A stanwyſchi kħwata fe mjeħi a ſlubi a pschifaha: zo wet tuteje hodžinu žaneje krepki palanca wjach piež njeħha. A wón je tež ſłowo djerżal a joħo dobrū pschitħlað je we wosadże wjese dobroho ſtutkowala. — Koždomu druhomu piežkej chył tehdh pschiwolacż: Dži a cjiin ty tež tak! To je tón jeniežki frēdk, so pieža woſtrielnycż, zo sebi prajisħ: pak džensa — „pak niħdy.“ Ty mohħi prajisħ: Twoje ſłowa fu cježke, ſħiò mohħi je sħiħeč?!

Hdvž bħi so tebi wot lekarja

prajisko, zo dyrbiſch ſkoro wumrjecz, jeli ſo palenca njewotriejnjeſch, th by wěſcje czinik; a ſchtog možesč za te někotre lěta žiwjenja czinic, za njeſmjertru duschu czinic njechaſch? Dženſa abo nihdh, tak ſebi praj a rozbij palencowu bleſchu! Dokelž je dawno znata něc, zo ſo žadny pieža njewotwucz, kiz traž je ſebi prajik: kóždh džen kufk injenje, tak to tež pónuze. Ně, je-li přenja ſchlenca dele, dha ſu wſchě dobre překwaczja kaž wot wětra zahnate a th ſtejſch na starym měſcje. Vroji hžom naſch zbožniſ ſam: Bohorschujeſi cje twoje woſko abo ruka abo noha, dha je wutorhū; lepje, zo z jenym woſom a jenej nohu do njebjes, hacž z woběmaj wočomaj a nohomaj do wěčnoho zatamania džesč, we ſotřimž waſka njewotemrje a woheň njehaſnje. Hdyž th tak, luby piežko, pieža zrudne ſcžehwki widžal ſy, tak doſho hiſchcje daſch na ſo čakacj, předh hacž ſebi pra-jiſch: „pak dženſa, pak nihdh!“ Šchtob ma wuſchi k ſlyſchenju, tón njech ſlyſchi.

K—ſ.

Gyrkwinske nowinki a powjescze.

Pruska. W zaúdzenym měſacu bu we wsh Lüzen, hdzej 16. novembra 1632 kral Gustav Adolf na bitwiſchejn zrudnu ſmjerſz namaka, nowa missionska ſtacijs poſtaſena a z duchownym webſadžena. Mission w Lüzenje možesche ſo jenož založicj, dokelž džeczi a pschichodne džeczi njeboh rycerſkubleria Handrija Jostena w Neusu joho poſlenju wolu wuwjedžechu a 8000 toleri k tomu daricu. Je to hžom ſchthyrate missionske měſtine, kiz bu z katholſkim duchownym wob-ſadžene w knjezeſkim woſrjeſu Merſenburg, hdzej bě psched 18 lětami jenož je-niczka katholſka fara w Halle. Tak buchu pschez prćowanja towarzſwa ſw. Boniſacia w tutym časju nowe farh abo missionske založene w tutych měſtnach: Alſleben, Delitzsch, Eiſleben, Eulenburg, Lüzen, Merſenburg, Naumburg, Sauger-hauſen, Torgau, Weiſenfels, Wittenberg, Zapfendorf a Zeitz. Kunje tak zwjefelace rozſchěrokofſczenjo naſcheje cyrfiſwe je w protestantskej woſolnoſci Barlinſkeje dele-gatury, fotraž provinç Brandenburg a Pomerku woſchija. W lěče 1842 bě we tutym cylym woſrjeſu jenož 6 katholſkich farew, a to we Barlinje, Frankfurce nad Wódru, Potsdamje, Spandawje, Stettinje a Stralsundje. Hacj do lěta 1848 pschedžechu k tutym ſcžehowace missionske farh w Brandenburgu a w Stargardze, pozdjiſho doſtachu farh: Bergen (na kupje Rügen), Bernau, Charlottenburg, Köſlin, Kohlberg, Fehrbellin, Fürſtenwalde, Greifswalde, Grünhof, Hoppenwalde, Luckenwalde, Luisenthal, Nauen, Neu-Ruppin, Neustadt-Ebers-walde, Pasewalk, Prenzlau, Schieſelbein, Schwedt, Stolpe, Wittenberge, Wittstock a Wriezen. Wysche toho buſchtej w Barlinje dwě nowej farje w psched-měſcje založenej, fara ſw. Michala a ſw. Boſcziſa; tež džela ſo na to, zo ſo w bližſhim časju tſecja tajka fara w Barlinje založi. K tej ſamej je hžon njeboh ministerialny radziezel Alulice pjenjez̄ wotkaſal. Tak změja nětk za 60,000

katholikow Barlinskeje delegatury 34 farow. Też buchu wot lěta 1848 ze sta-reje klóschthyske wosadu Nowa Cala 8 nowych farow założených; mjenujich: Kho-czebz, Kroffen, Küstrin, Drossen, Gubin, Landsberg, Lubin (Lübben) a Brodý (Pförtchen), a wschitkim duchowni pschiwdačji, kotiž wysche toho na wjele drugich nowych missionskich stacijach Bože sluzby wobstaraja. A tola je tuto hafle mały zapoczątk; pschetož wjele tysacow katholickich hiszceje bjez božich sluzbow wostanu; woni su rozpierzchleni bjez drugowěrīwymi a duž zhubi so z nich wjele za našchę cyrkę, jeli so z podpjemu wěrybratrow jich cyrkwijskej nužy niewotpomha!

Italska. Královské kniežerstwo je nědawno biskopa Manzo w Piacenzę na lěto do jařma a k placenju 1000 lirów (nörtow) khostanja wosudzilo, do-kež jedyn farač tutoho města po biskopowym postajeniu khoromu exkommuniciro-wanomu duchownomu Pizzi nochysche předy svjate sakramenty wudželicz, doniž nještěste po pschisłuschnosczi zašy wetylak, schtož běše pschecjivo cyrkwi ry-ciąk a písal.

Hollandská. Žědnacje kniežnow franciskankow w Maestrichtu, ktrymž běše pruski král za jich skutkowanjo w Schleswig-Holsteinské rjadu dał, bu někdo tež wot rakuskoho khězora z křižem rjada Franca Józefa munamjenenyh. Dwě z nich běše hýzo na cholera zmírjetej.

Belgická. W časzu cholery bě tuhý malo wo „solidairach“ slyšczej. To su sobustawh towarzwa, kij hako pschisłuschnoscž na so wozmu, zo nochcedža ženje ani na smiertnym ložu pomoc duchownoho žadacj. Vjeztymo hewak solidairowje z djabolskej starosću na to keržowachu, zo by žadny khorjeny z jich towarzwa duchownoho njeponołał, su woni w časzu cholery w swojej fedžbnoſci tak popiszežili, zo duchowni, milosređive setry a sobustawh Vincencowych towarz-wstrow pola khorých a mrějacých solidairow nutes a won khodža. Pschi wjele zmírjetých na cholera u pschi tařeji mnogoſci solidairow běše zředka pohřeb solidaira, kij dyrbi so wězo bjez duchownoho stacj, w nowinach wozjewieny. Smjercz na jazyku — žada za duchownej pomocu a njezbožo njevěrh je tež slabomu mrějacomu wōčku jaſne!

Rusowska. Gubernator Tolstoj běše prämju za nowy russowski kate-chismus wupisał. Wot 100,000 a wjac Russellich duchownyh njebě so ani jedyn že swojim džělom a wuczenoscži wo to poprocował. Hubjene znamjo za tam-nijsche schismatiske duchownstwo!

Asia. W Korea staj dwaj francózskaj biskopaj ze sydom duchownyhmi marträrskeje smjercze wumřeli. — W khězorstwie Annam w zadnej Indijské namaka so 57 missionarow, 248 duchownyh a 507,000 katholikow.

3 Lutjich a Sakskeje.

3 Budyschyna. Žla cholera je hiszczęze pszechy w měscze a hiszczęze bōle na Židowje. Męszczęzanska rada je tak imjenowaną „Neuhauß” psched cy-helskimi wrotami za choleralazaret postajila a woſehje dla cholery schtyri katoloske tak imjenowane schere sotry (milosezjiwe kujezjy) pschez hnadnomo k. biskopa z Dreždjan powołala; dwie z nich stej netko w Neuhauſsu a dwie běſchtej za męszczęzansku khorownju (khoru thęžu), hdež je tež wiele pruskich wojskow, k pomoc datej, kotrejuz jenu pak je w tych dnach zažy do Dreždjan, dokoł nijemějesche dozej džela. Za Židow je choleralazaret w nowotwarzenej schuli, kotrejž wustojny lekar Dr. Büttner z Dreždjan a tsi dreždžanske sotry diakonissę wobstaraja; schtwórk běſche tam 23 khorych. Boh daj, zo by khorosz bōrzę pschesiala!

3 Budyschyna. Po džesaczimēsacznym pschebywanju we kōlnskim semi-naru je so zbožownje k nam domoj wrócił k. Jurij Łuszczański z Wotrowa. Won ma hido swiecziżnu diakonata a dostanje poslenju (męszchniku swiecziżnu) sobotu 22. t. m.

3 Budyschyna. Srjedu bu tudomny wojski lazaret zběhnieny; khějorscy rakuscy wojačy wotjedzechu wutoru pschez Zhorjelc a Schlezhynsku domoj, a někotři pruscy a saksy srjedu. Dotal njezahojeny rakuski major k. Raisp bydlí netko w privatnym domje k. krajskoho direktora. Diakonissa (sotra) Madlena wotjedze do Erfurta a diakonissa Julia do Kaiserswertha pschi Rajne.

Maleźnoszce towarzystwa.

Do poftadniczy su swój lětischi pschinofał dale zapłacili k. 217. Jan Wels z Hrubjelczie; 218. Marija Młenec z Ćzemjeric; 219. Madlena Cymerowa z Budyschyna; 220. žiwnoſejer Michał Kocon ze Schunowa.

Dobrowolny dar: W. z H. 2 nsl.

Cerkwiński powěstnik ze serbskich wosadow.

3 Budyschyna. Kschęzeny: Karl Hermann, s. Jana Gustava Kühnela, krawskoho mischtra. — Emrjeczi: Marija Madlena Markee z Budyschyna, 29 l.; Marija Antonia, Joachima Stolle, schtrymparja na Židowje, 2 l. 5 m.; Michał Tulk, khěžnič na Židowje, 60 l.; Hana Marija rodz. Gáblerec, mandželska Jana A. Tufka na Židowje, 30 l.; Marija Frencelowa na Židowje, 65 l.; Marija Madlena Ryhtarjec, 65 l.; Bernhard Karl, Karla Schmidta, blidarja na Židowje, 1 l.; B. Wylem Meitzner, khěžnič a schewc z podhroda, 33 l.; Marija rodz. Kschizanee, mandž. Jana Schneidera na Židowje, 34 l.; Eduard Salm, schtrympar, 62 l.; Jan Dittrich, schtrympar, 50 l. 4 m.; Karl Busch ze Židowa, 62 l.; Hanža, dž. Michala Delenka, 4 l.; Hanža Khata, dž. Jurija Zarjeuška, wójnarcia na Židowje, 7 m.; Jurij Hellgest, ze Židowa, 54 l.; Pawoł, s. Karla Augusta Salma, schewca z podhroda.

Czjścęzjał L. A. Dommerhaf w Budyschinje.

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa
prēnju a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiu.

Redaktor: Michał Hórnik.

Plaći

w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

Nóžowc abo róžarij

najzbóžnišcheje kruženj Marije.

1) Chrkej mjenuje Mariju potajnu, duchownu róžu. Runje taž je róža mjeze wschitkimi křeženjemi najrejenscha a z najlubožnišhej wónju: taž je Marija mjeze wschitkimi čłowjekami najwoſobniſcha, najdospołniſcha, Bohu najspodobniſcha. Dokelž so Marija taž často róža mjenuje, wožijewieja wěriwi svjatej Mariji swoje pocžesčenjo pschez wěnch a róže, kotrež za nju wija a z kotrymiž jeje swjecząta a wołtarje wudebjeja. Tola we zahrodach roſcjenie a wulkzjete róže bórzy wjadnjeja a móžeja so svjatej Mariji spodobacž dla dobreje wole a wutrobenje luboſeje dawaczerja. Tale njedospołnoſcz zbudžesche hinaſche wěnch pleſcz, kž njeſyadnjeja, z kħwalbow a próstwów svjatej Mariji podawanych. Taž so z róžičkow wěnch wija, taž so pleſczesche z horta biskopa svjatoho Hrjehorja z Nazianza (we 4. stotylku) duchowny wěnc k čeſci macjerje božej, zestojany z kħwalenjow kralownyh njebjes. Tež we naschim času je waſchňo pobožnych křeſčjanow, svjatej Mariji pleſcz a podawacž tajsi duchownyh róžowyh wěnc: ja měnju róžowc abo róžarij. Je to waſchňo pomodlenja, we kotrymž 15 króčž „Wótče naſch“ z piatnacžimi džesatkami iandželskoho powitanja zjenocžamh a pschi kóžbym džesatku runje taž wjele z najwažniſich potajnoſczow swojohu wumogjenja pobožne róžpominamh.

2) Wo nastaeju tuteje pobožnoſčeje powiedaja nam pedawizny ſcžehowace.

Na koncu 12. stotyka rozschrętachu we jużnej Francózskiej Albigensjo swoje schódne budy. Woni běchu najhorschi njeprzeczeloso Jezusoweje chrkwie. Wot mōcnych, za chrkwinymi kublami a zamożenjom żadosejivych zemjanow podpierani, hanjachu woni boże sluzby, spowalachu chrkwie, pschesczehachu měchnikow a wěriwych. We wulkih cžródach woni po kraju czahachu a skoncowachu wsh a města tych, kteřiž jich bławdam so pschizamknycz njechachu. Swětna wyshnoscz běsche napscheczo nim skaba. Toho dla pošla naměstnik Jezusowy, romski biskop, předarjow z rjady cisterciensow, ale tež jich pröca zdache so podarmo bycz. Tež swjath Dominik († 1221) předowasche dolhe czash napscheczo nim. Hdyž so tež jomu tele japoštoliske dželo poradízicz njechachce, wza woni swój wuczek k macjeri bozej a proschecze ju wo pomoc napscheczo njeprzeczelam chrkwie. Wodniu a w noch ju ze swoimi próswami nadběhowaſche. Tu zjewi so jomu swjata Marija we njebeskej krasnosczi, tsi kralowny běchu z njej a kžda mjeſeſche 50 kniježnow wokolo so. Prěnja kralowna ze swoimi sluzownicami běsche we bělej draseje, druha we czerwonej, tsecza we złoczonej. Marija pak jomu tute widzenjo wu jasni a prajesche: „Potajnoscze podjecza, naroda, živjenja a czerpjenja mojego lubowanego Syna su mój róžowý wenc. Z tym chcu ja zwjeselena bycz. Wzmi dha tónle mój róžowc a předuj jón wschudzom. Won budže spěchny a mōeny frédk napscheczo złomu. Pschez njon znicejicb bludh, zacžerisicb złoscze, a poccjwoscz so zaſy na zemi rozschéri. Z nim poſhlisch wěru, zbudzisch nadžiju we wěriwych a liwkich, a we kschesczianach so nimale hasnijena lubosz k Bohu zaſy rozhori. Pschez njon so zabłudzeni wobrocza a wobroczeni budzeja zbožni.“

Troschtowaný a zwjeselený pschez tele widzenjo džesche Dominik do hlowneje chrkwie we Tulusu. Cžrđy ludu běchu tam zhromadzene a won předowasche jim sprawnosć božu a pschiblizace sudzenja bože. Hafo wosobny frédk k stojenju božoho hněwa wozjewiesche jim won pobožnosć róžowca. Lud ju z wjeskoſczi naukuñ a wschudzom so róžowc k cžesczi božej macjerje spěwasche a swj. Dominik mōžesche bórzy pytnycz, zo róžowc swoje slubjene płodh njese a zo so budy zhubejca a kschescziansce zmihlenjo a živjenjo pschibera. We 14. stotyku, hdyž běsche mór Europu zapuscil, wopschesta tale pobožnosć, ale bu we 15. stotyku zaſy wobnowjena.

3) Róžowc swjatoho Dominika k cžesczi najbzōjnisczeje macjerje božej zapoczina so, kaž je znate, z wěru, na cžož sežehuje wopominanjo 5 radosejivych, 5 beloscjivych a 5 hordosejivych potajnoscžow. K kózdej potajnosczi słuscha 1 „wótcze naſch“ a 10 Strowa sy Marija a 1 „Cžescz budž Bohu Wóteej atd.“*) Tute 150 jandželskich powitanjow dopomnjeja na runje tak wjèle psalmow měchnistko spěwanja a injenuje so tojke spěwanjo „psalter“ abo wulki róžowc.

Druhe waschnjo róžowca dželi psalter do 3 dželów, kózdyž kózdy ma z

*) Tak so w Romje a druhđe spěwa.

50 jandželskich powitanjow wobstacj. Radosezijw róžowc spěwa so wot 1. njezdze adventa hacž do popjelneje srjedy k posylnjenju nascheje wěry pschez wopomnječo Jezusowoho wocžlowiecenja. Belosczijw spěwa so wot popjelneje srjedy hacž do jutrowneje soboty k posylnjenju nascheje nadžije na božu smilnosćz pschez dopomnječo na Jezusowe čerpjenjo a smjerež. Hordosczijw spěwa so wot jutrownicži hacž do 1. njezdze pschitkada k wopomnječu krasnosćz, kotruž Boh swoim swěrňym služobnikam pschihetuje. Pschi tutym małym róžowcu so pola nas halo zawod wótczenasch a 3 „strawa sy Marija” z wěstymi prōstwami spěwaja a na wjele městnach so po 5 džesatkach híščeje jedyn wétezenasch a jedyn džesatki pschida z wospjetowanjem ſi potajnoſćzow. Druhdy so tónle ſhesty džesatki tež za khude dusche spěwa. (Hlej: „Khwależe kniezowe imeno” str. 268.) Po tymle waschnju spěwaný malý róžowc ma 63 króć „Strawa sy Marija,” k wopomnječu 63 lét Marijinoho živjenja na zemi.

We nowischiim času je tsecze waschnjo tutom róžowc spěwacz naštalo, tak mjenowaný „žiwý róžowc.” Pjatnacze wosobow so zjenoſćza, a rozdžela kóždy měsac potajnoſćze wulkoho róžowca mjez ſebje. Kóždy spěwa wſchědnie džesatki z potajnoſćž, kofraž je jomu na cyły měsac pschidželenia. Tajke zjenoſćewto 15 wosobow rěkaja róža živočiho róžowca; 11 róžow (t. j. 165 wosobow) mjenuju so róžowy pjenk; 15 tajkich pjenkow (t. j. 2475 wosobow) wuežinja róžowu zahrodnu ſvjateje Marije. Kóždy ſobustaw živočiho róžowca spěwa wſchědnie: 1 wěru, 1 wótczenasch, 10 króć strawa sy Marija a rozpomina jomu pschidželeniu potajnoſćz. Na to praji: „Słodka wutroba mojego Jezusa, czini, zo bych Tebe pschech bóle lubował”, a wobzamkuje cyłe, prajich: „Czesz budź Bohu Wótcej a Synej a t. d.” Tele waschnjo róžowc spěwacz je wot bamža Hrjehorja XVI. (1831 – 1846) pochwalcen a z wotpustkami wobdarjene. Tele wotpuſtit je nětčiſhi ſvjath wótc wobkrucził. (K tomu hodži so knižka „Žiwý róžarij.”)

4) Kak ma so róžowc prawje spěwacz? Wo tym njetriebam wjele prajic̄. Zada so tež tudy, ſhtož pola kóždeje pobožnoſćze. Spěwaj jón cžasto a pilnje. Schlož jón z redka spěwa, so tomu njeſchivuci a njezměje ducha praweje modlitwy. Spěwaj jón z dobrym měnjenjom, wubudź předy předwazčo, zo chcesch swoju pobožnoſćz po swojich mocach hacž nanajlepje a k Božej cžesći dokonjecz. Spěwaj jón pobožnje, wobrocj swoje myſle na Boha, a jeno na njoho; staž so w duchu do joho pschitominoſćze, pozběhn wutrobu k njebjesam. Spěwaj jón ſkladnje, a wostaj wſchitke khwatanjo; hewak spěwasch po poloſych. Wupraj kóžde ſlово jaſnje. Weſebje pschi zhromadnym spěwanju dyrbi so pomalu spěwacz z nuznymi pschestawkami k wotdychujenju, zo móže tež ſlabſhi dych ſobu. Nicžo njeje wohipniſche, džigli robocžanske khwatanjo, kij bý najradſcho z jednym dychom hacž k koncej dobežalo. Lepje je ſchtwört hodžimy dleje spěwacz, džigli khwatacž a ſhmjatacž. Spěwaj z rozmominanjom a

pschewymyslenjom potajnoscjow. Staj so we duchu na město podawka, wzmi sebi za so powiezenjo a pschillad z kogdeje potajnoscje. We radoscjiwym rózowcu pokaza tebi prenja potajnoscj poniżnoscj Jezusowu, poniżnoscj joho maczerje, druga potajnoscj zjewi tebi Marijinu luboscj k pscheczelstwej; prosz wo jeje wopyt. Tsecja potajnoscj pokaznje tebi Jezusowu luboscj, kij chyrsche tež Twój bratr byc. We schtwarcej podaj a woprij so cykloho Bohu a prosz we pjatej, zo by tež th Jezusa zasy namakał we stole bożeje hnady. — Boloscjiwym rózowem pokazuje tebi czerpjenja, fotrež mějesche Syn boži tež za twoje hréchi wustacj; měj sobuzelnoscj z nim, wobżelnioczej swoje hréchi, a slub', zo chcesch so a swoje mjaſo, z joho lósciami pschewinyc. — Hordoscjiwym rózowem pokazuje tebi krasnoscj horjestanjenego a do njebies spěteho Jezusa, mědne skutkowanjo swjatoho Ducha, z fotrohož hnadu móže tež twoja dusčka so k njebiesam pozběhnyc a krónu wężej neje zbožnoscje dostacj. Tajke abo podobne rozpominanjo egini so najlepje předkózdoho džesatka. Wone pak je nuzne, a schtòz je samowolnje wuwoſtaji, njedostanje slubjene wotpuſtſi.

(Skončenje pschichodnje.)

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

Z Prahi. Pschi wójnje ie so na wutwarjenju a porjedzenju cyrkwiſe ſ. Vita pſrocziſo; njedawno buſchtej dwě drohej nowej barbjenej woknje zasadzenej, kotrejuž jene bu wot pschekupca Raženbecka a druhe wot jeneje knježny zaplačzene.

Pruska. Pruske nowiny „Kreuzzeitung“ piſaja nam, katholsku cyrkwiſe nastupajo: „Shtož katholsku cyrkwiſe we nowych krajinach, hacj dotal k nam njeſtuslachach nastupa, změje nasche kniježerſtwo napscheczo tutej lohke a zbožowne dželo. Wone trjeba jej ienož tam tuſamu swobodu dacj, ktruž wona hízon w Pruskej dawuo ma, a wſchitcy budža doſpolnje ſpotkjeni. Mjenujich bjez tym zo w tych druhich němickich krajach a ſamo we katholickich, mjenje abo bôle poliſajſte wobkerzbowaujo katholskeje cyrkwiſe za nuzne ſo ſpóznaje, je nascha Pruska hízon dawno wopokaſtwe dala, zo ſo ſwobodne a ſylne kniježerſtwo ſwobodneje a ſamostatneje cyrkwiſe boječ njetrjeba. A hacj dotal žana pschicžina njeje, zo njedyrbjata ſo tuta ſwobeda tež katholickim w tych nowych krajinach, hdzež je woſebicie tež wjèle katholikom, dacj, kaj hacj dotal pola nas.“ Pschiſpom- njenjo. Hacžrunje je wěrno, zo je katholska cyrkwiſe w Pruskej jara ſwobodna, dýrbi tola pruske kniježerſtwo híſče te ſakonje zběhnyc, kij katholikam najwyschſe měſtina w krajinach ſlužbach njedowola.

Pruska. Wójsko mějesche we wójnje 43 protestantskich a 21 katholickich du- chownych. Wysche toho běſche híſče wjèle duchownych z dobreje wole ſobu. Za khorých wojakow we ſchpitalach a za jathch běſche tež derje starane.

З Roma. Samž je porucjil, zo by so we wschitlich njeđokončených tak imenovaných processach kanonisacije (swiatoprajenja) po móžnosti polhwatalo, dokelž dyrbi so k létu pschi 1800 létnym jubileju marträfsta s. Pětra tež swjatočna kanonisacija džeržecz. Wudebjenjo čyrkwe s. Pětra je hžo porucžene a býdla za cužich biskopow so pschihotuju.

(Z wójn.) Wójna ma wschelake wopokazanja božoho bžiwnoho wjedzenja, kotrež nam wobswědczeja, kaf Bóh sobuczłowjekam wopokazane dobrož hžon na zemi mytuje. Po bitwie pola Kraloweje Hródca mějeshce wotdželenjo křežorſkich dragunarjom cžekanjo zakitacj. Woni čchcchu sczehowacoho njepsche-cjela wote wšy wotdžeržowacj, pschez kotrž artilleria czechujesche. We wšy běsche wulka měschence wożow a koni. Do nich běsche so něhdže sc̄thyrlétnie kħude hól-czatko zabějalo. We bojosczi psched konimi skocji džeczatko mozej blízko a wófska přenjoho kola je k zemi porazh a hžom čchcše zadne kolo joho hlowicžku pschejecj. Tu naczahn̄ so duch we spěšnym jechanju wħysčk, hrabja B. z konja, hrabn̄ džeczatko a wutorhn̄ je zrudnej smjerci. Z radoſcju wón joho hlowicžku k swojej wutrobje tloczescze. Tola tu njeběsche čas so kombicj. Dale džeczhe napſcheczo njepscheczelej a bu dolho wojowane. Wħysčk mějeshce džeczo psched sobu na sedle. Tu pschilecja kufka a trjedi džeczatko do wutrobna, druhā kufka pschetseli jomu delnh život a rani wħysčka do nohi. Čewak drje běchtaj wobej kufch joho trjekitoj. Njeběsche to bože zwarnowanjo za luboſcž, kotrž běsche wón niolicžkomu wopokazał? — Ze sylzajthmaj wocžomaj kſchesche wħysčk po bitwie morwe džeczatko a dashe je na swoje zemjanſte kublo k pohrjebej wotnjeſcž. Wojach a wħysčkojo pschewodžachu kruch pucža njeznate džeczatko, kotrež běsche pschez swoju smjercj swojomu dobročerjerj živjenjo zbzergało. — Čnijach je tež sczehowach podawki. Po tej samej bitwie pscheplowa pschi cžekanju podwħysčk z khorhōju swojoho polka Ľobjo. Tu so dohlada, zo ranenj wħysčk ze žolkami běđi a slaboscje dla so hžon podnurja. Podwħysčk skocji zaſy do wody a thlth tamnomu khorhōjnū žerž a sczahny joho zbožownje na brjoh. Kajfa pač běsche joho wiesoſcž, hdyž we wħysčku swojoho nana spózna. D.

З Ljubicy a Šakstele.

З Budžchina, 22. septembra. Čjensa běsche wjesoſt djen za Serbow, pschetož po pjećizh lětach doſta zaſy młodh Serb, k. Jurij Lusčanski, měſch-niſtu swjecžiznu. Wulka mnogoſez ludu běsche so we tachantskej čyrkwi zhromadžila, zo by swědk tak wažneje swjatočnoſcje byla. Boža mscha zapocja so kaž Čewak, w 9 hodzinach. Wosmjo duchowni wobdawachu huadnōho knjeza biskopa. Hdyž běsche epifila čítana, wobroči so hnadn̄ knjez k ludej, a džeržesche wot woltarja rycz, kotrejež krótki wobsah naſčim čítarjamu sobudželicj ſebi dowolam. Po zawodných ſłowach, we kotrejž to ſpomni, kaf ſu wobrjadu (ceremonije)

katholskeje crkwe wažne a wuznamne, zrozumliwe njewucženym a pewucžne tež za wucženych, wza wón z wobrjadow měšchniskeje swiecžizně k ryczi „za swěcženu swěcžku, kotruž mlodý měšchnik biskopej woprufe. Wona je wuznam měšchnikowých winowatoſčow a joho ſlubjenow. Wona dopomija na swětko wěry, kotrež je Jezus z njebiſes pschinjes a na zemi zaſwěcžil; wot kotrohož dyrbi wón sam rožjasujeny bycz a z kotrymž dyrbi swěcžiež tym, psched kotrymž je na swěcženf ſtajenf we wucžerni psched měſiczkimi, na kletech psched dorocženymi. Z tuthym swětkem ma swěcžiež do czynu njewěriwoseže, kotraž mjez druhim wobkhadženjo z duschemi wotemrjetych wudawa, mjez tym zo crkeſi jeno lubostne dželbracžo pschez modlitwu, jaſnožnu a wopor wucži. Taſ ſo džeržo wucžby wot ſwjatoho Ducha rožnwětlenje crkwe, ničo njepſchidawao, ničo njewoteběrajo, dyrbi měšchnik bycz swětko, kžiž čłowiekam swěcži. — Tale swěcžka dopomija tež na płomjo Luboſće, z kotrymž joho wutroba za Boha zahorjena je a ſo k njomu pozběhuje we nutrnej pobožnoſći, we prćowanju za dospolnoſću a we woprowanju pschez cziste, zapowiedzenja połne žiwjenjo. Tele płomjo dyrbi bycz tež luboſć k bližſhomu a joho zbožo a žbóžnoſć spěchowacž, we ſpojednymi ſtole phtacž, ſtož je zhubjene a njeſmjerne dusche zaſh k Bohu wróćicž. Tale luboſć dyrbi joho wjescž k khorym a jim we najzrudniſchim a najſtraschniſchim czasu žiwjenja bycz pomocnik a tróſchtař. Kaž ſo swěcžka ſama pschechuje taſ dyrbi měšchnik, z luboſću napjelnjeny, hotow bycz, ſo ſamož zaprēcž a, ie-li trjeba, hako dobrý paſtýr ſwoje žiwjenjo dacž za ſwoje wotwch. K wschitkomu tomu dōſtanje měšchnik mōc we ſwjatym ſakrameneze. Joho najlepſchi vžak za dōſtatu hnadi je, hdž tele ſwoje winowatoſče a ſlubjenja ſwěrniſe dopjelnja. Mjech potom předy abo poſledy jomu swětko tohole ſwěta haſnije, w njebiſesach jomu wěczne ſwětko zefkhadža. Ze ſylzojthymaj wocžomaj budžeja wot njoho rožnwětleni wěriwi pschi joho rowje k Bohu zdýchowacž: wěczne ſwětko ſwěcž jomu! — Po prćowanju ſcěhovachu napominanja a prōſtwy, litanija z požohnowanjom, wupschestrěcžo a napołożenjo rukow, woblecženjo z měšchniskej draſtu, žalbowanjo rukow ze ſwjatym wolijom a pschepodacžo khleba a wina k woporej noweho zakonja. Po tym ſo boža mſcha počracžeshe. Pschi woprowanju woprowasche mlodý měšchnik biskopej zaſwěcžennu ſwěcžku, dōſta po „Agnus Dei“ wot biskopa „wokochenjo pokoa“ a potom ſvjate wopratwjenjo. Po wopratwjenju wotpkoži psched biskopom wuznacžo wěry, dōſta mōc hréchi wodawacž abo zdžeržecž a ſlubi biskopej a joho ſcěhovarjam czesczivoſć a poſluſhnoſć. Po požohnowanju ſcěhovasche poſlednje napominanjo. Z tym ſo ſkonečni ſwjatocžnoſć měšchniskeje swiecžizně. Pschi tym naſpomnimy, zo běſche to dwachy*) měšchnik (woſmý Šerb), kotromuž je naſch hnadny knjeg biskop we

*) Dwaj z nich, t. Iſidor Krecžmer a t. Mitt. Iacſlavk ſtaj hižom we mlodých lětach czasnoſć wepuſcheſkoj.

12 lětach swojoho zaſtojnſtwa měſchňiſtwo wudželiſt. — Boh pschewodjeſi ze ſwojej hnadu a žohnowanjom nowoſwjeczenoho měſchnika we ſwiatej ſlužbje Ježuſoweje chrkwe, daj jomu doſke žiwenjo a zbožowne ſtukowanjo k rozſcherjenju a wobkručenju Božoho kraleſtwia.

H. D.

Z Budyschin. Nowe piſćcjeſle ſu nětko cyle hotowe; zańdzeny týdženj buchu poſlenje registry ſtaſene.

Z Wotrowa. Niedzeli 23. ſeptembra běſhe za naſchu wosadu žadny a rjanh ſwedzeſti; pschetož jedny z jeje ſynow, nowoſwjeczeny měſchnik k. Jurij Lusczanski (ſchtwórtu duchowny z naſcheje wosadu) džerzeſhe we ſarſkej chrkwi přenju Božu mſchu, a to na jara ſwiatocjne waſchnjo. Rano w 8. hodžinje džeshe z chrkwe procession, po nowoſwjeczenoho měſchnika do joho wótnoho domu.*). Tam ſpěwaſche k. farar Wels modlitw, kiz ſu piſci tajkej ſkladnoſc̄ chrkwinſch poſtaſene, a džerzeſhe pſchiſprawnu rycz; wón dopomnjeſche nowoſwjeczenoho na tudy wužiwane dobroty joho ſtarſchej, bratrow a ſotrow, a pſchejeſche ſkončniſe, zo buchu, kaž joho dženja wosadni na cjeftnym pucju pſchewodjeſa, na koncu čaſnoho ſtukowanja jandželojo boži wjedli na kwas we wěcznoſći. Čežah z wótnoho domu džeshe potom w tymle rjede: Za khorhojnikiами džehu ſpěwarjo, na to tſi ſchulſke holczi w ſerbskej dracſe, krónu a wěnc za k. primicianta njeſo; potom haſko duchownaj aſſiſtentaj k. Maaz z Drežđan a k. Kupki z Oſtriha, nětko k. primiciant, wjedzeny wot k. fararja Nowaka z Radworja a k. fararja Welsa. We pſchepjelijnej ſchekwli bě po dokonjaných voruezených modlitwach předowanjo, kotrež k. farar Wels džerzeſhe na podložku ſlowow ſ. Jana (20, 21): Kaž mje Wotc poſtal je, taſſczelu ja was. Wón rozpočaza, ſhoto tén nowoſwjeczeny, wot Chrystusa poſlany, jomu runja cjiniež ma: 1. wón džela na wěcznym zbožu čłowiekow; 2. wón cjerpi za wérne zbožo čłowiekow, a 3. wón modli ſo, zo bu zbožownje dželacj a cjerpjecj moħl. Nětko woprowaſche k. primiciant, wobdaty wot duchownych aſſiſtentow přeni krócz wopor Božej mſchi, pod pſchewodom ſerbskich khěrliſchow a woprawyſche na tej ſamej ſwojeju bratrow, ſotru a několnych druhich bližich pſchecjelov. Po Božej mſchi bu khwaliby khěrliſch Te Deum laudamus zanjeſenih a ſerbski dale ſpěwanh, kaž tež požohnowanjo z Božim Čežkom date. Škončnje wudželeſche nowoſwjeczeny měſchnik primiciantske požohnowanjo. Po Božich ſlužbach zhrromadži ſo wjele pſchecjelov a znathch we wótnym domje k. primicianta, bjez nimi wýſche hižo mjenovaných hiſtceje někotſi duchowni, kiz njebečnu předy wotemc̄ moħli, a wſchitc̄ praſjch ſchtudenc̄ ſerbskeje wokolnoſeje a tež někotſi z dalischič ſtronow. Kaž ſlyſhimy, je k. Lusczanski za Budyschin poſtaſenj. Boh zdžerž joho doſke lěta piſci žohnowanym ſtukowanju a wobſtaſnej ſtrowocje!

*) Po tajkim je ſo najprjedy we Wotrowje ſwiatocjne pſchewodjenjo primicianta ſtaſo, kajtež ſo w němſkih kuziſkih wosadach dawno džerži. Pola nas drje je to něčto nowe, ale khwalobne. Hl. koñſki Poſoł č. 15. Ned.

3 Pirna. Wóndanjo bu našcha nowa farska cyrkej zbehana. Hnadhý k. biskop běsche tohodla tež semy pschijět.

3 Budyschina. Na Židowje je cholera nimale pschestaka, ale w měsće samym hřeče na nju mrěja.

3 Wotrowa. Niedjelu 16. septembra poda so po nyshporje wulki dýjl wosaduhy w processionje do Žuric, hřejz bu na Chřec ležownoscji svjath křiž fotryž běchu jutrowniczu někotři niedoczinkojo powalili, z nowa postajeny a posvjeczeny.

3 Chrósczic. Džen do s. Michała džesche wottudý, kaž tež z Wotrowa, procession do cžeskoho Philippstorfia.

3 Scherachowa. Na našimaj cyrkwinymaj wěžomaj so pilne dale twari.

Naležnosće towarzstwa.

Do peklańcich su swój lětuški pschinostk dale zapłaczili čl.: 221. živnośczer Michał Kocor ze Schunowa; 222. tubler Michał Klimant z Różanta.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadów.

3 Budyschina. Křičení: B. A., njeboh J. Herrmann z B. (†); Hana A., J. B. Krala z Małsec; P. Hedwiga, M. Wagnera we Smolicach; Jan Mittl, M. Schustera z Bělečec. -- Zemrjeczji: Jan, s. Michała Cyha z Borscheže, sakski wejak, 23 l.; Křata Wawrikowa, křečeřka na Židowje, 70 l.; Jan Tulk, murjeř na Židowje, 32 l.; Hanža Schmitowa na Židowje, 39 l.; Hana Kralowa z Małsec, 70 l.; Michał Hila, 40 l.; Madlena Michalkowa, 57 l.; Hana Merečinkowa, 50 l.; Bertha Almertec, 8 l.; Michał Schön, 65 l.; Jan Lehmann, 58 l.; Marija Delenkowa, 26 l.; Hanža Hennigowa ze Židowa, 76 l.; Katha Wjenkowa, 64 l.; Hana Hermannowa, 58 l.; Marija Hermannowa, 24 l.; Paweł Balcariec, 13 l.; Jurij Kindermann z Dobrusche, 47 l.; Marija Bartekowa, 72 l.; Marija Ebischbachowa rodž. Polenkec, 25 l. — Wěrowanaj: Michał Žur, křečeř w B. a Hana Fr. Sennerec.

3 Radworja, w septembri. Křičení: Karl August, s. Jana Renčja we Kupej; Jakub Michał, s. Pětra Benscha w Radworju; Karl August, s. Jana Handriſa we Měrkowje; Hana Theresia, dž. Franca Krala we Dubrawje. — Zemrjeczji: Wilhelmina, dž. Hanža Strehlic z Lutowcza, 6 dnj.; Madlena Korckowa z Kehlna, 56 l. 8 měs.; M. Eduard Bräuer z Radworja, 30 l. 11 měs.; Madlena, m. Jurija Čvorliche we Ždžeri, 64 l.; Wilhelmina, wud. Augusta Hesse z Měrkowa, 43 l.; Hanža, m. Jakuba Mistawskla, pekublerja ze Sulščecach, wumrj. we Bronju, 36 l. 10 měs.; Heinrich A. Etelt z Koźwina, wumrjeř we Kehlnje; Marija, wud. Jana Hřejhorča, tublerja we Bronju, 62 l. 5 měs.; Mistawskij Busch, wumrjeř w Radworju, 67 l. 11 měs. — Wěrowanaj: Pětr Domasčka, mlynk we Sulščecach, z Mariju Hendrichec z Radworja.

3 Wotrowa. Wěrowanaj: Julius Thiel, tachantski schofar w Budyschinje a Hilžbjetia Wolsec. — Zemrjetaj: Hanža Kocorec z Wotrowa.

Katholicki Posłani

Ewangeliski časopis,

wydawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Methoda

Wukhadza
pręnju a tręciu
sobotu
w měsacu.

w Budyschiu.

Redaktor: Michał Hórnik.

Placi
w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

Nájvýznamnejšie kruženie najzbožnišej kruženj Marije. (Skončenjo.)

5) Róžovce ma, kež někotražkuli druhá dobra věc, svojich pschecžiňkov. Woni pochádzaju so na stajných wospjetowanjom týchsahých ſlovov a ménja, zo to ducha praveje pobožnosť mori a we njebesach so na to poſluhacž wostudži. Tym předh na to pořazal, že dýrbi so róžovce z rozmysleniom ſpěvacz. Je li jón tón abo tamny bjez myslow ſpěva, njeje róžovce na tym wina, runje kež ſebi tež najlepšcha modlitna knižka za to njemôže, hdyž něčto z njeje bjez rozmyslenia, kež ſpich, jeno jeje ſkova číta. Poriedz taifohu čelo-wojeka, a wostaj dobru pobožnosť na počoj. Stajne wospjetowanjo teje sameje věců runje k tomu pomha, rozm k lepšomu grozymjenju, wutrobu k hľubšomu a mócnishomu zacíjuczej vracientch ſlovov zbudzowacž a mocowacž. To je runje ſlabosť našeho časa, že radh wjele wschelatich věců ſpěvam̄ a snadž ani jenu z rozmom a wutrobu pravje njezapříjam̄. Wospjetowanjo čini našiu īhwalbu abo prôstiu wutrobnishu a mócnishu a pschihotuje nam ſkerje wuslyšenijo. Pschetož to žadhu rozmom vracicž njemôže, že wospjetowanjo dobrej věců winojoſej bjerje. „Wóče našeh a ſtrowa ſy Marija“ ſtaj najrejenshej modlitwje. A pacžer wostanje dobrh, býrnje jón ſto króč ſpěval, runje kež zloth wostanje złoty, býrnje jich 100 hromadze połožil.

Ale, njevostudži so we njebesach taifu jenajkoscž zaſy a zaſy ſkyſhecz?

Węsze nic. Je so tebi wostudžilo, tōsamh čerstwih powětr zaſy a zaſy frēbacj? tesame skónečlo zaſy a zaſy widźecj? lubozn̄ spěw schowroneczka zaſy a zaſy skýchečj? Wysche toho je wostudženjo nijedospołnosć a nijemôže we njebiesach, hdzež je wschitko došpolne, swojego města měc̄j. Namakamh tola tež we swjathym pišmje taſke wospjetowanja derje naspmijene. David spěwa we ſto a pječz a tſichym psalmje ſydom a dwacvci krócz: „pſchetož do węcznoſcze traje joho ſmilnoſc̄j.“ Tjo mlodjencojo Ananias, Azarias a Misael we wypřjenei pjech prajachu we swoim spěvje (Dan. 3, 52–56) ſchěc̄z krócz: „Thy ſy wulch khwalobny a hordostny do węcznoſcze;“ a (Dan. 3, 57–88) dwoj a tſichc̄ji krócz: „Khwależe a wysche wſchoho joho powyſcheje do węcznoſcze.“ Na ſwoje wobſtajne klepanjo dosta proſchach wot pſchec̄zela žadane thlēby (Euk. 9, 8). Slepý na pucju do Jericho ſtajnje wołashe: „Jezuſo, syno Davidowy, ſunil ſo nade mnū“ a bu wot Jezuſa wuſtyschanu. (Euk. 18, 38.) Džec̄zatka we Jeruzalemje wołachu pſchech: „Hosanna synej Davidowomu“ a Jezuſ je toho dla pochwali (Mat. 21, 15). Jezuſ ſam wospjetowashe, na woliownej horje tuſamu modlitwu tſi krócz (Mat. 21, 44). Swjath Jan ſkyscheshe we potajnym zjewjenju (4, 8) wednujo a w noch wospjetowacj: „Swjath, swjath, swjath je kniež wſchohomoc̄ny Boh, kiž běſche, kiž je, a kiž budže.“ Po taſkich pſchikkadach njeje džiwi, zo wospjetowanje wěſtých modlitwów ſo rozscherjesche. Wot jaſoſtola ſwjatoho Bartolomja ſo pomjeda, zo ſo won wſchědnie ſto krócz poſlany a k tomu pſchech tuſamu modlitwu prajesche. Swjath Hieronym pisa, zo w joho ežaſu wſchědnie 150 krócz „Wotce naſch“ spěwachu, kotsiž psalmu njemôžachu. Je to stare a dobre tſchesc̄zanske, a węſeje Bohu ſpodbne waſchnje, tesame modlitwih wospjetowacj.

Něchtó ſnadž praji: „różowc je za ſproſith, njeſuczeny lud, kiž čítacj njemôže; za bóle rozmuczenyh ſu knihi, z kotrychž ſo modla.“ Tu je kaž z božím thlēbom; tón khudym a bohatym ſłodzí, jeno zo maja ſtrony žołek. Różowc ſo za wſchitkikh hodži, za wuezenyh a njeſuczenyh, jeno zo maja ponížnu a pobožnu wutrobu. Ja móžu tebi pſchikkadly taſkich mjenowacj, kotsiž móžachu węſeje derje čítacj, kotsiž ſu ſami rjane modlitwy zestajecj móhli: a tola woni różowc rady spěwachu: Swjath Franc Borgias, swjath Karl Borromejski, swjath Franc Xaverski; swjath Handrij Avelinski spěwashe wſchědnie chty psalter, runje tak ſwjath Petr Kanisius a ſwjath biskop Franc Saleſti. Ja mjenuju dale wojonych ſwětnych ludži, kotsiž ſo różowc ſpěwacj njechańbowachu: znathy hudźbnik Józef Haydn wuſpěwa różowc, hdzyž jomu joho dželo wet rukow hic̄ niechaſche. Hudźbnik Mozart ſpěwashe różowc. Prvne Eugen Savojski mjeſeſche zboča mječza ſwój różowc, zo móhł jón ſpěwacj. Šlavny marſhal Radetzky junu pſched bitwu něchtó staroſeziwje pytaſche; wojaſk zbehny jomu różowc a wojniſki wjednik z nim wjeſete do bitwy jěchacj. Khejzor Karl ſchwertorh ſpěwashe różowc wſchěduje. Hlej, na to móžech ſo ſpuschec̄z, mjez ſpěwarzemi różowca nadeńdzesch dobre towarzſtwo, ſnadž lepſche, dyžli mjez tými, kotsiž jón zapřeja.

6) My manu dęcej winę, sebi rózowce wysoko ważić hako luby a drogi pokläd. Je te lohka pobożność, ktoruž móže kózdy, wuczeń a njewuczeń, we wschitkich wobstejenach trzebacj. Trochu rozwucżene dżecjo jón hiżon rozhmi a najwyshscha wuczeńoścь jeho bohatosć niewucżerpa. Psihi dżele a wotpocžinku, we śrwoſeſci a thoroſeſci, dema a na polu, na puczu a w cyrkwi, wodniu a w noch je rózowce rjana pobożnoſcь, a hodi si wysche toho za wschę czaſy a swiatocžnoſcje, a hodi si wosebje k zhromadnej pobožnoſcji we cyrkwi a na wobkhadach (procesjach). Hdi namakaſch drugu tak pszechęlnu a lohku pobožnoſcь, kij teſko rjanosćow wopschija, taž rózowce swjateje Marije? — Wón je mócn a a wužitna pobožnoſcь. Wažne wérnosće, kotrež nam rózowe psched wocij wjedże, napjelnieja duschn ze zacžucjom dżakownoſcje, luboſcje, żelnoſcje, nadžije a radoscje a zbudzuje we nami ducha poniznoſcje a pobožnoſcje. Wscho to je dobrý ſredk, nam Bohu pschililiež. My wopruiem swoje modleniu Bohu psched ruch swjateje Marije, zo njebychim wotpotazani byli. Nam hako hręſčnikam moħł wón prajecj: ja was njeznuju; ale wot swojeje macjerje Jezus woblicjo njewottwobrocji a wužlyšchi prósth wpsched nju jomu podawane. Swjaty Alfons z Liguori prasi wo nim: „Z tuteje pobožnoſcje ma śwēt wjèle dobrotoſ. Mnogoſ ſu z jeho pomocu z hręchow pschischi, a k Bohu spodobnomu žiwjenju nawiedowani. Kielk wjèle z thich, kotsiž ſu nětko we njebziesach zbóžni, džakuja ſo rózowce za zbóžnu ſmiercz.”

Cyrkej ſpěwanjo rózowca radzi a zbudzuje k njomu psched wſchelsake wotpufki, kotrež za to wudžela: Za kózde ſpěwanjo na wschědnich dnjach 100 dnjow wotpufka; njedzeli a ſvjate duh pak wotpufik wot 5 lět a 5 kroj 40 dnjow; na ſydom hłownych ſwjedzeniach toho ſuńjeza (hody, tſoch kralow, jutry, doniebjeſſpęcja, ſvjatti, ſvjateje Trojicy a božego Ežela), taž tež na hłownych ſwjedzeniach ſvjateje Marije (wozjewienja, domaphtanja, doniebjeſſwaczja, naroda, czistoſczenia a njewoblakowanohu podjecja), na ſwjedzeniach ſvjatych japoſchtoſow, ſvjatoho Jana křeženika, ſvjatoho Zózefa, wschę ſvjatych a we ſmierciej hodzinje po doſtojnym wuživanju ſvjateju ſakramentow poſuth a woltarja doſpotný wotpufit.

Pſchis. Psihi tym ma ſo wjedzecj, zo tele wotpufki jeno eži doſtanu, kotsiž je ze ſwjeczenym rózowcom ſpěwaja. Tale ſwiecžizna ptaciž jeno tomu, kotrež je po ſwjeczenju vrěni z nim ſpěwał. Psched pozdjiſſe pſchedacjo, darjeñjo abo požczenjo zhubi ſo ſwjecžizna. Tež dyrbja ſo k doſtaču wotpufkow potajnoſcje rózowca rozpominacj. — Schtóż tudy naſpomnijene wuměnjenja nje-dopjelnia, niemože ſlubjene wotpufki doſtač, tola wostawa jomu porjaduſ wužitk pacjerjow.

7) K rozſcherjenju tuteje pobožnoſcje założi hiżon ſvjath Dominik „bratrſtwo rózowca ſvjateje Marije.“ Zhromadna pobožnoſcь bōle zbudzuje, wjacy dobywa, dyžli poſith jednotliwoho. Toho dla ſo bōrzhy po zrjadowanju rózowca pobožni tſchęſejenje ſtowarſchichu a Bohu ſlubjenje daču, zo chee kózdy

wschēdne swjath rōzowc wuspēwacj. Wysche toho mějachu so lōscham miasa wotrjec a so lepschim wjeselam pschiwuczowacj, we scjērnoscji Jezusa scjēhowacj a pschebhvacj we nadziji na njebjesku zbožnoscj. Chrkej je tute bratrstwo z bohathmi wotpustkami podzeliła. Pola nas je Kulow sydlo tajkoho bratrstwa.

8) K česci rōzowca swjateje Marije ma chrkej wosebitih swjedzei. Wina jeho poruczenja je scjēhowaca: We lēcje 1571 běchu wulke straci psched Turkam, kotsiž chchdu ze swojej mocu cyle kschescjanstwo potlocicj. K wobroczenju tajkoho njezboža so wójska wobronjachu a wěriwi so k Bohu wołachu. Džen 1. ostobra dobychn kschesczenjo pod wjedzenjom Don Ignana Rakuskeho napscheinjo Turkam namorsku bitwu pola Lepanto. Na tym dniu mějachu w Romje a druhdje bratrstwa swjatohho rōzowca swoje wobkhadu k wuproshenju dobyčza za kschescjanste brónie. K dopomijeczu na to a k sianomu džakej za dostate dobyčze poruczi bamž Pius V. swjedzen „swjatohho rōzowca“, a Hrjehor XIII. zloži tuton swjedzen za chku chrkej na přenju ujedzeln octobra.

Chrkwinske nowinki a powjescje.

Z Barlina. Pruski kral je k wopomijeczu lētuskich wojnskich dobyčzow kloschtrej Einsiedelu w kantonje Schwyz we Schwajcarskej swojn podobiznu (portrait) w naturskej wulkosczi we złotych woblikach pöslal. Na spomnjenym městnie, hdzej so wulsi kloschtyr benediktinstich minichow rozscherja, běsche psched 1000 lētam swjath Meinrad halo puſtnik živý, kotryž bu tam 861 zamordowany. Tónle swjath wushadza pak ze swójb hrabjow Hohenzollern we Schwabskej, kotaž swójska je so w něcžszych pruskich kralach na kralowsku dostoimoscj pozběhuyla. Z toho wnijsnuje so dar krala Wylema I. (Illas.)

Z Prahi. Psched wójnu bu drohotny rowny wopomnik z kaſčezom s. Jana Nepomuckoho, kąž swy tehdom pisali, z hlowneje cyrkwe s. Vita do Salzburga wotwjezeny. Džen 6. t. m. wjeczor bu tuton kaſčez, kiz běsche w ſudze ze ſchesczimi zaunkami zaunkienym, z archibiskopstoho hrodu w Salzburgu do tamniſcheje hlowneje cyrkwe pschenjeſen a běsche tam wjach dnow pschi woswietlenju wustajen. Džen 10. t. m. wotjedzschtoj tam dwaj kanonikai (k. Brucha a k. Bernard) z Prahi po njom. Njedzeli 21. pschiwjezu so powostanti swjatohho krajnnoho patrona haęz na Wyschehrad a wettam budža w processionje zaši do cyrkwe s. Vita na hródze swjatocznje donjesene a zapoložene. — Džen 13. t. m. je kardinal=arcbiskop w thnskej cyrkwi spěvane Requiem džeržat za wojakow w posleniej wojnie zemřetych.

Rakuska Schlezhnska. W Romje so na proſtwu Rakuskeje wo to ſylnje jedna, zo by tale z wjertscha pölska krajina wot wrótslawskoho biskopſta wotstupjena a krakowskomu pschidzelenia byla. Na to so tudy jara wjesela. Ale

tač budža wrótsławskomu biskopej dochodów rakuſkoho Johannisberga (lětneje pschez 100,000 ſchěſnałow) zarunane?

Polska. Wileński Wěſtnik piše, zo bu w tym lěcje 40,000 katholikow w Litwie k rusowskej schismaticej wěrje pschewjerzenych.

Wuherska. Kardinal-archybiskop Scitowski (rodzeny 1785) w Ostrihōmje (Gran) bu 30. septembra wot Božeje ruczki zajaty. Namž to zhońiwschi wudželi jomu na telegrafiskim puczu swoje požohnewanjo a wožewi jomu swoje dželbraczo. Kardinal wumrje 19. t. m.

Bajerska. W chlym kraleſtwje je 6454 wucžerjow z 8920 wucžerjemi a 905 wucžachmi žonstimi. Čzile maja hromadze 1 milijon, 971 thſacow a 696 tolej lětneje zdý, tač zo by na jednoho wucžera 207 toler pschischko, bychu-li wſchitch jenaku zdú měli.

Francojska. Straßburgski biskop Handrij Räß mějesche psched krótkim dwojiſ ſwiedžen, mjenujey 50létne wopomnječo swojeje měſchniſteje ſwjeczizny a 25létny jubilej swojoho powyſchenja na biskopske zaſtojnſtwo. Psihi ſwiedženju běſchtaj dwaj kardinalej (Méthieu a Reisach), 11 biskopow a pschez 1000 du-choñnych. Kanonik Moulfang z Mainza mějesche němſke a genfſki biskop Mer-millod francózske ſwiedženſke předowanjo.

Amerika. W septembru bu w měſcié Louisville zakladny tamjeń k ghymnasieji a klóſtrej throlſko-amerikanskich franciskanow pečených; woni tam tež duchowneſke paſthyrſtwo wobstaraja. — W měſcié Cincinnati kupiſchtaj bohataj protestantaj za 82,000 dollarow tamniſchi wojerſki ſchpitál, kotryž bu w času poſlenjeje wójny za 324,000 dollarow natwarjeny a ſo nětko wjach ujetrjeba. Da-ricjerzej wotedaſchtaj wjedzenjo khorownje katholiskim mitoſczivym ſotram ze žada-njom, zo bychu tam tež protestantow wothladowale, ſchtož wone bjez toho býjo czinja.

Amerika. We stacze New-York we zjenoczenych krajac Ameriki wob-stejesche we lěcje 1770 zakon, zo bu kóždy katholiski měſchniſ, kotryž by ſo tam poſkazat, na čzas žiwenja do jaſtwa zaſubženy: hdý by z toho cjetuhej ſpytał, bu morjeny. Schtož měſchniſka hospodowasche, bu kruče khostany. Tónle zakon bu 1778 zbehnjeny. Nětko je tſeczina ſtata katholiska; pschetož biskopſtwo Buffalo ma 250,000 katholikow. Miſſionſtwo wobstaraja 111 europiſch a 13 tuſtrojui miſſionarjoſo a maja 154 čyrkwy a 26 khalalow. We 153 ſchulach wutu-čjuje ſo 25,000 džeczi. Zutrownych woprawjenjow běſche tam we zaſdženym lěcje 120,000 a buchu 750 wotroſczeni kſchczęni.

Połodniſcha Amerika. Psihi wojowanju politiſtich ſtronow republiki Peru wuda ſo druhdy rozkaž katholiskej cyrkwi napſcheczivny. Tač po-ruciži njeſtawno knjegiſtwo, psihi kajtich pschiležnoſczech ma ſo zwonicej a tač doſko, hdý a tač maja ſo wotemirjeczi khoracj, a ſkonczenje zakaza ziaſne ſwja-točne donjeſenjo Božoho Šyna k khorym, tač je tudý a w druhich čiſcje ka-

tholickich krajach waschnjo. Archibiskop hlownoho města Limy protesitowasche pscheziwo tomu a präsident slubi, z nim sami dale wo tym jednacj. Wosobne knjenje pöslachu deputaciju k präsidenteji, zo by spomnjenu zakazniu zbehly. Nekotri duchowni, tiz zakazniu njebechu wobledzbowali, buchu zajeczi. Tola protest a zapjemanje pomhasche; skoncniye bu zakazniu wrócozo wzata, duchowni wuswobodzeni a minister, tiz bë zakazniu namjetował, wotsadzeny. Nekto je z nowa neschto thiac knjenjow a kniežnow do bratrstwa zastupilo, kotrohož stawý pschi pschiležnosci z processiu za Božim Synom du.

(Bože khostanje.) W jenym wojskism lazarecie poła Trutnowa nadzieje wësty kapłan bjez druhimi tež jenohu pruskoho wojska, kotoromuž bëschtei wobë ruch wottselenej. Hnuth pschez tajke njezbožo tröschutowasche joho duchowny a napominasche joho k sczernosczi. Tu pozbęze so eżejch ranienj a prajt: „Dostojny knieże! Kąż mje w mojich bolesczach widzicze, tak widzicze sobu tež Boži sud na mni dopjelineny za moju złoscz. Pschi eżehnjenju do tohole města sym samepaschnje swiatomu kschlzej wobë ruchy wotrazyl; wottseleno mojej rukow spóznałam jako zaśluzene khostanje Boże za swój njeponczink a tohodla zujeſu sczernije wulke bolescze, zo bych Boha zaſy zmierowat.“ (Salzb. Kirchenbl.)

(Spodzivny podawki ze spowiednoho stoła.) W hosczeniu wjetshoho města zendje so na wjeczor towarzystwo młodych ludzi. Wina so napischi zabawachu so z wjeskymi ryćzemi. Po politiskich nowinkach pschinidze rycz tež na cyrkwińskie a nabožniskie węcy. Wosebje ze spowiedze czinjesche sej młody kniež wjete smęchow, možno tohodla, zo by sej z hanjenjom tamnoho wujitnoho a żbōžnoho wustajenia mjerzanjo zahnał, kotrež we nim spomnenje na trëbny frédk samsneje żbōžnosce wubudzesche. „Ale bratse,“ praji drugi młodzenc, „by to swiecha a wjesta doszcz bylo, když bychmy ſchli na żort so wuspowiedacz.“ Hdyž so czi družy tomu smęchachu, poſticzi so tamny, zo to dla dobheza na to sadzenych pjeniez tež ſežini. A pschi bližszej pschiležnosći pschistupi k spowiednomu stołej a rieknj spowiednisej, zo je pschischoł dla wuhracja sadzenych pjeniez. „Duz so spowiedam, zo sym zhréšhil z tym, ale nječinju sej nicžo z toho; zo sym zhréšhil z tamnym, ale nječinju sej nicžo z toho;“ a tak praji wjacj swojich hréchow. Hdyž bë bohahajerski čłowiek dokoncił, pocza spowiednik k njomu: „Wij ſeje to swoje czinili; nětko dyrbju ja tež swoje czinicz a wam na waschu spowiedź pokutu napołożicž. K tomu koncej prajeże tsi krócz za dzeń pschez tsi duh rano, pschipokonju a wjeczor: „Wém, zo je smjercz, ale nječinju sej nicžo z toho; wém, zo je sud, ale nječinju sej nicžo z toho; wém, zo je hela, ale nječinju sej nicžo z toho.“ Z tym puszcze spowiednik hréchnika. Hiszczę tón samy dzeń powiedbasche tutón wjesele swojim towarzham, zo a tak je so spowiedał, žadajo, zo bychmu jomu sadzene pjeniez zapłaczili. Ale towarzchojo wotmowlivemu, zo dyrbi prjedy tež napołożenu pokutu dokoniecž, dokež to k spowiedzi słuscha. „Derje, tež to ſežinu, wotmowlwi móń, sym na kóžde waschnjo wuhral.“ A

pôčnje znate ſłowa prajicj, najprejed spěšenje a bjeze wſchoho rozmýſlenja — ale potom čini to hižo z džitovnym zac̄zuc̄jom. Wuhaſnjena wéra joho mloboscje ſtupi jomu zaſy pſched duschi, a won je nadobó njemérny, wěſcha hlewu, a ſkônczniſe njechadža tamne ſłowa wjach pſchez hort hicj. Boža hnada je ſo z nimi zjenoezila a joho z bluda wuwjedla. Won pocža woprawdze pſchemyslecj wo ſmjerči, wěčnoſci a swojej duschi, a boža hnada dokonči ſkut. Won pſtaſhe zaſy toho ſpōwſednika, kij bě jomu tu pokutu napoložil, wotkry jomu ſwoju wutrobu, a proſcheske joho wo pomoc, zo by z woprawdziej pokutu a prawej ſpōwſedžu z Bohom ſo zjednał. Pozdžisče powjedasche pſchi kóždej pſchiležnoſci radh, tak ſpodžiwnje je joho Boh zaſy k ſebi pſchitwjedl, a wosta čjas žiwenja ſwérny ſwojej wérje a c̄yrkwi.

3 Lužicy a Sakskeje.

3 Budyschina. Kaž nowinu píſaja, budje w bližich dnach měr bjez Sakskej a Pruskej wobzanknjeny.

3 Budyschina. Dokelž ſu ſerbskoněmske ſchulſke „Knižki k přenom' Lazarušnu“, kij běchu ſo 1847 wudale, netko dorozpſchedate, je naſche hnadne tachantſtwo nowe wudalo pod napiſmom: „Preňa čítanka za ſerbske katholſke wucžernje w Hornjej Lužicy. Fibel und erstes Lesebuch für die wendischen katholischen Schulen der Oberlausitz.“ Preňi džel wucži ſerbske čítanjo, kotrež ſo pſched tymi hižo na „leſemaschinje“ rozpokazuje, druhi němske; tsecži ſerbskoněmski džel je rycznica w pſchitladačach, kij ſo w nižszej klaffy jako material k čítanju trjeba a wyschiszej klaffy za podložk k rozwucženju we němskej a ſerbskej rycznicy ſlužicj može; ſchtwórth džel wucži lačanſtoſerbske píſmo a pſchidawk wopſchija maty katechismus. Pſchidate ſu na požadanjo ſchthri lithografiowane ſtroný pſchitladnoho píſma. Pratopis je wězo kaž Poſtowhy, w kaſkinž mamý hižo wjetſhu mnohocj ſpíſow, bjez nimi tež dwój za ſchul: „Krótké ſtamizná nabožniſtwá“ z lěta 1861 a „Pohrjebne khěrlusche.“ za khřeſcjanſku wosadu zrjadowane wot wucžerja Pjetascha.

3 Budyschina. Cholera je na Židowje pſchestała, tak zo móžeske ſo lazaret węzera zběhnuć. Měſchczanski choleralazaret hſchcze wobſteji a katholſka ſchera ſotra wothladuje tam khorych.

3 K hróſcežic. Pſchichodnu witoru budje hnadny k. viſkop naſche nowe zwony ſwjecžicj.

3 Worfleč. Dotalny naſhwilny wucžer k. Hermann Gürk je, kaž ſlyſhimy, deſignaciju doſtał.

3 Pirn y. (Dopis.) Dokelž wjelé Serbow kóžde lěto pſchez naſche město pſchitře, budje jim ſuadž lubo, hdyž jim zběhanjo naſcheje noweje farſkeje

chrkwe, kotrejž začkadny kamjen̄ bu 4. decembra zařđzenoho lěta počen̄, ve wosebitym dopisu wopisam. Džen̄ 3. t. m. pschijedžechu k tomu koncej našch hnadn̄ f. biskop, našch předadfski farar k. Titlbach a krajn̄ twarski mischtir Canzler popołdnju ½2 do Pirnh a buchu na dworniſchežu wot našchoho k. fararja Kreczmara a chrkwiſskich a schulſkich wóteow powitani a do nowoho farſkohō twarjenja wiedzeni. Bjez tym běchu so druzh̄ pschi chrkwi džekawi mischtrojo a dželaczerjo, wucžer ze ſchulſkimi džecžimi a hercy ze wjele ludžimi na twarniſchežu žhromadžili. Hdyž zbehanski ſchomik, z rubiſkami a druhiſi darami wuphſchen̄, na twarniſchežo pschinjeſehu, hrajeſche žubžba marsch. Na to po‐dachu so hoſcjo, mischtrojo, kaž tež dželaczerjo a džecži z wucžerjom na röſchty, a ſchomik bu horje doczehnjeny. Potom buchu tsi ſchtucžki khérluscha „Te Deum laudamus“ němſch z žubžbu ſpěwane a czěſliski polir mějeſche dleſchu rhež, ktruž ze zwucžen̄mi pschipitkami ſkonči. Nětk ſpěwaſche so ſpěw: Nam krala žohnui Bóh! Škončnje bu zbehanski ſchomik do restauracie donjeſen̄, hdyž běſche wjesola zbehanska hoſcina za 175 wosobow. Wokolo woſmich wróci hnadn̄ k. biskop z k. fararjom Titlbachom a k. twarcom Canzlerom do Drežđan. Rjech so wſchitke pschecža a nadžije tohole dnja bórž dopjelňja. O zo bý za njeđolhi čas chrkwi z tormom dokonjana ſtała bjez faru a ſchulu k žohnowanju za wo‐ſadu a k phſche luboho města Pirnh!

C.

Maležnoscje towarzſwa.

Do počkadiñ su swój lětuschi pschinioſk dale zaplačzili k.: 223. gynnmaſiat Scholka w Praž; 224. gynnmaſiat M. Petrac w Praž; 225. Madlena Nowakc z Bronja; 226. Wórfsla Kravcowa z Bronja; 227. Jurij Grólmus z Radworja; 228. Marija Wóſtec z Khelna; 229. Marija Kajdportowa ze Zvjerje; 230. Jakub Rjencz z Wotrowa; 231. gynnmaſiat Theodor Rjenczla w Praž; 232. Marija Kalic z Radworja.

Na lěto 1865 zaplačzí: gynnmaſiat Scholka w Praž; wucžer Pjetasch z Khríčežie; kubler J. Bük ze Žhjic; kublerſki syn Piech ze Žhjic; kubler J. Kummer z Tschafec; Madlena Věrowa z Kepřivina.

W novembru budže hlowna žhromadžizna našchoho towarzſwa. Džen̄ budže w pschihodnym čiſle poſtaženy.

Chrkwiſki powěſnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschina. Kſchecženj: Marija Hanža, dž. Karla A. Hille z B.; Marija A., Iana A. Měrczinla, dž. žinnoſcežerja z Hrubjelczie. — Žemrjetej: Š. Emilia, wudowa Franea A. Nößlera z B., 42 l.; Marija rodž. Lukashev, wudowa B. Hustiga, Khežnika z B., 59 l.

Z Wotrowa. Kſchecženj: Petr, s. Michała Scholka z Neuhoſa. — Žemrjetej: Khata, mandž. Jakuba Scheraka ze Žuric.

Katholicki Posłanie

Cerkwinski czasopis,

wydawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Methoda

Wukhadza
prénju a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschi je.

Redaktor: Michał Hórnik.

Placi

w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12½ nsl. létuje.

Köln a jeho cyrkwe.

Köln je jene z najstarsich a z najważnischich městow cykloho kschesjanstwa. Bě hžom do Chrystusowego naroda wosobny blač za romske wójsko. Słowo „Köln“ pschitdze wot łacanskoho „colonia“, tak wjele halo zašyhlenjo; tute pomjenovanjo dostachu zaměstnjenja Romskich mjez druhimi ludami. Tuta romska „colonia“ pak dosta k rozeznaczu wot druhich a k cęsczi mandzelskeje khězora Klaurdia, Agrippinu, kiz so tudy narodzi, „colonia Agrippina“. Hžom w czasu Romskich mějescze Köln wosebitu ważnosć za wobkruczenje a dalsche rozschěrjenje jich kniežstva we tutym dželu Němskeje, a bě tohoda hžom tehdom krucze wobtwierdzene; ale tež za kschesjanstwo bě Köln we tamnym časzu ważny blač, halo shdlo biskopa. Prěni biskop bě swjath Maternus. Rěka drje, zo by wón wuczownik swjatoho japoščotka Pětra, wot tutoho sami wupóšlany, haj w někotrych starých krónikach namakamý, zo bě krejny pscheezel našeho zbožnika; tola pak su to powjesze, kiz k wérje podobne njessu. Tak wjele je wěste, zo prěni kólnski biskop Maternus rěkasche; njebě pak to wuczownik swj. Pětra, ale jedyn druhí swjath muž, njepschitdze tež w prěnim ale halle na koncu tseczohu stoteka do Kölna. Hischeče džensa pokazuje so we cyrkwi swj. Čäcilije woltar, hdjež je tuton prěni biskop božu mschu mět, a hdjež je netk tež jeho cęsto zapoložene; jeho swjedzeń swjeczi so we Kölnje z wulkej swjatoczości. — We pjatym stoteku (462) bu Köln wot Frankow dobyty a wosta dolhi čas hlowne město jenoho džela tutoho ludu, kiz so Ripuaroje mjenowachu. Wot němstoho khězora Karla

Wulkeho bu Kölne na archbiskopstwo pozběhnjeny a došla wulke swobodhy. Hildebold, předh khežorski kaplan, bě přeni archbiskop. We džesathym stotetku došla kólnski archbiskop wot khežora Oth I. k swojemu duchownomu zastojnству hischeže žvětne wérchowstwo. Bréni archbiskop, kiz wobej dostojoñosci we sebi ziednoczi, bě swj. Bruno, a to trajesche hacž do najnowischoho časa, hacž do lěta 1797, hdzejz kraj, nad kótrymž bě hacž dotal kólnski archbiskop jako swětný wjerch knježit, tehdomnišszej francózskej republich, pozdžischo francózskomu khežorjtu pšchipadže, pšci kótrymž hacž do lěta 1815 wosta. Wot spomijenenoho lěta sluscha pruskomu králestwej. We času duchowneho knježitwa zvěhaſe so město a kraj; archbiskopovo, kiz běchu móeni knježa, jara husto ze khežorskeje abo kralowiskeje swójby, wobtwiedżowachu, wutwarichu, a wudebichu swoje hłowne město, tak zo bě Kölne we frijedžiškem jene z najrjenischich, z najbohatischich a najmocnischich městow, a je hischeže džensnischí džen we chřwinskih naležnosćach najprénie we němškim kraju, tak zo so z cykym prawom ſkyschi: Kölne je druhí Rom (altera Roma).

Pod nětcžiškim archbiskopom ſteja tso drugy biskopja, a to biskopja we Trieru, Münsteru a Paderbornje. Joho archbisopſka wosada ma něchtco pšchez milijon duchow, 700 farow a 2000 duchownych. Nětcžiški archbiskop rěka Pawoł Melchers; bě předh biskop we Osnabriku; 8. januara t. l. pak bu za archbisopa wot bamža pomjenowaný a 8. meje bu na jara swjatoczne waschnjo pwitaný.

Najrjenicha a najwjeticha chřeji nic jeno we Kölne ale we cykym němškim kraju je tak mjenovaný dom, swjeczený swjathmaj japoschtołomaj Petrej a Pawołej, njeje pak hischeže wutwarjený a dotwarjený. We lěče 1248 bu wot tehdomnišchego archbisopka Konrada z Hochstaden přeni kamjeni k tutomu spodžiwnomu a krasnomu twarjenju połoženy. Wsché wulke cyrkwinſke twarby we tamnym času twarjachu so we gothicim ſtýlu, a tak bu tónsamž tež za tutón templ wuzwolený a tež na naježiſcizche waschnjo, kaž je so to jeno jara porědko stało, wutwiedženy, hacž runje wschelakie stotetki ze wschelakimi nahladami na nim twarjachu. Zakkadna forma (Grundriß) je kacjanski kſchiz, fotrohož hłowny zdóńk je 466 stopow, přežny pak 274 stopow dolhi. Nimale 80 lět twarjachu, ale hacžrunje jara kchwatachu, bu tola jeno we tutym času chor, to je tón džel, hdzejz ma hłowny woltar a duchownstwo swoje města, dotwarjený a we lěče 1322 swjeczený. Druhi džel pak halle so tehdem twaricž zapocząt; wschelake ujepsche-winjomne zadžewski njedowolichu we tamnym času dotwarjenyo. Po času poczínacne herdy zapoczątk, dokelž so nicto za njón njestarasche, cjerpjecž, haj spadowacž. We lětach 1796—1797 bě do wójskoho magazina pšchewobroczený. We lěče 1822 poczínacnu zažy porjedecž a načinenu ſchodus hóicž; trajesche to hacž do lěta 1842. Nětko móžachu halle dale twaricž; za dwachcji lět pšche-twarichu $2\frac{1}{4}$ milijona. Nimale polozca tuthy pjeniez bu wot pruskoho knježitwa k tomu darjena, druha polozca pšchez druhe dary kaž tež k tutomu koncej dowolenu lotteriju dobyta. We lěče 1862 bu tež hacž do wězow dotwarjena a

z wulskiej swiatocznoscię swieczena. Wobë wëži pak stej hischcje njedotwarjenej. Połnöcna wëža je ze schyrnatoho stotka a budže z drugiej k połdnju stojacej, ko- traž je so halek psched tnomi lëtami twaricj poczaka, dotwarjecz, tak khëtse hacj poslenscha k tej samej wyšokoscji dothje. Wschêrnie dżëla tu 400 dżëlaczeri a možemy so nadzecz, zo budże tuton krasny dom boži za džesacj lët, jelizo njebudže na pjeniezach brachowacj, dotwarjeny, schtež jeho zwonkownosc nastupa. Nut- kowne wudebjenjo murjow, stokow a wjerha stanje drje so tež po nëczim. Prjedy hacj budże wscho hotowe, može drje so hischcje 60 lët minyž; budże pak so potom tež rjany a nahladny wopomnik czlowiejskoho ducha a czlowieskiej pil- noscje. Je to zawérno zwjeselace a pozbëhowace zacžucze, hdžj jedyn k pschi- kladej swiate dñy na wulskich kemschach wjèle tysac pobožnych widzi ze wschêch po- wekanjow a kózdeje staroby! Potom halek spóznajesz, tak krasnje to je, we katolickim templu so modlicz we zjednoczenju težko tysacow.

Najwosobniscze reliquije, kiz so we domje khowaju, su czëka swjathch tseh kralow. Bëchu najpriydy z ranschoho kraja do Konstantinopola pschinjeseue a kwo- wachu so potom we Mailandze; po dobycju tutoho mësta pschepoda je khëjor Vjedrich Barbarossa tehdomnišhomu kólniskomu archybiskepej Reinaldej hako mždu za wójnsku pomoc. Tuton da je z czëkomaj swjateju martrarjow Rabera a Fe- liza, kiz bëchtaj we Mailandze wumrjeloj a dotal tam skhowanaj byloj, do Kólna pschenjescz, hdžj buchu wschê czëka do jara drohoho wet jenohe kólniskeho złot- nikia zhotowjencho kaſcheza położene a k czeszejowanju pobožnych wérinych wu- stajene. Požđischo položi so do tohosameho kaſcheza tež czëko swjatoho Gregorija ze Spoleto, kotrež bë swjath Bruno, kólnski archybiskop, dôstak. We lëcje 1794 pak dyrbjachu so tute drohe reliquije, zo buchu so psched wenjeczeſenjom a wu- rubjenjom francózow zaſhowale, do kloschtra Weidingshausen pola Arnsberga we Westphalſej dowjesz a wostachu tam 9 lët dolho. We lëcje 1803 halek dëſta Kóln tute swoje poſlady wróćjo a nětko su we wosebicze za nje twarjenej kha- palek wustajene. — Pokazuje so we domje tež we jara drohim a rjanym ka- ſchëziku czëko swjatoho biskopa Engelberta; dwé wójnidle z rjecziga, ketryž je swjath Pëtr we jaſtwje nosyl; tutej bëſchtej priydy džëlenej, nětko stej na džinwe waschnjo so hremadu ſpletloj; jedyn hóſrž, z kotorymž je nasch zbéžnik na kſchij pschibitb był; dwaj kłowonci z Chrystusowej czerwonej króny, jara wjèle druhich ſlebornych a złothych wécow, laž krasne monstrancy, kheluchi, kſchize, kädniki, świečniki, ruby a plachty, laž wosebnje tež drohe chrlwiſte drasth. Pschi- jenym ſtolpje steji hischcje tež taſama drjewjana flétką, na kotrejž je preni swjath biskop Maternus prédowala. — Zo su tu tež k wudebjenju woltari rjane swje- czaſka a statuy, drje so same rožymi, tola budże we tutym nastupanju pschichodne wumjerſtwo k pschichodnomu wuphſchenju tuteje kathedrale hischcje wjèle ſkutko- wacj móć.

(Pschichodne dale.)

Cyrkwińskie nowinki a powięscze.

Němſka. Bonifacijowe towarzystwo je wot swojego założenia w lécje 1849 hact do konca l. 1865, potajkim za 16 lét, k założenju a dżerzenju schulow a missionow a k podpieraniu przedy założonych cyrkwi a schulow we pscheważne protestantskich miastach 653,897 toleri wudala. Protestantiske Gustav-Adolfowe towarzystwo je w 21 létach (wot 1843—64) 2,043,738 toleri podpierz wudżeliło. Wot podpieranych wosadow je 1285 w Němſkej a Rakuskej, 59 we Francózskiej, 44 w Hollandskiej a Belgiskej, 6 we Italiskej, 18 we Schwajcariskej, 2 w Portugalskiej, 3 w Rússkiej, 18 w Americy, 6 w Afrii a 1 w Australii.

Schlezyńska. Pschichodne lěto ma so tudym 600 lětnym jubilej swjato-prajenia srajneje patronki swjateje Hedwigi (zemr. 1243) swjecicę.

Z Prahi. Měschčanská rada je kardinalnej archybiskopej wjerchnej Schwarzenbergej addressu džakownoscje pschepodala, dokelž je jej wón w czasu njenshczesłskoho wobśadženja ze słowom a skutkom k pomoch stal.

Z Prahi. Niedzela 21. října buchu, kąž wondym spomnichym, reliquije s. Jana Nepomuckeho zaři do Prahi pschinjezene, hdež běchu 500 lét měrnje wotpocžowale. Wot l. 1829 njeje Praha tak kraſnu cyrkwińsku swjatocznoscž widžala. Hijo rano zahe pucjowachy czahi pobožnoho luda na Wyschehrad, hdež czelo s. martrarja w cyrkwi pschez noc stejesche. Powostanki s. Jana wotpocžuja, kąž je znate, w krystallowym kaſchczu; na joho wutrobje leži kſchiž z ryžohō złota; hlowu debi złota króna, z parlemi a dejmantami wusadžena. Čylk kaſchcz bě z wěncami wudebjeny. Pacifikale (kſchiž) abo monstranca, kiz njezahinith jazyk tohole martrarja w sebi (w schlenczanym cylindru) khowa, stejesche na wulkim woltaru wyschehradskej cyrkwie. W 9. hodžinje mějesche tam kardinal-archybiskop Božu mšchu a k. kanonik Schtulc częſſe předowanjo. W 2. hodžinje nastupi pschi najrjenschim wjedrje czah, w kotrymž cyrkwińskich a swětnych wysokich zaſtojnikiow widžachym, swój tsi hodžinh trajach pucz; kaſchcz s. Jana bu wot wyschehradskich kanonikow njeſeny. Domh běchu wupschene, haj na Malej Stronje a Hradežanach běchu tež woſwellene. Khěžor Ferdinand a joho mandzelska pschihladowaſtaj z hrodu. W metropolitnej cyrkwi bu kaſchcz do klapale s. Ludmily na 3 dný wustajene. Skončzne ſpěwaſte ſo Pangue lingua a Te Deum laudamus.

Rakuska. Mnichy czekają z nětko italskieje Venecianiskeje nětko do rakuſkich krajow. Tak pschindze do Thyrolskieje 22 wuhnathych redemtoristow najpredy, kotrymž je nětko hrabina ze Chambord swój hród we Burghheimje pola Linza pschepodała. — A wutwarjenju votivneje cyrkwie we Winje je hishcze 993,800 schěſnakow trjeba a k nntskownomu wuhotowanju 258,000. Na wězi doma s. Schjépana znowa porjedzeja.

Z Trieru. Psched krótkim poſwjeczi tudomny biskop rjane swjecijo s.

Marije, kijž bu k wopomnječju wuprajenja njewoblašowanego podjecja na nje-
dalokoj horej s. Marka stajena. Wuložki su se z dobrowolnych darow chłoko
biskopstwa zapłacjile. Swjecjo (statua) je 63 kochcji wysoka a we gothicim stylu
wuwiedżena; figura s. Marije mieri 11 kochcji.

Francojska. Zienoczenstwo dżowlów bójskoho Zbóžnika abo niederbronn-
skich sotrow (w Elſazu w lęcze 1849 wot jeneje kniežn̄ założenych) dosta bam-
żowe wobkruczenjo. Tute zienoczenstwo ma hižo 700 sobustawow a 80 domow we
Francoskej a nawjeczornej Němiskej.

Amerika. Wokolnoſej města Baltimore budje w krótkim času srijedzi-
schzo katholſkoho žiwjenja a missjonſtwa za Ameriku. Passionistojo (duchowniſki
rjad) założuſja tam abtownju; jesuitowje změja tam wulkotny duchowniſki a wo-
ſebje missionſki seminar; tohorunja je so tam rjad redemtoristow zaſydlit; ſkon-
ežnje su tež xaverianojo ſchule pod swoje wjedženjo dostaſi.

3 Luiſicy a Sakſkeje.

Z Budhſchina. Nasch pólñ kapłan, k. Jakub Herrmann je halo
pschipóznaczo swojich zaſlužbow wot Joho majestosce krala Jana rycejſki Iſchij
albrechtſkoho rjady dostaſ. Mly wuprajamh nad taikim pocžesczenjom swoju ra-
boſcę a pschipatajamh swoje najpscheczelniſche zbožopscheczą.

Z Budhſchina. Po ſežinjenym mérje a domožwroczenju naſchhoho lubo-
wanego krala Jana do Pillnic su nětko te pobožnoſcje w chrfwach pschestale,
kijž běchu za wóſuſki čas porucžene (litanije wot wſchitkich Šwjatych piatki a
nježelu atd.)

Z Dreždjan. Zańdženu nježelu zemrje tudy po krótkej khorosći wy-
ſokodostojnych k. Augustin Milde, domjach prälat Joho ſwiatoscje bamža, kanonik
kapilla we Warszawje, rycejſer rjady s. Stanisława, pensionirowany kralowſki
kapłan atd. Won běſche rodzeny w Praſkowicach w Čeſkej 10. oktobra 1795 a
duchowny wot 6. augusta 1820. Dokelž běſche njeboh k. Milde derje pólſki na-
wuknýl, běſche won w Dreždjanach woſebje pytaný halo pólſki spowjedník a
wucžer nabožniſtwa. Woſebje je so tudy za Polakow starał po pschedpoſlednjej
revoluciji. Zo bě dotal w pólſkich swójbach częſczeny, dopokaza joho poſrjeb za-
ńdženu wutoru; Polach a Półki, kijž su w Dreždjanach, běſchu ſobu na poſrjebn-
iſczo. Joho biografia z podobiznu je w lětuskim Noworoczniku dla Polek.

Z Khróſcžic. Jeſli so luboſcę k wudebjenju Božoho domu we serbſkich
wosadach hdże wopokažala, dha je so to wosobnje w Khróſcžicach stało. A to
dyrbimy zjawnje kwalicž; pſhetoz hdżež je dom Boži lubowaný, tam je tež
wutroba z Bożej luboſcżu zaḥorjena. Woſebje w poſlenich ſcheczych lětach je so

jara wjele za wudebjenjo Božoho domu pola nas stale. K dopokazanju toho čcemh tudi kako w serbskej crkwienskej chronich wschitko pomjenowacj, schtož su wosadni ze swobodneje mose činiili. Myh njemějachmh dospolne-crkwienske drafty a dvrbjachmh kóždy krócz, hdž k. biskop pschiubže, abo pschi druhich swjatocžnoſćach sebi pobrachowace drafty wupožęgowacj; duž nadaricu dobre wutroby nimale 300 toleri, za kotrež so rizwe, dalmatifi (drafty za lebitow), nyschpornh plesacj a wulkim czewjenym rub na woltarne skhodženki kúpicu. Na to namaka so dobročerka, kotaž nam na město stareje, zakurjeneje węczneje lampy rjanu nowu ze slěbrom wusadžanu kúpi. Runje tak hubjene a zezerzawjene běchu swěžniki na wulkim woltaru; zdobom nadendje so druga dobročerka, kotaž te stare swěžniki z nowymi pschiostojniščimi z chinaslěbora wuměni. Mějachmh prjedy sredz crkwienski swěžnik, ale malý, zakurjeny a njechrkwienskej iwarb; tu smili so dobra wutroba a wotkaza wjele pjeniez k rjanomu nowomu, kotrež bu tež bóržy kúpjeny. Njesomne njebjesa za najswjecjishchi sakrament běchu roztorhane a njenahladne; tu prajesche pobožna wutroba: dyribi dha Jezus pod roztorhanej třechu býdlicz? a kúpi nowe z rjaneje židb. Prjedawšče swjeczo na wulkim woltaru bě jara czmowe a k tomu zakurjene; tež to luboſcjiwa wutroba wjach widzecj njemžesche a slubi 300 toleri k rjenishomu nowomu. Pschez prćcowanje naschoho wysokoſtajnovo fararia k. Barthā bu nashej crkwi drohotne swjeczo „Bože spěčzo“ pschipokazane a z krajnych pjeniez dopłaczene, kotrež su kóžde léto na podpjeranjo wumjelstwa (Kunst) wustajene. Hdž bě nowe swjeczo, najrjeniſche debjenſtvo nasheje crkwi, na woltarju postajene, widžachmh, zo woltar sam njeje doſč pschiostojnje pschiprawjeny. Tu trjebasche so mało próch, a 200 toleri buschtej wot zwolniwych nawdatej, zo móžesche woltar sam kraſnje wudebjeny býež. Dale buchu jene khorowje z darniwoſćju węſteje parſchony pono-wjene. Wjele darow za naschu crkve možl hiſčceje naspomnicj, hdž bých čchył wschitke mjeuſche pomjenowacj. Najnowiſchi dar pak je najwjetschi bjez thmi, kotrež su wot wosadnych; su to nowe zwon, kotrež pschelečzo a powjetſchenio je k. Jakub Duczman, wuměnkar z Khróſcic, zapłacjil. Najwjetschi zwón je pschez 20 centnarjow cježki. Wone su wschē w znatej Gruhleci lijerni we Małym Wjelkowje late a jara wubjernje poradžene. Prěni je na imjeno s. Marije a s. Jana kſchenika swjeczeny; jene z joho napismow rěta: Sancta Dei genitrix, Virgo sine Labe Creata! exVLLibVs Mater, qVos tVa preX foVeat; schtož na serbski rěka: Swjata Boža rodžicjerka, knejzna bjez hrécha stworjena, macjer wupokazanym (t. r. hubjentym džecjom Žebinym), kotrež čchyła twoja zaſtupna próſtwa zakitacj. MDCCCLXVI. Druhi zwón ss. Szmania a Judy, nasheju crkwienu patronow, ma bjez druhim napismo: Voce voce populum versus coelestia regna, — Grex sciat ut Christi corda parare Deo; — Cui adstent sancti patroni Simon et Juda, — Ut sua vota queat promere digna Deo; t. r. Z hlosom wołam lud k njebjestkomu kraſteſtu, zo bý ſtadko Khrýſtusowe wjedžało

dusche Bohu pschihotowacj; jomu njech k pomoch stejitoj swjataj Shman a Iuda, zo by moohl hodne prostwy Bohu wuprajecj. Tsecji, na mjenje swjatoho Jozefa a Petra swjeczenyh zwon, ma bjez drugim zdychowanicjo: Ora pro nobis, sancte Josephe! t. r. Prosch za nas, swjaty Jozefje! Skoneczne sktworty, zwon ss. Lawrenca a Pankracia, z kotrym so tlakanjo bije, ma za serbsku wosadu najpschisprawnische serbske napismo: Wolaj nas pri rañsich zerjach — Boha khwalié nadobnje; — Kazaj wjechor nam na smerkach — Ruey styknye dza-kownje! Wo swjeczenju tutych zwonow pišche druhi dopisowar; duž skoneczu ja z tym pschecjom: Boh chch i wschitkim dobroczerjam našheje chrfwje wschitke dobroth stokroc zapłacziej a jich mytowacj z czañnymi a wosebje z węcznymi kubkami!

Z Khrósežie. Z wulkej žadoscju woczałowachym tudh džen 23. oktobra, dokež na tym samym mješaju našche nowe zwony sem dowjezene a wot bisfopa poswjeczene bjez. Besche ze wschoho widzecj, zo bě so chka wosada prćowala, tónle djeni swjatocny sczinicj. Hijo w Baczonju bescztaj wysokaj cęstnaj stokpaj z rjanymi zelenymi pletwami, tohorunja psched Khrósežicami; psched kerchowom pak běchu hiscze rjenischo wudebjene cęstne wrota z napismom: „Našcha žadoscj — našcha radoscj!” Na schyrjoch wozach buchu zwony pschiwjezene a zaſtachu psched Prawoczicami; dokež tam mjeſeche so na pschilhad hnadnho k. bisfopa doczakacj. Tu zhromadži so wulka syła wosadnych; tu stejesche tež wokoło 50 wosadnych na konjoch, kiz běchu k powitanju zwonow napscheczo jehali. Po 10. hodzini pschijedze k. biskop, pschewodžanu wot k. seniora Piecha, k. fararja Kuczanka a k. Hórnika, a dojedze hacj psched Khrósežich, hdzej z woza wustupi. Tu powita k. kanonik a farar Barth z drugimi duchownymi k. bisfopa. Bjez tym zriadowasche so swjedzeñski ejah, fotrohož pređkowni hijo w Khrósežicach stejachu a najzadnisihi ze zwonami hiscze w Prawoczicach. W ejahu džechu najprjedy khorhowje, potom schulske džeczi a 12 holcikow w družcej drascze, wosadni k. wuczerjo (a k. wuczerj Hauffa z Różanta) a drugi chorowi spewario, potom duchownstwo (wysche wosadnych a drugich mjenowanych hiscze k. administrator Benno z Różanta, k. farar Bjerisch z Kalbic, k. farar Wels z Wotrowa a k. Luschanski z Budyschina); za duchownymi běchu mjenowani jeharjo a drugi wosadni a skoneczne wozu ze zwonami, kiz so pschede wsu ze krasnymi wencami wupyschichu. Po puczu bu kherlujsch spewany. Hdjh bě tón dolhi a rjan ejah wokoło chrfwje wobeschol, džesche duchownstwo do chrfwje, zo by so pschi swjeczenju poruczene chrfwiniske drasty woblektlo. Ludu bě so bjezny hiscze wjach zhromadžilo. Swjeczenjo samo mjeſeche so po znathym waschnju psched friedznymi chrfwinymi durjemi. Hdjh bě swjeczenjo dokonjane (wokoło 12. hodz.), džeržesche hnadny k. biskop hiscze pschileżnostnu ryčz; w njej wukladej bjez drugim ceremonije zwonowswjeczenja a rogestaji z podłożkom slowow „Czescz budz Bohu we wysokosczach a poloj człowiekiem na zemi, kiz su dobreje wole”.

kač maja zwonih 1. nas k khvalenju a česćenju Boha pohnuwacj a 2. nam njebjesti mér pschiipowiedzecj. Potom buchu nowostwecjene zwonih na węžu cja-hane, schtož so k spokojońsczi pschitomnih dōscz spěchnje wuwiedze. Hijo psched wjeczorom móžesche so ze wschēmi zwonami zwonicz a tak jich slēbroklink daloko a scheročo skyschecj. Wjeczor běchu čestne wrota psched poħrjebniſchcjom z lampami wobswetlene a na kōždej stronje zapali so bengalſki wosheni. Ma węži (tormje) běsche wulsi transparent, w kotrymž so tute napismo krasnje swě-česche: „Bóh zapłacie wschitkim dobroczerjam! Tež buchu wjeczor zwonih zwonjene, a pschi tym spěwaschtaj so z pschewohżenjom hujžb̄h khērluschej: „Tebie my Boha khwalimy“ a „Chcemy jenej knieźnie spěwacj.“ Tak miny so tón swia-točnih džen, na kotryž drje budža hischcze po dolhich lětach wosadni spominacj. Njech dha te nowe zwonih njezwobſchodziene wostanu hako dalokim potomnikam groz̄ymliwih a radh posluhanh hlos nasheje farſkeje cyrkwe!

Naležnosće towarzstwa.

Do pokladnic su swój lětuschi pschinosc̄k dale zapłaciili ff.: 233. Hanža Kubantec z Khróscic; 234. Marija Miczkec z Čjornoho Hodlerja; 235. Michał Rjelka z Koſlowa; 236. Jan Hornig z Kulowa; 237. M. Libšč z Dubrjenka.

Na lěto 1865 zapłaci: M. Rjelka z Koſlowa.

Dobrowolne darh: N. N. z Radworja 1 tolet; J. H. z Radworja 5 msl.; N. N. z Hrubjelcic 2 msl.; R. V. Paula, subpriorka z klöſchtra Marijinoho Doka 15 msl.; Marija Kaschporkowa ze Ždjerje 5 msl.; Michał Delan z Lutowęza.

Za swiatoho wótcę: 1 tolet pschej k. kapłana Wernerera z napismom: Wo s. wótcowe żohnowanjo za sebie a swojich proſchu.

■ Hłowna zhromadži na naschoho towarzstwa budže sobotu 17. novembra w 10 hodz. pola k. direktora tachantskeje ſchule.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kſchecjeni: Jan Mikl., s. khēzerja Jana Bjenšcha ze Židowa; Jan Pawoł, s. krawca J. Michala Maja; Hana Marija, dž. Jakuba Bränera, khēzerja pod hrodem.

Zemrječci: Marija zwudowijena Neumannowa, 84 l.; Hana rod. Schneiderec, mandž. Jakuba Kuby, 33 l.; Jan M., s. Mikławicha Schustera z Bělcic, 5 n.; Jakub Schwan, khēzer a murjer pod hrodem, 55 l.; Hana Scholcina z Budyschina, 69 l.; Madlena Rjelka z Budyschina, 75 l.; Madlena Pjekarjowa ze Židowa, 55 l.; Khryſtiana zwud. Bartbina z Hrubecic, 62 l.; Fr. z Walter-Jeschki, konfist. assessor, 57 l.

Z Nadworja, w oktobru. Kſcheczeni: Marija Hanža, dž. Ernsta Rostoka z Nadworja; Max Ludwik, s. Karla Hörmanna, twarožkarja w Boranecach. — Zemrjetey: Hanža zwudowijena Domšchyna z Khelna; Hana Miczec (Wóskec) z Khelna, 70 l. 5 m. — Werowanaj: Jakub Lebza z Wotrowa a Marija Wiczazec z Nadworja.

Katholicki
Cyrkwijski czasopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda

Wukhadza
prénju a třeou
sobotu
w měsacu.

w Budžiue.

Redaktor: Michał Hórník.

Plaći
w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12½ nsl. létnej.

Köln a jeho cyrkvi.

(Pekraczowanje.)

¶ najwosobniscimi cyrkviám we Kölne sluscha tež cyrkvi svjatej Wörschli swjeczena, dokelž so w njej czelo tuteje svjateje kniežnž z jeje 11000 towarzškow khowa. Svjata Wörschla bě džowka jendželskoho kraja Deonata. Hako kniežna we spodživnej rjanosci bu wona wot počanskoho prynca za mandželsku žadana. Wona zwoli tutomu žadanju pod tym wuměnenjom, zo dýrbi jeje nawoženja so počanswa wotrjec, a zo so jej hiscze tsi léta k pobožnomu pučzowanju do Roma dowoli. ¶ tomu žadasche 10 pschewodžerkow a za kózdu pschewodžerku 1000 towarzškow. Na dompučzu pak buchu wšchitke, kaž tež Aetherius, Wörschliny mandželski, wot vjerchá džiwjohho luda Hunnow we Kölne martrowane. Tutoń vjerch žadasche sebi mjenujch tež tu rjanu kschesczansku njewjestu za mandželsku, fotromuž žadanju pak so wona z wutrobitoscju napščecziwi, a radšho z wsčemi towarzškami sebi smjereč wuzwoli. Boh pak tež, kaž so dale powjeda, tutomu nieskuſk khostasche. Njebjeske wójsko, na licžbje (mnohosći) runja tutym kschesczanskim marträkam wuswobodži město Köln z rukow Hunnow, a zbi jich dochla, a měščezenjo, kž tutu pomoc zaſtupnej prôstwie svjateje Wörschle a jeje towarzškow pschipisowachu, pohrjeba je na jara svjatoczne waschnjo, a njepščestawasche je czesczic. Bóz bu na tutym pohrjebnischczu krasna cyrkvi natwarjena, k czesczí swj. Wörscze a jeje towarzškow. Skoro cyrkvi ma dwójne murje, a sředž njeju khowaju so nětko koſceže tuthych kniežniſkich marträkow. We chorje, t. j. wo-koło wulkoho woſtarja khowaja so we ſcjenje za ſchleicami noþ (ſchädel), do czer-

wjeno ho komota zaščite a bohacje wudebjene. Na seženach wiſaju wobrazh, starwiznach a marträrfwo ſwj. Wörsche a jeje towarzſkow pſchedſtajowace, wumjerſch pak njenahladne. Najwſobniſche město we cykle cyrkwi pak je tak mjenowana „złota komora;“ podobne njenamakam hihdze druhdze ani we Romje. Wſchě ſeženů kaž tež cykly wjereb tuteje ſtwy je ze koſciami ſwiathch wukladzanh a ſkoro cykly rum je ze wſchelalimi ſwiathmi reliquijemi, kij ſu ze złotom a ſlěbrom wobdate, wupjelinen; tu namakatej ſo woſebicje nepaſ ſwj. Wörsche a ſwj. Aetheria, jeje nawoženje, a wulka mnohoſcz druhich nopoſ ſeje towarzſwa, a mjez nimi tež několnych biskopow, kij běchu ju pſchewodželi a jebi tudy tež z ujeju marträrfu krónu dobyli. Namakaju ſo tudy tež reliquije wſchelalich druhich ſwiathch, tak na pſchiklaf jednu zub ſwj. Jana kſhezenika, nopo ſwj. Kordule, ſwj. Pantala, a wjele druhich, dale jednu złoty kaſchczif, kij jena partikula Ježuſowej czernowewe króny, jena woſmiana ſapka naſyčena z krewju kniežniſkich marträrfow khowa, jedyn porſt ſwj. biskopa Materna, reliquije ſwj. Schczepana we bělokoſczathm kaſchcziku, jedyn z tych kamieniñch karanow, kotryž ſo pſchi kwasu we Kana trjebasche. Je wěſte, zo je we Kana jeno pječ tuthch karanow a zo je tudy ſhěsty tamnym dochyla podobny; kruch, kij je ze ſchije wuražen, namaka ſo we Parizu. Tuta złota komora je zawěſcje najbohatsche město na reliquijach a wopytuje ſo tohodla tež jara husto. Pod hłownym woltarjom leži cžělo ſwj. Wörsche ſame, a pödla je jeje kraſny wopomniſ. Pſchi durjach ſteji kaſchcz z jenym džěrczom Pipina, kotrež kaž ſo powjeda, bu tam poхrjebane, pſhemeni pak na dživne waſchuijo ſwój row z nětcžiſhim městom, a bu tu tohodla tež wostajene. Je drje hiſhceje w tutej starej ale bohatej cyrkwi tež wjele druhich wopomnječja hōdnich wěcow, najwſobniſche pak ſu tu tola mjenowane. Swjate cžěla z towarzſwa ſwj. Wörsche ſu daloko a ſcheroſo rozſchěrjene, tak mamy tež my we ſloschtrje Marije Hwězdy, mami za to, 8 cžělow.

Z cyrkwiow, kij ſu k cžesczi ſvjateje Marije natwarjeue, dyrbiňm wosobniſe na ſežehowace ſpomnicz. Na brózhy pſchi Rheinje ſtejaca, a tohodla „Maria in littore“ mjenowana, ale kaž ſo we Kölne nětko praji, „Maria Eyskirchen,“ je pſchistoſna tola nic jara wulka we romanſkim ſtylu a z gothicckim wjelbom natwarjena cyrkzej z bohacje wupjſchenym presbyterium. Cyrik, kij je na předawſchim romſkim kapitelu natwarjena, a tohodla „Maria am Kapitól“ mjenowana, je jedyn z najdospořniſich wopomnikow romanſkoho twarjerſtwa, po njej je ſo we woſkownoſci wjele taſkich twarilo. Dotwari ſo w 11. ſtotku we nětcžiſher pſchiprawje na ſpadankach jeneje starscheje. Seženy a wjereb ſu ze wulkimi a tež z několnymi wumjerſlimi wobrazami wudebjene; z ſeždeje ſtronu wulkoho woltarja namakatej ſo dwě khaſalcz; pod cyrkwiu pak naſladna a wopytanja hōdna krypta, kij tež we wěſtých cžasach božim ſlužbam ſo wotewri. Cyrik z jeneje ſtronu wobdawace „stationy“ abo kſhizowych pječ je z dwanatoho ſtotetka. — Cyrik po hasy, na kotrež ſo namaka, pomjenowana „Maria in der Schnurgasse“, je drje mała, tola

dochla jara bohacze a wosobniye wudebjena chrkwiczka. Skuschesche przedy pschi njej natwarjenemu kniezniskom kloschtrej, po zbehnienju toho samoho bu z farstek. We njej je dziwna zroszczena boza martra; kaz so powjeda, je tasama we dwanathym stoteku we blizkim kloschtrje „ad albas dominas“ na dziwne waschnjo ze sczennych wurostka. Besche mjenujey we tutym kloschtrje pobożna kniežna, tiz so njepschestajnije psched bozej martru modlesche, tak zo so jeje pschedstejiczerki bojachu, zo mogla wena nad luhym paczerjespewaniem rogom a strodotu zhubicz, a tohodla je z mocu ton kschiz wazachu; za to pak zroszcze ji ze sczennych we jeje swie tuta spodzivna boza martra, tiz so w tamnym kloschtrje hacz do joho zbehnienia khowashe, potom pak pscheniese so do spominjeneje chrkwe. Njehodzi so spóznacz, z czeho wena po prawym je, njeje z kamienja, tez nic z drjewa, a tez nic ze žanocho kowa. We tutej chrkwi namakam hischcze tez dwaj jara drozej a wumiersch wudzjelonej kashczikaj z reliquijemi swjateju biskopow Maurina a Albina. — Najnowischa swj. Marina chrkwi je ta wet Jezuwitow natwarjena, a hacz k zbehnienju ich rjada tez jim skusicha, a tohodla hischcze dzensa rekana „Fesuitenkirche“. Je tez netko farsta chrkwi; tola pak ma ten pschi njej tez wot Jezuwitow k wotczehnienju a k wuwuczenju swoich jobustawow natwarjen, nett archbislopski měščniſki seminar prawo kęzde ranjo hacz do sydymich swoje boze sluzbh swiecicz. Tuta chrkwi skuscha mjez najrijensche a tez najwjetscze chloho mesta, je we měščanym abo tak mjenowanym jezuwitskim stylu twarjena; sczennych wokolo hłownoho wołtarja a tez pschi pobocznich su jara bohacze z marmorom wukladzene; wosobniye kęzbliwoscz kózdroho wophtarja pak kehelski na so sczahnu. Su z wscheinakich druzinow marmora rjenie wurubane a jara wuschiuije zestajane; je to dzelo jenoho Jezuwita. Tez w tutej chrkwi namakam mnogo reliquijow; najwosobnische z nich su rózarije sw. Franckisa Xaverija, boza martra, tiz je swj. Aloisius psched pschi sebi nosyl, kloschtriska draſta swj. Ignacia a wiele druhich. Wuznamjenuje so tuta chrkwi wosobniye tez pschez wulke rjane zwony, tiz su z kanonow late, kotrež hęzorskomu generalej Tilly po dobyczu Magdeburga do rukow panichu.

(Pschedy dale.)

Chrkwiniske nowinki a powjescze.

Z Prahi. Na město zemrjetoho generała kschizownisskoho rjada k. Beera bu dotaluž prior k. Festřabek wuzwoleñy. — Swjeczacy biskop k. Krejci da za swoje pjeniezhy statuu (swieczo) s. Marije na Hradčanach wobnowicz, psched kotrejž je so lud w czaſu cholery k pobožnoſćam zhromadzował.

Bajerska. Zemrjeti swobodny kniez z Rast we Mnichowje je swoje chle zamoženjo 177,500 schěnakow k dobrym skutkam wokazał. Won postaji, zo bych u z joho kapitala synowje khubich starskich do wuczby k wosobnym miſtram a fabrikantam do wuczby dawani byli. Po wuwuczenju dostanje kózdy

tajski młodzieniec hiszpański pjenježb, zo by sej pschi sprawnie město pytać mogł; najwobdarjenišči dostanu hacž 250 schesnakow stipendia, zo bych u k rozschrénjenju swojich vědomosći do czubh pucjewacj möhli. Narodny djeni wotkazarja budža kózde lěto kemsche w Mnichowje, pschi kotrejž pschileżnosći 12 wuczownikow knihi a pjenježb dostanje. To je rjanh skut miloſće!

Rakuska. W Grazu je dektor prawa a auskultant pschi sudništvo k. ryčerj Ažula de noviciata dominikanſkoho rjada zaſtupil. — „Hlas“ poſſicja tule duſchnu nowinku. Pruski woſak, kiz na farje w Ž. býdlesche, žadaſche kaplana, zo by jomu domjace czrije požeſit. Po khwili pschiidze w thch czrijach k kapla-nej a praji: Ach kniježje paſtorje, kaf su mi te czrije pschisprawne, wž möhli mi je na dopomjenjenjo daricj. „Seje wž kathelic abo protestant“, praschesche jo duchowuy. Protestant, wotmołwi prusli woſak. „Nó,“ praji kaplan, „hdž seje protestant, dha je wam daruju, zo býscheje tu a tam waschim krajnam do- poſazali, zo katholscy duchowni nimaja kónski stop, koz sej někotſi z was myſla.“ W Němcach je mjenujich něhdježkuli taſka směſchna myſliczka.

Z Wina. Porjedzenjo najwyschchoho torma hłowneje cyrkwe budže dlěje tracz, hacž bě mischtir k. Schmidt najprjedy wuměřil; dokelž tež delni džel torma je ſara wobſchobzeny. K tomu njemože ſo na porjedzenjo chleje cyrkwe lětnje wjach wndacj dyžli 70,000 schesnakow, k kotrejž ſumrje krajna poſkadnica 50,000 schesnakow dawa; pschi nětcežiſcich hubjenych finançach pak móže ſo ſtacj, zo ſo tónle pschinosk zmienschi abo chle wotpaduje.

Polska. Djeni 5. oktobra bu w Chełmnie w polskim krajeſtwje jath a do Wjatki w znutskowej Rusowskej wotwjezeny mjenowaný biskop grichisko- katholſkeje zjenocjeneje cyrkwe k. Jan Kalinſki z chlym kapitlom. Won bu jath, dokelž chce kniježerſtwo grichisko-katholſkich do schismatiskeje cyrkwe pschewjescj a tohodla na wschon pad cyrkwinſtu wýſchnosći wjach trjebaćz njemožesche. Pschi- ejinu k zajeczu namaka kniježerſtwo w tym, zo ſo biskop profesorej pschecziwjesche, kiz ſchudentew chle po schismatisku wuczesche. Kaz nowinh piſaja, je pscheczi- hanh k. Kalinſki w Rusowskej zemrjeł.

Polska. Khězorowý naměſtnik w Polskej, general Kaufmann, je ze ſlužby puſchczeny, dokelž je tež w krajinach, hdžez njeſu Polacy ale Litwjenjo, katholſku chrkej pschez měru poczijſtejowal a tak lud pschecziwo ſebi a kniježerſtu zahoril. Kniježerſtwo chce bjez Polakami, w kotrejž politiſkich pschecziwnikow ſpóznawa, katholſku chrkej na wschon pad poczijſtejcz; bjez druhimi ludami pak, njech ſu kajkeježkuli wěrh (woſebie lubuje ſchismatikow a protestantow), pyta wone psche- czelow. Wězo potajkim nowy naměſtnik Rusa Baranow II. za katholikow w Polskej wo nicžo sprawniſchi njebudže dyžli Němc general Kaufmann!

Chrowatska. Narodne zmyſleny biskop Stroßmayer w Diakovje je 50,000 schesnakow k założenju universithy (wyſokeje ſchule) w Zagrebje daril. Won je tež najwjetſchi dobroczel tamniſcheje noweje akademije (wuczenoho towarzſwa).

З Roma. Bamž je dwē allofuciji (rhčji), t kardinalam djeržanej, wozjewiš. W prěnjej skorži wón na psħescżehanjo cyrkwe ze stronh italskoho kniežerstwa (dla pocżiszcżowanja kłoschtyrskich rjadów, zebranja cyrkwińskich kubłów atd.). W druhiej wozjewi, zo je rušowski khęzor dotal płaczach konfordanat (wujednarano khęzora z bamžom) njezheržał, biskopow a duchownstwo a wosebje kłoschtyrske rjady psħescżehał, a zo chce ze wšim swoim skutkowanjom katholiku cyrkę w Polskej zahnači.

З Roma. Jeli italski kral abo italska revolucija po wotczehnjenju francózskich wojakow bamž z Roma wotjēcž nuzuje, chce so wón, taž so powjeda, na schpaniſtu kupy Majorka (63 schtyriźlennych mil wulku) psħesydlicž, hdżęž je īomu schpaniſka kralowna swój najrjeniſchi hród psħiħotowacż dala. Też móže sej bamž po liseże kralowny hród Alhambra w Granadze abo w Sevilli wuzwolicž.

З Roma. Po wozjewienju jenoho dekreta móže so t swjatoprajenju zbožnogo Pawoła z Kętūza, założerja rjodu passionistow, zbožnogo spowjednika Leonarda z Porto-Maurizia a kapucina Pacifika ze San Severina psħiħrocžiež.

Italska. Kniežerstwo porucża, zo dyrbja mnišcha w bližim časzu swoju mnišchu draſtu wotpołozicž. — W Sicilskiej żehli so hisħeże plemja zbęžkarjiwa, kiż je wot republikanow zapoczątate a wjedzene. Duchowni a mnišcha njejjsu do njoho zaplecżeni.

Ruſowska. Ruſki časopis Kijewlanin pisa, zo bu w něhduskich pôľskich provincech jaſh čgródku katholickich kłoschtrów zbehñjena. Z chla je z tamnoho broha Wiſly jenož hisħeże mało kłoschtrów; a hdž budža te zbehñjene, dokonči drje kniežerstwo na prawym brožu swój schismatiſki mission. Kniežerstwo skutkuje zjawnje, haſko bŷ katholiku cyrkę w Polskej wutupić chylo. Zaſtojnich su psħiħak dostali, zo dyrbja psħecżiwo katholickim duchownym ſurewje wustupowacż. Ěži njezadža ſej to doſko lazač. Psħi zariadowanju nowych wokrjesow bjeru farar domy, psħemēnja je na bureau a na wobħdlenja zaſtojnikiw a wupokazuju fararjow. Hdž so wosadni tomu psħecżiwyja, praji so jim: Chceče-li duchownyh mécž, twarcje jim druhe domy abo njech w hródzach bħdla. Prěni lēpshi officir smě bjez psħicżiň duchownoho do jaſtwa wotwjeſč, taž je so hiżo stało. Najwyschši wojerski we wloċċawskim wokrjesu Simons napoloži na tōždeho duchownego, koſtrž bē w fusodnej wsh Ostrowas halo spowjednik na wotpustu bŷl, 12 rublow khostanja, doſelž njebeču paſsport (paſ) nieli! Też ſczele kniežerstwo swojich agentow do wsow a městow, zo bħu luži t psħestupjenju do ruſowskeje cyrkwe narħeġeli. To je spodžiwnie jaſoſchtolstwo! Ěžas jie, zo bŷ Ruſowska swoju moc wjacy ujetrjebała t tak ſurowym pocżiszcżowanjam. Wèzo w němſkich swětnych nowiuach psħecżiwo tajkej njeprawdże ruſowskoho kniežerſtwa runje tak mało piſaja, taž psħecżiwo psħescżehanju jesuitow w Rakuskej a druhże.

Po ļnōca Amerika. Katholich Němci dweju wosadow w New-Yorku ſu bamżej 10,110 dollarow poſkali z tajkim liſtom: „Swjath wotcže! Nasħi

duchowni su nam sobudželi, w tajkej nuzh so Wascha Swjatoscž pszech namaka a tak wschelake zrudobu Waschu wutrobu tkočja. Dokelž smy z chlej duchu Waschej Swjatoscži pschikhileni, smy sebi wotmyli, nic jenož nasche modlitwž za Was a swjatu chrkej podwojicž, ale tež pjenježn dar z nascheje zaſlužby a z naschoho žalutowanja Wam pöslacž. Tudy sejelemž 10,110 dollarow z prostwu, tónle dar hako dopokazmo nascheje swérneje luboscze a pschikhlnoscze pschitwacž a nam za to japoschtoſſe pojohnowanjo wudželiež, zo bychm hako dobre džeczi Wascheje Swjatoscže a katholskeje chrfwje živi byli a hako taje wumrjeli."

Połnoca Amerika. W oktobru běſhe w Baltimore cyrkwinska sy-noda (zchromadžizna) pod wjedzenjom tamniſchego archybiskopa Spaldinga. Pschitomnych běſhe 7 archybiskopow, 41 biskopow a wjese druhich prälatow.

Australia. Straschna wěrnoscž, zo rozſchérjenjo njekščescianskeje zdjē-kanoscze bjez džiwini ludami so z jich zahubjenjom kóneži, wopokazuje so z nowa na jenym splahu w Australii. Splahi džiwich, kiz wokolo Ballarat a horu Emel býdla, licžach w lěce 1865 lětma 20 swójbow, bjez tím zo mějesche jenicžki splah Emu w l. 1845 híſhcje pschez 100 swójbow. Hlej, praja jene nowiny, tajke hinjenjo a wotebjerano ludnoscze je ſtuk palenca a potajnych choroscži, kotrež su Europjenjo bjez tute džiwje ludu donijeli a zaſchežepili k zahubjenju tých samych. Bot někotrhk lět sem rodži so we wſchěch týchle splahach hromadže za lěto lědma jene džecžko. (Runje tak je wjese džiwich splahow w Americh zaſchlo a zahinylo.)

3 Kujich a Sakſkeje.

Z Kulow a. Džen 28. okt. běſhe pjeczadwachye lěto dokonjane wot toho dnja, na kotrymž bě naſch wifokodostojný f. farar Franc Schneider měſčniſku swjecziznu doſtat. Zoho duchowni sobubratsja, wosadni a wſchelach drugy pscheczelovo z blízka a z daloko běchu tohodla wobzanknyli, zo chcedža na tymle wopomnjecza hódnym dnju cěſczenožho a wjelezaſtužbnožho f. fararia, kotrhž je 25 lět tudy w Knjezowej winich swěru dželał a pódla serbske piſmowſtwo pschisporjał,* woſebice pocžesczicž. Dokelž pak wopomnjenski džen lěſta na njedželu padže, hódež cuž duchowni njehychu wotencž móhli, bu wón halle pónđelu swjeczeny. Nano bu f. jubilar z húdzbu poſtroveny a wſchelach pscheczelovo a znacži pschejachui jemu hortnje zbožo, taž: kulowſch f. duchowni a wuczerjo, cyrkwinc a schulſch wótcowje, tamniſche miloſcziwe ſotry, f. schulſki direktor Scholka a redaktor Póſla z Budyschina, f. farar Wels z Wotrowa, f. kaplan Krause z Nowej Gale (prjedy w Kulowje); drugy běchu telegrammy a líſty pósłali, taž f. probst Dr. Eifelt w mjenje patronata klóſchtra Marijneje Hwězdy, f. probst a wifchſchi ſchulſki inspektor

*) Wot njeho su zefajane: Knižki i prenom' Lazarauu, z l. 1847, a Grammatik der wendischen Sprache katholischen Dialects, z l. 1851.

Unter z Lubanja, k. kapitular kantor Hoffmann z Budyschina, k. farar Wornacž z Frankfurta, knjezaj kapłanaj Braunsteinaj, serbsch fararjo a kapłani w fufodnej Sakſkej, k. redaktor Smoler z Budyschina, pscheczelowje z Wrótsławja, z Wojerec atd. Tež buchu k. jubilarej někotre swjedženſte spěwý pschepodate, bjes kotrymij běſche jedyn cíjschczan̄h we kac̄zanskej ryc̄zi wot k. kapłana Roberta Krause a druhí cíjschczan̄h we němſkej ryc̄zi wot wuc̄zerjow kuloskeje wosad̄y. W 9. hodžinje zhromadži so wzele wosadných a druhich pscheczelow w cyrkwi a k. jubilar mějſeſe ſpěwanu Božu mſchu, kotraž bu z cyrkwinſkej hudžbu a ujedawno dostajanymi piſchczelemi piſchewodžana. Haſo aſſiſtentaj ſlužeschtaſ k. kapłan Krause z Noweje Čale a k. kapłan Wowncerk z Kulowa. Po Božej mſchi bu Pange lingua ſpěwane. Na to džerjeſe k. jubilar piſchi wołtarju piſchisprawnu němſku ryc̄z, w kotrejž ſo ſkónčnje za wſchitku wopokazanu cjeſcz a luboſcz džakowasche. Daj Bóh, zo býchu ſo wſchitke zbožopschecža, na tym rjanym ſwjedženju wuprajene, na k. jubilaru hnadnje dopjelnite!

Z Budyschina. Zaintenu witoru wotjědže wottudh deputacija do Drežđan, zo bý Joho majestosči kralej Janej po jeho domojuwročenju zbožo piſchała a swoju ſwěru wobkrucžila. Deputacija piſchedstajesche takrjec čyše Serbowſtvo, dokelž běchu we njej piſchedsydojo wſchěch tſjoch literarných serbſtich towarzſtow: Maczich Serbſteje (městopiſchedyda k. Smoler, zaſtupujo piſchedsydu k. ryc̄znika Rychtarja), towarzſtwa ſf. Chyrilla a Methoda (k. farar Kuc̄janek) a lutherſkoho knihownoho towarzſtwa (k. farar Imiſch z Hodžija), kaž tež wſchitch serbsch redaktorjo: Serbſtich Nowinow (k. Smoler), Katholſkoho Póſla (Hórnik), Lužicžana (k. Fiedler), Miſſionſkoho Póſla (k. farar Rychtar z Kotec) a Čjaſopiſa Maczich Serbſteje (k. preghymnaſialny direktor Buf z Drežđan). Deputacija poda ſo w poſtajenym čaſu do kralowſkoho hrodu a jeje piſchihad we wulkim audiencžnym ſalu bu kralej piſhez komornika k. z Erdmannsdorfa wozjewenj. Hdyž kral piſhindže, mějſeſe k. Imiſch w mjenje piſhitomnych Serbow němſku ryc̄z, w kotrejž běchu tež někotre serbſte ſady a serbſte wobzankujenjo. Kral jara miſcejwne wotmołwi a poryc̄za hiſchče z kóždym wosebje a wupraji bjez druhim swoje ſpodobanjo nad piſmowſkim prćowanjom Serbow. Skawa naſhomu lubowanomu kralej!

Z Budyschina. Piſchi pohrjebje k. konſiſtorialnogo aſſeffora a ryc̄znika z Walter-Geſchki, knjeza nad Běččicami, běſche tak prawje widzecž, kaſku cjeſcz wón wſchudžem wuziwasche; ſyla piſchewodžeri, tež wosobných, běſche jara wulka. W pohrjebnej ryc̄zi ſpomni k. farar Kuc̄janek zdobuňte tež na to, zo bě zemrijet k. aſſeffor haſo mlođh ryc̄znik z člym piſhesmečenjom k katholſkej cyrkwi piſhestupiſ. Potom wopominasche hiſchče k. měſchczanoſta Löhr w piſchisprawnej ryc̄zi zaſlužby njebocžicžoho wo čyše město.

Z Budyschina. Zaintený tydženj je ſo naſch dotalný pôlný kapłan k. Jakub Herrmann zaſh ſem wróczil.

З Хрісціc. Čjistlo 21. Katholicko Posola wopscijja rozprawu wo swjeczenju nasich nowych zwonow, hdzež je tež pomjenowane, schtož su wosadni w nowisich cjaſach ze swobodueje wole za cyrkę czinili. Psihi tym pak njeſju pomjenowane stacijony, kotrež drje su něchtio dleje hacž schēſcę lět tudy, darjene wot k. Jakuba Wicžaza, wuměnkarsja w Chrōſcicach; běchu wosobnje tón prěni zapoczątk taſtoho rjanoho ſkulkowanja. Tež bu hžo psched schēſcimi lětami jedyn mjeniſchi ale tola jara pſchistojny krónski ſwěčnik darjeny, a mam̄ tohodla nětko dwaj rjanaj nowaj. Skončenje je pak tež w poſlenich schēſcich lětach nowa wulka wosobna chinaslěbrowa boža martra na wulki wotkār wot dobroczerja do naſchoho domu božoho darjena. Tak wjèle k doſpołknoscjenju chrkwinſkeje chronifi.

З Budyschina. Schtwortk bu w tachantskim konſistoriju k. Jurk haſo wuczer we Worſlecah wobkruſenj.

З Koſlowa. Kaž je znaće, ie we lutherskej wosadze Njewacžidle tež wjèle katholikow, kaž w Dobroſchicach, Koſlowje, na Horje, w Jasenicy, Koſlowje, Luscu, Milkecah, Koſlowje atd. Hacžrunje nětko po nowym zakonju chrkwinſke aktly (kſchēženja atd.) njetrjeboja wjach tam wotpłaczecž, maja tola hishcze k twarbam a drugim potrjebnosćam tamniſcheje cyrkwe a faru sobu daw̄acž. Tak bě wšau tuteje wosady njeſawnno napolozene, za dyrbja 300 toleri k drainitowanju abo wotwedzowanju nowoho poхrjebiſcheža w Njewacžidle nadacž. Ale tu wza k. baron Schönberg-Bibran nad Luhom člu ſummu na ſo a bu tak dobroczer lutherskich, kaž tak tež wjèle katholickich wobydleri tamnyh wsow.

Naležnosće towarzwa.

Do polkadnic su ſwoi lětuschi pſchinostk dale zapłacili ff.: 238. P. Ludwik Angermann z Różanta; 239. ſchewc Jakub Lehmann z Dobroſchic.

~~¶~~ Proſhymy wſchitke ſobustawh, kotrež hishcze lětuschi abo koñſhi abo pſchedkoñſhi pſchinostk njezapłaczicžu, naležnje wo dopłaczenjo.

Corkwiński powěſtnik ze ſerbskich wosadów.

З Budyschina. Zemrjecji: Hanža a Marija, dżoweh Jan Schotk, khežnika na Židowje, 3 a 5 l.; Jan Schotka na Židowje, 46 l.; Jan Jakub Duczman, kubler, rychtar a gmejnſki předkſtejer z Bozanec, 69 l.; Petr P., Michałka Zmija, mlynka we Wutołczech, 13 l. 5 m.; Jurij Lukas, wuměnkarsja w Radworju, wumřek w Nowych Bobolcah, 65 l.

З Chrōſcic. Zemrjety: Michał Piech ze Žyjic, stud. juris w Lipſtu.

З Wotrowa. Zemrjetaj: Madlena, m. Michała Kady z Wotrowa; Jakub Koſla, piwarec z klóſchtra Marijneje Hwězdy.

Katholicki Polici Cyrkwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Methoda

Wukhadza
prěnju a třecu
sobotu
w měsacu.

w Budyschiu je.

Redaktor: Michał Hórnik.

Plaći
w redakcji 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12½ nsl. lětnje.

Köln a jeho církvi.

(Skončenjo.)

Hnědom z tutej církvi bu tež velki konvikt wot jézuitow za wotčeňnienjo sobustawow rjada pschi církvi natwarjeny. Po zvěhnenju jézuitského rjada sluzešche tutón konvikt jako archibiskopský duchowníski seminar. Je to schéroko twarzenjo z tomi poskhodami, z dvěma rumuňskými dworomaj. Tamnípsi duchowní psihihotují so hake po skončenju svojich theologických schtudijow poslěnje lěto w seminaru na měschniske svjecizíny a duchowníski živjenjo. Wospjetuju so jemu theologiske wědomnošeže, wosebita práca pak so dawa, zo bychu so alumnojo k praktiskomu duchownomu živjenju psihiwuezili; na to džela cyle zrjadowanjo wustawa, wschelake džela a cyle zwucžowanjo. Cíky wustaw wiedze präses, kíž so z kanonikow kapitla wot arcybiskopa postaji; pod nim steja wucžerjo kaž tež cyle druhé zastojanstwo. Alumnow je najbóle wokolo shdomdžesacž; džel z nich placji, džel dostava pak tež stipendije. Mezi nimi knježi, hacžrunje je domjach rjad trochu krutý, tola wjesola mysl a jara správenivý duch, tak zo tutón seminar mezej na slépsche podobne wustawy sluscha. Wot lěta 1860 seželu so tam tež, kaž je znate, kandidatojo duchownstwa, kíž su hajo předhy wjac hět w pražskim seminaru byli, z nasheje wotčin, kótrýchž knjez präses Westhoff wosebicze lubuje, cíječežuje a tež na na slépje zastara.

Wysche hížom mjenovaných církviow dyrbju wosobnje hischeje na scéhovace spomnicž. Svjatoho Handrijowa církvi thova mezej druhimi wosobnymi re-

liquijemi tež ejela sydom mafkabejskich bratrow. Swjatoho Gereonowa cyrkej je spodzivna we swojim twarje; hłowny dżel mjenujey je dżesacżróžk (Zehnack), kotorhož pschemer 90 stopow, wysokość pał 125 wuežini; tutomu dżesacżróžki je potom powysczeni jara dolhi thor pschitwarjeny, pod kotrymž je rumna rjenje wselbowana krypta. Natwarjena je tuta cyrkej k czeſči swjatoho Gereona, tiz bě wjedniu we tak mjenowanej thebaiskej legiji, katraž wosebicže z kſchecjanow wobstejſe. We ežasu surowoſoho pschecżejhowania, wot khžora Diokleciana a jeho pomocnikow zbudzenoſo, zaſtuži ſebi won z wulkej čzrodu svojich towarzichow marträfki krónu; hiſceze džensa poſazuje ſo we ſpominjenej krypcie tamón kaijuen, na kotrymž bu won woprowany. — Cyrla swjathym jaſoschtolam ſwjeczenia ſtejſeſhe hižom we 11. ſtoteku, bu pał tola k dželej wot wohenja zmicžena, we 13. ſtoteku znova we rjanych a nahladnych poměrač natwarjena. Poſkicji tuton módeny twar ze ſwojej wysokej wot blyſka hižom jara husto trzechenej węzu rjanych napohlad. Tež ežly nutſkowny twar kaž tež bohate wuphſchenjo woltari, ſcjenow a ſtolpow ze rjantmi ſwjeczatkami, a dobrymi ſtatuami hnuje kózdroho wophtowarja k pobojnoſci. Wosebicže ſpomicz dyrbju na wumjeſich z drjewa wurežane wulke ſtatuy ſwiatych jaſoschtolow a na tamny poſtny rub. Powieda ſo mjenujich wo poſlednim, zo bu jena wosobna ženska jeno po zdacju morwa poħrjevana, tótko pał chycsche droho wudebjene częlo wurubicž, a pschez to pschitidze ſpominjena ženska zas k ſebi a ſtanu a džesche domoj. Zeje muž pał, kotorhož wo wotewrjenio khžę proſchesche, jej wotmołwi, zo předy jeho konje na hornju lubju zaledzu, hacž zo jeho mandželska zasły wožiwi. A hlej, konje ležechu po nahlych ſkhodach hacž pod třechu a třechu hłowny pschez třeſčne wokno, a wona bu nětko wjeſele a luboznje witana; dwě konjacej hłowie na jenej khži nje-daloko cyrkwe dopomijatej nas hiſceze nětko na tutu powjeſcž. Tak mjenowanym poſtinym rub pał je z jara drohoſo wutka wot džakowneje knjenje tkany a cyrkwi darjeny. — Swjatoho Severinowa cyrkej je ſwětla baſilika z powysczenym thoram; bu 1237 ſwjeczena; zadu hłownoho woltaria leži ežlo swjatoho biskopa Seve-rina a we muri pschi nim ſu tež wſchelake druhe reliquije. — Swjatoho Pětrowa cyrkej wophtuje ſo wot euzych wosobnje kraſnoho wobraza dla, kſchizowanjo swjatoho Pětra pschedſtajowacoho, wot znatoho a ſlawucho Rubensa molowane a tutej cyrkwi darjene, dokelž won je ſo we tutej farskej wosadze nje-daloko wot cyrkwe ſameje narodžil. — Hnýdom pschi ſwiatej Pětrowej cyrkwi ſtoji ſwiatej Čačilijina, nědh ſloſchtyrſka nětko pał ſchpitalska cyrkej; hnýdom pschi njej je nowy hafle psched někotrymi lětami hotowy měſčjanſki ſchpital, kaž male měſtacžko natwarjeny. — Podla doma je tak mjenowana „Minoritenkirche“, we gothicim ſtylu, kaž ſo praji, wot dželaczeri, tiz na domje twarjachu, pschi wjecžorku zhotowjena; we najnowiſkim ežasu bu taſama ze ſredkov wulkoho dobroczeria Richardza jara pschitpoſtne ponowjena a ze ſchtyrjomi nowymi woltarjemi wudebjena. We njej wotpočjuje ſławny „Gesellenvater Kolping“, tiz je we njej dothe lěta ſtukto-

wał. — Najnowischa cyrkij, hakle psched dwemaj lëtomaj swjeczena, je k czechszi swjatoho Mauricija twarjena; jedyn bohaty mëschjan poskiczi k tomu 80,000 toler. Na tym samym blaku stejaca prjebawischa dyrbjesche su mjenujich padawoscze dla wottorhacz.

Tak wjele rjanych a wulstich cyrkijow njenamakam h lochch we druhim mëscze nemskoho kraja; tola hacz k konczej zaidzenoho stoteka vësche jich tu hi-schje wjele wjach; kozdy mòzesche tu, kaž so powjeda, pschez cykle leto swoje paczerje wschèdne we druhej cyrkwi spewac. Tola pschez zvèhnenje klòschtrów, pschez podtorhanjo wjele cyrkijow, kaž tež trjebanje tych samych k wschelakim swetnym wècam, njewsta jich netko wjach hacz wokoło tsichezji. We kozdej cyrkwi namakam k najmiejsciomu jedyn woltar swjatej Mariji swjeczeny, kiz je stajnje wosobniye pak we czasu mejskeje pobožnosce jara bohacze ze živymi kwétkami wupyscheny.

Hewak namakam woltarje husto tež swjathym swjeczene, kotsiz su we Kölne abo we wokolnosci skutkowali, tak wosobniye swjathym kulskim biskopam a archbiskopam.

Z rjanych a tak rjenje wupyschenych cyrkijow mözemh ze wschem prawom na ludowu pobožnu mysl sudzic. Nic jeno njedzeli a swjate dny su cyrkwe wjach krocz za dzeń pschepjelnene, ale tež dzélawh dzeń su tesame we raiischich hodzinach wot pobožnych modleri sylnje wopytane, a żadny dzeń drje njezanđze, zo njebychu we kozdej cyrkwi někotsi k wopravjenju pschischi; njedzeli a swjate dny pak bliza so sta kozdeje starobh a powelania k božomu blidej. — Wulke kemsche nimaja so tam ženje bjez wustajenja božoho Ćzela a tež na myshporje dawa so stajnje bože požohnjowanjo z Najswjeczishim. Tež wschelake wosebite pobožnosce wotdzerzuja so psched wustajenym božim Ćzékom, a to najprjedy wèzna pobožnoscz k najswjeczishomu sakramentej, tak mjenowana, dokelž so wón pschez cykle leto po wèstym postajenym rjedze wschèdne we druhej cyrkwi archdiocesu pschez dzeń a noc k czechzowanju wustaji a tak paczerje naschomu Žbéniskej we swjatej schalknosci pschitomuomu wèzniye traia. Zapocznu so tute paczerje nowe leto we domje, potom pschindze rjad na druhe cyrkije we mëscze a potom na te na kraju. Zapocznu so we kozdej cyrkwi z wulstimi kemschimi; dopoldnia su hischje junu wulke kemsche, a hewak spewaju wodnjo a noch rózarije, litaniye a wschelake druhe zhromadne paczerje. Na podobne waschnjo ma so schtyrcezihodzinska a tsinaczezhodzinska pobožnoscz psched Najswjeczishim. Wustaja so mjenujich pschez tsi dny bože Ćzelo; přenjej dwaj dnaj 12 a posledni dzeń 13 hodzinow k pobožnomu czechzowanju. We tajkich dnach njejsu cyrkije ženje bjez pobožnych modleri.

Na wosebite waschnjo swjeczi so tam tež kermuscha. Kaž pola nas na bože Ćzelo procession z božim Ćzékom k schtyrjom woltarkam we farskej wosadze natwarjentym czechnje, tak stanje so we Kölne na kermuschinej njedzeli. Swjecza so wschë kermusche za sobu a zapocznu swjatkownu poúdzelu. Nic jeno cyrkij je

tehdom we nowej a bohatej phsche, ale tež wsché khěze a hash, po kotrhdž pro-
cession dže, su z wěncami, hałozami, róžemi, khorhojemi a ze swěcamí wuphſchene. Tež swjedzenj chrfwinstkoho patrona t. j. swjatoho, kotoromuž je chrfkej swjeczena, wo-
bendje so jara swjatočnje. Z toho kóždý spóznaje, ſak rjenje we tutých krajinach
katholfska chrfkej kćeje.

J. Luséanski.

Chrfwinske nowinki a powjescze.

Z Prahi. Na město njeboh kanonika Dr. Mařana bu rektor duchown-
skoho ſeminara Dr. theolog. Eduard Tersch za kanonika wuzwolenh.

Něm ſka. Po porucznoſczi biskopa we Limburgu běchu w katholfskych
chrfwjaſch njehduschoho wójwodſtwa Nassau bože ſlužby dla pſchidželenja tohole
kraja k Pruskej. Pſchi modlitwach za pruſkohu krala dřeſche wjèle ludzi z chrf-
wje, a druhá hara ſo ſta. W Hattenheimje wosebje wuznamjeni ſo wobydler-
ſtwo w tym naſtupanju; hdyžkuſi farar ejitajo biskopowh paſthyski liſt mjeno
krala wuprají, naſta w chrfwi ropot a ſchumot; hdyž pak duchowny „Te Deum“
zaspěva, njeſchewodžesche nichčo ze ſpěwanjom zhnki pſchczelow, haj ſam mědi-
teptar ejekný wot pſchczelow, ſak zo wone pocžachu zaſtawacž a ſkončnje cyle
womjellných; ludžo pak dřeſchu ze ſměchami z chrfwje.

Schlezyň ſka. W macjerſkim domje ſcherrych ſotrow ſ. Hilžbjeth w Neiffe
bu 10. novembra 26 kandidatow klóſchtyrſch zwoblekaných a 25 novickow wotpoži
ſwjate ſluby. Žena z posleniſtich, kiz bě w naſchim Budyschinje w čaſu cho-
lerh, je nětko zaſh w Dreždjanach.

Wojerſka. Starý kral Ludwig I. je wobzamknýl, ſwojemu něhduschomu
wucžerzej duchapoloñomu biskopej a ſlawnomu ſpisowarzej njeboh Michalej Sailerej
na torhosčcu Emeramſkim w Regensburgu wopomnik poſtaſicž dacž. W tam-
niſchej biskopſkej chrfwi je tež hido rjany wopomnik k cžescej Sailera. — Sko-
čnčnje je nowy biskop za diöceſu Eichstätt poſmenowaný, mjenujich k. farar Leon-
hard z Reichenhalla. — Wojerſki kaplan k. Limbecher je bjez druhimi najwo-
ſobniſchi rjad wot krala doſtał, dokelž je w bitwje pola Hammelburga w naj-
horschim tſelenju z kulkami a granatami ſwoju duchownſku pomoc poſkiczał.

Schwajcarſka. W měſce Genfje bu nowa rufowſka klapala ſwjeczena
za mnohoſcž wosobnych Rusow, kiz pſchi Genffskim jezorje pſchewywaja. Prote-
ſtantſch předarjo a židowſki rabbi pſchidžechu k ſwjeczenju tuteje klapale; ale
tež pſcheproſcheny katholfski biskop Mermillod ſo wězo na tutym cyle chrfwinstkim
ſwjedzenju njeſwobdželi.

Z Rakufſka. Botivna chrfkej we Winje, na kotrejž dyrbí ſo hiſhčeje
wjacy lět twaricž, je za wojerſku chrfkej poſtajena. — We wjetſich měſtach
khězorſtwa je hiſhčeje pſchech wulke hawtowanjo pſchecžiwo jesuitam. Bjez dru-
himi nowinami zaſituje jesuitow tež cžekſti Blahověſt derje. Žene něm ſke nowinų

smęja so protestantskiej bojosczi psched jesuitami, kotaż też w naszej lubej Saksej scheri, a praja dale, zo su pschi krajac, hdżeż je jesuitam pschebhywanjo załazane (każ w Saksej), tola staty wszech formow, kiż su mōne pschi wszech jesuitach. „W połnocnej Americh, hdżeż lud knieżi a swobodu wobledzbuje, skutkuja jesuitowje, bjez toho zo by jim knieżeństwo republiki w nęczim zadżewalo. W Belgiskej, hdżeż je konstytucija najmocniša, steja jesuitowje pod tymi samymi zakonjemi, każ kóždzie druhi krajan. Francuzke kh eżor stwo, kiż je ze swobodneje w ólb h ludu nastalo, njewidzi w jesuitach ani njepshczelosw knieżeństwa ani potkoczerjow ludow abo jenotsliwych. W protestantskiej Pruscej wužiwa jesuitiſti rjad njewobimjezenu tolerancu (t. r. je dopuszczeni a czerpjeni), bjez toho zo bychu pschi tym wjedziczerjo kraja mudroscz a moc zhibili, bjez toho zo by z tym zbozo kraja někajku schłodu czerpjeło abo zdżelanoſci ludu so schłoda staka. Abo je snadź to pruskemu wójsku we znajmenithym postupowanju lętuscheje wojny někaſ zadżewalo, zo bu wone pschewodżane wot 41 jesuitow jako polnych kapłanow?”

Italska. Dzien 21. oktobra wopuszcijich posleni mnischa w Messinie swoje klóschtry; wschitc dyrbjachu draftu swojego rjada wotpkožicj, tak zo nětko żadyn mnich wjach widzecz njeje w Siciliskej. Knieżeństwo chętne radj wón danischi zbežk w Palermje a drugich mestach na mnichow storczęz, hacžrunje běchu woni w tym njewinowaczi. Francuzki „Monde“ piša: „Lědma by něchtó za mōzne dżeržał, zo by knieżeństwo w zdżelanej Europje so k tajkim surowosciam zawiesz mohło, kajkež tam wschednje widzimy. Na sudnistwie prćcowachu so někajke wuznaczo wunuzowacj. Bjez tajkimi wbohimi wobſkorzenymi běchu tež duchowni a mnischa, kotrychž wojach a zaſtojnich jako podhładnvh po ich mħsli abo po donoschowanjach zajachu. Sakristan w klóschtrje swjathych jandzelow bu bórž po pschihadze wójska jako podhładny na zbežku zatsellen, hacžrunje běsche w thk schęczih dnach, hdżeż so na hasach wojowasche, w klóschtrje skhowany był. Hsopdar toho klóschtra bu z kijom zaražen. Kniežny buchu bjez miloſcie z klóschtra wuhnate a bu jim lědma 12 hodžiñow popschathych k wuprözneniju klóschtra; wschitke ich privatne wobſedjenstwo bu jim wzate. W klóschtrach dei Stigmati, de San Quiliano a swjathych jandzelow, kotrež buchu po potkoczenju zbežka wobsadżene, rozbiciu wojach wschitko, schtož mōžachu, samo drohe węch. Kniežny tſjoch drugich klóschtrow buchu tež wuhnate, a nimaja nicžo džigli swoju draftu.”

Z Roma. Tudy woczałuje so poſłanc italskoho krala, Begezzi. — Z jenoſo rozyeždżowanja jendželskoho poſlanca Gladstona z bamžom powieda so tole. Hdžż poſłanc pocza wo politich ryječz, skorzesche bamž na khęzorske rakuſte knieżeństwo, hacžrunje pschipózna, zo je tutomu njemožne, něchtó za swjath stoł cžinicj. Hdžż k Gladston dale bamżej zbozo pschejeſche pschi pschihadze nowoho dobrowolniſkoho wójska, praji tuton: „Zemjscy wojach njedospěja často wottkienių kōnc, kaž ſej to pscheja. Schto mje z chla wobeżejuje, kaf so mi póniže?”

Wěrcze mi, tež po wotczehnjenju francózskich wojakow budu zakitaný". A pschi tym pozběže swjath mótc swojej wocži k njebesam. Pošlanc pocža potom wo wujednaniach hiez Francózské a Florenzom ryczecž. Bamž praji k tomu: „Njerém, řečto so w tym nastupanju pschihotuje. Jenož to wěm, zo pschi swojej smjerci mojomu nastupnikéj swjate a njedotknjene herbstwo swjatohho Pětra njedželene (t. r. moje swětne kralestwo) njezawostaju".

Jendželska. Časopis „London Review“ mjenuje pječož jendželských protestantských duchowných, kotsiž w poslenich tříjoch měsícach swoju duchownsku službu zložichu a k nashej chrkwi pschedstupichu.

Norwegska. Tudy a w Schweijskej skukuja za chrkwej najbóle mnischá barnabitowje. Woni začožichu hízo dwě staciji w Christianii a Bergenje. W přenischim měscí je hízo katholska chrkwej s. Olafa; tež skukuja tam kniežin řečtih s. Józefa. Nadžiia je, zo budže tež w Drontheimje, hdež je w starých časach psched reformaciju archbiskop pschebyval, zasy katholska chrkwej twarjena.

Rusowska. Gouverneur general Bezak je we Wolhúskej a Podolskéj porucžil, wšečé pschi puczach stojace bože marthy potorhacž a wotstronicž, dokelž takje kříži, praji, w Rusowskej we waschnju njessu. Zaž džiwnie wopokazmo sprawnoscje!

Amerika. Swjatočnje zapocžata chrkwinſka zhromadžizna w měscí Baltimore je so tež jara swjatočnje skoncžila. Vjež nješmernej mnohoſežu ludži jědžeschtaj tež dwaj woſobnaj wožaj, a k spodžiwanju wšitklich wustupi z jenoho präsident republiky Andrew Johnson (protestant), pschedwodžan̄ wot swojoho syna a jenoho sekretarja, a podachu so do archbiskopſkej chrkwej, zo býchu Božim službam pschitomni býli. Na pol 10. hodžin počza so procession pschi zwonjenju wšitklich zwonow po měscí hibacž: najprjedy seminaristowje, potom duchowni, kotsiž njebežku pschi zhromadžizne býli, 150; potom pschitidze 60 doktorow bohawědomoſcje, notarow a sekretarow, rektorje seminarow, pschedstejicžerjo klóschthyských rjadow, generalni vikarovo a administratorovo biskopstwów, wokoło 40 w najkrasnitských chrkwinſkich draſtach. Za tými džechu třio infilirovani abtowje, 37 biskopowje a 6 archbiskopowje, a skoncžne archbiskop Spalding jako japoſchtoſki legat (wuwóſlane) pschedwodžan̄ wot diakonow. Wšitke nowin̄, tež protestantske, woſkružachu jenohlónije: „Taſte něčto móže so jenicých w katholſkej chrkwi widžecž.“ W chrkwi měscí božu mischi k. archbiskop Odin z New-Orleana a k. archbiskopa ze Saint-Louisa prédowanjo. Pschez tule chrkwinſku zhromadžiznu je naſcha chrkwej w Americh zaž wjele nahladnoſcje dobyla. — Pschi wotewrjenju zhromadžizných pôslachu biskopja swjatomu wócej do Roma telegramm, fotryž tam za schthri hodžinu a 20 minutow dóidže.

Amerika. Džen 6. oktobra spali so katedralna (biskopska) chrkwej w New-Yorku. Płomjo wudhyi najprjedy w blízkostejach budach pschedawarjow a bu ze ſylnym wětrom na chrkwinu třechu zanjesene. Katholſch Frčenjo kwa-

tachu, zo býchu znajmjenšča woltarje a cyrkwiſke ſudobja zdjerželi, ale podarmo. Čemu cyrkvi z kryptu (rowami) biſkopow z wjele drohotuňmi ſwjeczatami a z wjele ſlěbornymi a złothymi wěcam i za 3000 dollarow zaniczi woheń. — Psche- hlad katholickich provincow w zjenočenych statach dawa ſo tajſile. 1. Cyrkwiſka provinca New-York liczi 9 biſkopſtow, 730 duchownych, 1,500,000 katholikow. 2. Provinca St. Louis ma 10 biſkopſtow, 660 duchownych, 1,100,000 katholikow. 3. Provinca Cincinnati liczi 8 biſkopſtow, 550 duchownych, 680,000 katholikow. 4. Provinca Baltimore z 9 biſkopſtami 540 duchownych 680,000 katholikami. 5. Prov. Neu-Orleans ma 6 biſkopſtow, 240 duchownych, 350,000 kath. 6. Prov. San-Francisko ma 3 biſkopſtwa, 100 duchownych 160,000 kath. 7. Prov. Oregon liczi dwę biſkopſtwe, 30 duchownych a 30,000 kath. Z cyka: 47 diöcesow, 2850 duchownych, połpjata milijona wěriwych. Psched 22 lětami běſche jenož 22 diöcesow, 709 duchownych a 1,300,000 katholikow. Na kózdomo duchownoho pschikhadža pscheměrnje 1580 dusobi a 46 ſchtyriróžnych mil (to je wulka wosada!); haj biſkop w Santa-Fe ma taſk wobſhérnu diöcesu kaj francózſke khežorſtwo je, že 114,000 katholikow, a k tomu nima wjach dyžli 38 duchownych.

3 Ruzičy a Šakſkeje.

Z Budhſina. Džens psched dwěmaj njedzelomaj mějſeſche naſche towarzſtwo ſwoju řetuſchu hłownu zhyromadžizmu w tachantskej ſchuli. Pschedsyda k. farar Kucjanek wotewri ju z powitanſkej ryczu a powjedasche woſebje, kāk je ſo naſch lubowaný kral wóndanisheje ſerbſteje deputacije za naſchim towarzſtom praschał.*). Nětko cžitasche piſmawjedzer a redaktor Poſla lětnu rozprawu. Sobuſtawny běſhu wob lěto doſtali druhi zefchiw „Žiwjenjo Swjathych“ wot H. Duežmana a Poſol. Dokhodow běſche za lěto 267 tol. 10 nsl. 8 np. a wudawkom 190 tol. 9 nsl. 3 np.; duž bě zbytka 77 tol. 1 nsl. 5 np., z čohož ma ſo tſecji zefchiw „Žiwjenja Swjathych“ pſacjic, kij w decembru wuſidže. Na to bě po wuſtaſkach nowa wólba wubjerka a buchu jenohłosnje na tsi lěta wužwoleni dotalni zaſtojnichy: k. farar Kucjanek z nowa za pschedsydu, k. kaplan Hörnik za piſmawjedzerja a redaktora (a ferrektora), k. ſchulski direktor Scholka za poſtaſnika. Družy ſchtyrjo wubjerkownich buchn k. vikar Herrmann z Budhſina, k. kaplan Duežman z Radworja, k. wucžer Hauffa z Rožanta a k. vikar Kusečanski poſleniſchi na město k. Kochy, kij je hako katechet do Waldheima wotzabný a tohodla poſedzenja wubjerka wjach wophtowacj njeméže. Dale bu wucžinjene, zo mataj ſo pschichodne lěto dwaj zefchiwkaj knihi „Žiwjenja Swjathych“ wudacj. Skončzne poſtaſi ſo, zo by pschichodne Poſol, kij je w pschiru

*.) Němſkomu cyrkwiſkomu čzaſopiszej w Lipſku běchmy do 1. julija tohole lěta njeznacži a potom je tónsamý naſche býczo na taſfe waſčnjo wozjewit, zo ſo jomu za to džakowacj njemóžemy. Nedakcia.

nanju z druhimi podobnymi časopisami jara tuni, na pôstach a w knižkup-
stwach tež 15 nsl. płaczili. Węże wostanie pschinisch sobustawow jenož 15 nsl.
Dokelž su katholscy Serby wo wuzjtnoscji naschoho jeniczkoho katholfskoho serb-
skoho towarzystwa pschepokazani, wostanu jomu swérni a pschidobudze drje nasche
towarzstwo hiscze w nowym lécze na sobustawach. Njech dha so nasche towar-
zstwo pod zakitonem swjateju słowjanskeju japoschtołow Chrilla a Methoda dale
rozschérja, zo joho žiwjenjo njeby wopschijate bylo we słowje „bhcž”, ale w
mócnisckim „skutkowa cž.”

Z Budyschina. Kaž týschimy, je nasche wysokodestijnne konfistorium
na město njeboh k. z Walter-Jeschki učetka k. Junge, rycznika w Zwickawie
(rodzenego z Ostriža), za konfistorialnho pschishdu (assessora) a tačantskoho
rycznika wuzwoliko. Wón nastupi swoje zaſtojnictwo na nowe lěto.

Naležnosćie towarzystwa.

Do pokladních su svój létuschi pschinisch dale zapłacili k. 240. Marija
Smolic z Bronja; 241. Augustin Fischer, katechet na realnej schuli w Plzni; 242.
kubler Jurij Herrmann z Khróscie; 243. cžesla Jan Wincař z Worklec; 244. Jan
Grunert z Nadworja; 245. Miklawš Michnař z Nadworja; 246. Marija Rjecž-
cyna z Kamjeneje; 247. zahrodnik Miklawš Nowak z Hory; 248. Hana Natuschkec
z Hory.

Na lěto 1865 zapłací: Marija Rjecžcyna z Kamjeneje.

Dobrowólne darh: z Wotrowa 1 tolar.

Smilne darh. Za s. wótca wotedamh za tydzeń 10 nsl., na kotrež je w
13. cžesle kwitirowane, dokelž so na tamne ménjenje za cžte pokleto nicžo darito njeje;
khiba zo dawaczej wob tydzeń hinač postaji.

Redakcia.

Proshimy wšichlik sobustawow, kotrež hiscze létuschi abo kónski abo
pschedkónski pschinisch njezapłacizhu, naležnje wo doptaczenjo. Na požadanjo
wozjewimy zastate pschinischli jenož z woeziszczenjom přenich písmikow mijena.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Rjedzjeni: Bruno Max, s. Morica Machela, thýscherja;
Pawoł Karl, s. Karla Žakela, khéznička pod hrodom; Max Hermann, s. Józefa Andersa.

Z Nadworja, w novembri. Rjedzjeni: Michał Merežin, s. Jana Al-
merta ze Zdjerje; Marija, dž. Jakuba Horniga w Nadworju; Hana, dž. Jana
Lorenca z Nadworja; Jakub, s. Jana Suchoho z Nadworja; Miklawš, s. Jurija
Miczki z Khasowa; Miklawš, s. Jana Krala z Khelna. — Zemrjecži: Handrij,
s. Jana Rjecžka z Nowych Boranec, 3 l. 3 m.; Michał Merežin, s. Jana Almerta
ze Zdjerje, 13 dnj.; Jakub, s. Jana Suchoho z Nadworja; Handrij, s. Jurija Hejt-
manska z Eupoje. — Wérowanaj: Michał Grawsch z Worklec a Hanža Schramic
z Nadworja.

Katholicki Posł

Cyrkwiński časopis,

wudawany wot towarzstwa S.S. Cyrilla a Methoda

Wukhadža
prěnu a třeću
sobotu
w měsacu.

w Budyschiu je.

Redaktor: Michał Hórník.

Placi
w redakcii 10 nsl.,
na pósce a w knihařni
12½ nsl. lětuje.

Wot bojjskoho bycja katholskeje cyrkwe a nahlada: cyrkej reformirowacj.

Wloni rozeſtaſiachm⁹ we Poſle, zo ſo naſcha wěra z dweju žórkow czerba: že ſwiatohó píſma a z cyrkwiſkeje podawizn⁹ abo tradicije.*.) Sm⁹ tehdom pak woſebje na to ſpomnili, zo my katholikowje, ſchtož ſwiate piſmo naſtupa, teſame jenož tak wěrimy, kaž nam je cyrkej wukladowane do rukow podawa, dokelž je wona ieniczch njezmýsnia wukladowarka ſwiatohó píſma. Ale z kajkim prawom, wumjetuju nam protestantowje, z kajkim prawom móžecje my katholikowje wobkrucicž, zo wona to njezmýlnje czini? Waſcha cyrkej je wſchal hízom we 5. a 6. lětſtotku wot wěrnoſcje wotſtupila, do bkluda padnyla a wot-tudy pſcheſtala wěra cyrkej Chrystusowa bycž, tak zo ſo we ſrědnim času (woſebje w 16. ſtotku) wſchubžom nuznota fpózna, ju wuporjedzeč a po zaſadach ſławnych reformatorow Luthera, Kalvina a druhich reformirowacj.

Hlupoſeč je, wotmołwjam⁹, tajke bjezrozmne bacžo; katholicka cyrkej njeje ženje haſko cyrkej wot wěrnoſcje wotpadnyla a tohola wona tež ženje reformaciju t. r. porjedzenjo njetrijebaſche; wona njeje staromu domaj podobna, kij by wobſchko-dženy a woſidženy porjedzenja potrijebal. Něſchtó tajke jenož myſlicž, je

*) Podobne naſtawki Poſoła, kij ſu ſu wobaranju wěry a cyrkwe pisané, mohele ſo druhdy zaſy cžitacž, dokelž ſu to we nich prajene husto w živjenju trjebacž hodži.

1. napsħecżo rozmnej a 2. napsħecżo zjawnomu wuprajenju jeje założerja Jezusa Chrystusa.

1) Schtożkli je Bóh, prajji nam sirowy rozm, i wéstomu wotħknjenomu kónej stworił, to wostanie też, każ dołho joho wotħknjeny kóne wostawa, a żadyn eżlowjek, żadyn jañdżel a żadyn djabol njemόże je wotměniet. Tał mōże eż-żejj n. psch. w'sħelsak mox we pschirodże wuġiwačč a znjewuġiwačč (t. r. i njeċċeċċi bożej a i swojej abo bliżschoho schlodżie potrjebacż), ale wotměniet, wu-porjedżecč abo reformirowacż a ie lěpje sejiniċċi dħiżli fu, to wón nanihdy njeżam oži. Schto bh drje njezwucżenij muž we eż-zaġħu Luthera a Kälvina prajiet, hdha bh tħimaj wucżenħmaj mužomaj do mysslaw pschijsħlo, slonco, mēsac abo hwèzdha reformirowacż t. r. porjedżecč? Wón bh so jima wuismjal a w'sħieħ jima jiprod podobnych mudrych hukupakow mjenował. Tosame hodzi so pak też nimale eż-żi, hdha na te wjelekhwalene eż-żiżenjo cyrkwijskich reformatorow frēdnijohu eż-zaġħa hladam. Ħyrkej je też stworjenjo boże, skutk stwarijaceje mox bożego Syna, każ slonco a mēsac, jenoż z tej w'sħelakofċeu, zo ie wona duċħowni skutk, duċħowni swet, polni božiex hnadow a džirow. Każ je smeschne prajieč: slonco, mēsac a hwèzdha su swoju prēnu wot Boha jid datu mōc zhubile a trje-baju wu-porjedżenjo psħex u ħekkohu eż-żonjekko mischtra; runje tał smeschne je, to wot Chrystusowej cyrkwi wobkruċċej prajieč: zo ie wona so pschemeniła a pohörschila. Skerje so slonco, mēsac a hwèzdha pschemenjeja, lubu eż-żitarju, hacż ta wot Chrystusa założena ħirkie; wona so żenje pschemeniċċ nje smi, hekk u njeħbiex wbożu żenje wiedżeli, na eż-żi smi a hacż je tak prawje, każ wona nas wiedże.

2) Zo ħirkie Chrystusowa dyrbi psħex ta'fama wostaej a toħodla żenie porjedżenja abo wotměnjenja njeżżejba, to prajji też jeje bójski założer sam ze zjawnymi słowami. „Thi sy Pētr (t. j. skalo),“ prajesche wón Symanej, „a na tule skalu qħu moju ħirkie twaricč a helsse mox njeħudja ju pschemocwačč.“ Wierja-li protestantowje bożomu Synej a joho słowam we swiathym piśmię (na kotreż qħedża tał wjele dżerzecč), eż-hodla njeħadża jomu tele slawa wiericiż? „Njeħbi a zemja,“ prajji w'sħaqi Syn boži, „zañdżetaj, moje słowa pak njeżana!“ Chrystus wupraji jaśnię: „helsse mox njeħudja ju pschemocwačč“ t. j. żana njeħpsħecċejša mōc njeħudże na njeżi nihdy nicżo wobħekkodżecč mōc; schiex dyrbjał něk tomu napsħecżo tola wucċieč, zo ie wona schkodu cżerpjała a toħodla reformirowanja potrjebna byla we 16. lëtstotku. Je-si tomu tał, dha njeje Chrystus też Chrystus, dokfel njeħbi byl wérnoċċi rreżjal, potom njeje Bóh, potom njeje joho ħirkie bójka, potom pak też nicżo na thim njeleżi, hacż sy ksej-ſejan abo żid abo poħan! Tał daloko wiedże ta mysslizka: zo je ħirkie něħdy wot wérnosje wotpadnha. Hacż do najnuttawnejsej wutrobi dyrbi sy kózdi strózżečč, fizi so na stronu reformatorow staji a te preddkladżene mysslie jenoż troċċu rozpomina a sebi i wutrobi wozmje. Je-si pak Chrystus Chrystus t. j. wérni

Šyn Boži a wěrný Bóh, kąž mň krucze wěrimy, potom je tež tamne joho slubienjo wěrne hacž do konca swěta a žadny čłowjek, žadny jandžel a žadny djabol njemôžachu a njemôža chrkej porjebzecz a wotměnicz. Bychmęli potajskim wschitko za wěrne džerželi, schtož su wukhwaleni reformatorowje a jich pschiwšnich bamžam, biskopam a duchownym zloho wumjetowali (kežde druhe słowczko je pak hysto hžom tža), dha njesczehuje hiszczę niečo z toho napšcęco samej chrkwi. Bychu-li tež bamžowje a biskopowje a duchowni srđnjoho časa lucji Judaschowje a djabolojo we widzownej mjasnej schałtnosczi byli, dha njemôžachu tola chrkej, kotrež Khrystus njeje za nich, ale za cžlowieko w schēch lět-stotkow założil, wotměnicz a zlu cžinicz; pschetož chrkej bě skutk Boha Šyna Khrystusa, a wona je jako tajki njepschemenita, a jej je bōjski założer sam te stajne wobstaczo pschislibik, pschi wschitkic njepschczęszych mocach hacž do skonczenia swěta. Pschedstojerjo a sknžownich we chrkwi (bamž, biskopowje a duchowni) móža srđki k zbožnosczi, kž bě Khrystus chrkwi dowérit, derje abo zle wužiwacz, ale chrkej poħorskich a tał daloko pschinjescz, zo bý wona porjedzenja potriebala, to woni njemôžachu. Nunje tał mało móžachu reformatorowje tele porjedzenjo dokonjecz, dokelž porjedzachu, schtož běsche bjez poroka a schtož njesmědžachu a njemôžachu. Rycza-li tohodla pschecjwnich nasheje chrkwe z polnej hubu wo wažnej reformaciji chrkwe, kž su něhdh wótcowje protestantskich wěrvuznacżow k powschitkownomu zbožu kschescianow dokonjeli, dha wěsch nětk, luby cžitarjo, schto so jim wotmłowicz hodži a dyrbi. — Eleph dyrbjak kóždy bycz, kž drje wéri: zo je Khrystus wěrný Bóh a pschi tym tola njewěri, zo je ta wot njoho założena chrkej jako joho skutk njepschemenita a bjez poroka a zo je reformirowanja njepotriebna.*). Praschenjo wschēch praschenow wostawa za kóždoho, kž

*) Zo je we 16. lěstotku reformacija w drugim zrozymjenju trěbna byla, nje-čam y tu pscheinęc a zapřeć. Schotzkuli te wobstejenja srđnjoho časa z knihow znaje, wě, zo je we živjenju ludu kąž we živjenju mnichich duchownych a biskopow wjese poħorschowanijow so stało, kotrež wotstronjenjo lepie zmysleni dawno žadachu. Ale kóždy rozmomy tola na najprěnschi napohlad widži, zo tajka reformacija jenož živjenjo a pocžinku wěrjacych kąž duchownych nastupashe, nic pak chrkej samu a jeje wučžbu (wěru, sakramenty cc.). Bychu-li so jenož wschity po chrkwi a jeje wučžbe džerželi a jeje wěru dopielnili, dha njebychu tamne poħorschowanja we živjenju so staće. Reformacija a porjedzenjo we tym le nastupanju njeje tež nic jenož za trěbnu spóznata, ale je tež wot exkwi sameje dokonjena byla na Trientskim konciliju 1545—1563. Lu therowa, Kalvinowa a kóžda druga podobna reformacija, kž wschitko do lěta 1517 padnu, njezaſtužachu nijeno reformacije t. j. porjedzenja; dokelž so tamni reformatorowje (wothladane wot toho, zo woni žane prawo a moc k tomu njemějachu) wot porjedzenja živjenja a pocžinkow zabłudžichu do porjedzenja exkwi, jeje wučžby, sakramenty, božich skubow atd. schtož jim nihdy dowolene njebě. Pschetož te wučžby wěry a te swj. sakramenty a te skuby bože, kž so we srđním času wučžachu a wotdžeržachu, bědu hžom we třecim lěstotku wučžene a wotdžeržane, haj hžom we času japešchtołów; schotzkuli

wěste wěrywuznacjo ma, teše praschenjo: Je tón Chrystus, liž je přenju chrkej założil, wěrný Syn Boži, wěrný Bóh? Praji-li na to „haj“, dha jemu nicžo druhe zbytkne njewostanje, hacž pschidacž, zo je tež joho chrkej, skutk joho rukow, halo takí njeſchemenitý a žana wurhež a žane mudrowanjo nikomu prawo njedawa, so wot tuteje chrfwje, pola kotrejž wón je hacž do sfončenjo swěta (Matej 28, 20), wotbzelič a po waſchnju njerozomnoho wopjeracoho džesčza so wuswobodzicž. Schtóž na tule joho chrkej njepoſlucha, tón dyrbi nam, kaž wu-možniſ ſam praſi, bhež kaž pohan a elonit. (Mat. 18, 17.)

Chrkwiſke nowinki a powjescje.

Němſka. W poſlenim poſedzenju wubjerkia Bonifaciowohu towarſtwa w Paderbornie ſo wozjewi, zo chce jena knjeni, kotrež njecha mjenowana bhež, džesacž lét za ſobu lětnje 300 toſeri k założowanju nowych missionſkich měſtow w sakſkim kraju je abo tež druždze dawacž. — Z Aachen a je ſo w oktoberu zaſh pječi miloſciwych ſetrow do Cincinnati w Americh pschesydlito. — W Geiſlingenje we Würtembergſkej bu nowa chrkej pschi wulfim dželbracju chleje krajin poſwyczena. Rottenburgſki biffop poſficiži nowej wosadze ſwoje požohnowanjo a zbožopschecž a džakowasche ſo tež tamniſkim protestantskim měſčezanam za jich wopokazanja pscheczelſtwa. Kunje je 300 lét, zo bu w Geiſlingenje zaſazane, Božu mſtu džeržecž.

Němſka. We wſchelakich němſkich krajac̄, kotrež chcedža zdžekane rěkacž, placzi hſchcje za prawo, we nastupanju katholikow dwoju měru nałożowacž. Bohladajm̄ do Braunschweiga. Tam placzi reglement wot 9. hapryla 1768. Kajku ſwobodu wón katholikam dawa, widžim̄ ze ſczehowacoho. Wſchitcy katholikojo chloho wójwodſtwa ſu dotal do lutherskich chrkwiow zafarowani, tola njetrjebaja hakle wot 1. julija 1864 wjach wotpłacjecž, hdž ſwiate ſakramenty pschęz katholiskoſ měſchnika wužiwaja. Jeno we mětomaj Braunschweig a Wolſenbüttel (tež Helmstadt) ſmě katholiski duchowny ſakramenty we domach ſwobodnie wudželecž; wſchudżom̄ druždze dyrbi to lutherskomu předarjej abo wſchitcy do předka wozjewicž. Domawobſtaranja khorých a poſrjeby maja ſo po lutherſkim waſchnju ſtač. Pschipowjedanja a wěrowanja ſluſcheja jeno we měscje Braunschweig katholiskomu duchownomu, hdž ſtai wobaj ſlubjenaj katholikaj. Je-li jeno njewesta katholika, pschipowjedanjo a wěrowanjo katholiskoſ duchownoſnicž njestara; je jeno naurozenja katholiski, pschipowjeda a wěruje ſo tam, hdž lutherſka njewesta chce. Katholikojo ze wſchitckich měſtow ſu z wěrowanjom ſo tohodla ſthrobli we ſrednim času, teše wěch wotměnicž a porjedječ, tón njezastuži mjeno reformatora (porjedzerja), ale powalerja přenjetneje ja poſchtoſkeje Chrystusoweje chrfwje.

do lutherskeje cyrkwe pokazani. — Psihi měšchanym mandželsiwe dyrbi so dla wěry džeczi hizon předy pschipowiedanja kontroft psched wýschnoſcu cjinic̄ a ma wýschnoſcu pschi thm prawo, lutherskoho předarja na pomoc wzac̄. Tajki kontroft so ženje wjach pschemenieč njeſmē. Hdyž wukrajinikojo do kraja zaczahnu, kiz su we měšchanym mandželsiwe živi, dyrbja k najpozdzischem wosom njedzeli po zaſhydlenju so z kontraftom wupokazac̄; hewak sc̄zhuja lutherskoho nana w schitke džeczi we wěrje, katholskoho jeno synojo. — Wschitke jednania we nastupanju mandželswa tež pola katholikow pschifuscheja jenic̄ch lutherskomu zakonjej. — Do katholskich wucžernjow smědza jeno te džeczi zaſtupic̄, kotrež dyrbja katholiske bycz; lutherske šchule smědza pak katholiske džeczi bracz a hladaja, zo je hac̄ do schthrnatoho lěta wobkhowaja a potom do swojeje wěry dostanjeja. Hdyž chce so schtò lutherski do katholskeje cyrkwe wróćic̄, dyrbi to najprjedy swojemu lutherskому předarjej wozjewic̄. Tón sam, a je-li trjeba, z pomocni superintendenta, dyrbi joho wo božim słowie rozwuczeč. Hewak toho, kiz pshestupi, kaž tež katholskoho duchowneho krute khostanjo potrjedi. Tajke khostanjo hrožy so tež kóždomu, kiz by wina na thm był, zo schtò luthersku wěru wopushczi. Katholisch starschi, kiz swojim lutherskim džecjom někajsi zadžewk cjinja, padnu do njehnady a krutoho khostanja. — Wotpadnjenju wot katholskeje cyrkwe zakon žadny tež najmjeńšchi zadžewk abo wotstork njestaja. Wo thm zakon cyle mjesczi, schto by toho trzechilo, kiz katholika k lutherskej wěrje nawabi. — Wulskoho swětla dia drje tam ujewidza, zo maja dwoju měru. D.

Schlezynska. Zańdżene lěto je w Schlezynskej 301 protestantow k katholskej cyrkwi pshestupilo, mjez tym zo je jenož 44 katholikow wot cyrkwe wotpahlo.

Z Prahi. Deputacija měchejanow žadasche kardinala archybiskopa wjercha Schwarzenberga wo wotstronjenjo jesuitow z Prahi a hrožesche njemudrje dosći, zo hewak wjèle thsacow katholikow k lutherstwu pshestupi. Kardinal wotmolwi: „Thym, kotsiž chcedza to cjinic̄, je to bjez toho wotpuschczone, ja nikoho djerzec̄ njemiožu; psche tajlich pak, kiz móža so tak lochłomyslnje z myślic̄ku wo wotpadnjenju spscheczelic̄, njetrjeba cyrkzej žaneje shlyži wuronic̄.“

Z Wina. Zańdżený měsac poswjeczi swjeczach biskop nowu cyrkę s. Hilžbjeth na pschedměschzu Wieden. A twarjenju bě tež ministerstwo 50,000 schěsnakow dalo.

Z Roma. We wotmolwienju na rozzohnowanske słowa francózskoho generała prajesche hamž bjez druhim tole: „Psiched schěscz lětami praschesche so mje francózski poſlanc, schto dyrbi khězorej (Napoleonej) w mojim mjenje prajic̄. Hako wotmolwienjo powiedach jomu malu stawiznu, kotrūž chci wam wospjetowac̄. Hdyž běsche swjath Augustin w Hippo biskop, bu tele město wot wójska njepscheczelow woblehnjene. We wocžałowanju blízkoho njezboža a barbarstwa, wuwola swjath biskop: Mój Boże, daj mi psched thmle žałosnym nje-

zbożom wumrječ. Cžesčomnh pôslanc, kotrejmuž to powiedach, wótmówi mi: Budźeje bjez staroscje, swjath wótcze, zakitanjo Francózskeje budže barbarow wotbieržowacž. Poždžiščo wožjewi mi druhí pôslanc, zo so Rom k tomu nježodži, zo by město wulkoho stata bylo, ale we wýsokej měrje je tele město pschihodne hako sydlo katholiskeje wěrh. Pschichob to počaje. Za hym we měrje a bjez bojoscje, domérjam so na najwýššeho žakitarja a předhvižownoscj. Hdyž waſchoho khězora wídziecje, praječe jomu, zo so ja kóždý džen za njoho modlu. Powiedaja mi, zo je wón khory; ja modlu so k Bohu, zo by jomu strowotu zaſy dał. Praja mi, zo je połny staroscjow; ja modlu so k Bohu, zo by jomu pokoj dusche wostajil. Wězcje pak, moje drohe džecji, zo so wjerch Waſchoho wulkoho naroda „Najbóle křeſćjanski kral“ mjenuje. Jeſi dyrbja modlitwy, kotrež ja za njoho k nježbu scjelu, wuslyšenijo namakacž, dha je tež trébne, zo by wón swoje modlitwy z mojimi zjenocžil. — Bamž chce w Romje wostacž; město běſche 12. decembra hisčeje měrne. — Pětrowy pjenježk je wot l. 1859 wunjeſk 53 milijonow.

Z Rom a. Džen 11. decembra su posleni Francózowje z Roma wucjahnili a přeni bamžowy regiment zuavow pschicjahn. Na bamžowym hrodze zmahuje so zaſy bamžowa kherhoj po 19 lětech. Prěnju nježdželu adventa bjeřechu francózsch wýsfchchi wschitch zhromadnje božemje. Prjedy toho běſche jich tež hido wjèle pola bamža pobhlo, z kotrejž kóždomu swoju fotografiju da ze samorucžnym podpísmom. Někotsi měnja, zo něčto Francózow hisčeje w bamžowym kraju wostanie; tola to njezda so wérne. Schytri kompanije jenož su k nakhwilnomu pschebýwanju tam wostajene, a te maja tež w januaru wotwjezene byč. W móřskim pschistawje Civitavecchia steja francózske, schpaniske a jendželske kóžde (ſčifly), a tež jena amerikanska; wone chcedža wobledžbowacž, skto italska kralowska a republikanska strona w Romje „zapocžnjetej!“

Italska. We Venetigu bu 4. z. m. jara znath a lubowaný farar k. Čechini hrjeban. Wón běſche předh milijonai byl a je potom swoje čyle wulke zamoženjo k podpjeranju a zaſtaranju khudých nałożek a sam khudje živý syłbz wjèle týſac swojbow trěl.

Italska. Edgard Mortara, hólc židowskeju staršcheju, kij bě psched někotrymi lětami na swoju žadoscj so křeſćicž dał a z tym wulku haru w nowinach njewěriwych pschihotoval, je w Romje do noviciata regularow lateranskich zaſtupil.

Francózka. W khapach w Tournes pola Chateauroux běſche 24. řetobra rjana swjatocžnosć. Džowka generała Bertranda, něčžischa knjeni Thayerova, wobſedžerka tamných dejmantow, kotrež bě jejna macž wot jatoho Napoleona na kupje Helena dargene dostala, — je tesame do króny za swjeczo swjateje Marije zaſadžicž dała. Tale króna, někotre milijony placzaca, bě do Roma pôslana a wot bamža swjatocžena byla. Na spomněným dniu bu taſama na hlowu „naſčeje lubeje knjenje wot dobycža“ poſtajena we pschitomnosći arch-

biskopa z Bourges, biskopow z Limoges a Nevers a 400 duchownych z diöcesy Chateauroux.

Z Londona. Cetný džen tak mjenovanoho pôverovoho zapísahania, na ktoromž hewak wschelaku harn k wusměšenju bamža cjinja, dosia katholskí archybiskop list z pschipokazanjom na lodonſki bank k wupłaczenju 500 puntow sterlingow (jedyn je 6 tol. 20 nsl.), z podpisom: Guh-Fawkes, protestant. Zwonkowne napisimo mējeſte tež ſłowa: k wuziwanju za Piusa IX. Hijo chyſche archybiskop, tu wěc za hubjenh žort bjerjo, list a pschipokazanjo do wohnja cjiſnycz, hdž joho ſecretar mot toho wotbzergowasche praſicy: zo mohlo to tola prawda bycz. A. běſče tež tak. Zastojniſ banka wupraji pschi podacju pschipokazanskoſho piſma, zo ma mot protestantskoho knjeza, kiz nochce mjenowanu bycz, połnomoc k wupłaczenju tamnych 500 puntow ſterlingow.

Jendželska. W Schötſkej je jena žona haſo předvarka wustupila, knjeni Thifilethwayte, katraž po kraju wokoło jézdi. W Portland-Street wotnaja ſej khabalku a předowasche, zabýwſci na japoſtolske ſłowa: Žónſta njech w chrkwi mjelczi. Dokelž je wona rjana a pschez nōs ryczi kaž tamniſchi předvarjo, je pschi nowoſczi tajkeje wěch wjele ludzi, tež wosobnych na uju poſluchacz pschipichlo, tak zo je wona ze ſwojej khabalku pjenyez a pscheczelſtwo dobyla. Do kaſkich wrótnoſcziow móža ſo tola jendželsch protestantowje zabězeſz!

Ruſowſka. „Moſkowskija wědomoſti“ wukhvaluja, tak spěchňje „wobro-čenjo“ katholikow do ſchismatikſkeje chrkwe pschibjera. My ſo tomu nježivam, hdž w katholickich nowinach cjiſtam, tak ſo „wobroczenja“ ſtawaja. Pôſki „Czas“ piſa wo tym takle. Druhdoje njenoda ſej wopschijeczo wo tym ſeſinie, tak ſu katholick w Litwianskej a Běloruſkej pscheczehani. Wjesny lud je z wupokazanjom a ze zhubjenjom wſchoho wobſezienſwa wobhrozeny. Nan, kiz ſwoje džeczo mot katholickoho duchownoho ſchecjicž da, dyrbi tſichyči ſlěbowych rublow zaplaćicž; ſchtóž pak to mot ſchismatikſho popa dokonjecž da, doſtanje 15 rublow prämije. Zastojnic, kiz nochcedža pschecſtupicž, zhubja ſlužbu. Wotwazczo chrkwojow a wotwjezenjo duchownych wiedże tež někotrychzku li ſchismatikſkej chrkwi. W jenej litwianskej wſy bě ſo katholicki lud w chrkwi zhubomadžil; tu wobdachu wojach chrkej a pop zaſtrupi z kheluchom w ruch. Lud bě chle změrom. Pop džesche netf mot jenoho li druhomiu a chyſche ludzom wopravjenjo dacz. Schtóžkuli to mēcz nochchſche, toho nužowasche woſak, kiz za popom džesche, z baionettem! — Knježerſtwo woziewia, zo wone jenoſtronich konfordat (wuečinenjo z bamžom) za zbehnjeny wupraja.

Turkowſka. Sultan je miloſčiwm ſotram w Konſtantinopolu dla jich zaſlužbow wo khorých na cholera wulke twarniſcę w bliskoſći francózskoſho poſlanſtwa daril, zo býchu tam mohle ſyrotęgi dom za holčzi założicž. Wón woziewi tež, zo chce ſam protektor tutoho wustawa bycz.

3 Lijich a Sakskeje.

3 Budyschina. Nasch hnadny k. biskop a tachant je w tu khyliu na krajnym sejmje w Drežjanach.

3 Budyschina. Zanženu wutoru je k. J. Lusczanski za kaplana do Ralbic wotčahnyk. Boh žohnuj joho skutkowanjo!

3 Brunjowa pola Kämjenca. Psched některym časom bu k. A. Münnister z kólnskeje diöcesy za hrodowskoho kaplana wot k. hrabje Stolberga sem po-wokany. Dokelž w Kämjencu žadny katholicki duchowny njebydlí, ale jenož sčěscj króč za lěto w schpitalskej khabali so kemske wotdžeržuju, je pschebywanjo katholicko duchownoho w Brunjowje, wošebje katholikam w Kämjencu, kij su dotal do Njebjelcic zaſarowani, jara witana wč.

3 Freiberga. Za fararia je sem pschischol k. Bittner, kij běſche dotal kaplan w Blauenje. Na posleniſche město pschiidze k. kaplan Plewka z Chemniza a tam jedyn duchowny z kólnskeje diöcesy.

Naležnoſcie towarſtwa.

Tsecji zechiwok knihow „Ziwienna Swjatych“ za sobustawu na l. 1866 wuńdže džensa za tydženj.

Do počkajnych su swój lětuški pschinisch dale zapłacjili k.: 249. Mikkawich Lebjeſch z Khruscic; 250. Marija Nowakec z Dajeńcy; 251. Mistawich Petrasch z Horý; 252. Pětr Žur z Woreklic; 253. Michal Manjok z Pěſsec; 254. kaplan Jurij Lusczanski z Ralbic; 255. Iłamar Jakub Hórník z Radworja; 256. Jakub Bjarsch ze Smjerdzaceje; 257. Madlena Körzenkowa z Koſlowa; 258. Michal Hurban z Pěſsec; 259. Michal Wjerab z Khelna; 260. Michal Věrk z Radworja; 261. Pětr Kral z Bronja; 262. Madlena Hoškikowa z Radworja.

Na lěto 1865 zapłacjichu: k. Lusczanski; žiwnoſejer Krawcik z Koſlowa; k. z R.

Dobromóne dary: k. Chrystiana Donatec z Khelna 1 toler.

Smilne dary. Za s. wóćca: 1 toler pschez k. kaplana Wernerha z Khrösje, z napijmom: Smil so, Božo, pschez jakmožnu nad khydymi dřischemi; 1 toler wot x a y a red. Z cyka smy za s. wóćca z hromadžili a tachantskej kenceli k vališkomu wobstaranju lěta wotedali 6 tol. 22 nsl. 5 np.

Preñje číſlo Pošta na 1867 wuńdže 5. januara.

Cyrkwiński powěſtnik ze serbskich wosadow.

3 Budyschina. Zemrjeczi: Marija, m. Pětra Nowotnoga, khejerja a pólnika, 60 l.; Dr. med. Ignac M. Theodor Seyde (zemrje w Drežjanach, wot božeje ruczki zajath), 33 l. 1 m.; Marija Thella, m. Jan Flanderki, khežnika w Budyschinje (zemrje w Bajerskej), 82 l.